

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Π.
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ

**ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ
«ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ»**

1^ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ

BCS

BCS ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ Ε.Π.Ε.
Λ. Νίκης 61, Τ.Κ. 546 22 Θεσσαλονίκη. Τηλ.: (2310) 285979.
Fax: (2310) 279955. <http://www.bcsnet.gr>. E- mail: info@bcsnet.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής
Ανάπτυξης

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

*Με στόχο την ανάπτυξη και σεβασμό
στον άνθρωπο και το περιβάλλον*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	7
1. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ Ο.Χ.Ε. ΣΤΗΝ ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ	8
ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΤΩΝ Ο.Χ.Ε.	8
ΧΩΡΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ. ΠΙΘΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ Ο.Χ.Ε. ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ	11
2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	29
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ Α.Μ.Θ.	29
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ «ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ»	39
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ	41
ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ	58
3. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	61
ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	61
ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ	67
ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	73
2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ	91
1. ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	92
ΠΡΟΣΦΟΡΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ - ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	92
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	95
ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	99
2. ΔΡΑΣΕΙΣ	115
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΤΑΘΕΝΤΩΝ ΕΡΓΩΝ / ΔΡΑΣΕΩΝ	115
ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ	128
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ	129
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ	151
3. ΠΛΑΙΣΙΟ - ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	152
ΕΛΕΓΧΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ	153
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ	154
ΕΠΙΛΟΓΗ ΦΟΡΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.	156
ΣΧΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ / ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ / ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	161
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΧΑΡΤΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	165

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ

Το παρόν είναι το 1^ο Παραδοτέο του Έργου «ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ» που ανατέθηκε από την ΕΥΔ του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης 2014-2020. Στόχος του όλου έργου είναι να υποστηριχθεί η ΕΥΔ στην εξειδίκευση του εργαλείου των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) στη διαφαινόμενη πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού κατά τρόπον ώστε να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος της Περιφέρειας, μέσα από μία προσέγγιση:

- αξιολόγησης των τοπικών πόρων και των δυνατοτήτων αξιοποίησής τους
- εύρεσης των αναγκών ανάδειξης, δικτύωσης, προστασίας και προβολής των φυσικών και των πολιτιστικών πόρων,
- δημιουργίας ειδικών υποδομών που θα συμβάλουν στην αύξηση της ελκυστικότητας υπό όρους παροχής υψηλής ποιότητας υπηρεσιών προς τους επισκέπτες,
- εστιασμένης ενθάρρυνσης της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας
- βελτίωσης των ανθρώπινων πόρων και καλλιέργειας του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού
- κάλυψης ελλειπών υποδομών (μεταφορές, υποδομές περιβάλλοντος)

και του χωρικού και χρονικού προγραμματισμού των παραπάνω έτσι ώστε οι παρεμβάσεις να έχουν την κατά το δυνατό βέλτιστη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα.

Το έργο περιλαμβάνει 2 Παραδοτέα και 4 Ενότητες:

1^ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ:

1^η Ενότητα: Προσδιορισμός των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων

2^η Ενότητα: Εξειδίκευση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης με άξονα την Εγνατία Οδό

2^ο ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ:

3^η Ενότητα: Συμβολή της Ο.Χ.Ε. με άξονα την Εγνατία Οδό στην επίτευξη των στόχων του ΠΕΠ

4^η Ενότητα: Ενέργειες για την έναρξη υλοποίησης της Ο.Χ.Ε. με άξονα την Εγνατία Οδό.

Το 1^ο Παραδοτέο είναι συμβατικά κείμενο στρατηγικού χαρακτήρα και διαβούλευσης και μετά την

ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης συγκροτεί τη βάση για ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ της τελικής πρότασης στο 2^ο Παραδοτέο. Περιλαμβάνει τα ακόλουθα 3 Βήματα:

1^ο Βήμα:

Ανάλυση για τον προσδιορισμό και την εκτίμηση των προτεραιοτήτων για τις Ο.Χ.Ε. στην Περιφέρεια, έτσι ώστε να καταδειχθεί η σκοπιμότητα μιας Ο.Χ.Ε. Τουρισμού - Πολιτισμού για την ανάπτυξη της Περιφέρειας με βάση και τους στόχους της τομεακής πολιτικής τουριστικής ανάπτυξης της χώρας.

2^ο Βήμα:

Αναλυτική εξέταση των παραγόντων που προσδιορίζουν την παραγωγική δομή της Περιφέρειας, τις αναπτυξιακές δυνατότητες της και τη χωρική ανάπτυξή τους, εστιάζοντας στην «αλυσίδα παραγωγής αξίας» Τουρισμού - Πολιτισμού και στην ανταγωνιστικότητα της Περιφέρειας (φυσικοί πόροι, προσβασιμότητα, επιχειρηματικότητα, υπηρεσίες και προϊόντα ποιότητας, κ.α.) ώστε να προσδιοριστούν η αφετηρία, οι δυνατότητες ανάπτυξης και οι περιοριστικοί παράγοντες όπου πρέπει να παρέμβει ο σχεδιασμός. Στόχος είναι να καταδειχθεί η ειδική σκοπιμότητα της συγκεκριμένης Ο.Χ.Ε., να προσδιορισθούν σε πρώτο στάδιο οι κατάλληλες για ένταξη στην Ο.Χ.Ε. δραστηριότητες και οι γενικές κατευθύνσεις χωρικής οργάνωσής της.

3^ο Βήμα:

Διατύπωση πρότασης, με βάση την ανάλυση των καταρχήν:

- κατάλληλων επενδύσεων και δράσεων για την Ο.Χ.Ε. (με ενδεικτικό περιεχόμενο, καταρχήν διαθέσιμους πόρους, ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα όπου αυτό είναι στην παρούσα φάση εφικτό να οριστεί, ενδεχομένως και με οικογένειες δεικτών, ανάλογα με την ωριμότητα των δράσεων)
- προσφορότερων περιοχών και ενδεχόμενων χωρικών αξόνων της συνολικής παρέμβασης
- καταρχάς αξιοποιήσιμων επενδυτικών προτεραιοτήτων και τομέων παρέμβασης
- καταρχάς εντοπιζόμενων συνεργιών με την Περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
- καταρχάς καταλληλότερων κριτηρίων επιλογής δράσεων και φορέων υλοποίησης
- καταρχάς καταλληλότερων διαδικασιών διοίκησης / διαχείρισης της Ο.Χ.Ε.

Η σχετική με τις Ο.Χ.Ε. Εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού εκδόθηκε κατά τη διάρκεια κατάρτισης του 1^{ου} Παραδοτέου (28.7.2015) και προτείνει συγκεκριμένο Περιεχόμενο μιας ολοκληρωμένης χωρικής στρατηγικής. Το περιεχόμενο αυτό προτείνεται ενδεικτικά και θα ληφθεί υπόψιν στο 2^ο Παραδοτέο, έτσι ώστε η Ο.Χ.Ε. να είναι συμβατή με την Εγκύκλιο. Κατά συνέπεια:

- Τηρούνται οι αρχικές συμβατικές προδιαγραφές για το 1^ο Παραδοτέο, με μικρή προσαρμογή στο προτεινόμενο από την Εγκύκλιο περιεχόμενο και κυρίως με έμφαση σε εκείνα τα ζητήματα όπου πρέπει να εξασφαλισθεί η συναίνεση και η συμμετοχή των φορέων της Περιφέρειας πριν οριστικοποιηθεί το περιεχόμενο της Ο.Χ.Ε.
- Ακολουθεί η διαβούλευση με τους αρμόδιους φορείς για να εξειδικευθούν οι πρώτες επιλογές.

- Ακολουθεί η κατάρτιση του 2^{ου} Παραδοτέου συνδυάζοντας τις συμβατικές προδιαγραφές και τις ενδεικτικές ειδικές απαιτήσεις της Εγκυκλίου.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΙΑΣ Ο.Χ.Ε.

Για να γίνει σαφέστερο το αντικείμενο του έργου, αποκωδικοποιώντας τους Κανονισμούς, την Εγκύκλιο του Υπουργείου και τα καθοδηγητικά έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επισημαίνεται ότι μια Ο.Χ.Ε. συγκροτείται από τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία:

1. Μία περιοχή εφαρμογής με σαφή χωρικά όρια που να ορίζονται με βάση τις κοινές στην περιοχή προκλήσεις.
2. Ένα συνεκτικό σύνολο δράσεων που να αντιμετωπίζουν αυτές τις προκλήσεις, να συνεργούν και από κοινού να παράγουν αποτελέσματα και επιπτώσεις που μπορούν να εντοπιστούν δι' ενός συνόλου δεικτών που προκαθορίζονται.
3. Ειδικές ρυθμίσεις διακυβέρνησης.

Συγκεκριμένα έργα και δράσεις δεν είναι υποχρεωτικό να προσδιορίζονται, εφόσον για την υλοποίηση της Ο.Χ.Ε. προβλεφθούν διαδικασίες επιλογής τους με βάση ειδικά κριτήρια.

Ειδικά για τη συγκεκριμένη Ο.Χ.Ε. επισημαίνεται ότι για την Περιφέρεια καταρτίζεται παράλληλα και «Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης» που αναμένεται να ορίσει συνολικούς στόχους, μέτρα πολιτικής και κεντρικές παρεμβάσεις για το σύνολο του τομέα και για το ΣΥΝΟΛΟ της έκτασης της Περιφέρειας. Επομένως, η Ο.Χ.Ε. δεν περιλαμβάνει όλες τις δράσεις τουρισμού – πολιτισμού της Περιφέρειας, όσες δράσεις δεν περιλαμβάνονται στην Ο.Χ.Ε. δεν αποκλείονται από τη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας και τέλος η Ο.Χ.Ε. δεν είναι η «χωρική διάσταση» της στρατηγικής τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ, ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Το έργο αφορά στην τεχνική υποστήριξη της Περιφέρειας και δεν συνιστά, στο αναλυτικό του στάδιο, μελέτη αλλά αξιοποιεί τις γενικώς διαθέσιμες πηγές και το υλικό που διέθεσε ειδικά για το σκοπό αυτό στον Σύμβουλο η Περιφέρεια (προγράμματα, μελέτες, εκθέσεις εμπειρογνωμοσύνης, σχετικά άρθρα και παρουσιάσεις σε συνέδρια και εκδηλώσεις)¹. Συμπληρώνει την ανάλυση με ειδική διερεύνηση και επεξεργασία στοιχείων και πληροφοριών μόνο σε εκείνους τους τομείς ή στα καίρια ζητήματα όπου η διαθέσιμη πληροφόρηση δεν ήταν επαρκής. Παράλληλα, στην Περιφέρεια αυτή την περίοδο υλοποιούνται και άλλα έργα (εμπειρογνωμοσύνες ή μελέτες) που αφορούν άμεσα στους τομείς του τουρισμού και πολιτισμού ή στοχεύουν στη χωρική οργάνωση και των τομέων ή οργανώνουν προγραμματικές παρεμβάσεις σε ένα ευρύτερο πλαίσιο (π.χ. ως προς την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, κ.λπ.). Ένα μέρος επομένως από το διαθέσιμο υλικό είναι υπό οριστικοποίηση (συνήθως δεν έχει ολοκληρωθεί η πρόταση για το αντικείμενο του) ή δεν έχει παραληφθεί επισήμως από την Περιφέρεια έτσι ώστε να αποτελεί επίσημη θέση της. Κατά συνέπεια αξιολογείται μεν και αξιοποιείται

---

¹ Σχετικές αναφορές γίνονται σε κάθε σχετικό υποκεφάλαιο

στο παρόν Παραδοτέο αλλά ενδέχεται οι πληροφορίες και προτάσεις του να αλλάξουν μέχρι την οριστικοποίηση του 2^{ου} Παραδοτέου της Εμπειρογνωμοσύνης και επομένως να πρέπει να επανεξεταστούν, ιδίως αν ενδιάμεσως έχουν επικυρωθεί είτε ως Πρόγραμμα είτε ως νομικό κείμενο και δεσμευτικό πλαίσιο για την Ο.Χ.Ε.²

Πέραν του γραπτού υλικού, σημαντικότερη εισροή για την κατάρτιση του 2^{ου} Παραδοτέου αποτελούν οι επισημάνσεις, διορθώσεις, συμπληρώσεις και ειδικές προτάσεις που υποβλήθηκαν κατά τις ημερίδες διαβούλευσης και προδιαγράφουν ορισμένες διερευνήσεις ως προς την τελική μορφή της Ο.Χ.Ε., κυρίως ως προς τα εξής ζητήματα:

- Συγκεκριμενοποίηση των χωρικών ορίων της Ο.Χ.Ε.³:
  - ορισμός ή μη μιας «πυρηνικής» διαδρομής κατά μήκος του ίχνους της αρχαίας Εγνατίας Οδού και σε ποιο πλάτος
  - ένταξη ή όχι και ποιών αστικών κέντρων ως «πόλων» της Ο.Χ.Ε.
  - αύξηση ή περιορισμός του πλήθους των «κόμβων» της
  - επέκταση ή μη των «αξόνων» και «τόξων» προς περιοχές με εντοπισμένους μεν αξιοποιήσιμους πολιτιστικούς πόρους αλλά σε σχετικά μεγάλη απόσταση από το ίχνος της αρχαίας Εγνατίας.
- Προτεραιοποίηση των δράσεων⁴:
  - προσδιορισμός καταρχάς ώριμων δράσεων
  - προσδιορισμός καταρχάς επιλέξιμων και έτοιμων φορέων υλοποίησης
  - σχετική βαρύτητα στη χρηματοδότηση των δράσεων
  - συσχέτιση με παρεμβάσεις των προηγούμενων προγραμματικών περιόδων και προώθηση της αξιοποίησης τους.

Όλα τα παραπάνω θα αντιμετωπιστούν στα πλαίσια του 2^{ου} Παραδοτέου όπου θα αξιοποιηθούν και οι έγγραφες προτάσεις που υποβάλλουν οι φορείς στα πλαίσια της διαβούλευσης.

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΟΥ, ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Για τις ανάγκες του έργου, ο ανάδοχος συγκρότησε Ομάδα Έργου με την ακόλουθη σύνθεση και αντιστοίχιση σε ρόλους και καθήκοντα:

---

² Η επισήμανση ισχύει π.χ. για το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Α.Μ.Θ, την εξειδίκευση του Π.Ε.Π. 2014-2020, την Εθνική Στρατηγική για την Ανάπτυξη του Τουρισμού, τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένες Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στην Περιφέρεια.

³ Βλ. σχετικά, 2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ - 1. ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε., ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

⁴ Βλ. σχετικά, 2Η ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ - 2. ΔΡΑΣΕΙΣ

Δρ Γεώργιος ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Επ. Καθηγητής Περιφερειακής Ανάπτυξης, Προγραμματισμού και Αξιολόγησης. ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ. Ειδικότερα, συμμετοχή ως προς: επιχειρηματική τουριστική ανάπτυξη.

Δρ Μυρσίνη ΑΥΓΟΥΣΤΙΔΟΥ

Δρ Χωροταξίας. ΜΕΛΟΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΟΥ. Ειδικότερα, συμμετοχή ως προς θέματα επενδύσεων τουριστικής ανάπτυξης, χωροταξικού σχεδιασμού / χωρικής οργάνωσης, διαχείρισης Προγραμμάτων.

Γεώργιος ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, ΜΔΕ

Πτυχιούχος Επιστημών Περιβάλλοντος, ΜΤΣ στη Διαχείριση Πόρων και Έργων Ανάπτυξης. ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ. Ειδικότερα, συμμετοχή ως προς ανάλυση / αξιολόγηση περιβαλλοντικών πόρων, σύνδεση με μορφές τουρισμού φύσης.

Παντελής ΝΙΓΔΕΛΗΣ, Καθηγητής

Καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας Τμήματος Ιστορίας – Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής Α.Π.Θ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ. Ειδικότερα, συμμετοχή ως προς Αξιολόγηση αρχαιολογικών και ιστορικών πόρων.

Κυριάκος ΣΤΑΜΕΛΟΣ, MSc

Διπλ. Χημικός Μηχανικός, MSc Process Analysis. ΜΕΛΟΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΟΥ. Ειδικότερα, συμμετοχή ως προς τις Τεχνικές υποδομές (μεταφορές, ενέργεια, περιβάλλον).

Δήμητρα - Βασιλική ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΤΣ

Διπλ. Μηχανικός Χωροταξίας και Ανάπτυξης, ΜΤΣ στην Προστασία Περιβάλλοντος και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. ΜΕΛΟΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΟΥ. Ειδικότερα: υποστήριξη διαδικασιών διαβούλευσης και GIS.

Ο ανάδοχος επιθυμεί να εκφράσει τις ευχαριστίες του προς τον Περιφερειάρχη κ. Παυλίδη και τους συνεργάτες του και προς τα στελέχη της ΕΥΔ και ιδιαίτερα τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης και Παραλαβής, για την εξαιρετικά γόνιμη συνεργασία και τις εξαιρετικά αξιόλογες προτάσεις, διορθώσεις και υποδείξεις τους. Επίσης, όλους τους φορείς που συμμετείχαν στη διαβούλευση με γόνιμες προτάσεις και επισημάνσεις.

1^Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1. ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ Ο.Χ.Ε. ΣΤΗΝ ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΤΩΝ Ο.Χ.Ε.

Η προσέγγιση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στα πλαίσια του (των) ΠΕΠ 2014-2020 είναι κρίσιμη για να αντιμετωπιστούν οι οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στο χωρικό επίπεδο δηλαδή εκεί όπου:

- εκδηλώνονται οι ανισότητες, δρουν οι μακροπρόθεσμοι παράγοντες δημιουργίας τους και οι τρέχουσες στενώσεις και υπάρχει το ενδογενές δυναμικό για την αντιστροφή τους
- μπορούν να πραγματοποιηθούν συνέργιες για την παραγωγική ανασυγκρότηση, την απόκτηση ανταγωνιστικότητας, την ανάκαμψη και την καταπολέμηση της ανεργίας, που αποτελούν στρατηγικούς στόχους του ΠΕΠ
- μπορούν να συνδυαστούν στο καταλληλότερο επίπεδο όλες οι αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε οποιοδήποτε προγραμματικό και χρηματοδοτικό μηχανισμό και αν εντάσσονται
- μπορεί να εξασφαλιστεί στη συγκεκριμένη αναπτυξιακή πρακτική και με βάση τις πραγματικές δυνατότητες σε κάθε επίπεδο, η συνεργασία των Διαρθρωτικών Ταμείων
- είναι εφικτό να επικεντρωθούν οι αναπτυξιακές επενδύσεις έτσι ώστε να μην αναλώνονται σπάνιοι πόροι και να μην προκαλούνται μη αντιστρέψιμες ανισότητες που θα έχουν υπέρογκο κόστος για την εκ των υστέρων εξισορρόπηση τους
- μπορούν να καταπολεμηθούν με ολοκληρωμένο σχέδιο και συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων, η μονοκεντρικότητα, η αστική διάχυση, η αποδιάρθρωση των τοπικών και περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων, οι ενδο-περιφερειακές ανισότητες, οι ανισότητες που σχετίζονται με γεωγραφικά χαρακτηριστικά και συνδυάζονται με ειδικές προκλήσεις σε ειδικές ομάδες πληθυσμού.

Κινητήρας μιας στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης του (των) ΠΕΠ είναι η επιδίωξη της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας στο κατάλληλο επίπεδο συμβάλλοντας στις επιδιώξεις του ΠΕΠ, και τελικός στόχος της είναι η επίτευξη της απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων στις χωρικές ενότητες της Περιφέρειας.

Ο σχεδιασμός της γίνεται ακολουθώντας τις εξής προτεραιότητες: έμφαση στα ολοκληρωμένα εργαλεία και περιορισμός των άλλων παρεμβάσεων (έτσι ώστε τα ολοκληρωμένα εργαλεία να χρησιμεύσουν ως καταλύτες για την ανάπτυξη της Περιφέρειας), επικέντρωση στις Επενδυτικές Προτεραιότητες κατά

Διαρθρωτικό Ταμείο που εξυπηρετούν εκείνους τους Θεματικούς Στόχους όπου στις προηγούμενες περιόδους σημειώθηκε υστέρηση, σύνδεση των παρεμβάσεων στις λοιπές Ε.Πρ. με αυτούς τους Θεματικούς Στόχους (ως συνοδευτικές τους και κατά τρόπον ώστε να ολοκληρώνουν την εφαρμογή τους σε χωρικό επίπεδο), σχεδιασμός των εργαλείων για παράλληλη αντιμετώπιση και των οξύτερων εκδηλώσεων της κρίσης και των παραγόντων που μακροπρόθεσμα δημιουργούν χωρικές ανισότητες (με έμφαση στους πρώτους στη μικρότερη κλίμακα όπου κυρίως εκδηλώνονται) και στους δεύτερους στη μεγαλύτερη χωρική κλίμακα, όπου είναι εφικτή η αναπτυξιακή ολοκλήρωση), δόμηση των εργαλείων κατά τρόπον ώστε να προκαλείται η μέγιστη δυνατή μόχλευση πόρων και να προκύπτει πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα από τους διαθέσιμους δημόσιους πόρους.⁵

Σύμφωνα με τον Κανονισμό και όπως αυτός εξειδικεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και κατόπιν από τις ελληνικές αρχές, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν από τα Ταμεία ΕΚΤ, ΕΤΠΑ και Ταμείο Συνοχής μέσω συνδυασμένων επενδύσεων με αναφορά σε δύο τουλάχιστον Άξονες Προτεραιότητας και με συνδυασμό μίας ή περισσότερων συμπληρωματικών επενδυτικών προτεραιοτήτων από διαφορετικούς θεματικούς στόχους, ενός ή περισσότερων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Όπου κρίνεται απαραίτητο, δράσεις χρηματοδοτούμενες από συγκεκριμένα μέτρα των Ταμείων ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ, μπορούν να συμπληρώσουν τις Ο.Χ.Ε.. Το Θεσμικό πλαίσιο για τις Ο.Χ.Ε. περιλαμβάνει:

- τον Γενικό Κανονισμό περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα ΕΔΕΤ 1303/2013 (Άρθρα 15 (2) (α) (i) περί του περιεχομένου της Εταιρικής Σχέσης σε ό,τι αφορά στις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις, 36 για τη νομική βάση της χρήσης των Ο.Χ.Ε., 96 (3) (β, γ) για το περιεχόμενο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε ό,τι αφορά στις Ο.Χ.Ε., 123 (6) (7) περί του ορισμού Ενδιάμεσου Φορέα, Παράρτημα Ι (3.3) ενθάρρυνση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων και Παράρτημα Ι (6) ρυθμίσεις για να αντιμετωπιστούν καίριες εδαφικές προκλήσεις.
- το Νόμο 4314/2014, για το Σύστημα Διαχείρισης, Ελέγχου και Εφαρμογής άρθρο 13.
- τους Οδηγούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Guidance for Member States, Programme Authorities and Cities, "Article 7 on Integrated Sustainable Urban Development of the Regulation 1301/2013 on the ERDF και ITI Scenarios (Μελέτη που ανέθεσε η DG Regional and Urban Policy σε εξωτερικούς συνεργάτες και αναφέρεται σε πιθανές περιπτώσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων.

Σύμφωνα με το ΕΣΠΑ 2014-2020, οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.) αφορούν τις παρακάτω γενικές κατηγορίες περιοχών: Υπο-περιφερειακές / αστικές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις., Δια-περιφερειακές με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου. Επιπλέον, Ο.Χ.Ε. θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στα όρια διασυνοριακών περιοχών, σε Περιοχές τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη χωρική στρατηγική/ σχέδιο, σε Περιοχές που ορίζονται στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, σε Περιοχές με χρηματοδότηση από Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

5 Αναλυτική παρουσίαση – επεξεργασία στο: BCS (2013), *ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ: ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ 2014-2020. ΤΕΛΙΚΟ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ*. Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων

Αρμόδιοι Φορείς είναι η Εθνική Αρχή Συντονισμού / ΕΥΣΣΑ για την έκδοση κατευθύνσεων και οδηγιών εφαρμογής, για σχετικές εκθέσεις προόδου και για το συντονισμό ενός δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, οι Διαχειριστικές Αρχές για τη διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο εφαρμογής των Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των Ο.Χ.Ε., προσδιορισμός των φορέων που θα εμπλακούν στο σχεδιασμό Στρατηγικών Ο.Χ.Ε. και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή των Στρατηγικών Ο.Χ.Ε. και την υλοποίηση των επί μέρους δράσεων / πράξεων, διαβούλευση με τις τοπικές αρχές και τους τοπικούς φορείς για την ωρίμανση των Ο.Χ.Ε., επιλογή του τρόπου εφαρμογής των Ο.Χ.Ε. (εκχώρηση σε ΕΦ, επιλογή, εκχώρηση υλοποίησης, διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής Ο.Χ.Ε. όσο και επί μέρους δράσεων / πράξεων, ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των Ο.Χ.Ε.). Μπορούν να οριστούν Ενδιάμεσοι φορείς, κεντρικός φορέας, περιφερειακές αρχές ή διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο, αστικές αρχές και τοπικοί αναπτυξιακοί φορείς όπως οργανισμοί και νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ.

Για τη διαμόρφωση της Στρατηγικής της Ο.Χ.Ε. είναι απαραίτητη η περιγραφή από τη ΔΑ των κύριων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι προτεινόμενες χωρικές ενότητες, για την αντιμετώπιση των οποίων, κρίνεται ότι η Ο.Χ.Ε. είναι ένα ικανό εργαλείο εφαρμογής. Για την προετοιμασία του πλαισίου υλοποίησης Ο.Χ.Ε., οι ΔΑ στο Έγγραφο Εξειδίκευσης περιλαμβάνουν τον εντοπισμό του «τοπικού αναπτυξιακού δυναμικού» και στη συνέχεια τη διαμόρφωση των κύριων επιλογών για τη χρήση του εργαλείου, συνυπολογίζοντας στοιχεία όπως οι κύριες αναπτυξιακές επιλογές του ΠΕΠ και της περιφερειακής στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης και ο χωροταξικός σχεδιασμός. Η Στρατηγική και τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν θα καθορίσουν το συνδυασμό των Ταμείων που θα χρηματοδοτήσουν την Ο.Χ.Ε. και την αντίστοιχη ένταξη σε Άξονες Προτεραιότητας, επενδυτικές προτεραιότητες, πεδία παρέμβασης και τη Δημόσια Δαπάνη. Η Διαχειριστική Αρχή μπορεί να ακολουθήσει ανταγωνιστική διαδικασία, ορίζοντας κριτήρια επιλογής για τις περιοχές παρέμβασης ή/και δύναται να επιλέξει συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης, σύμφωνα με την περιγραφή στο ΠΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσης. Η Ο.Χ.Ε. είναι σκόπιμο να περιλαμβάνει έργα / δράσεις που παρουσιάζουν υψηλό βαθμό ωριμότητας με τις τυχόν απαιτούμενες μελέτες ωριμότητας να μην ξεπερνούν το 10% της δημόσιας δαπάνης, να καταλήγουν απαραίτητως σε υλοποιήσιμα έργα και να οριστεί ανώτατο όριο προϋπολογισμού ανά σχέδιο Ο.Χ.Ε., από την οικεία ΔΑ σε συνάρτηση με τις στρατηγικές επιλογές του ΠΕΠ.

Φορείς που μπορούν να αναλάβουν τον σχεδιασμό ή την υλοποίηση στρατηγικής Ο.Χ.Ε. είναι υποπεριφερειακές αρχές (Δήμοι, συμπράξεις Δήμων, περιφερειακές διοικητικές δομές κ.α.), με θεσμικά κατοχυρωμένη διοικητική αρμοδιότητα, εταιρικά σχήματα (σχήματα συνεργασίας περιφερειακών και τοπικών αρχών/ δημόσιων ή /και ιδιωτικών εταιρειών / επαγγελματικών ενώσεων και επιμελητηρίων) που εκπροσωπούν λειτουργικές περιοχές ή περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά με επικεφαλής φορείς ή ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού, κεντρικό ή περιφερειακό φορέας (Υπουργεία, εποπτευόμενοι φορείς, Υπηρεσίες, Φορείς της Περιφέρειας). Σε περίπτωση που στο ΠΕΠ προβλέπονται ρητά οι περιοχές στις οποίες θα εφαρμοσθεί Ο.Χ.Ε. (όπως στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης), η ΔΑ καλεί τους Φορείς να υποβάλουν Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης με αναλυτικό περιεχόμενο, προϋπολογισμό δράσεων, συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης, συμπληρωματικότητα με χρηματοδοτικά εργαλεία, συμμετοχή άλλων προγραμμάτων. Στην περίπτωση που η ΔΑ προτίθεται να αναθέσει καθήκοντα διαχείρισης σε ΕΦ, να περιγράφεται στη Στρατηγική το προτεινόμενο σύστημα διαχείρισης. Στη Στρατηγική εντάσσεται και η αξιοποίηση άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων (Jessica, Jeremie, Elena), άλλων προγραμμάτων (Horizon 2020, Life+, εθνικά προγράμματα, κλπ.) και κρατικών ενισχύσεων. Σε

περίπτωση που οριστεί Ενδιάμεσος Φορέας, συνάπτεται Γραπτή Συμφωνία μεταξύ Διαχειριστικής Αρχής και Φορέα που περιλαμβάνει και διακανονισμό σχετικά με την επιλογή των πράξεων».⁶

ΧΩΡΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ. ΠΙΘΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ Ο.Χ.Ε. ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥΣ

Αναπτυξιακό profile και στρατηγική της Περιφέρειας⁷

Η οικονομία της Περιφέρειας διακρίνεται από ιστορικά χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης, παραδοσιακή παραγωγική δομή με έντονο προσανατολισμό προς τον αγροτικό τομέα ή προς τη μεταποίηση ισχυρών εισροών από τον πρωτογενή τομέα, και με σημαντική συσσώρευση επενδεδυμένου κεφαλαίου κυρίως με τη μορφή υποδομών μεταφορών και ενέργειας οι οποίες όμως απαιτούν τουλάχιστον συμπληρώσεις και εκσυγχρονισμό. Ως δυνατότητες της Περιφέρειας εμφανίζονται η σχετικά ευρεία παραγωγική βάση, μία πρόσφατη δυναμική δραστηριοποίηση επιχειρήσεων της σε E&A, η ευρεία διαφοροποίηση λόγω πλούσιων τοπικών πόρων (υδατικού δυναμικού, ανανεώσιμων πηγών και άλλων ενεργειακών πόρων, πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος και οικολογικού αποθέματος, πολιτιστικών και ορυκτών πόρων), ικανοποιητικά ανεπτυγμένες υποδομές οδικών μεταφορών και προοπτικές διασύνδεσης με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, σημαντικές και ισόρροπα ανεπτυγμένες υποδομές βιομηχανικής συγκέντρωσης, ισχυρή ταυτότητα των κύριων αστικών κέντρων, διαπολιτισμικότητα και σχετική εμπέδωση πνεύματος αειφόρου ανάπτυξης και ποιότητας ζωής. Αναγκαία είναι η αναστροφή του αρνητικού κλίματος που δημιουργήθηκε από την κρίση και η εκκίνηση ενός προτύπου ανάπτυξης που να στοχεύει σε «ενδογενή - αυτοτροφοδοτούμενη» ανάπτυξη και να βασίζεται στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου μέσω της αξιοποίησης ανεκμετάλλευτων πόρων και υποδομών, διαθέσιμων δημόσιων, ευρωπαϊκών και ιδιωτικών κεφαλαίων και του ευρύτερου περιβάλλοντος (διασυνοριακή περιοχή, Μεσόγειος, αναδυόμενες αγορές Μαύρης Θάλασσας) και εδραιωμένων ή δυνητικών σχέσεων με αυτό. Η αξιοποίηση πρέπει να γίνει μέσω ενίσχυσης των παραγόντων που επηρεάζουν την επιχειρηματική επιτυχία και όχι με κίνητρα που απλώς επηρεάζουν τη χωροθέτηση των επιχειρήσεων. Η Περιφέρεια «πλήρωσε» αρκετά το πρότυπο της «θερμοκηπιακής» ανάπτυξης της προηγούμενης τριακοπενταετίας.

Το αναπτυξιακό όραμα μέσα στο οποίο πρέπει να ενταχθεί η ανάπτυξη του τουρισμού και η σύνδεση του με τον πολιτισμό στην Περιφέρεια είναι αυτό που λαμβάνει υπόψη την περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για να επέλθει «ανασυγκρότηση του παραγωγικού προτύπου της Περιφέρειας ώστε, να μετασχηματιστεί σε τουριστικό προορισμό αριστείας και σημαντικό βιομηχανικό πόλο, αξιοποιώντας το συγκριτικό της πλεονέκτημα στο αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, το πλούσιο ενδογενές της δυναμικό, τη γεωγραφική της θέση και προωθώντας την κοινωνική συνοχή με την κινητοποίηση

6 Κατά την: Υπουργείο Οικονομίας, Ναυτιλίας, Υποδομών και Τουρισμού (2015), *ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 2014-2020.*

7 Σύνθεση επιμέρους πορισμάτων από τα: ΕΔΑ Α.Μ.-Θ (2014), *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2014-2020* και από: BCS / ADVISE (2014), *ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΕΠ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ 2014 – 2020, ΤΕΛΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ*

υφισταμένων αλλά και νέων κοινωνικών συλλογικοτήτων» (ΠΕΠ 2014-2020).

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας θέτει ως βασικούς στόχους τη διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας, την αύξηση της απασχόλησης, την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ΠΑΜΘ ως τόπο κατοικίας και παραγωγής. Στους τομείς που άπτονται της τουριστικής και πολιτικής ανάπτυξης, ενδιαφέρουν οι επιμέρους στόχοι για:

- Ενίσχυση επιλεγμένων οικονομικών δραστηριοτήτων με συγκριτικά πλεονεκτήματα, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και επιχειρηματικής επιτυχίας μέσα από ταχεία ενσωμάτωση τεχνολογίας - παραγωγή εγχώριας - επέκταση επιχειρήσεων στην αλυσίδα καθετοποίησης και διασύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων, βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και προώθηση σε νέες αγορές των πλέον εξαγωγίμων προϊόντων / υπηρεσιών (τομέας: οικονομία)
- Αύξηση απασχόλησης μέσα από υλοποίηση ολοκληρωμένων τοπικών σχεδίων και πρωτοβουλιών ή/και δια βίου μάθησης, βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, σύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες του κοινωνικο-οικονομικού συστήματος (κοινωνικός τομέας)
- Διατήρηση και προστασία φυσικού περιβάλλοντος ως προϋπόθεση για ανάπτυξη μέσα από τη δημιουργία αποτελεσματικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών και συνεργασίας με τις τοπικές κοινωνίες για την προώθηση σχεδιασμού με βάση τις αρχές της αειφορίας, βιώσιμη αξιοποίηση φυσικών πόρων (τομέας περιβάλλον).

Στο πλαίσιο του Θεματικού Στόχου 3 «Βελτίωση ανταγωνιστικότητας μικρομεσαίων επιχειρήσεων» το ΠΕΠ 2014-2020 επισημαίνει με έμφαση ότι ο τουρισμός αποδεικνύεται πολύ σημαντικός για την τοπική οικονομία λόγω της μεγάλης αλυσίδας αξίας του (με το μοντέλο υπολογισμού συνολικής συνεισφοράς κατά IOBE η συνεισφορά στο περιφερειακό ΑΕΠ ανέρχεται σε € 505 εκ. και η συνολική απασχόληση σε 10.700 εργαζόμενους για το 2011 ενώ ανοδικές τάσεις στις διεθνείς αφίξεις αντιστρέφουν την παραδοσιακή «εσωστρεφή» εικόνα και προσδίδουν στον τομέα του τουρισμού εικόνα «αναδυόμενου» κλάδου). Βέβαια, ο κλάδος χρειάζεται σχεδιασμό ενιαίων «τουριστικών προορισμών» που να απαντούν σε αντίστοιχες ομάδες ζήτησης ενώ στο πεδίο της προσφοράς διακρίνονται χαμηλά χαρακτηριστικά και χωρική / χρονική ανισοκατανομή (π.χ. κορεσμός σε Θάσο και παραλιακή ζώνη Καβάλας, έλλειψη προσφοράς στο εσωτερικό / υψηλή ζήτηση κατά τους θερινούς μήνες), ανάγκες για ειδική τουριστική υποδομή και για παροχή υπηρεσιών για «εναλλακτικό» ή ειδικό τουρισμό. Για τον τομέα «τουρισμός-πολιτισμός, η στρατηγική στοχεύει στο μετασχηματισμό της περιφέρειας σε «τουριστικό προορισμό αριστείας» βελτιώνοντας κατά 20% τους βασικούς δείκτες επίδοσης, εκμεταλλευόμενη τις ανερχόμενες αγορές, επενδύοντας σε δυναμικές ΜΜΕ και αξιοποιώντας τα ολοκληρωμένα εργαλεία.

Ως προς τα τελευταία, στόχοι του ΠΕΠ στους οποίους αυτά μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμα είναι η διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος μέσω οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών (ενιαίο σύστημα οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης προϊόντων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα σε δίκτυο τουρισμός / πολιτισμός, δικτύωση του τουριστικού κλάδου με άλλους που τον επηρεάζουν άμεσα όπως εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση, ενίσχυση τουριστικών δικτύων και ολοκληρωμένων τουριστικών), και η προσέλκυση ή υποστήριξη επενδύσεων σε επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών σε εμπεδωμένους ή αναδυόμενους κλάδους (πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ιατρικός, θρησκευτικός, χειμερινός, συνεδριακός τουρισμός, γαστρονομικός, κ.α.).

Η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας που αποκρυσταλλώνεται στο ΠΕΠ 2014-2020 έχει σαφή χωρική διάσταση η οποία οργανώνεται στα πλαίσια του (προς έγκριση) Περιφερειακού Πλαισίου Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης⁸. Κατ' αυτό, από τα πιθανά τρία σενάρια (1^ο, δεν μεταβάλλεται η αναπτυξιακή πορεία της Περιφέρειας και αυτή παραμένει εξαρτημένη από εξωγενείς παράγοντες, εκτεθειμένη στο γενικό αρνητικό πλαίσιο της ύφεσης - 2^ο, στροφή προς την ενδογενή ανάπτυξη, σταδιακός εκσυγχρονισμός παραγωγικών και κοινωνικών δομών, πολυπαραγοντική ανάπτυξη, που αξιοποιεί τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και προωθεί διασυνδέσεις που αυξάνουν την προστιθέμενη αξία, εξωστρέφεια και αυτοδυναμία, αξιοποίηση των υποδομών για δημιουργία πόλων κόμβων στις διαπεριφερειακές και διασυνοριακές συναλλαγές - 3^ο, επεμβατικό, με δραστική αλλαγή της στρατηγικής προς μεγάλες επενδύσεις και υποδομές για να επιτευχθεί αντιστροφή της κρίσης με δείκτες θετικότερους από την υπόλοιπη χώρα), ουσιαστικά οργανώνεται χωρικά το 3^ο σε συνδυασμό με το 2^ο. Στο 3^ο είναι σαφής η ανάγκη σημαντικών δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για ριζικό μετασχηματισμό της διάρθρωσης των παραγωγικών και κοινωνικών δομών σε σύντομο χρονικό διάστημα (έργα μεταφορών, μεγάλες υποδομές ενέργειας, εμπορευματικά κέντρα και υποδομές εφοδιαστικής διαχείρισης - εντατική εκμετάλλευση πόρων με έμφαση στην εξωστρέφεια). Το σενάριο εξαρτάται από διαρθρωτικές αλλαγές σε εθνικό επίπεδο (εξωστρέφεια και ανταγωνιστικότητα, δημιουργία μεγαλύτερων μονάδων, δραστηριότητες που αξιοποιούν καλύτερα επενδυτικά κεφάλαια, τεχνολογία και εργατικό δυναμικό). Στο 2^ο αναμένεται αναδιάρθρωση προϊόντων, μεθόδων παραγωγής και καθετοποίηση του πρωτογενή τομέα, του τουρισμού και των καινοτόμων επιχειρήσεων, αύξηση του διαμετακομιστικού εμπορίου μέσω αξιοποίησης των γεωπολιτικών χαρακτηριστικών και των λιμανιών και ένας συνδυασμός χωροταξικών και αναπτυξιακών εργαλείων που θα συμβάλει στην υλοποίηση ολοκληρωμένων χωρικών και αναπτυξιακών παρεμβάσεων.

Χωρική διάσταση της ανάπτυξης στην Περιφέρεια και ειδικές ζώνες

Συνολικά, η χωρική οργάνωση της αναγκαίας επανεκκίνησης της ανάπτυξης συνδέεται με τη στροφή στο νέο πρότυπο που επιβάλλει το ΠΕΠ, ενισχύοντας μεν τις υφιστάμενες παραγωγικές δομές αλλά δημιουργώντας ταυτόχρονα τις δυνατότητες ανασυγκρότησής του προς αύξηση της προστιθέμενης αξίας και συνέργια των επιμέρους παραγωγικών δομών. Ειδικά ο τουρισμός αναγνωρίζεται ως βασική συνιστώσα της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας με στόχο την αειφόρο και ποιοτική ανάπτυξη. Το ΠΠΧΣΑΑ⁹, αξιοποιώντας μια εθνική μακροπρόθεσμη στρατηγική για τον τουρισμό με βασική κατεύθυνση την ενίσχυση της εξωγενούς ζήτησης (προσέλκυση τουρισμού από Ευρώπη και από τις αναδυόμενες αγορές Μέσης Ανατολής και Ασίας, τόνωση του υφιστάμενου ρεύματος από χώρες της ΝΑ Ευρώπης, Μαύρης Θάλασσας και Ρωσία) και την ανάκαμψη του εσωτερικού τουρισμού με προώθηση των ειδικών μορφών και την αναθέρμανση του κοινωνικού, εστιάζει στην αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος (ποικιλία και έντονη εναλλαγή μορφής και είδους των πόρων, ποικιλία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, μήκος και ποιότητα ακτών, πολιτισμικό κεφάλαιο) και στη

8 Συμπύκνωση στοιχείων και πορισμάτων από το: Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ και Συνεργάτες, ΔΙΚΤΥΟ Α.Ε., EUROTEC, Κ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ (2014), ΜΕΛΕΤΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ, ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ, ΥΠΕΚΑ – Στάδιο Β.1 (δεν έχει εγκριθεί σε πλαίσιο ΥΑ)

9 Ibid.

δημιουργία ενιαίας τουριστικής ταυτότητας: προώθηση αιεφόρου και ισόρροπης ανάπτυξης σε συνδυασμό με το υπόλοιπο ενδογενές δυναμικό της Περιφέρειας αλλά σύμφωνα με τις φυσικές, πολιτισμικές, οικονομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε χωρικής ενότητας, ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία, ανάδειξη και αποκατάσταση περιβάλλοντος, πολιτιστικής κληρονομιάς, τοπίου, υδατικών πόρων και βιοποικιλότητας.

Η κατεύθυνση αυτή προτείνεται να υλοποιηθεί με ανάδειξη μιας ταυτότητας της Περιφέρειας ως δικτύου επιμέρους αξιόλογων προορισμών και με προώθηση του προϊόντος σε διαφοροποιημένες κατηγορίες ζήτησης, αξιοποιώντας τον κλασικό θερινό τουρισμό ως κίνητρο για ανάπτυξη ειδικών μορφών. Στόχος είναι η μεγέθυνση του τουριστικού κλάδου ταυτόχρονα με μετάβαση από το μαζικό, αδιαφοροποίητο, μονοθεματικό τουρισμό σε ποιοτικό και διαφοροποιημένο τουρισμό που ευνοείται από την ιδιαίτερη φυσιογνωμία κάθε περιοχής. Ως βασικές προτεραιότητες τίθενται:

- η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου
- η προσέλκυση διαφοροποιημένης ζήτησης (νέοι, τρίτη ηλικία, ομάδες με ειδικά ενδιαφέροντα)
- ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος με οργάνωση πόλων έλξης σε ολοκληρωμένα δίκτυα
- η ανάπτυξη υποδομών και δυνατοτήτων για νέες δραστηριότητες με πιστοποιημένες υπηρεσίες
- η ανάπτυξη του «πράσινου» τουρισμού με προστασία και αιεφορική διαχείριση του περιβάλλοντος και παροχή πιστοποιημένων φιλοπεριβαλλοντικών υπηρεσιών και προϊόντων.

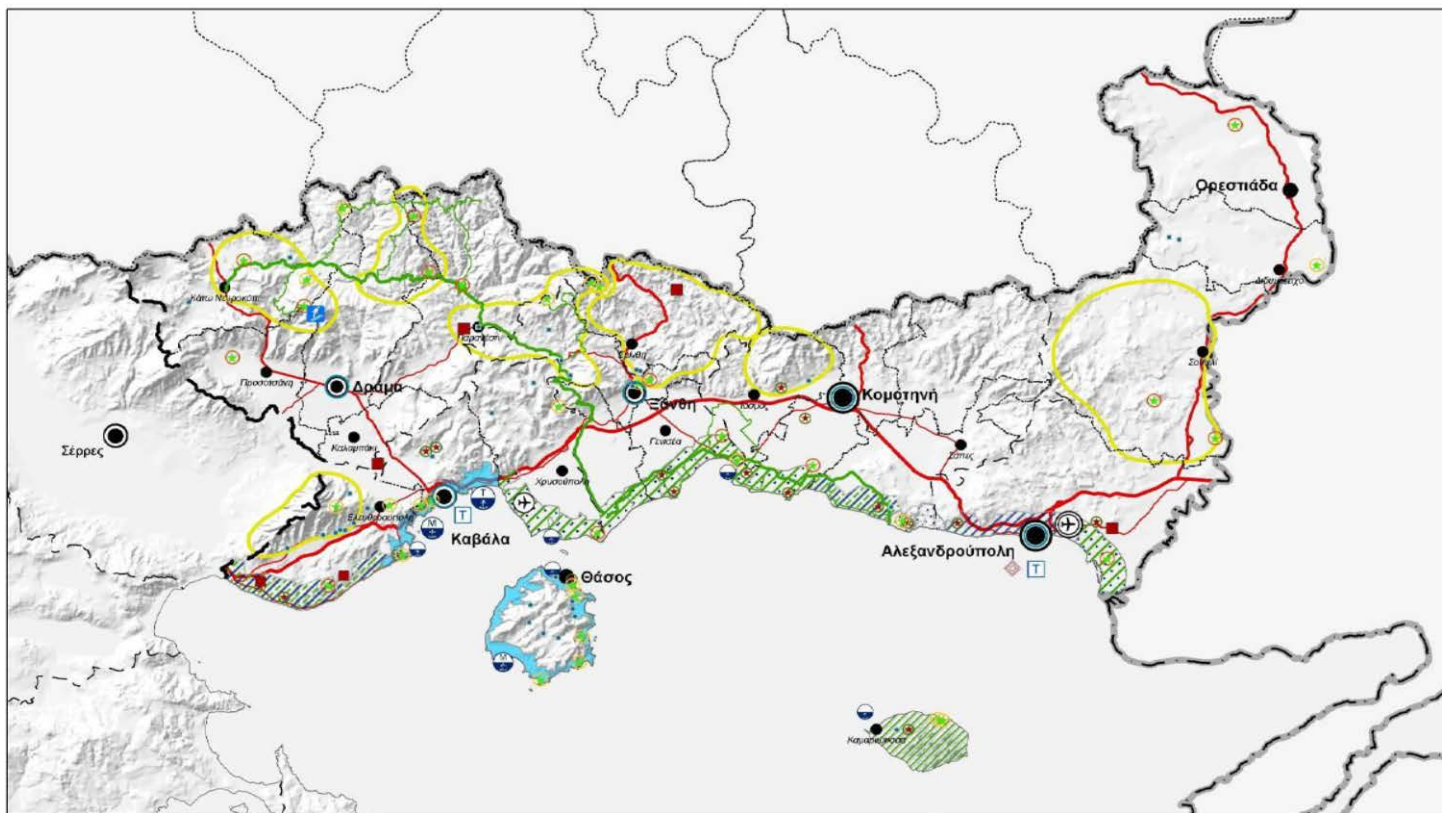
Η συνολική χωρική / αναπτυξιακή οργάνωση προτείνεται στο ΠΠΧΣΑΑ ως ακολούθως. Όπως είναι προφανές, εντοπίζονται συγκεκριμένες περιοχές, ζώνες και δίκτυα κατά παραγωγική δραστηριότητα (για τομείς που άπτονται ενισχυτικά, συνοδευτικά ή αποτρεπτικά της προς εξειδίκευση Ο.Χ.Ε.) οι οποίες παρουσιάζονται επίσης ακολούθως.

ΠΡΟΤΥΠΟ ΧΩΡΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

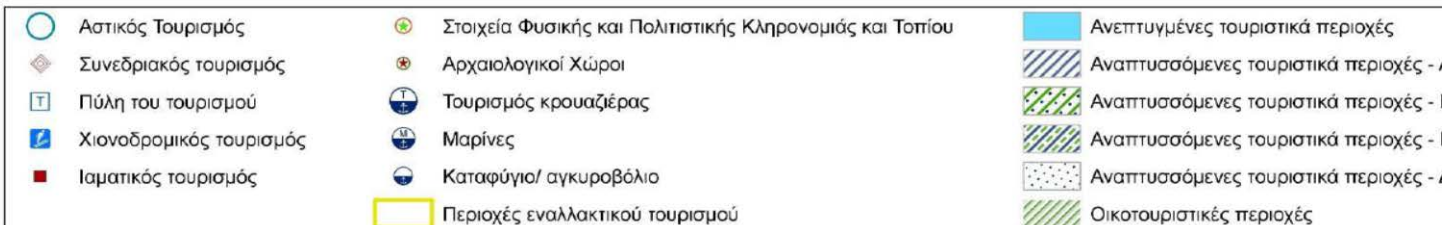

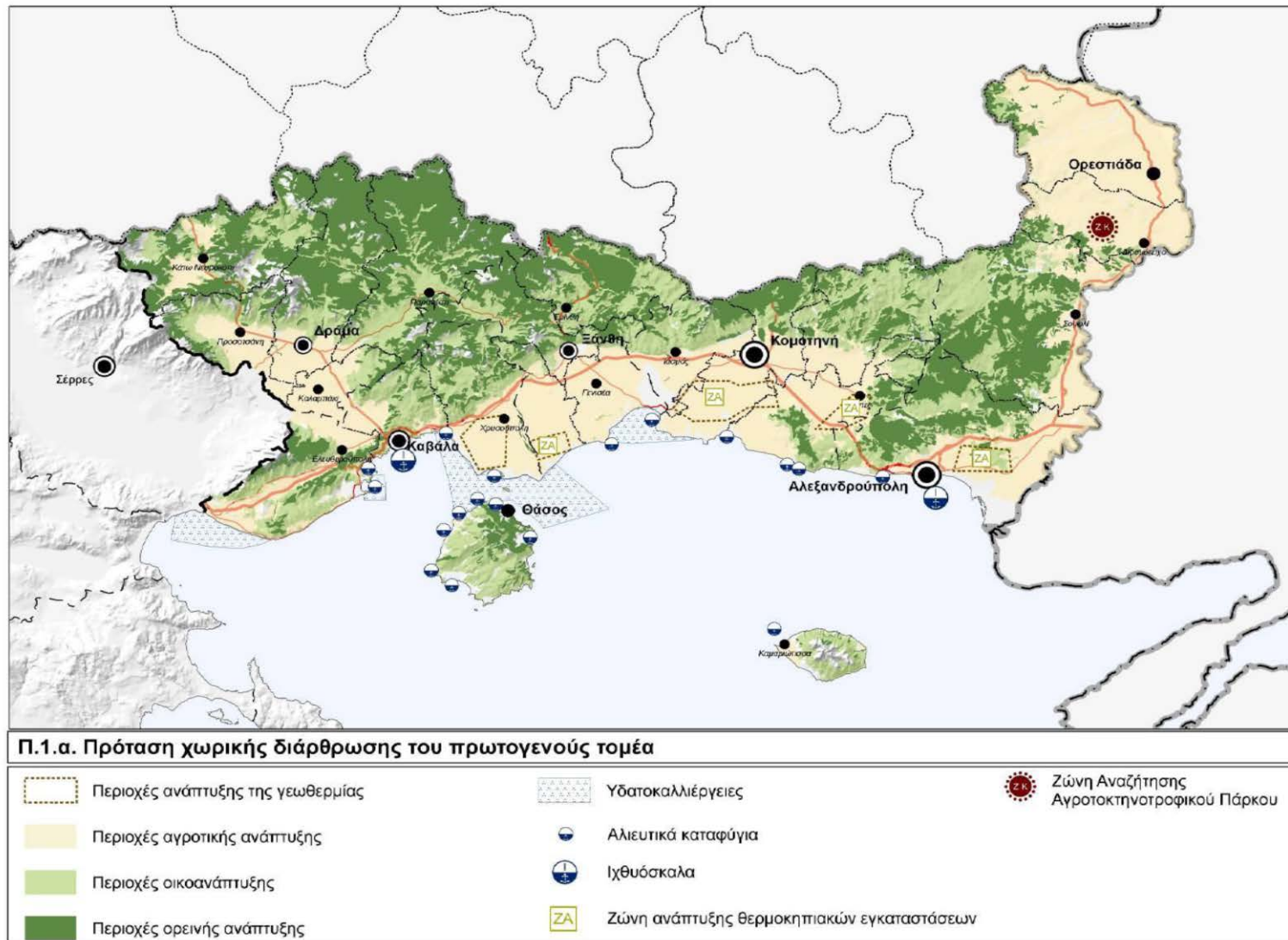
Χάρτης Π.1 : Πρότυπο Χωρική Ανάπτυξης

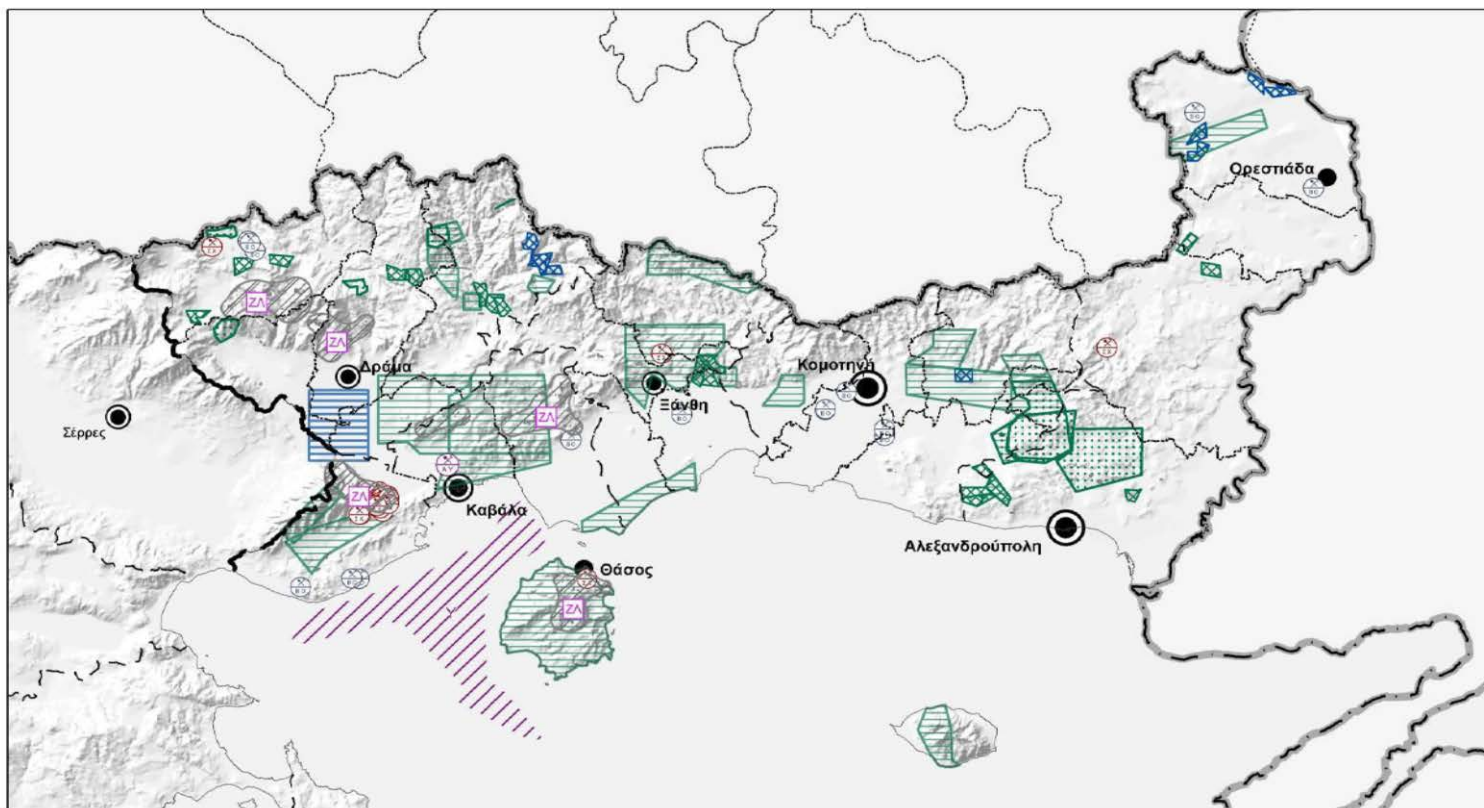
<p>Διοικητικά Όρια</p> <ul style="list-style-type: none"> Ομοριο Κράτους Περιφέρειας Περιφερειακής Ενότητας Καλλικράτους Δήμου <p>Μεταφορική Υποδομή</p> <ul style="list-style-type: none"> Σιδηροδρομικό Δίκτυο Κόμβος διεθνούς Αερολιμένος Αερολιμένας Εθνικής Σημασίας Κόμβος διεθνούς Θαλάσσιας Πύλης Λιμένας διεθνούς Ενδιαφέροντος Λιμένας Εθνικής Σημασίας Λιμένας Περιφερειακής Σημασίας 	<p>Πόλοι Ανάπτυξης</p> <ul style="list-style-type: none"> Πρωτεύων Εθνικός Πόλος Δευτερεύων Εθνικός Πόλος Λοιποί Εθνικοί Πόλοι Πόλος με Ειδικό Εθνικό - Περιφερειακό Ρόλο Πρωτεύων Περιφερειακός Πόλος Δευτερεύων Περιφερειακός Πόλος Λοιποί Περιφερειακοί Πόλοι 	<p>Πολυπολιτικό Σύμπλεγμα Ανάπτυξης</p> <ul style="list-style-type: none"> Κόμβος Δίκτυου Πολύπολις Επιμέρους βιομηχανικές αναπτυξιακές ενότητες Χερσαίοι Άξονες Ανάπτυξης Πρωτεύων Εθνικής Εμβέλειας Δευτερεύων Εθνικής Εμβέλειας Περιφερειακής Εμβέλειας Πρωτεύων Εθνικής Εμβέλειας <p>Θαλάσσιοι Άξονες Συνδέσεως</p> <ul style="list-style-type: none"> Εθνικής Εμβέλειας Περιφερειακής Εμβέλειας 	<p>Άξονες Συνεργασίας</p> <ul style="list-style-type: none"> Διεθνείς συνδέσεις Διαπεριφερειακές συνδέσεις Πύλες Ανάπτυξης Εισοδοί - Διοικητικές Συνδέσεις Άξονες - Τόξα Οικονομικής Ανάπτυξης <p>Ενεργειακά Κέντρα - Δίκτυο</p> <ul style="list-style-type: none"> Γραμμή Ηλεκτρικής Ενέργειας >400KV Διακλάσεις Νήσων Ενεργειακό Κέντρο Αγωγός Φυσικού Αερίου Κέντρο Αποθήκευσης & Αεριοποίησης Φυσικού Αερίου 	<p>Ευρείες Ζώνες Ανάπτυξης Δραστηριότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> Αγροτικής Ανάπτυξης Ζώνη Αναζήτησης Αγροοικονομικού Πάρκου Οικονομικής Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών Ανάπτυξης Γεωθερμίας Θερμοηλεκτρικών Εγκαταστάσεων Ζώνες Εξομάλυνσης Βιομηχανίας Οργανωμένοι Υποδοχείς Οργάνωσης Εξορμητικών Δραστηριοτήτων Εξορμητής Υδρογονανθράκων 	<ul style="list-style-type: none"> Περιοχές Ανάπτυξης Τουρισμού Πόλεις Τουρισμού Κέντρα Ανάπτυξης Υπηρεσιών Ζώνες Εναλλακτικού Τουρισμού <p>Φυσικό Πολιτιστικό Περιβάλλον & Τοπίο</p> <ul style="list-style-type: none"> Ευρείες Ζώνες Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Τοπίου Δίκτυο Φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος Στοιχεία Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Τοπίου
---	--	--	---	--	---

Π.1.γ. Πρόταση χωρικής διάρθρωσης του τουρισμού

Π.1.δ. Χωρική διάρθρωση της εξόρυξης

Στοιχεία από Δ/νση Ορυκτού πλούτου ΥΠΕΚΑ

	Αδειες Εκμετάλλευσης Σχιστολιθικών Πλακών		Δημόσιοι Μεταλλευτικοί Χώροι
	Αδειες Εκμετάλλευσης Λατομείων Αδρανών Υλικών		Παραχωρήσεις Χώρων Ενεργειακών Ορυκτών
	Αδειες Εκμετάλλευσης Βιομηχανικών Ορυκτών		Δημόσιοι Χώροι Ενεργειακών Ορυκτών
	Αδειες Εκμετάλλευσης Λατομείων Μαρμάρου		Ζώνη Εξόρυξης Υδρογονανθράκων
	Παραχωρήσεις Μεταλλείων		Συγκεντρώσεις Λατομείων
	Μισθωτήρια Συμβόλαια Δημόσιων Μεταλλευτικών Χώρων		Προτεινόμενη Ζώνη ανάπτυξης οργανωμένων λατομικών εγκαταστάσεων

Σύμφωνα με τα παραπάνω το ΠΠΧΣΑΑ επισημαίνει ότι η εντατική γεωργία ασκείται στις αρδευόμενες πεδινές περιοχές Καβάλας – Δράμας, Χρυσούπολης, Ιάσμου, Δέλτα Έβρου και της μεγάλης πεδιάδας της Ορεστιάδας, ενώ πόλοι με βιομηχανική παράδοση εμφανίζονται η Καβάλα και δευτερευόντως η Ξάνθη (η Καβάλα με μεγάλες εγκαταστάσεις: πετρελαιοειδή, λιπάσματα, δυναμικά σε νέες προοπτικές του κλάδου μεταφορών και logistics σε σχέση με τον κάθετο άξονα της Εγνατίας Οδού, η Ξάνθη με σχετική κατάρρευση της καπνοπαραγωγής και καπνοβιομηχανίας και σε μεταβατική κατάσταση. Η περιοχή Δράμας – Προσοτσάνης παρουσιάζει εξειδίκευση στην εξόρυξη και επεξεργασία μαρμάρου με εξωστρεφή χαρακτήρα, βιομηχανία ξυλείας που συνδέεται με το δασικό πλούτο της ορεινής Δράμας. Η Κομοτηνή - αν και έχει αρκετά αναπτυγμένη βιομηχανική περιοχή - δεν παρουσιάζει εξειδίκευση ή και ιδιαίτερη επίδοση στην βιωσιμότητα των μονάδων. Το σύμπλεγμα Αλεξανδρούπολης – Τραϊανούπολης, σε συνδυασμό με το λιμάνι συγκροτούν ενότητα αναπτυξιακής προοπτικής κυρίως ως προς τις συγκοινωνιακές υποδομές και την προοπτική επικοινωνίας με την Βαλκανική ενδοχώρα και τον Εύξεινο Πόντο. Στο συνδεδεμένο σύστημα της χώρας έχει ενταχθεί το θερμοηλεκτρικό εργοστάσιο παραγωγής με φυσικό αέριο επί του κεντρικού αγωγού στη βιομηχανική περιοχή Κομοτηνής και οι υδροηλεκτρικές μονάδες στην ορεινή διέλευση του Νέστου, οι αιολικές και φωτοβολταϊκές συγκεντρώσεις κυρίως στην Π.Ε. Έβρου, περιοχές φωτοβολταϊκών συσσωρεύονται στην πεδιάδα της Ξάνθης, αιολικές στα ορεινά βόρεια της Προσοτσάνης.

Πρόβλημα συνιστά η υπερβολική συγκέντρωση τουριστικής δραστηριότητας σε 3 ζώνες (ακτή Καβάλας και Θάσος, ακτή Αλεξανδρούπολης και Σαμοθράκη) με κινδύνους κορεσμού της φέρουσας ικανότητας, συγκρούσεις με άλλες χρήσεις γης και ανταγωνισμό για τη χρήση των φυσικών πόρων. Ιδιαίτερα στις παράκτιες περιοχές ευαίσθητων οικοσυστημάτων (Νέστου και Έβρου) και στη διαδοχή υγροτόπων, λιμνών και λιμνοθαλασσών, τα ζητήματα αφορούν στην ισορροπημένη αντιμετώπιση δραστηριοτήτων όπως η γεωργία, ο οικοτουρισμός, η επαγγελματική και ερασιτεχνική αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες, κ.α., ενώ η αστική διάχυση αφορά εκτεταμένη αυθαίρετη δόμηση, ειδικά στη δυτική παράκτια ζώνη Καβάλας, στην παραλιακή ζώνη Αλεξανδρούπολη - Μάκρη ή σε θύλακες της Θάσου.

Το οικιστικό δίκτυο της Περιφέρειας είναι πολυκεντρικό, με ένα γραμμικό κορμό μεσαίων κέντρων (Καβάλα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη) με διαφοροποιήσεις ως προς τη Δράμα και ως το σύμπλεγμα από Αλεξανδρούπολη μέχρι Ορεστιάδα κατά μήκος του Έβρου. Τα νεότερα αστικά κέντρα – λιμάνια (Καβάλα, Αλεξανδρούπολη) καθίστανται πρωτεύοντες πόλοι συγκέντρωσης δραστηριοτήτων με αυξημένο ρόλο. Τα σημαντικότερα αστικά συμπλέγματα είναι τα Καβάλας – Δράμας, Ξάνθης, Κομοτηνής, Αλεξανδρούπολης – Ορεστιάδας (γραμμικό). Παράλληλα, στον εκτεταμένο ορεινό όγκο της Περιφέρειας εντοπίζεται σύνθετη οικιστική δομή με μεγάλο αριθμό μικρών οικισμών που εξαρτώνται από το αντίστοιχο αστικό κέντρο της Π.Ε., με ανισοκατανομή τους στο χώρο, τάση μετακίνησης του πληθυσμού προς το πλησιέστερο ημιαστικό κέντρο και με πλήθος εγκαταλελειμμένων οικισμών.

Γενικά, το βασικότερο χαρακτηριστικό της Περιφέρειας αποτελεί η «έκκεντρη» θέση της ως προς τους παραδοσιακούς «άξονες ανάπτυξης» της χώρας, αλλά η ολοκλήρωση της Εγνατίας και η αναμενόμενη σύνδεση του λιμένα Καβάλας με το σιδηροδρομικό δίκτυο δημιουργούν προϋποθέσεις επέκτασης του εθνικού αναπτυξιακού άξονα προς ανατολάς. Οι κύριες εσωτερικές αλλαγές που έφερε η δημιουργία της Εγνατίας μπορούν να συνοψιστούν στη βελτίωση της σύνδεσης με τη Θεσσαλονίκη που επέδρασε και ως προς κάποιες μορφές τουρισμού και η μείωση των χρονοαποστάσεων μεταξύ των αστικών κέντρων που ενδυναμώνει την εσωτερική συνοχή (βλ. Χάρτη του ΠΠΧΣΑΑ που ακολουθεί);

Τέλος, ο παράκτιος χώρος διακρίνεται σε ενότητες: ανάπτυγμα παράκτιου μετώπου χερσαίου τμήματος και δυο νησιά (Θάσος, Σαμοθράκη). Στο χερσαίο παράκτιο χώρο οι πυκνοκατοικημένες περιοχές συγκροτούνται γύρω από δύο αστικά κέντρα (Καβάλα και Αλεξανδρούπολη) από τα οποία αναπτύσσονται τουριστικές εγκαταστάσεις και διάχυση της παραθεριστικής κατοικίας, ενώ στις υγροτοπικές περιοχές εντοπίζονται οι παραγωγικότερες πεδιάδες της περιφέρειας και εμφανίζονται τα σημαντικότερα θέματα συγκρούσεων χρήσεων γης. Και Θάσος και Σαμοθράκη έχουν μονοσήμαντη εξάρτηση από τα αντίστοιχα οικιστικά κέντρα, Καβάλα και Αλεξανδρούπολη. Περιβαλλοντικά προβλήματα προκύπτουν επίσης ως προς τους υδατικούς πόρους (υφάλμυρωση υπόγειων υδροφορέων πεδιάδας Ξάνθης, επιβαρημένα υπόγεια υδατικά συστήματα Ορεσιτιάδας, περιοχής-Δέλτα Έβρου, Φιλιουρή, Ξάνθης, Δέλτα Νέστου, Αλεξανδρούπολης, Ελευθερών-Νέας Περάμου, Οφρυνίου, προβλήματα διασυνοριακής ρύπανσης στο Νέστο και Έβρο. Ως προς τις συγκεντρώσεις υφίστανται ήδη θεσμοθετημένες χρήσεις γης στην Περιφέρεια, οι οποίες θέτουν το πλαίσιο και ενίοτε σοβαρούς περιορισμούς ως προς π.χ. το σχεδιασμό στρατηγικών για Ο.Χ.Ε. στην Περιφέρεια.

Περιοχές προς ολοκληρωμένη αναπτυξιακή παρέμβαση¹⁰

Ορεινή και παράκτια ζώνη έχουν αποτελέσει στο παρελθόν αντικείμενο σχεδίων ολοκληρωμένης παρέμβασης. Οι ορεινές περιοχές καλύπτουν 42,5% της συνολικής έκτασης και 11,2% του πραγματικού πληθυσμού της Περιφέρειας και αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις: προστασία - βελτίωση – ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης, βελτίωση των υποδομών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων, ενίσχυση του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού, συχνά μάλιστα υπό όρους αναγκείας ενίσχυσης της διακρατικής – διασυνοριακής συνεργασίας. Για τον ορεινό χώρο υπάρχει εκπονημένο ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης για την οροσειρά της Ροδόπης με τμήμα του (αφορά σε έργα υποδομών - ΕΤΠΑ) να έχει τεθεί σε εφαρμογή στο πλαίσιο της περιόδου 2007 – 2013. Οι δράσεις που υλοποιούνται αφορούν σε υποδομές προσπελασιμότητας, πρόληψης κινδύνου (αντιπλημμυρικής προστασίας), προστασίας περιβάλλοντος, πολιτισμού / αθλητισμού, διαχείρισης πόσιμου νερού και επεξεργασίας λυμάτων. Λόγω των περιορισμένων πόρων και της μεγάλης έκτασης των αναγκών στην ορεινή ζώνη, η παρέμβαση θα επικεντρωθεί σε μικρότερους θύλακες για να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων εκεί όπου ήδη υλοποιούνται έργα ώστε να κεφαλαιοποιηθούν τα αποτελέσματά τους.

Το επιχειρησιακό σχέδιο διέκρινε 4 άξονες προτεραιότητας: Προστασία / βελτίωση / ανάδειξη περιβάλλοντος, Ενίσχυση της τοπικής οικονομικής βάσης (δράσεις για την αγροτική παραγωγή, τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, την προώθηση του τουρισμού και την ανάδειξη στοιχείων της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, την ενίσχυση ΑΠΕ για ίδια κατανάλωση), Βελτίωση υποδομών και ποιότητας ζωής (δράσεις στους τομείς της υγείας, κοινωνικής πρόνοιας, δια-βίου μάθησης, μεταφορών, ΤΠΕ, πολιτικής προστασίας, οικιστικών υποδομών, ενεργειακών εφαρμογών, ενίσχυσης πολιτιστικών φορέων και εκδηλώσεων), Διατοπική / διακρατική συνεργασία (στον τομέα του τουρισμού, πολιτισμού, περιβάλλοντος, προσβασιμότητας και δικτύων επιχειρηματικότητας).

Η ολοκληρωμένη παρέμβαση στην παράκτια ζώνη υπαγορεύεται από την ιδιαίτερη σημασία που κατέχει η περιοχή περιβαλλοντικά, οικονομικά και πολιτιστικά, με συγκέντρωση μεγάλου αριθμού υδροβιοτόπων, προστατευόμενων περιοχών και σπάνιων ειδών, ύπαρξη μεγάλου αριθμού αξιόλογων εκμεταλλεύσιμων αρχαιολογικών και πολιτιστικών πόρων για τουριστική ανάπτυξη, αλλά και τις συγκρούσεις χρήσεων γης που αυτά συνεπάγονται. Η παράκτια περιοχή καλύπτει το 20,6% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας και εκεί κατοικεί 35% του πραγματικού πληθυσμού της. Οι προκλήσεις που αναδεικνύονται είναι η προστασία και ανάδειξη του περιβαλλοντικού αποθέματος της Παράκτιας Ζώνης, η ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της περιοχής, η βελτίωση των υποδομών και της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Έχει εκπονηθεί ολοκληρωμένο σχέδιο και τμήμα του που αφορά σε έργα υποδομών (ΕΤΠΑ) έχει τεθεί σε εφαρμογή στο πλαίσιο της περιόδου 2007 – 2013.

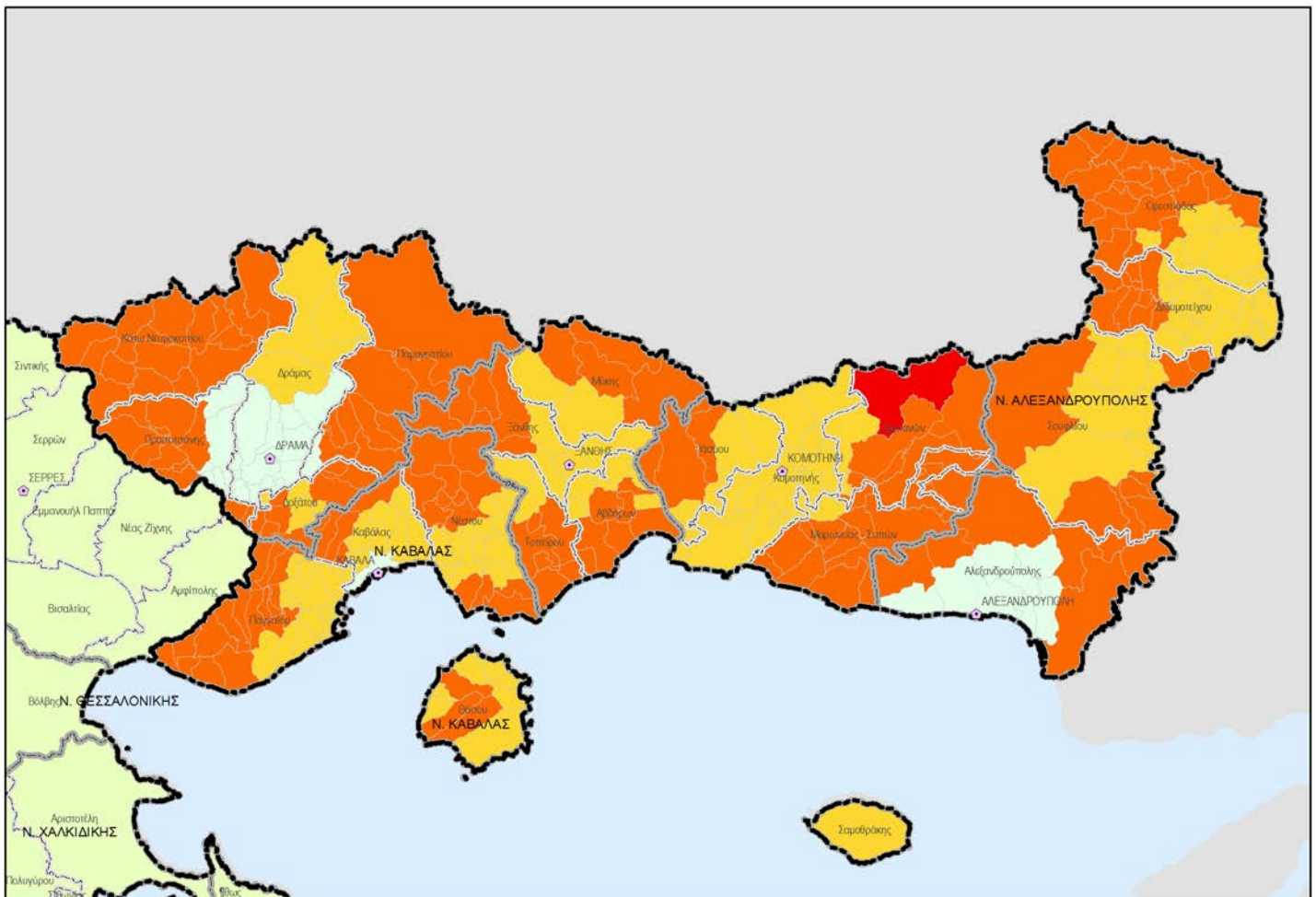
Παράλληλα, η Περιφέρεια έχει να αντιμετωπίσει το ζήτημα της ένταξης πληθυσμών με ιδιαίτερα κοινωνικά ή και εθνοτικά χαρακτηριστικά ενίοτε συνδυαζόμενα με προβλήματα φτώχειας ή και αποκλεισμού, με συγκέντρωση των Ρομά σε υποβαθμισμένες γειτονιές στα περίχωρα του αστικού

10 Σύνθεση πληροφοριών και πορισμάτων από κείμενο εργασίας της Ομάδας Χωρικού Σχεδιασμού προς την ΕΔΑ ΑΜΘ κατά τη διαδικασία σχεδιασμού του ΠΕΠ 2014-2020, ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΕΠ 2014-2020 ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ (DRAFT & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ)

χώρου, των Πομάκων στα ορεινά σύνορα μεταξύ Ελλάδας-Βουλγαρίας και άλλων ομάδων τόσο στα αστικά κέντρα (κυρίως Ξάνθη, Κομοτηνή) όσο και στην πεδινή αγροτική ζώνη Ξάνθης και Ροδόπης σε λίγο ως πολύ ομοιογενή χωριά. Η υψηλή συμμετοχή των πληθυσμών στον αγροτικό τομέα και η προσήλωσή τους σε παραδοσιακές μορφές καλλιέργειας, η περιορισμένη συμμετοχή σε επιχειρηματικές δραστηριότητες, υπηρεσίες τεχνολογίας και τουρισμού και η ανεπάρκεια έργων υποδομής στις περιοχές όπου ζουν ορισμένοι, ευνοούν την επέκταση φαινομένων φτώχειας. Σε αυτά προστίθενται τα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού που έχουν πρόσφατα δημιουργηθεί ή επιδεινωθεί λόγω της κρίσης σε όλες τις ομάδες πληθυσμού και περιοχές.

Ενδοπεριφερειακά, παρατηρείται αύξηση των περιοχών που βρίσκονται κάτω από το όριο της φτώχειας μεταξύ 2009 και 2012: η περιοχή Οργάνης στην ΠΕ Ροδόπης είναι η «φτωχότερη» της Περιφέρειας και ακολουθούν οι περιοχές Σαπών και Ιάσμου. Στην ΠΕ Ξάνθης «φτωχότερες» περιοχές είναι οι Εχίνου και Ευλάλου, η ΠΕ Καβάλας παρουσιάζει μεγάλες αντιθέσεις αλλά με την πλειονότητα των περιοχών πάνω από το όριο φτώχειας, η ΠΕ Έβρου παρουσιάζει κάποιες περιοχές εμφανώς κάτω του ορίου της φτώχειας (Πέπλος, Μεταξάδες, Πύθιο) ενώ η ΠΕ Δράμας παρουσιάζει ομαλότερη εικόνα.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ: κατάσταση 2012¹¹

11 Πηγή: BCS (2013), ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ: .... ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ» - 1^ο Παραδοτέο

	ΤΚ	Μ.Φ.Ε. 2012	Μ.Φ.Ε. 2009	% ΧΩΡΑΣ 2012	% ΧΩΡΑΣ 2009	2009-2012	/ Όριο Φτώχειας
ΙΑΣΜΟΣ	69200	10.196,61	9.439,76	60,7%	54,3%	8,0%	0,85
ΚΟΜΟΤΗΝΗ	69100	15.019,09	15.265,45	89,4%	87,9%	-1,6%	1,25
ΞΥΛΑΓΑΝΗ	69400	12.097,77	11.707,21	72,0%	67,4%	3,3%	1,01
ΟΡΓΑΝΗ	69500	7.834,99	5.306,02	46,7%	30,5%	47,7%	0,65
ΣΑΠΕΣ	69300	10.084,18	8.708,62	60,0%	50,1%	15,8%	0,84
ΑΒΔΗΡΑ	67061	11.575,17	10.430,31	68,9%	60,1%	11,0%	0,97
ΓΕΝΙΣΕΑ	67064	11.173,52	10.170,08	66,5%	58,6%	9,9%	0,93
ΕΥΛΑΛΟ	67200	10.288,93	8.986,55	61,3%	51,7%	14,5%	0,86
ΕΧΙΝΟΣ	67300	10.421,39	9.439,69	62,1%	54,3%	10,4%	0,87
ΛΑΓΟΣ	67063	12.220,52	11.896,58	72,8%	68,5%	2,7%	1,02
ΞΑΝΘΗ	67100	14.885,11	15.178,17	88,6%	87,4%	-1,9%	1,24
ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ	67062	10.829,95	11.146,02	64,5%	64,2%	-2,8%	0,90
ΑΜΥΓΔΑΛΕΩΝΑΣ	64012	14.945,02	15.279,28	89,0%	88,0%	-2,2%	1,25
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ	64100	12.902,86	13.470,47	76,8%	77,6%	-4,2%	1,08
ΘΑΣΟΣ	64004	12.611,76	12.594,66	75,1%	72,5%	0,1%	1,05
ΘΕΟΛΟΓΟΣ	64005	10.165,05	9.490,31	60,5%	54,6%	7,1%	0,85
ΚΑΒΑΛΑ	65000	16.734,48	18.579,40	99,6%	107,0%	-9,9%	1,40
	65001	16.040,65	17.280,58	95,5%	99,5%	-7,2%	1,34
	65110	15.378,50	18.011,13	91,6%	103,7%	-14,6%	1,28
	65201	15.196,88	15.867,95	90,5%	91,4%	-4,2%	1,27
	65302	15.876,52	16.595,28	94,5%	95,5%	-4,3%	1,32
	65403	17.885,16	18.996,26	106,5%	109,4%	-5,8%	1,49
	65404	18.371,30	18.927,08	109,4%	109,0%	-2,9%	1,53
65500	14.541,10	14.707,00	86,6%	84,7%	-1,1%	1,21	
ΚΕΡΑΜΩΤΗ	64011	11.126,78	11.272,53	66,3%	64,9%	-1,3%	0,93
ΚΕΧΡΟΚΑΜΠΟΣ	64009	9.474,69	9.036,85	56,4%	52,0%	4,8%	0,79
ΚΡΗΝΙΔΕΣ	64003	11.592,95	10.714,80	69,0%	61,7%	8,2%	0,97
ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ	64002	11.112,56	11.273,09	66,2%	64,9%	-1,4%	0,93
ΜΟΥΣΘΕΝΗ	64008	11.019,86	11.119,25	65,6%	64,0%	-0,9%	0,92
Ν ΚΑΡΒΑΛΗ	64006	13.090,94	12.914,62	78,0%	74,4%	1,4%	1,09
Ν ΠΕΡΑΜΟΣ	64007	13.402,74	14.182,89	79,8%	81,7%	-5,5%	1,12
ΝΙΚΗΣΙΑΝΗ	64001	11.874,68	11.716,79	70,7%	67,5%	1,3%	0,99
ΠΡΙΝΟΣ	64010	10.955,73	10.995,56	65,2%	63,3%	-0,4%	0,91
ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗ	64200	12.836,02	12.936,92	76,4%	74,5%	-0,8%	1,07
ΑΙΣΥΜΗ	68011	11.915,77	12.004,85	71,0%	69,1%	-0,7%	0,99
ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ	68100	17.554,06	18.085,06	104,5%	104,1%	-2,9%	1,46
ΓΕΦΥΡΑ ΚΗΠΩΝ	68012	17.994,15	18.182,77	107,1%	104,7%	-1,0%	1,50
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ	68300	13.388,61	13.038,12	79,7%	75,1%	2,7%	1,12
ΔΙΚΑΙΑ	68007	10.987,41	9.892,17	65,4%	57,0%	11,1%	0,92
ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ	68008	12.270,06	11.484,60	73,1%	66,1%	6,8%	1,02
ΚΥΠΡΙΝΟΣ	68006	11.074,17	10.480,13	65,9%	60,3%	5,7%	0,92
ΛΑΒΑΡΑ	68004	11.899,64	11.529,48	70,9%	66,4%	3,2%	0,99
ΜΕΤΑΞΑΔΕΣ	68010	10.691,07	9.873,45	63,7%	56,8%	8,3%	0,89
ΜΙΚΡΟ ΔΕΡΕΙΟ	68005	11.734,62	10.070,71	69,9%	58,0%	16,5%	0,98
Ν ΒΥΣΣΑ	68001	12.110,95	11.197,93	72,1%	64,5%	8,2%	1,01
ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ	68200	15.064,30	14.547,79	89,7%	83,8%	3,6%	1,26
ΠΕΠΛΟΣ ΕΒΡΟΥ	68013	10.606,54	9.886,56	63,2%	56,9%	7,3%	0,88
ΡΙΖΙΑ ΕΒΡΟΥ	68014	11.864,19	10.459,86	70,6%	60,2%	13,4%	0,99
ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ	68002	12.787,08	12.783,90	76,1%	73,6%	0,02%	1,07
ΣΟΥΦΛΙ	68400	14.066,40	14.191,04	83,8%	81,7%	-0,9%	1,17
ΤΥΧΕΡΟ	68003	12.250,27	12.339,16	72,9%	71,0%	-0,7%	1,02
ΦΕΡΕΣ	68500	12.583,24	12.424,87	74,9%	71,5%	1,3%	1,05
ΔΟΞΑΤΟ	66300	12.686,91	12.572,84	75,5%	72,4%	0,9%	1,06
ΔΡΑΜΑ	66100	15.472,90	15.950,96	92,1%	91,8%	-3,0%	1,29
Κ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	66033	10.937,02	10.381,29	65,1%	59,8%	5,4%	0,91
ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	66031	12.310,47	11.809,84	73,3%	68,0%	4,2%	1,03
ΚΥΡΙΑ	66032	11.448,51	11.267,39	68,2%	64,9%	1,6%	0,96
ΜΙΚΡΟΠΟΛΗ	66036	10.790,36	10.112,14	64,3%	58,2%	6,7%	0,90
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	66037	11.310,38	11.318,14	67,3%	65,2%	-0,1%	0,94
ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ	66035	12.011,97	13.388,67	71,5%	77,1%	-10,3%	1,00
ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	66200	11.893,23	11.761,66	70,8%	67,7%	1,1%	0,99
ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ	66038	12.854,11	13.837,58	76,5%	79,7%	-7,1%	1,07
ΦΩΤΟΛΙΒΟΣ	66034	11.667,89	10.733,50	69,5%	61,8%	8,7%	0,97

Το ΠΕΠ 2014-2020 προβλέπει ειδικό σχέδιο ένταξης των Ρομά (ο πληθυσμός των οποίων υπολογίζεται σε 13.000 άτομα περίπου) και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς. Ως ιδιαίτερες προκλήσεις αναδεικνύονται η στέγαση και βασικές υποδομές, η απασχόληση - επαγγελματική κατάρτιση, η υγεία - κοινωνική φροντίδα και η ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και πολιτιστικής κληρονομιάς σε οικισμούς που έχουν αναπτυχθεί, ως επί το πλείστον, στις παρυφές των αστικών και ημιαστικών κέντρων. Στους οικισμούς που ενσωματώνονται στον ιστό ημιαστικών περιοχών, παρά τα προβλήματα κοινωνικής απομόνωσης, δεν εμφανίζεται έντονη εικόνα υποβάθμισης ή απειλής της Δημόσιας Υγείας, ούτε αξιοσημείωτη διαφορά επιπέδου διαβίωσης. Αντίθετα οι οικισμοί με τα μεγαλύτερα προβλήματα εντοπίζονται στις παρυφές των μεγάλων αστικών συγκεντρώσεων. Τα προβλήματα εντείνονται λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης πληθυσμού σε ελάχιστο χώρο, του οποίου η κάλυψη πλησιάζει το 100%. Όσον αφορά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως τον τομέα της εκπαίδευσης. Στον τομέα της υγείας τα σημαντικότερα προβλήματα των οικισμών της Περιφέρειας αφορούν στο ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού με προβλήματα Ψυχικής Υγείας και προβλήματα Ψυχικών εξαρτήσεων, στη δυσκολία πρόσβασης του πληθυσμού στο Σύστημα Υγείας και τις αντίστοιχες δομές και στην ανεπάρκεια πρόληψης και φροντίδας σε θέματα υγείας. Στον τομέα της απασχόλησης, η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης των Ρομά αναδεικνύει την αναγκαιότητα παρέμβασης για την υποστήριξη τους και την ένταξη τους.

Η Περιφέρεια θα υλοποιήσει ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση για την ένταξη των Ρομά και άλλων μειονεκτούντων πληθυσμών, στα πλαίσια της στρατηγικής κοινωνικής ένταξης που περιλαμβάνει (α) χαρτογράφηση των περιοχών και αναγνώριση των διαφορετικών επιπέδων στέρησης, (β) διαβούλευση με «βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς» για να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες και προκλήσεις στις υποβαθμισμένες συνοικίες και (γ) επικαιροποίηση των τοπικών υπηρεσιών, διαθέσιμων πόρων και του περιβάλλοντος των τοπικών κοινοτήτων / κοινωνιών. Η ολοκλήρωση των διαδικασιών αυτών θα διασφαλίσει την ανάπτυξη ολοκληρωμένου πλέγματος παρεμβάσεων, μέσω των οποίων προωθείται η κοινωνική ένταξη και η καταπολέμηση της φτώχειας των ευάλωτων και ειδικών ομάδων.

Ποιοτική αξιολόγηση προτεινόμενων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων

Στο ΠΕΠ 2014-2020 προτείνονται ένα έως δύο σχέδια Ο.Χ.Ε. τουρισμού-πολιτισμού σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών-φυσικών πόρων, ένα σχέδιο Ο.Χ.Ε. σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς και οικισμούς Ρομά με στόχο την κοινωνικο-οικονομική ένταξη τους, σχέδια Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την αντιμετώπιση πολλαπλών προβλημάτων (κοινωνικο-οικονομικών, περιβαλλοντικών, και κλιματικής αλλαγής) στον αστικό ιστό, και, σε περίπτωση που εκχωρηθούν πόροι από το Πρόγραμμα «Αγροτική Ανάπτυξη 2014-2020», ενδεχομένως υλοποίηση με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων ενός σχεδίου σε μικρούς θύλακες στην ορεινή Ροδόπη για την αντιμετώπιση χρόνιων δημογραφικών, και κοινωνικο-οικονομικών προβλημάτων και ενός σχεδίου στον παράκτιο χώρο για την αντιμετώπιση κοινωνικών και περιβαλλοντικών προβλημάτων & συγκρούσεων γης.

Το εργαλείο της Ο.Χ.Ε. προτείνεται να χρησιμοποιηθεί για την υλοποίηση:

- ενός σχεδίου ένταξης των Ρομά και πληθυσμών που διαμένουν σε ιδιαίτερα υποβαθμισμένους οικισμούς

- έως δύο σχεδίων ολοκληρωμένης ανάπτυξης περιοχών που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών – φυσικών πόρων με στόχο την τουριστική τους αξιοποίηση.

Δεδομένου του προκαταρκτικού ακόμη σταδίου σχεδιασμού των προτεινόμενων Ο.Χ.Ε., είναι προς το παρόν εφικτή μόνο ποιοτική αξιολόγηση τους με χρήση των κριτηρίων της σχετικής Εγκυκλίου, τα προσωρινά πορίσματα της οποίας παρουσιάζονται στον ακόλουθο Πίνακα.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ Ο.Χ.Ε. (ή και ΤΑΠΤοΚ)

(μΣ = μη σχετικό προς το παρόν)

Κριτήρια	Προτεινόμενη Ο.Χ.Ε.			
	Επώνυμες		Ενδεχόμενες	
	Τουρισμού-πολιτισμού	Ρομά	Ορεινός χώρος	Παράκτια ζώνη
ΒΑΣΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ			
Συμφωνία με όρους πρόσκλησης	μΣ	μΣ	μΣ	μΣ
Σαφήνεια ως προς δομή στρατηγικής, ανταπόκριση σε προκλήσεις, προβλήματα, ολοκληρωμένος χαρακτήρας	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Διαθέσιμο ισχυρό υπόβαθρο	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου
Συμβατότητα με ΠΕΠ και άλλα αναπτυξιακά σχέδια/ κείμενα αναφοράς (RIS, χωροταξικά, ...)	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Στρατηγική για τη φτώχεια	Αναγκαία αναδιατύπωση	Αναγκαία αναδιατύπωση
Κριτήρια που αναφέρονται στη δυνατότητα του φορέα (θεσμική και διαχειριστική ικανότητα) ως ΕΦ	μΣ	Άγνωστο	Άγνωστο	Άγνωστο
ΤΕΛΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΚΤΙΜΗΣΗ			
<u>Κριτήρια που χαρακτηρίζουν τις χωρικές στρατηγικές:</u>				
Περιοχές με ιδιαίτερα οξυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στα οποία έχει συμβάλει η κρίση	Όχι αμέσως (εμμέσως)	Ναι	Ναι	Όχι ιδιαίτερα
Περιοχές αυξημένης ανεργίας, χαμηλού εισοδήματος κατοίκων, φτώχειας	Όχι αμέσως (εμμέσως)	Ναι	Ναι	Όχι ιδιαίτερα
Περιοχές υποβαθμισμένου φυσικού και δομημένου περιβάλλον, αλλαγών χρήσεων γης, αστικής διάχυσης.	Όχι αμέσως (εμμέσως)	Προς διερεύνηση	μΣ	Προς διερεύνηση
Περιοχές αστικής ή βιομηχανικής ρύπανσης, προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.	μΣ	Προς διερεύνηση	Προς διερεύνηση	Απαιτείται ειδική διερεύνηση
Περιοχές περιβαλλοντικής υποβάθμισης, έλλειψης πρασίνου και ελεύθερων χώρων (κοινόχρηστοι και κοινωφελείς)	Όχι αμέσως (εμμέσως)	Προς διερεύνηση	μΣ	Προς διερεύνηση
Περιοχές με ελλείψεις βασικών υποδομών / υπηρεσιών για κινητικότητα / ένταξη ΑΜΕΑ	Όχι αμέσως (εμμέσως)	μΣ	Όχι αμέσως (εμμέσως)	Όχι αμέσως (εμμέσως)

Κριτήρια	Προτεινόμενη Ο.Χ.Ε.			
	Επώνυμες		Ενδεχόμενες	
	Τουρισμού-πολιτισμού	Ρομά	Ορεινός χώρος	Παράκτια ζώνη
<i>ΤΕΛΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ</i>	<i>ΕΚΤΙΜΗΣΗ</i>			
Περιοχές αποβιομηχάνισης, εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών στο κέντρο ή παρυφές πόλεων, εξαφάνισης παραγωγικών τομέων και δραστηριοτήτων ή με φθίνουσες οικονομικές δραστηριότητες.	μΣ	μΣ	μΣ	μΣ
Περιοχές με ελλείψεις κοινωνικών υποδομών και δομών/ υπηρεσιών, συγκέντρωσης μειονεκτικών ομάδων και κοινωνικού αποκλεισμού	μΣ	Δια της στρατηγικής για τη φτώχεια	Προς διερεύνηση	Όχι αμέσως (εμμέσως)
Περιοχές ιδιαίτερου πολιτισμικού χαρακτήρα.	Εξασφαλίζεται	μΣ	μΣ	μΣ
Περιοχές με προβλήματα οργανικής σύνδεσης, προσβασιμότητας, εξυπηρέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και πληθυσμού, περιαστικού, ευρύτερου αγροτικού χώρου	Προς διερεύνηση	μΣ	μΣ	Προς διερεύνηση
Αστικές περιοχές που συμμετείχαν ή συμμετέχουν σε ευρωπαϊκά προγράμματα αστικής ανάπτυξης RFSC και URBACT	μΣ	μΣ	μΣ	μΣ
Κριτήρια που χαρακτηρίζουν την αναπτυξιακή δυναμική της Στρατηγικής:				
Τοπικές δυνατότητες και χωρική παραγωγική εξειδίκευση και σύνδεση προτάσεων οικονομικής ανάκαμψης με στοιχεία καινοτομίας και εκσυγχρονισμού	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Προς διερεύνηση	Προς διερεύνηση	Προς διερεύνηση
Καταλληλότητα προτεινόμενων προτεραιοτήτων και δράσεων για κάλυψη τοπικών αναγκών και τοπικής αναπτυξιακής προ-οπτικής, ανάπτυξη επιχειρηματικότητας ΜΜΕ και κοινωνικής οικονομίας	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	μΣ	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου
Ρεαλιστικότητα προϋπολογισμού, ισόρροπη κατανομή πόρων μεταξύ επενδυτικών προτεραιοτήτων και χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επιμέρους δράσεων	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Δια της στρατηγικής για τη φτώχεια	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου	Συνέχεια υφιστάμενου σχεδίου
Ορατά και μετρήσιμα αναμενόμενα αποτελέσματα σε σχέση με το ΠΕΠ	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Δια της στρατηγικής για τη φτώχεια	Προς διερεύνηση	Προς διερεύνηση
Κριτήρια ολοκληρωμένου χαρακτήρα της στρατηγικής Ο.Χ.Ε.:				
Συνεκτικότητα των τομεακών δράσεων για τη συγκεκριμένη χωρική ενότητα	Εξασφαλίζεται / ολοκληρώνεται	Δια της στρατηγικής για τη φτώχεια	Προς διερεύνηση	Προς διερεύνηση
Ικανό / αντιπροσωπευτικό εταιρικό σχήμα	μΣ	Άγνωστο	Άγνωστο	Άγνωστο
Συνδυασμός περισσότερων Ταμείων	Ναι	Ναι	Αναγκαίος	Αναγκαίος

Το πρόγραμμα για τους Ρομά θα αποτελεί «ολοκληρωμένη χωρική» προσέγγιση εφόσον τεκμηριωθεί ειδικά ο χωρικός χαρακτήρας (στην ουσία καλύπτει όλη την επικράτεια της ΑΜΘ). Αν ειδωθεί ως μικρά χωρικά προγράμματα (π.χ. ανά οικισμό), θα μπορούσε να χαρακτηριστεί εξαρχής ως ολοκληρωμένη

χωρική παρέμβαση καθώς οι παρεμβάσεις είναι αλληλοϋποστηριζόμενες.

Το πρόγραμμα για τη Ροδόπη, ενώ έχει σαφή χωρική διάσταση, πάσχει από το ότι οι περιοχές παρέμβασης είναι αχανείς που είναι αμφίβολο αν θα μπορούσαν να επιτευχθούν συνέργιες επιπτώσεων μεταξύ των διαφόρων παρεμβάσεων λόγω της μεγάλης απόστασης και της διασποράς των πόρων.

Τέλος, το πρόγραμμα για την παράκτια ζώνη προσπαθεί να αντιμετωπίσει με το ίδιο εργαλείο πολλά διαφορετικά προβλήματα που δεν συνδέονται πάντοτε: συγκρούσεις μεταξύ περιβαλλοντικής προστασίας και επιβαρυντικών ανθρωπογενών δραστηριοτήτων, προβλήματα ανταγωνιστικότητας του παραγωγικού ιστού, ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών δραστηριοτήτων για κατανάλωση φυσικών πόρων¹².

---

12 Από το: ΕΔΑ ΑΜΘ (2014), *ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ* ....

2. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε. ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΜΘ

Υπό το πρίσμα της σύνδεσης τουρισμού και πολιτισμού, η εκτίμηση για τα δυνατά / αδύνατα σημεία και για τις ευκαιρίες και απειλές για τον τουρισμό στην Περιφέρεια καταλήγει στα ακόλουθα συμπεράσματα:

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ Δ-Α-Ε-Α (SWOT)

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ ¹³	ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	
Κομβική γεωπολιτική θέση. Πύλη της Ελλάδας, των Βαλκανίων και της Ευρώπης.	Σημαντικό
Ένα μεγάλο αστικό κέντρο ανά περιφερειακή ενότητα και πολλά διάσπαρτα ημιαστικά – αγροτικά κέντρα στην ύπαιθρο και την ενδοχώρα.	Όχι ιδιαίτερα
Γειτνίαση με το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της Ελλάδας, τη Θεσσαλονίκη.	Σχετικά σημαντικό
Αναπτυγμένες μεταφορικές υποδομές (Εγνατία οδός, σιδηροδρομικό δίκτυο, δύο διεθνή αεροδρόμια, δύο διεθνή λιμάνια).	Πολύ σημαντικό
Πολύ καλή προσβασιμότητα μέσω Εγνατίας προς την Ευρώπη, Βαλκάνια, Τουρκία.	
Υψηλό αίσθημα ασφάλειας των επισκεπτών από πλευράς υπηρεσιών υγείας.	Σημαντικό
Εκτεταμένη παράκτια ζώνη, προσβάσιμη με καθαρές παραλίες, γαλάζια σημαία.	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού
Πλούσιοι, υψηλής οικολογικής αξίας και φήμης περιβαλλοντικοί πόροι ικανοί να στηρίζουν την ανάπτυξη θεματικού τουρισμού με άξονα το περιβάλλον.	
Υπαρξη τεσσάρων (4) φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.	
Ιδιαίτερη πολιτισμική ταυτότητα, πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα με πολιτιστικούς, ιστορικούς και αρχαιολογικούς χώρους παγκόσμιας και εθνικής εμβέλειας, και πολιτιστικούς θεσμούς με φήμη, γεωγραφική διασπορά και διαχρονική παρουσία.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
Γαστρονομικός πλούτος και πολυπολιτισμική κουζίνα, αρκετά προϊόντα υψηλής αξίας στον πρωτογενή τομέα (ΠΟΠ, ΠΓΕ) και πολλά παραδοσιακά φημισμένα προϊόντα.	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού

13 Από την Ανάλυση SWOT στο: ΕΤΑΜ (2015), ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ Α.Μ.Θ., Περιφέρεια Α.Μ.Θ. (υπό ολοκλήρωση / παραλαβή)

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ	ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
Σημαντική διασύνδεση πρωτογενούς παραγωγής με διατροφικό τομέα και τουρισμό	Σημαντικό
Ικανοποιητική τουριστική κίνηση, 6 ^η Περιφέρεια αφίξεων και διανυκτερεύσεων.	
Υπαρξη σημαντικής τουριστικής κίνησης και πέραν περιόδου αιχμής και αυξημένη τουριστική κίνηση τη χειμερινή περίοδο σε λιγότερο καλοκαιρινούς προορισμούς	
Υπαρξη ναυλωμένων πτήσεων τύπου Charter για το αεροδρόμιο της Καβάλας από περιοχές της Δυτικής και Κεντρικής Ευρώπης με προορισμό την Καβάλα και τη Θάσο.	Πολύ σημαντικό
Τρίτη τουριστική επιλογή ως προορισμού στη ΒΕ μετά Χαλκιδική και Θεσσαλονίκη.	
Υπαρξη ικανοποιητικών ειδικών τουριστικών υποδομών (χιονοδρομικό κέντρο, πίστες ανεμοπτερισμού, δραστηριότητες στην ύπαιθρο, κέντρα λουτροθεραπείας	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού
Τοποθέτηση του τουρισμού στον πυρήνα των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	
Χαμηλή ρυθμί ανάπτυξης και σταδιακή μείωση του περιφερειακού ΑΕΠ	Όχι ιδιαίτερως συναφή
Μικρή συμμετοχή του τουριστικού τομέα στο Περιφερειακό ΑΕΠ.	
Υψηλό ποσοστό ανεργίας και ειδικά στους νέους.	
Αύξηση των ρυθμών φτωχοποίησης του πληθυσμού.	Σημαντικό
Ελλιπής κατάρτιση και επιμόρφωση της παραγωγικής δύναμης της ΑΜΘ σε υπηρεσίες και επαγγέλματα που σχετίζονται με τον τουρισμό.	
Αδυναμία αξιοποίησης αεροδρομίου Αλεξανδρούπολης ή Καβάλας ως διεθνή κόμβου.	Πολύ σημαντικό
Χαμηλές επιδόσεις στις περισσότερες κατηγορίες ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα σε σύγκριση με πιο ανεπτυγμένες περιοχές της Ελλάδας.	Σημαντικό
Έλλειψη συνολικής ταυτότητας της περιφέρειας ως ενιαίου τουριστικού προορισμού.	Πολύ σημαντικό
Μικρό % κλινών στο σύνολο χώρας και χαμηλή ποιότητα κλινών	Σημαντικό
Χωρική/χρονική ανισοκατανομή (κορεσμός σε Θάσο και παραλιακή ζώνη Καβάλας, και έλλειψη προσφοράς στο εσωτερικό / υψηλή ζήτηση κατά τους θερινούς μήνες).	
Διαδικασία έκδοσης βίζας 72 ωρών.	(Θεσμικό, γενικό)
Απαγόρευση διέλευσης τουριστικών λεωφορείων από διάβαση Νυμφαίας	Σημαντικό
Ελλιπής αξιοποίηση και προβολή του πολιτιστικού κεφαλαίου.	
Ανεπαρκής κινητοποίηση και συντονισμός αρμοδίων φορέων για προβολή και αξιοποίηση πολιτιστικού κεφαλαίου, ανεπαρκείς συνεργασίες ΟΤΑ και αποσπασματική χρηματοδότηση πολιτιστικών δράσεων.	Πολύ σημαντικό
Ανυπαρξία κανονιστικών διατάξεων για ενταγμένες περιοχές στο δίκτυο Natura 2000	Για συνέργιες
Απουσία φορέα διαχείρισης τουριστικού προορισμού.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	
Η γεωγραφική θέση (σε ακτίνα 400 km 65 εκατομμύρια εν δυνάμει επισκέπτες)	Σημαντικό
Μετασχηματισμός ΠΑΜΘ από «ακριτική περιοχή» σε «πύλη χώρας και ΕΕ»	
Αξιοποίηση ευρύτερου εξωτερικού γεωγραφικού περιβάλλοντος	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
Υλοποίηση σχεδίου ολοκληρωμένης τουριστικής αξιοποίησης σε χωρικές ενότητες που συγκροτούν δίκτυα πολιτιστικών – φυσικών πόρων (Ο.Χ.Ε.).	

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ	ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
Θετικές τάσεις ως προς ανάπτυξη τουριστικού ρεύματος προς Ελληνική αγορά.	
Διαρκής τάση ζήτησης τουριστικών προτύπων ειδικών μορφών με αιχμή «διακοπές με δράση» (15% των επισκεπτών στην Ελλάδα ενδιαφέρονται για πολιτισμό).	Σημαντικό
Αξιοποίηση των αγροδιατροφικών προϊόντων στο πλαίσιο της διαφοροποίησης του περιφερειακού τουριστικού προϊόντος και της δημιουργίας τουριστικών εμπειριών (γαστρονομικός τουρισμός).	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού
Υπαρξη υψηλής αξίας φυσικών και πολιτιστικών πόρων ικανών να στηρίξουν το σχεδιασμό νέων τουριστικών προϊόντων και τουριστικών πακέτων με έμφαση στον τουρισμό εμπειριών.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
Μετεξέλιξη της ΠΑΜΘ σε τουριστικό προορισμό Αριστείας.	
Επέκταση της τουριστικής σεζόν μέσα από το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ειδικών τουριστικών προϊόντων.	ΣΤΟΧΟΣ
Δικτύωση του τουριστικού κλάδου με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση).	
Δημιουργία ανταγωνιστικών τουριστικών προορισμών στη Βόρεια Ελλάδα με άξονες τον πολιτισμό και το περιβάλλον.	Σημαντικό για συνέργιες / δικτύωση
Ένταξη low cost εταιρειών σε περιφερειακά αεροδρόμια της ΑΜΘ.	
Ένταξη αεροδρομίου Καβάλας στο πλαίσιο αξιοποίησης 14 αεροδρομίων.	Σημαντικό
Τουριστική προβολή Πολιτιστικών θεσμών με διαχρονική παρουσία (π.χ. 12 ήμερο, Ελευθερία, καρναβάλι).	
Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών για την προώθηση πολιτιστικών δράσεων μέσα από το JTI target και σε άλλες Π.Ε.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
Αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων της νέας προγραμματικής περιόδου και του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020.	Προφανές
Αξιοποίηση διασυνοριακών προγραμμάτων (π.χ. Ελλάδα – Βουλγαρία).	Πολύ σημαντικό
ΑΠΕΙΛΕΣ	
Η συνέχιση της συρρίκνωσης του Περιφερειακού ΑΕΠ.	Αδιάφορο
Οι οικονομικές εξελίξεις και η οικονομική κρίση στην Ελλάδα σε συνάρτηση με το γεγονός που επηρεάζει την εγχώρια τουριστική ζήτηση.	Σημαντικό
Αρνητικό περιβάλλον για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.	Όχι ιδιαίτερα
Ευμετάβλητη τουριστική αγορά και έντονος διεθνής και ευρωπαϊκός ανταγωνισμός.	Σημαντικό
Υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας στις τουριστικά ανεπτυγμένες περιοχές και απώλεια ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού
Κίνδυνος υποβάθμισης περιβαλλοντικών πόρων και οικοσυστημάτων.	
Μονοδιάστατη τουριστική ανάπτυξη βασισμένη στο μαζικό τουρισμό.	Σημαντικό
Αδυναμία σχεδιασμού ενιαίας τουριστικής προβολής και ταυτότητας.	ΚΕΝΤΡΙΚΟ
Συνέχιση τουριστικής υπερσυγκέντρωσης σε συγκεκριμένους τουριστικούς θύλακες	
Αναποτελεσματικότητα στην αξιοποίηση και προστασία του περιβαλλοντικού κεφαλαίου λόγω της περιπλοκότητας του θεσμικού πλαισίου και τις συχνές επικαλύψεις αρμοδιοτήτων.	Σημαντικό
Διαιώνιση των χαμηλών συνεργιών των ΟΤΑ με την Περιφέρεια στον τομέα της διαχείρισης περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων.	

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΑΦΕΤΗΡΙΑΣ	ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ
Ανεξέλεγκτη ή προβληματική διάθεση Στερεών Αποβλήτων και η μόλυνση του περιβάλλοντος και της παράκτιας ζώνης.	Όχι ιδιαίτερα
Έλλειμμα σχεδιασμού σε περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος με ιδιαίτερο φυσικό κάλος και τουριστικό ενδιαφέρον (περιοχές του Δικτύου NATURA 2000, παράκτιες, νησιωτικές, ορεινές).	Για συνέργιες με άλλες μορφές τουρισμού

Συνολικά, η Περιφέρεια μπορεί να αποκτήσει δυναμικό χαρακτηριστικό για τη διαμόρφωσή της σε ανταγωνιστικό τουριστικό προορισμό. Η ιδιαίτερη γεωμορφολογία με τα περιβαλλοντικά, πολιτιστικά και ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά την καθιστούν δυνητικά και βάσιμα, δυναμικό και αναπτυσσόμενο τουριστικό προορισμό. Υπό την οπτική σύνδεσης τουρισμού – πολιτισμού:

- Σύμφωνα με το δυναμικό που διαθέτει μπορεί να αποτελέσει πολιτιστικό και τουριστικό πόλο αν προχωρήσει σε ανάδειξη ιστορικών τόπων με οργανωμένο σχεδιασμό και συνεργασία των φορέων.
- Συνδυάζει ποικιλία από παραδοσιακά χαρακτηριστικά παράλληλα με ευρύ φάσμα στοιχείων που εισάγονται από τη Δυτική Ευρώπη, ενώ η τοπική αρχιτεκτονική παράδοση αντανακλά την πλούσια πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία της περιοχής. Σημεία αναφοράς αποτελούν οι φημισμένοι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία βυζαντινής, μεσαιωνικής και οθωμανικής περιόδου, καθώς και η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, την οποία χαρακτηρίζει η αρμονική συνύπαρξη της χριστιανικής και της μουσουλμανικής παράδοσης (ατμοσφαιρικές παλιές πόλεις κι ένα ιδιαίτερο πολιτιστικό χαρμάνι που ορίζει κάθε σου βήμα - για Ξάνθη και Κομοτηνή, καθημερινότητα ενός τόπου βαθιά «πολιτισμένου», ξεχωριστή πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά της Κομοτηνής)
- Το πλεόνασμα φυσικών και πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας δίνει προοπτικές, ώστε ο κλάδος του εναλλακτικού τουρισμού να αποτελέσει όχι απλώς συμπληρωματικό του λοιπού εισοδήματος ή του κυρίαρχου τουρισμού, αλλά μοχλό ανάπτυξης της περιοχής.

Γενικές τουριστικές υποδομές ¹⁴

Στην Περιφέρεια λειτούργησαν το 2013 21.360 ξενοδοχειακές κλίνες που αντιστοιχούν στο 2,7% των κλινών της χώρας κατατάσσοντας την Περιφέρεια στις τελευταίες θέσεις σε επίπεδο χώρας. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία (Φεβρουάριος 2015) ο αριθμός των κλινών μειώθηκε ελαφρώς και μόνο σε Θάσο, Σαμοθράκη και Π.Ε. Δράμας αυξήθηκαν κατά 2,61%, 6,74% και 1,05% αντίστοιχα. Το ξενοδοχειακό δυναμικό δεν είναι ομοιόμορφα κατανομημένο. Καταγράφεται υπερσυγκέντρωση κλινών στην Π.Ε. Καβάλας (64%) και μάλιστα στη Θάσο όπου η προσφορά αγγίζει το 50%. Ακολουθεί η Π.Ε. Έβρου όπου λειτουργεί το 18% των κλινών. Αναφορικά με την ποιότητα αναφέρεται ότι οι κλίνες 5***** αποτελούν σχεδόν το 9% των συνολικών με απόκλιση από το αντίστοιχο ποσοστό σε σύνολο χώρας (15%). Στις Π.Ε. Ροδόπης και Δράμας όπως και στη Σαμοθράκη δε λειτουργούν κλίνες 5*****.

Πέραν των ξενοδοχειακών, λειτουργούν και άλλοι τύποι καταλυμάτων όπως ενοικιαζόμενα διαμερίσματα και δωμάτια, 927 μονάδες. Η ποιότητα τους δεν είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική καθώς περισσότερα από τα μισά έχουν δύο κλειδιά. Το ποσοστό καταλυμάτων με τρία κλειδιά είναι 14%, ενώ μόλις το 2% των καταλυμάτων έχουν τέσσερα κλειδιά. Η προσφορά σε καταλύματα περιλαμβάνει

14 Σύνθεση / συμπύκνωση στοιχείων και πορισμάτων από το Ibid και από το Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ και Συνεργάτες, ... (2014).

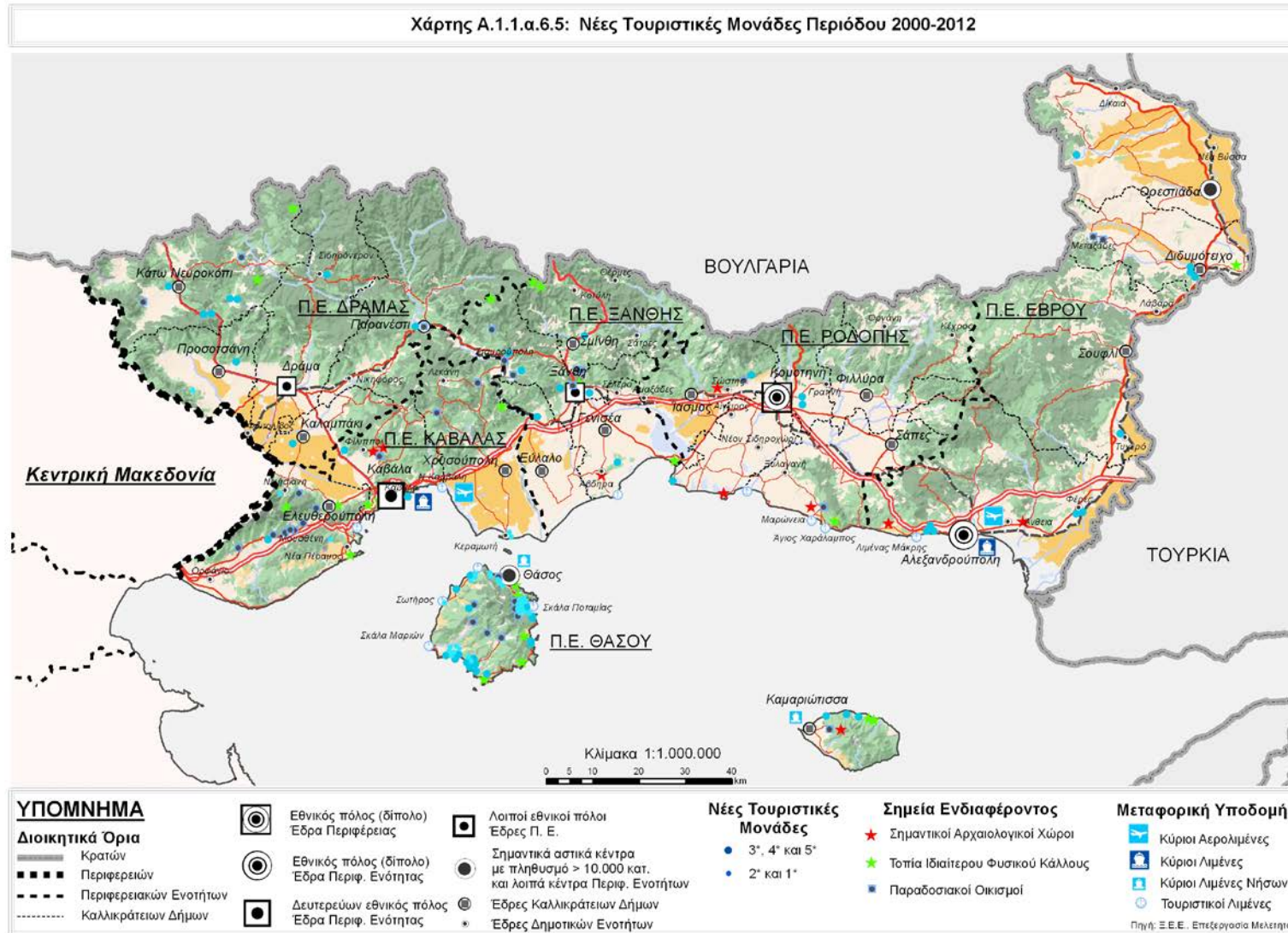
επίσης λειτουργία 75 τουριστικών κατοικιών 78% των οποίων στη Θάσο. Παραδοσιακοί ξενώνες και αγροτουριστικές μονάδες δεν υπάρχουν πολλά και είναι συγκεντρωμένα κυρίως στην Π.Ε. Έβρου, με λίγες μονάδες σε Δράμα, Ξάνθη, Καβάλα και Ροδόπη. Τέλος, λειτουργούν συνολικά δεκαπέντε (15) οργανωμένα κάμπινγκ. Γαστρονομία και τοπική κουζίνα συνιστούν μέρος του τουριστικού προϊόντος. Στα κίνητρα των Ευρωπαϊκών επισκεπτών και στο πλαίσιο αναζήτησης τουριστικών προορισμών, η γαστρονομία (11,3%) και οι επιλογές διασκέδασης (16%) κατέχουν σημαντική θέση. Οι επισκέπτες της Περιφέρειας ΑΜΘ αφιερώνουν ένα σημαντικό μέρος των τουριστικών δαπανών τους σε επισκέψεις εστιατορίων και μπαρ (19% 2013).

Νοσοκομειακές Υποδομές υπάρχουν σε όλη την Περιφέρεια με Γενικά Νοσοκομεία σε Δράμα, Ξάνθη, Καβάλα, Κομοτηνή, Διδυμότειχο και Αλεξανδρούπολης, Κέντρα Υγείας και Περιφερειακά Ιατρεία. Παράλληλα, καταγράφονται σημαντικές υποδομές και υπηρεσίες ιδιωτικής περίθαλψης διάσπαρτα καταμεμημένες στα γεωγραφικά της όρια (Διαγνωστικά Κέντρα, Ιδιωτικές Κλινικές και Ιδιωτικά Ιατρεία).

Σημαντικό συστατικό της τουριστικής κίνησης για έναν προορισμό είναι η δυνατότητα του επισκέπτη να έρθει σε επαφή με την τοπική κοινωνία και την αγορά. Στις γενικές τουριστικές υποδομές, περιλαμβάνονται επομένως τα οργανωμένα κέντρα πληροφόρησης επισκεπτών, καίρια για τη διάχυση των επισκεπτών στο χώρο μέσα από την παροχή έγκυρης τουριστικής πληροφορίας αναφορικά με τα αξιοθέατα, τις δυνατότητες ανάπτυξης δραστηριοτήτων και αξιοποίησης του χρόνου παραμονής των επισκεπτών, αλλά και ως προς την παροχή πληροφοριών γενικότερου ενδιαφέροντος όπως δυνατότητες διαμονής, εστίασης, υποδομές υγείας - περίθαλψης κλπ. Τέτοιες υποδομές λειτουργούν σε όλη την Περιφέρεια. Στην Π.Ε Δράμας λειτουργεί το Κέντρο Ενημέρωσης Επισκεπτών Δράμας στην Αγία Βαρβάρα, στην Καβάλα λειτουργεί αντίστοιχη δομή καλύπτοντας τις ανάγκες πληροφόρησης για τον τουριστικό προορισμό Καβάλας και Θάσου (πραγματοποιεί κρατήσεις δωματίων και λειτουργεί ηλεκτρονική υπηρεσία «e-corner» όπως και θυρίδα πώλησης εισιτηρίων για πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στην Ξάνθη λειτουργεί το Κέντρο Τουριστικής Ενημέρωσης στο κεντρικότερο σημείο της πόλης (μέσα και από την εφαρμογή “Xenagos” και σημαντικές πληροφορίες σε real time). Στη Ροδόπη υπήρχαν τα InfoKiosks που εγκαταλείφθηκαν (μέσα από το έργο Green Spots αναβιώνει η σημασία τους ειδικά με ψηφιακές ξεναγήσεις και παρουσιάσεις σημείων της πόλης, τοπικών προϊόντων και πολιτισμού). Στον Έβρο εντοπίζονται διάσπαρτες υποδομές ενημέρωσης (Τμήμα Τουριστικών Πληροφοριών του Δήμου Αλεξανδρούπολης, Κέντρο Πληροφόρησης Φορέα Δέλτα του Έβρου, Τουριστικό Περίπτερο της Σαμοθράκης, Τουριστικό Κέντρο Δήμου Φερών, Τουριστικό Περίπτερο Διδυμότειχου και το Κέντρο Πληροφόρησης Εθνικού Πάρκου Δαδιάς, με αξιοποίηση και νέων τεχνολογιών για πληροφόρηση από τον υπολογιστή ή το smartphone (π.χ. το εικονικό Διδυμότειχο, Δήμος Αλεξανδρούπολης). Τέλος, η Περιφέρεια μέσα από την εφαρμογή «Οδηγός για τον Ταξιδιώτη» έχει συγκεντρώσει σημαντικό υλικό πληροφόρησης το οποίο είναι προσβάσιμο στο κοινό τόσο μέσα από το διαδίκτυο, όσο και μέσα από εφαρμογές smart phone (π.χ. iphone, android).

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ¹⁵

Χάρτης Α.1.1.α.6.5: Νέες Τουριστικές Μονάδες Περιόδου 2000-2012

15 Πηγή: Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ και Συνεργάτες, ... (2014).

Ειδικές Τουριστικές Υποδομές¹⁶

Σε όλη την Περιφέρεια συναντούμε οικοτουριστικές μονάδες, καταφύγια, αναρριχητικές πίστες, ορειβατικά μονοπάτια και ξενώνες, πακέτα υπηρεσιών με πολλά είδη εναλλακτικών δραστηριοτήτων (trekking, rafting, monoraft, canoe-kayak, τοξοβολία, ιππασία, ορεινή ποδηλασία, αλεξίπτωτο πλαγιάς, flying fox, gorge zipline, 4X4, ATV, birdwatching κλπ.). Παρομοίως, υποδομές οινικού τουρισμού (από την Περιφέρεια διέρχεται η Διαδρομή του Κρασιού του Διονύσου, τμήμα των Δρόμων του Κρασιού της Βορείου Ελλάδος), τρία Δασικά χωριά σε Ξάνθη - Δράμα, δύο χιονοδρομικά κέντρα (Δράμα, Καβάλα), συνεδριακές υποδομές σε όλες τις ΠΕ, καζίνο στην Αλεξανδρούπολη.

Η Π.Ε. Δράμας διαθέτει ισχυρό κεφάλαιο στον τομέα του οινοτουρισμού και στον τομέα των σπορ του βουνού, Ιαματικά Λουτρά, υποδομές αιωροπερισμού και αερολέσχη. Στην ΠΕ Καβάλας βρίσκουμε σειρά από ορεινά καταφύγια, αναρριχητικές πίστες, το παλιό χιονοδρομικό κέντρο, τα οινοποιεία της μέρας Διαδρομής του Κρασιού του Διονύσου, τις Ιαματικές Πηγές Ελευθερών και το Πηλοθεραπευτήριο Κρηνίδων, υποδομές για καταδυτικό τουρισμό (σε Πευκάρι, Ποτό, Σκάλα Μαριώνη Χρυσή Αμμουδιά, Σκάλα Ραχωνίου και Λιμενάρια, υπηρεσίες για κρουαζιέρες, ενοικιάσεις ιστιοπλοϊκών, πακέτα για θεματικές εκδρομές ψαρέματος. Η Ξάνθη κατέχει τις περισσότερες οικοτουριστικές και αγροτουριστικές υποδομές με κέντρο το Νέστο σε μία αρκετά μεγάλη περιοχή από το Δάσος Χαϊντούς μέχρι την Κεραμωτή, Βιστωνίδα και Πομακοχώρια και επιχειρήσεις υπηρεσιών trekking, rafting, τοξοβολία, ορεινή ποδηλασία, gorge zip line, 4X4, ATV, birdwatching, μονάδες με υπηρεσίες ιππικού τουρισμού και στα Άβδηρα το κέντρο των οινοτουριστικών υποδομών, πίστες αιωροπερισμού, υποδομές για θερμαλισμό. Στη ΠΕ Ξάνθης βρίσκονται τα Ιαματικά Λουτρά Θερμών και η Λουτρόπολη Ποταμιάς και το Αθλητικό κέντρο Skoda που θεωρείται ένα από τα πιο σύγχρονα προπονητικά κέντρα, υποδομές οινικού τουρισμού, συνεδριακό χώρο. Η Π.Ε. Έβρου φιλοξενεί πλούσια οικοτουριστική δραστηριότητα. (Κέντρο Πληροφόρησης στο Δέλτα του Έβρου, οικοτουριστικές μονάδες στο Τυχερό, οικοτουριστικό κέντρο στην περιοχή του Δάσους Δαδιάς, αγροτουριστικές μονάδες και παραδοσιακοί ξενώνες, πίστα motocross στις Καστανιές, δραστηριότητες birdwatching και μηχανοκίνητα σπορ στη Δαδιά και ποδηλατικές διαδρομές μέσα από τα θολωτά γεφύρια στις όχθες του Καμηλοπόταμου. Ο Έβρος αποτελεί τον τελευταίο σταθμό της Διαδρομής του Κρασιού του Διονύσου, με αμπελώνες και οινοποιεία σε Αλεξανδρούπολη, Ορεστιάδα, Σουφλί και Δάφνες Σαμοθράκης, τα Θερμά Λουτρά Τραϊανούπολης, συνεδριακούς χώρους, το Καζίνο Θράκης, καταδυτικά κέντρα και ιαματική πηγή στα Θέρμα Σαμοθράκης.

Τουριστική ζήτηση¹⁷

Η τουριστική βιομηχανία είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους και πιο δυναμικούς κλάδους στην παγκόσμια οικονομία, με τεράστια σημασία για τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Ο απόηχος της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης, η εμφάνιση νέων αναδυόμενων τουριστικών προορισμών (Μέση Ανατολή, Αφρική, Ασία), οι κλιματικές αλλαγές, οι συγχωνεύσεις και συμμαχίες των μεγάλων tour

16 Συμπύκνωση στοιχείων και πληροφοριών από το : ETAM (2015), ...

17 Ibid.

operators, των αεροπορικών εταιρειών και άλλων επιχειρήσεων της τουριστικής βιομηχανίας, η παγκόσμια απειλή της τρομοκρατίας, η αλλαγή στα κίνητρα, τα ενδιαφέροντα και την καταναλωτική συμπεριφορά των τουριστών, τα επιτεύγματα στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), τα απρόβλεπτα φυσικά φαινόμενα, η ανάπτυξη νέων ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού, είναι μερικές μόνο από τις εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο που αναμένεται μέσα στα επόμενα χρόνια να διαμορφώσουν τη μελλοντική πραγματικότητα στην παγκόσμια τουριστική βιομηχανία. Κατά τις οι προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (UNWTO) για το 2010-2030, ο αριθμός των διεθνών αφίξεων τουριστών σε όλο τον κόσμο αναμένεται να ακολουθήσει αυξητική πορεία με μέσο ετήσιο όρο αύξησης 3,3%. Σε απόλυτους αριθμούς, η αύξηση των διεθνών αφίξεων για την περίοδο 2010-2030 υπολογίζεται σε περίπου 43 εκατ. ετησίως. Οι προορισμοί που επωφελούνται περισσότερο είναι η Ασία, Λατινική Αμερική, Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου, η Μέση Ανατολή και η Αφρική που αναμένεται να έχουν διπλάσιο ρυθμό ανάπτυξης έναντι των προηγμένων τουριστικών αγορών. Σημαντικό ρόλο κατέχουν οι νέες αναδυόμενες αγορές. Σήμερα 1/3 του παγκόσμιου πληθυσμού έχει τη δυνατότητα να ταξιδέψει και 1,5 δις άνθρωποι εκτιμάται ότι θα εισέλθουν στη μεσαία τάξη μέχρι το 2030, γεγονός που τους δίνει τα μέσα να πραγματοποιήσουν διεθνή ταξίδια, ιδίως στις BRICs ενώ Γερμανία, ΗΠΑ και Ην. Βασίλειο είχαν περιορισμένη ανάπτυξη για το 2013 (+2%, +1% και +3% αντίστοιχα). Αντίθετα, η Κίνα συνεχίζει την αλματώδη άνοδο και είναι στην 2^η θέση σε αριθμό ταξιδιών και στην 1^η θέση σε ταξιδιωτικές δαπάνες.

Η δημογραφική μετατόπιση των τελευταίων δεκαετιών έχει δημιουργήσει δύο αντίρροπες τάσεις: ο κόσμος γίνεται νεότερος και ταυτόχρονα γηραιότερος σε διαφορετικά σημεία του πλανήτη. Στις αναδυόμενες αγορές, η νέα γενιά κατέχει μεγαλύτερα ποσοστά στο σύνολο του πληθυσμού και εκμεταλλεύεται τις ολοένα και περισσότερες ευκαιρίες για κοινωνική και οικονομική ανέλιξη. Το φαινόμενο θα επηρεάσει σημαντικά την τουριστική βιομηχανία, καθώς δημιουργεί νέα δημογραφικά γκρουπ ταξιδιωτών με ιδιαίτερα προφίλ και ξεχωριστές ανάγκες. Παράλληλα, προβλέπεται ότι μέχρι το 2023 ο πληθυσμός των 60+ θα ξεπεράσει το 1 δις και η υιοθέτηση ενός πιο υγιεινού τρόπου ζωής, ο ελεύθερος χρόνος και η ύπαρξη διαθέσιμου εισοδήματος, προβλέπεται ότι θα οδηγήσει τις ταξιδιωτικές δαπάνες τους σε διπλασιασμό μέχρι το 2023. Η νέα γενιά «Laptop & Latte» (γεννημένοι μεταξύ 1980 και 2000) ταξιδεύει συχνά για δουλειά αλλά και αναψυχή, ενώ οι νέες – διευρυμένες οικογένειες αναζητούν προορισμούς με ποικιλία προσφορών και δυνατότητα παροχών και υποδομών.

Σε επίπεδο προορισμών και τουριστικών επιχειρήσεων παρατηρείται έντονη κινητικότητα ως προς τις στρατηγικές επικοινωνίας και προσέλκυσης επισκεπτών μέσα από τη χρήση νέων τεχνολογιών (π.χ. εφαρμογές σε smart phones). Η ανάγκη των επισκεπτών για απαντήσεις και εξυπηρέτηση σε πραγματικό χρόνο εξειδίκευσε ακόμα περαιτέρω τις εφαρμογές και % των κρατήσεων παγκοσμίως γίνεται διαδικτυακά (σε παγκόσμιο επίπεδο 22% των διαδικτυακών τουριστικών συναλλαγών και αγορών πραγματοποιείται μέσω κινητού τηλεφώνου). Αναπτύσσεται, επίσης, η κατηγορία του «σιωπηλού ταξιδιώτη» που στρέφεται στη χρήση νέων τεχνολογιών, το κίνητρο του είναι η εξοικονόμηση χρόνου προς όφελος της επίσκεψής του αποφεύγοντας τις αναμονές (e-ticket, web check in, web reservation) και για τον οποίο η κοινωνική δικτύωση αποκτά ιδιαίτερο ρόλο στην προώθηση προορισμού με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά.

Συνοψίζοντας οι ενδιαφέρουσες ως προς τον τουρισμό-πολιτισμό νέες τάσεις της αγοράς είναι ότι:

- οι σύγχρονοι τουρίστες ταξιδεύουν πιο συχνά σε μικρότερης διάρκειας ταξίδια, είναι αυξημένη η ζήτηση για ειδικά προσαρμοσμένες διακοπές, τάση που διευκολύνεται από τη χρήση νέων

τεχνολογιών (το διαδίκτυο αποτελεί το βασικό μέσο κρατήσεων), υπάρχει αύξηση της ζήτησης για ξενοδοχεία υψηλών κατηγοριών και μη συμβατικά ξενοδοχειακά καταλύματα

- ενισχύεται η μεταστροφή από τις «διακοπές δραστηριοτήτων» προς τις «διακοπές εμπειριών», με θέληση συμμετοχής για νέα γνώση και αυθεντικές συγκινήσεις και επαφή με την τοπική κουλτούρα και τη φύση, θα συνεχίσει να αυξάνεται ιδίως μεταξύ των ομάδων μεγαλύτερης ηλικίας
- εμφανίζονται αναδυόμενοι προορισμοί, γεγονός που προτρέπει τους άλλους προορισμούς να αναθεωρήσουν το σχεδιασμό των προϊόντων τους
- το τουριστικό προϊόν σταδιακά επικεντρώνεται σε μεταβλητές που συγκροτούν νέα χαρακτηριστικά της τουριστικής προσφοράς «4E»: περιβάλλον και καθαρή φύση (Environment) - Πολιτισμός, Ιστορία και εκπαίδευση (Education) - Μεγάλα γεγονότα (Events) - Διασκέδαση και Ψυχαγωγία (Entertainment).

Ως προς την τουριστική κίνηση στην Περιφέρεια επισημαίνονται τα εξής:

- το 2013 στην Περιφέρεια αφίχθησαν 1,15 εκ. επισκέπτες - μόνο 6% των συνολικών αφίξεων της χώρας (μόνο το 6,3% είχαν ως μέσο το αεροπλάνο, ενώ οι υπόλοιποι επισκέπτες ήρθαν οδικώς)
- οι διανυκτερεύσεις ήταν 8,2 εκ. - 5% των εθνικών και οι επισκέπτες διέμειναν 7,1 ημέρες - εθνικός μέσος όρος 8,9
- η ζήτηση είναι εντονότερη από ημεδαπούς (52,96% των συνολικών) ενώ το σύνολο σχεδόν των αλλοδαπών προέρχεται από ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία 16,1% με συρρίκνωση, Ρουμανία και Βουλγαρία με 14,2% και 10,5 και αυξητική τάση, Ηνωμένο Βασίλειο 10%, Σερβία και Μαυροβούνιο 7,7%, Τουρκία 5,2% με αύξηση, Ρωσία 6,5%)
- η ζήτηση είναι συγκεντρωμένη στους μήνες Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο
- κατά Π.Ε. καταγράφονται διαφοροποιήσεις με Δράμα και Έβρο να προσελκύουν επισκέπτες και πέραν της περιόδου αιχμής (η Δράμα ουσιαστικά αποτελεί χειμερινό προορισμό) και τη Ροδόπη να εμφανίζει μεγαλύτερη επισκεψιμότητα Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο, έτσι ώστε
- η εποχικότητα (δείκτης συγκέντρωσης CR6 για το διάστημα Μαΐου – Οκτωβρίου με τιμή 87%) αναγνωρίζεται ως το πιο εμφανές χαρακτηριστικό του τουριστικού κλάδου, ενώ αποτελεί ταυτόχρονα και το σημαντικότερο πρόβλημα (ή και ευκαιρία)
- η πληρότητα σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου διαχρονικά μειώνεται και κατά πολύ σε σχέση με τις τουριστικές Περιφέρειες της χώρας (η υψηλότερη πληρότητα καταγράφεται σε Καβάλα, Ροδόπη και Έβρο)
- το σύνολο της τουριστικής δαπάνης φτάνει τα 373 εκ. € από τα οποία 16,6% σε διαμονή, το 19,4% σε εστιατόρια και μπαρ, σε μετακινήσεις 20%, αγορές και άλλες δαπάνες το 31%, ψυχαγωγία 3,9%.

Ειδικά ως προς την επισκεψιμότητα σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και βιοτόπους όπου αναμένεται να προταθούν παρεμβάσεις, είναι ενδεικτικά τα ακόλουθα στοιχεία (μη διαθέσιμα προς το παρόν για όλους τους χώρους και ιδίως για το έτος 2014– θα συμπληρωθούν στο 2^ο Παραδοτέο):

Προκύπτει, τα τελευταία χρόνια (2007 – 2012) αρνητική εξέλιξη της επισκεψιμότητας και ως τούτου ως βασικός στόχος τίθεται η αναστροφή της αρνητικής τάσης ή η συνέχιση της από το 2012 ανοδικής τάσης, κατά 10%, ήτοι κατά 9.929 επισκέπτες.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΜΟΤΗΤΑ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΜΝΗΜΕΙΩΝ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΤΟΠΩΝ¹⁸

ΜΟΥΣΕΙΟ / ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ / ΟΙΚΟΤΟΠΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ													
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΜΟΥΣΕΙΑ	25.121	21.855	18.120	14.455	21.852	22.892	34.979	42.865	40.039	41.245	42.253	41.621	46.077	55.062
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Δράμας</i>					2.342	2.054	2.123	2.839	3.834	2.524	2.156	2.881	2.658	2.972
<i>Αρχ. Μουσείο Σαμοθράκης - Ιερό Μεγ. Θεών</i>	13.640	11.855	8.932	7.221	7.079	7.946	7.309	8.489	8.217	12.592	8.518	11.096	9.731	11.500
<i>Συλλογή Αρχ/κη Αλεξανδρούπολης</i>														
<i>Συλλογή Αρχ/κη Τραϊανούπολης</i>														
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Θάσου</i>							12.173	14.925	13.748	11.907	15.558	14.809	16.304	15.930
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Καβάλας</i>					3.386	2.857	2.630	2.326	2.732	2.522	2.105	2.341	3.218	3.327
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων</i>											2.100	2.279	4.959	6.831
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής</i>													702	4.699
<i>Αρχοντικό Ταβανιώτη (Μαρώνεια)</i>													166	
<i>Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων</i>	11.481	10.000	9.188	7.234	9.045	10.035	10.744	14.286	11.508	11.700	11.816	8.215	8.199	8.924
<i>Αρχοντικό Ταβανιώτη (Μαρώνεια)</i>													140	879
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	1.992	2.729	4.004	4.360	36.052	44.335	44.172	49.530	52.637	53.061	51.318	52.561	36.841	44.925
<i>Αρχ. Χώρος Μεσημβρίας-Ζώνης</i>	1.992	2.729	4.004	4.360	4.052	4.235	4.972	4.141	4.538	3.296	3.186	5.450	7.330	10.525
<i>Ιερό Μεγάλων Θεών Σαμοθράκης</i>								4.989	6.449	4.939	3.956	3.750	4.004	
<i>Αρχαιολογικός Χώρος Φιλίππων</i>					32.000	40.100	39.200	40.400	41.650	42.662	41.572	40.853	23.304	31.290
<i>Αρχαίο Θέατρο Μαρώνειας</i>														575
<i>Αρχαιολογικός Χώρος Αβδήρων</i>										2.164	2.604	2.508	2.203	2.535
ΜΟΥΣΕΙΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	27.113	24.584	22.124	18.815	57.904	67.227	79.151	92.395	92.676	94.306	93.571	94.182	82.918	99.987
<i>Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης</i>			973	3.984	5.774	7.903	9.012	7.520	9.434	6.504	5.780	3.341	2.768	2.577
<i>Σπήλαιο Πηγών Αγγίτη Ποταμού</i>	12.000	33.000	32.000	25.000	32.000	29.000	23.704	34.586	39.770	37.623	22.301	9.909	15.075	15.829
<i>Κέντρο Περιβαλ. Εκπαίδευσης - Παρανέστι</i>					3.812	1.136	1.157	3.234	1.205	1.451	5.017	4.427	4.470	8.900
<i>Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Έβρου</i>						5.220	5.571	9.068	11.293	8.923	6.444	5.140	2.704	3.485
<i>Φορέας Διαχείρισης Δέλτα Νέστου-Βιστωνίδας-Ισμαρίδας (Κέντρο Πληροφόρησης Δ. Νέστου)</i>	3.736	2.783	2.571	2.136	το Κ.Π. Δέλτα Νέστου ήταν κλειστό				82	432	713	238	1.111	1.307
<i>Φ.Δ. Δέλτα Νέστου-.... (Κέντρο Πληροφόρησης Λιμνών Βιστωνίδας-Ισμαρίδας)</i>	3.884	2.735	2.737	2.403	2.785	1.672	127	1.054	1.528	1.733	1.567	1.693	1.696	2.265
<i>Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Πάρκου Δάσους Δαδιάς Λευκίμης Σουφλίου</i>	46.530	43.267	47.934	50.519	47.194	40.057	35.387	41.348	41.414	40.306	14.784	15.585	11.654	10.239
<i>Φ.Δ. Ε.Π. Δάσους Δαδιάς .... (Παρατηρητήριο Αρπακτικών Πτηνών)</i>						19.550	16.900	20.427	22.606	21.649	8.363	5.561	5.617	5.709
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	66.150	81.785	86.215	84.042	91.565	104.538	91.858	117.237	127.332	118.621	64.969	45.894	45.095	50.311

18 Πηγή: Περιφέρεια Αν. Μακεδονίας – Θράκης. Τα ελλείποντα στοιχεία θα συμπληρωθούν στο 2^ο Παραδοτέο.

Τουριστικό profile της Περιφέρειας

Το τρίπτυχο ΦΥΣΗ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ – ΤΟΠΟΣ ορίζεται¹⁹ ως ο πυρήνας της τουριστικής ταυτότητας της Περιφέρειας. Η Φύση αποτελεί το σημαντικότερο συγκριτικό πλεονέκτημα της, με ποικιλομορφία και αντιθέσεις, υψηλή οικολογική αξία και βιοποικιλότητα (4 φορείς διαχείρισης προστατευμένων περιβαλλοντικών περιοχών, 28 περιοχές Natura 2000 που καλύπτουν 16% της έκτασης, 18 τόποι Κοινοτικής Σημασίας και 16 Ζώνες Ειδικής Προστασίας, δασικά συστήματα σε περισσότερο από το 50% της συνολικής έκτασης, καλύπτεται από δασικά συστήματα 250.000 είδη πανίδας). Ο Πολιτισμός συνδέεται άμεσα με την ανθρώπινη δραστηριότητα στον προορισμό, εμπλουτίζει το περιεχόμενο και ισχυροποιεί την οντότητα της περιοχής (πολυπολιτισμικό μωσαϊκό μοναδικό σε ολόκληρη την Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή Βαλκανίων και της Μεσογείου, ο τόπος ανέκαθεν σταυροδρόμι ανθρώπων, ιδεών και πολιτισμών συνθέτοντας (ήθη, έθιμα, παραδόσεις, τέχνες, γεύσεις, γλώσσες, κ.λπ.). Ο Τόπος έρχεται να συνθέσει, συνδυάσει και ενώσει την ανέγγιχτη ενότητα της φύσης με τον πολιτισμό και την ανθρώπινη δραστηριότητα με δυναμική που πηγάζει από μνήμες, ιστορία, σχεδιασμό και νεωτερικότητες που ενσωματώνει (σύγχρονη δραστηριότητα σε αστικά και ημιαστικά κέντρα που αναπτύσσεται σε ισορροπία με την αγροτική ζωή, αισθητική άλλης εποχής που αποπνέουν οι γραφικοί οικισμοί, νησιά που συμπληρώνουν τη συνθετότητα του τόπου.).

Συνοψίζοντας, συμπεραίνουμε ότι η ΦΥΣΗ, ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ και ο ΤΟΠΟΣ εμπλέκονται με διαφορετικό τρόπο και διαχρονικά στις αναπτυξιακές διαδικασίες του προορισμού, δεδομένου ότι σηματοδοτούν και τροφοδοτούν την τοπική ταυτότητα, παραπέμπουν συνειρμικά σε εικόνες και παραστάσεις και είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ιστορία του τόπου, αλλά και τη σύγχρονη καθημερινότητα των κατοίκων. Οι θετικοί συνειρμοί που δημιουργούνται ανάμεσα στα τρία αυτά δομικά στοιχεία της ταυτότητας του προορισμού ΠΑΜΘ, συνεπάγονται την ενίσχυση της ελκυστικότητας της ίδιας της περιοχής, την προσέλκυση περισσότερων επισκεπτών, την αύξηση του τουρισμού και τη γενικότερη ανάπτυξή της.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ «ΕΞΥΠΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ»²⁰

Έχει ήδη αναγνωριστεί ο σημαίνων ρόλος του τουρισμού για την ανάπτυξη της Περιφέρειας στα πλαίσια της Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) όπως απαιτεί και το νέο πλαίσιο για την περίοδο 2014-2020. Η ανάπτυξη του τουρισμού, εκτός από την άμεση δαπάνη των επισκεπτών επιφέρει πρόσθετες θετικές επιπτώσεις κινητοποιώντας σημαντικό αριθμό παραγωγικών μονάδων που δραστηριοποιούνται για κάλυψη της ζήτησης που δημιουργείται. Η συνεισφορά στην εγχώρια οικονομία διακρίνεται σε άμεση, έμμεση και προκαλούμενη (δηλαδή από το πρόσθετο εισόδημα νοικοκυριών που επηρεάζονται θετικά από τον τουρισμό). Σύμφωνα με το IOBE, η άμεση επίδραση του τουρισμού στο ΑΕΠ της Ελλάδας το 2010 εκτιμάται σε € 15,2 δισ., η έμμεση σε € 5,2 δισ. και η προκαλούμενη σε € 13,9 δισ. Έτσι, η συνολική επίδραση ανέρχεται σε περίπου € 34,4 δισ. Καθώς

19 Προς το παρόν, στο: ΕΤΑΜ (2015), ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ... (υπό ολοκλήρωση / παραλαβή)

20 Πηγή: Μ. ΜΕΤΑΞΑΣ, Γ. ΤΟΛΙΑΣ (2014), ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, Περιφέρεια Α.Μ.Θ.

δεν υπάρχουν διαθέσιμα οικονομικά δεδομένα για την συνολική επίδραση του τουρισμού στην περιφερειακή οικονομία (άμεση, έμμεση και προκαλούμενη) και με βάση το μοντέλο υπολογισμού της συνολικής συνεισφοράς του τουρισμού στο ΑΕΠ κατά IOBE, προσεγγίστηκε το αντίστοιχο μέγεθος για την ΠΑΜ-Θ σε € 505 εκατ. για το 2011. Ομοίως, για την επίδραση στην απασχόληση υπολογίστηκε ότι το 2012 το μέγεθος της (άμεσης, έμμεσης και προκαλούμενης) ανήλθε σε 10.755, ήτοι 5,55% της συνολικής απασχόλησης της Περιφέρειας, τιμή αρκετά χαμηλότερη από τη μέση τιμή της χώρας (1 στους 6 εργαζόμενους).

Η Στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης εστιάζεται σε επιλεγμένους εδραιωμένους τομείς, στους οποίους η Περιφέρεια διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και σε **αναδυόμενους / υποσχόμενους τομείς όπως θεωρείται ο τουρισμός** για τον οποίο τίθενται οι εξής προτεραιότητες:

- Δημιουργία ενιαίου συστήματος οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης της ένταξης προϊόντων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός / πολιτισμός
- Δικτύωση τουριστικού κλάδου με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση).
- Ενίσχυση τουριστικών δικτύων και ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων / προορισμών.
- Προσέλκυση ή υποστήριξη επενδύσεων σε επιχειρήσεις ειδικών μορφών τουρισμού (πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ιατρικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, κ.α.)

Στις ΚΑΘΕΤΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ της RIS3 της Περιφέρειας έχει οριστεί και η:

(3) *Διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος μέσω οργανωτικών και προωθητικών καινοτομιών όπως:*

- i) η δημιουργία ενιαίου συστήματος οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης της ένταξης των προϊόντων του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, του αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός / πολιτισμός της ΠΑΜ-Θ.
- ii) η δικτύωση του τουριστικού κλάδου με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση).
- iii) η ενίσχυση των τουριστικών δικτύων και των ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων / προορισμών.
- vi) ειδικές μορφές τουρισμού (πολιτιστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, ιατρικός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, χειμερινός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, κ.ά.)

Στον ΆΞΟΝΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΔΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΩΝ ΚΛΑΔΩΝ έχει οριστεί ως στόχος και ο:

Ολοκλήρωση αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός-πολιτισμός.

Τέλος, στον ΆΞΟΝΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ, έχει οριστεί και ο Τύπος Δράσεων:

- δημιουργία ανοικτών δημόσιων δεδομένων και εφαρμογών έξυπνων πόλεων στις πρωτεύουσες νομών, και οι δύο με σκοπό να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ολοκληρωμένων λύσεων τουριστικής προβολής και διαχείρισης προορισμού (π.χ. ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικός τουρισμός – πολιτισμός, ηλεκτρονική ένταξη).

Ο τουρισμός θα αποτελέσει και αντικείμενο των διαδικασιών «ανακάλυψης / προώθησης» που θα αναλάβει η ΔΟΜΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ της RIS3, στο:

Τρίτο Επίπεδο: Τεκμηρίωση και Σχεδιασμός Δράσεων. Συστήνονται Κοινότητες Γνώσης και Καινοτομίας (ΚΓΚ) σε συγκεκριμένους τομείς ενδιαφέροντος. Αυτές είναι άτυπες συμπράξεις που μπορούν να σχηματιστούν από τη δικτύωση ενδιαφερόμενων φορέων που επιτρέπουν διαδικασίες όπως αυτή της επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Σκοπός και αρμοδιότητα των ΚΓΚ είναι η περαιτέρω επεξεργασία προτάσεων με σκοπό την κατάρτιση σχεδίων που μπορούν να ενταχθούν στη RIS3 ή σε άλλα σχετικά διαθέσιμα προγράμματα σε εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο και ο αμφίδρομος διάλογος μεταξύ του σχεδιασμού και της εφαρμογής / υλοποίησης της RIS3. Στόχος είναι να γίνουν αυτόνομες κοινότητες νομικών και φυσικών προσώπων απ' όλους τους κλάδους της τετραπλής έλικας στους συγκεκριμένους τομείς ενδιαφέροντος αλλά και σε διατομεακό επίπεδο ανάλογα με τις προτεραιότητες. Σε πρώτη φάση μπορούν να δημιουργηθούν ΚΓΚ στον ..., στον τουρισμό, και σε διατομεακά πεδία όπως αγροτουρισμός, ηλεκτρονικός τουρισμός.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ²¹.

ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ

Η Περιφέρεια διαθέτει υψηλό κεφάλαιο στον τομέα της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, με πλήθος μνημείων ιστορικού, αρχαιολογικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος όπου ξεχωρίζουν τα αρχαία ιερά και όσα σχετίζονται με το οθωμανικό στοιχείο, αν και καταγράφεται έλλειψη στο επίπεδο πολιτιστικών υποδομών όπως θέατρα και συναυλιακοί χώροι και κατ' επέκταση και στην πολιτιστική εντόπια παραγωγή.

Οι αρχαιολογικοί χώροι, τα μνημεία, τα μουσεία, οι παραδοσιακοί – ιστορικοί οικισμοί που καταγράφονται σε όλες τις Περιφερειακές Ενότητες καταδεικνύουν έναν τόπο στον οποίο αποτυπώνεται ταυτόχρονα η διαρκής παρουσία της ανθρώπινης δημιουργίας και η διαχρονική σύγκλιση των πολιτισμών. Με εξαίρεση κάποια υπερτοπικά προβεβλημένα μνημεία όμως, ο βαθμός αναγνωρισιμότητας και επισκεψιμότητας των πολιτιστικών μνημείων κρίνεται εν γένει χαμηλός, και ένα μεγάλο κομμάτι εξ αυτών δεν είναι ελκυστικό και επισκέψιμο. Σε κάθε Π.Ε. υπάρχει ένας περιορισμένος αριθμός μνημείων που συγκεντρώνει υψηλό βαθμό φήμης και επισκεψιμότητας, ενώ η πλειονότητα παραμένει χαμηλής έως μέτριας αναγνωρισιμότητας σε υπερτοπικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο Αρχαιολογικός χώρος των Φιλίππων, το Ιμαρέτ και οι Καμάρες στην Καβάλα, η Αρχαία Αγορά και το κτίριο του Ταρσανά στη Θάσο, η Παλιά Πόλη της Ξάνθης, ο Αρχαιολογικός χώρος της Μαρώνειας στη ΠΕ Ροδόπης και ο Αρχαιολογικός χώρος των Αβδήρων στην ΠΕ Ξάνθης, ο Φάρος της Αλεξανδρούπολης, ο Αρχαιολογικός χώρος Ζώνης Μεσημβρίας και το Ιερό των Μεγάλων

21 Εκτίμηση / σύνθεση / συμπύκνωση στοιχείων από: ETAM (2015), Θ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ και Συνεργάτες, ... (2014) και Μ. ΜΕΤΑΞΑΣ, Γ. ΤΟΛΙΑΣ (2014)

Θεών της Σαμοθράκης στην ΠΕ Έβρου.

Από την άλλη, υπάρχουν μνημεία που παρότι χαίρουν μεγάλης αναγνωρισιμότητας μεταξύ των ντόπιων και κατέχουν σημαίνουσα θέση στην τοπική ταυτότητα, δεν είναι ιδιαίτερα γνωστά και δημοφιλή εκτός Περιφερειακής Ενότητας, Περιφέρειας ή εκτός των ευρύτερων ορίων της Βορείου Ελλάδος. Κύριοι λόγοι είναι, είτε η ελλιπής προβολή, είτε ο χαμηλός βαθμός ανάδειξης, συντήρησης και προσβασιμότητας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το Τέμενος του Χαλίλ Μπέη στην Καβάλα, το κτίριο της Τσανακλείου Σχολής στην Κομοτηνή, η Τοξωτή Γέφυρα του Κομψάτου στη Ροδόπη, το Τέμενος Μεχμέτ (Βαγιαζήτ) στο Διδυμότειχο. Αντίθετα, υψηλότερα ποσοστά επισκεψιμότητας καταγράφονται στον Αρχαιολογικό χώρο των Φιλίππων (16 χλμ. από την Καβάλα), στη Αρχαία Ζώνη (20 χλμ. από την Αλεξανδρούπολη) και στο Ιερό των Μεγάλων Θεών (6 χλμ. από τη Καμαριώτισσα της Σαμοθράκης) γεγονός που μάλλον επηρεάζει και τα ποσοστά των τουριστικών αφίξεων που εμφανίζονται υψηλότερα στα καταλύματα των ΠΕ Καβάλας και Έβρου. Αντίστοιχα είναι και τα ποσοστά επισκεψιμότητας των μουσείων στα συγκεκριμένα μέρη πρώτα σε κίνηση εμφανίζονται τα μουσεία σε Σαμοθράκη, Θάσο και Καβάλα. Η υψηλή τουριστική κίνηση στα καταλύματα, τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία των εν λόγω ΠΕ δεν είναι τυχαία, καθώς τόσο η Καβάλα, όσο και η Αλεξανδρούπολη αποτελούν τις πύλες εισόδου για τα νησιωτικά θέρετρα της Θάσου και της Σαμοθράκης.

Τα περισσότερα μνημεία αποτελούν κομμάτι της ευρύτερης περιαστικής ζώνης των μεγαλύτερων πληθυσμιακών κέντρων της ΠΑΜΘ και το οδικό δίκτυο που οδηγεί σε αυτά κρίνεται εν γένει ικανοποιητικό. Σε κάποιες περιπτώσεις όπως στις ΠΕ Έβρου και Ροδόπης παρατηρείται χωρική διασπορά και αποκέντρωση των πολιτιστικών πόρων. Βλέπουμε δηλαδή ότι η Αλεξανδρούπολη δε μονοπωλεί τον μνημειακό πλούτο σε σχέση με άλλες περιοχές της ΠΕ Έβρου όπως το Διδυμότειχο ή τη Σαμοθράκη. Παράλληλα, στην περίπτωση της Κομοτηνής, το πολιτιστικό κεφάλαιο της πόλης εμφανίζεται διάσπαρτο μέσα στον αστικό ιστό γεγονός που με μία πρώτη εκτίμηση, δημιουργεί δυσχέρειες ως προς την αξιοποίησή του. Αντιθέτως, στις πόλεις της Ξάνθης και της Καβάλας, παρατηρείται συγκέντρωση του πολιτιστικού κεφαλαίου σε συγκεκριμένα σημεία του αστικού ιστού όπως η Παλιά Πόλη και η συνοικία της Παναγίας. Το συμβολικό κεφάλαιο κάθε κτίσματος / μνημείου (φήμη) αυξάνει το συμβολικό κεφάλαιο του παραπλήσιου κτίσματος / μνημείου ή και ολόκληρης της συνοικίας κι έτσι δημιουργεί ένα πολύμορφο πολιτιστικό πακέτο με συλλογική αναγνωρισιμότητα (βλ. Παλιά Πόλη) επιπρόσθετα, οδηγεί στην αύξηση του βαθμού καταλληλότητας, στη βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών και στην αύξηση των επιπέδων επισκεψιμότητας με αποτέλεσμα να μετατρέπεται με τον καιρό σε έναν ολοκληρωμένο πολιτιστικό πόλο σε όλα τα επίπεδα (αναγνωρισιμότητα, επισκεψιμότητα, προσβασιμότητα, συντήρηση, καλλωπισμός).

Σε αντίθεση με το μεγαλύτερο κομμάτι των πολιτιστικών πόρων της ΠΑΜΘ που χαίρουν υψηλού ή ικανοποιητικού βαθμού προσβασιμότητας λόγω της γειννίας ή της ένταξής τους σε αστικά κέντρα της περιοχής, υπάρχει ένα μικρό μέρος που παραμένει εντελώς ή σχετικώς δυσπρόσιτο. Αντιπροσωπευτικά παραδείγματα των παραπάνω είναι το πλήθος παλιών νερόμυλων που εντοπίζονται στην Π.Ε. Ξάνθης, τα δεκάδες πέτρινα γεφύρια κυρίως στις Π.Ε. Ξάνθης και Δράμας, με επιφανέστερη περίπτωση την Τοξωτή Γέφυρα του Κομψάτου στην Π.Ε. Ροδόπης, τα ερειπωμένα μοναστήρια στο Παπίκιο Όρος (Π.Ε. Ροδόπης) και τα ερείπια του Βυζαντινού Κάστρου της Γκίμπραινας στο Δάσος της Δαδιάς.

Στο πεδίο της συντήρησης και ασφάλειας, το επίπεδο εμφανίζεται υψηλό στα επιφανέστερα μνημεία

και αρχαιολογικούς χώρους όπως και για ένα μέρος όσων βρίσκονται εντός του αστικού ιστού της πρωτεύουσας της εκάστοτε ΠΕ. Αντιπροσωπευτικά αναφέρονται η Παλιά Πόλη Ξάνθης, το Κάστρο Καβάλας, το Παλιό Δικαστικό Μέγαρο στην Κομοτηνή, κ.α. Παρόλα αυτά εντοπίζονται και περιπτώσεις κτισμάτων ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας σε ευμενή σημεία της πόλης που παρουσιάζουν εικόνα εγκατάλειψης με χαρακτηριστικό παράδειγμα το κτίριο της Τσανακλείου Σχολής στο κέντρο της Κομοτηνής (που ανακαινίζεται σήμερα) και το Παλατάκι της Θάσου.

Το πολιτιστικό απόθεμα περιλαμβάνει και «ζώντα στοιχεία», όπως τα πολιτιστικά δρώμενα, τα οποία στην Περιφέρεια είναι και ποικίλα και πολυάριθμα. Η ιδιαιτερότητα της βασίζεται στο στοιχείο της πολυπολιτισμικότητας και η φήμη του βασίζεται στο ότι συνυπάρχουν δύο διαφορετικές θρησκευτικές κοινότητες, διαφορετικοί πολιτισμοί, ήθη, έθιμα και παραδόσεις. Κάθε ΠΕ διακρίνεται για τη μοναδικότητα των εκδηλώσεων που χαρακτηρίζουν ειδικά αλλά και γενικά την Περιφέρεια, χωρίς όμως να έχουν όλες την ίδια απήχηση και δημοτικότητα. Όσον αφορά τις κοινές εορταστικές εκδηλώσεις σε όλη την Περιφέρεια αυτές είναι τα Ελευθέρια, η ημέρα ή γιορτή της Μπάμπως, το Δωδεκαήμερο και το Κουρμπάν Μπαϊράμ. Ειδικότερα, η Π.Ε. Δράμας φημίζεται για το Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους και την επέτειο της μάχης στα οχυρά Λίσσε. Η Π.Ε. Καβάλας αποτελεί την περιοχή με τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση στην ΠΑΜΘ και είναι γνωστή για το Φεστιβάλ των Φιλιππών και το πολιτιστικό φεστιβάλ στη Θάσο με θεατρικές παραστάσεις στο αρχαίο θέατρο. Η Π.Ε. Ξάνθης είναι πολύ γνωστή για το καρναβάλι, τις καθιερωμένες γιορτές της Παλιάς Πόλης και το Χατζηδάκειο Φεστιβάλ. Η Π.Ε. Ροδόπης διακρίνεται για τα Ελευθέρια Θράκης που πραγματοποιούνται το Μάιο, ενώ η Π.Ε. Έβρου φημίζεται για τα Κύματα Πολιτισμού στην Αλεξανδρούπολη, τη γιορτή Μεταξίου στο Σουφλί, τα Καβείρια στη Σαμοθράκη, τα Φεστιβάλ νέων Τυχερού και Άρδα.

Η επισκεψιμότητα είναι ικανοποιητική. Μάλιστα δεν είναι εποχιακή, αφού οι εκδηλώσεις λαμβάνουν χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Η επισκεψιμότητα τους χειμερινούς μήνες είναι υψηλή π.χ. στην Ξάνθη λόγω Καρναβαλιού που αποτελεί πλέον σημαντικό θεσμό για την πόλη μαζί με τα καρναβάλια της Πάτρας και του Ρεθύμνου ή στην Καβάλα και τη Θάσο λόγω του Φεστιβάλ Φιλιππών κ.λπ.

Η σύνδεση τουρισμού και πολιτισμού εντάσσεται στο περιβάλλον της διεθνώς αυξημένης ζήτησης και της τοπικά ισχυρής δυνατότητας για τις «ειδικές μορφές» του «εναλλακτικού τουρισμού», καθώς η σημερινή τουριστική ζήτηση παρουσιάζει έντονη διαφοροποίηση και τμηματοποίηση, τελείως ξένη με τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού που είχε επικρατήσει τις μεταπολεμικές δεκαετίες. Τα νέα τμήματα της αγοράς που αναπτύσσονται αποτελούνται από τουρίστες που επιζητούν νέες μορφές τουρισμού (π.χ. τουρισμός πόλεων, φυσιολατρικός τουρισμός, πολιτιστικός, τουρισμός κλπ.) και απαιτούν περισσότερο ποιοτικές και εξατομικευμένες υπηρεσίες.

Από την αναζήτηση οργανωμένων και συχνά παθητικών – αναφορικά με τις δραστηριότητες – διακοπών, οι τουρίστες στρέφονται σε ταξίδια περισσότερο αυτόνομα και με αναζήτηση παράλληλων δραστηριοτήτων (περιήγηση, εκπαίδευση, φυσική και υγιεινή ζωή) στη διάρκεια των διακοπών. Καθοριστικές προς αυτή την αλλαγή από τον τουρίστα ο οποίος ταξιδεύει με ένα κυρίως κυρίαρχο κίνητρο προς έναν τουρίστα «πολυκίνητρικό» ήταν δύο εξελίξεις: η ανάδειξη του περιβάλλοντος ως ιδιαίτερης σημασίας παράγοντα στις επιλογές της ζήτησης και η αύξηση του αριθμού των ταξιδιών – κυρίως μικρής διάρκειας – σε ετήσια βάση. Παρατηρούμε άρα μια δυναμική αύξηση της ζήτησης τόσο για αυτόνομα εξειδικευμένα ταξίδια, όσο και για ταξίδια και δραστηριότητες αυτού του τύπου τα οποία συνδυάζονται με τον Οργανωμένο Μαζικό Τουρισμό Διακοπών. Το προφίλ του σύγχρονου τουρίστα έχει ως βασικό χαρακτηριστικό τη ζήτηση για εξειδικευμένα και ειδικά ενδιαφέροντα που ξεφεύγουν

από το παραδοσιακό τουριστικό προϊόν. Σε κάθε του ταξίδι δεν αρκείται πλέον μόνο στο να ηρεμήσει και να απολαύσει πολυτελείς υπηρεσίες, αλλά επιζητά να βιώσει την εμπειρία του κάθε προορισμού, είναι ενεργός, συμμετέχει σε τοπικές δραστηριότητες, ενδιαφέρεται πραγματικά για την ιστορία και την πολιτιστική κληρονομιά των περιοχών που επισκέπτεται και έχει περιβαλλοντική ευαισθησία. Είναι πλέον πιο απαιτητικός και ανεξάρτητος.

Ο σύγχρονος τουρισμός αφορά στην αναζήτηση της ικανοποίησης πολλαπλών αναγκών και επιθυμιών σε έναν τόπο (για γνώση, εκπαίδευση, αναψυχή κ.λπ.) επιζητώντας αυτό που ονομάζεται «εμπειρία» του τόπου.

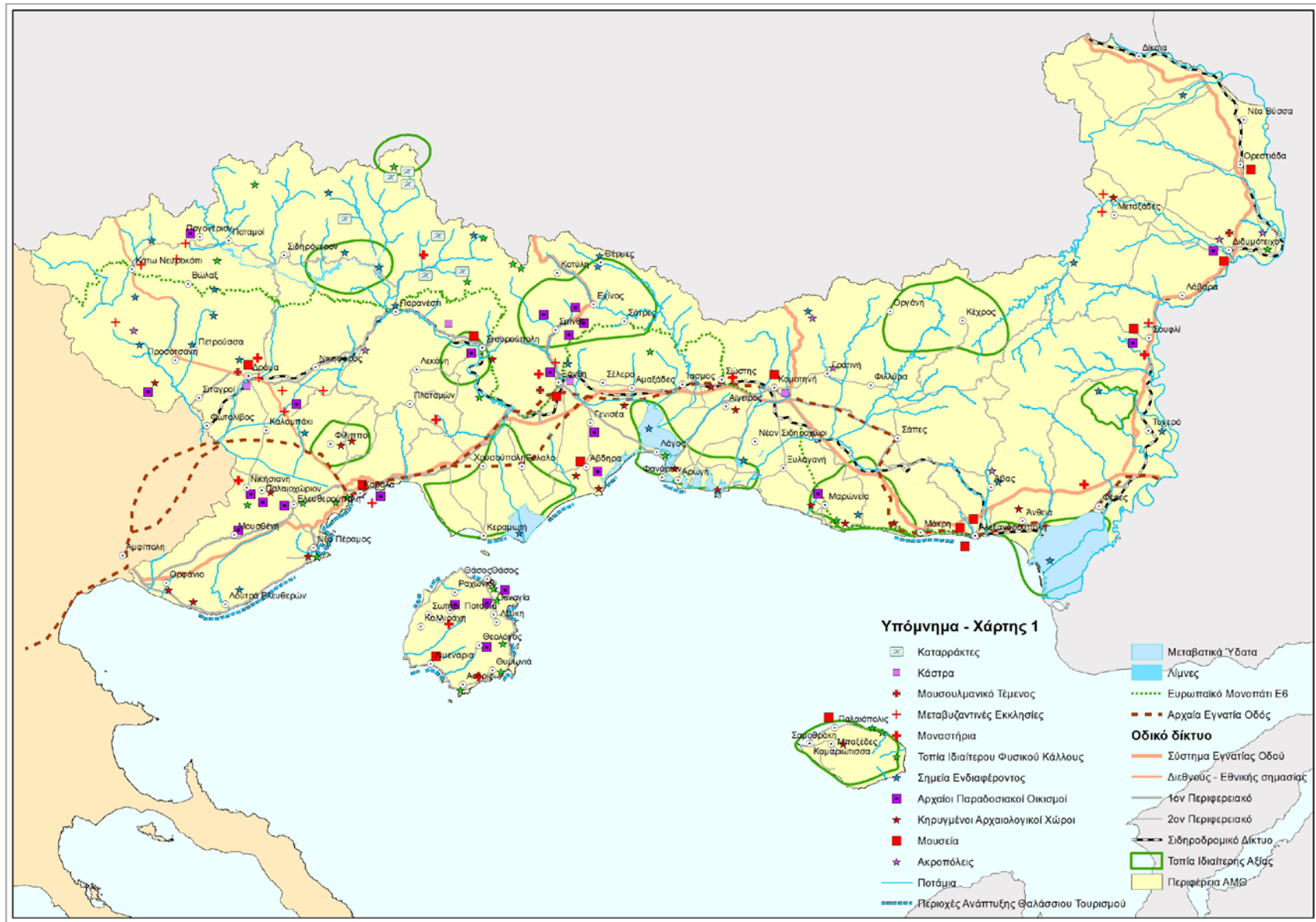
Με βάση την αποτύπωση των ευρύτερων πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας, διαμορφώνεται μια σαφέστερη εικόνα για τη σκοπιμότητα και τα πιθανά συστατικά στοιχεία μιας Ο.Χ.Ε. στην Πολιτιστική Διαδρομή της Εγνατίας Οδού.

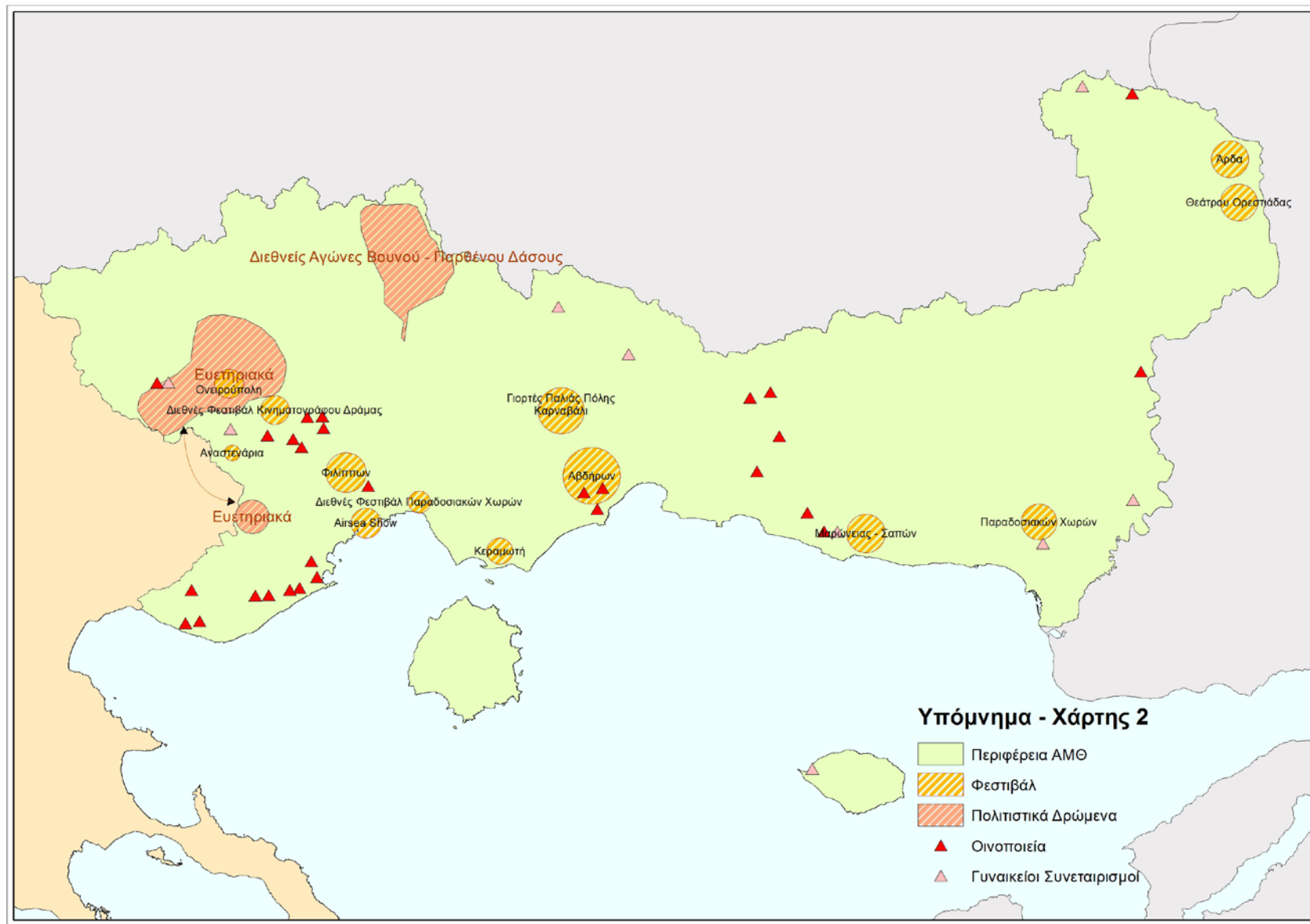
Ακολουθούν:

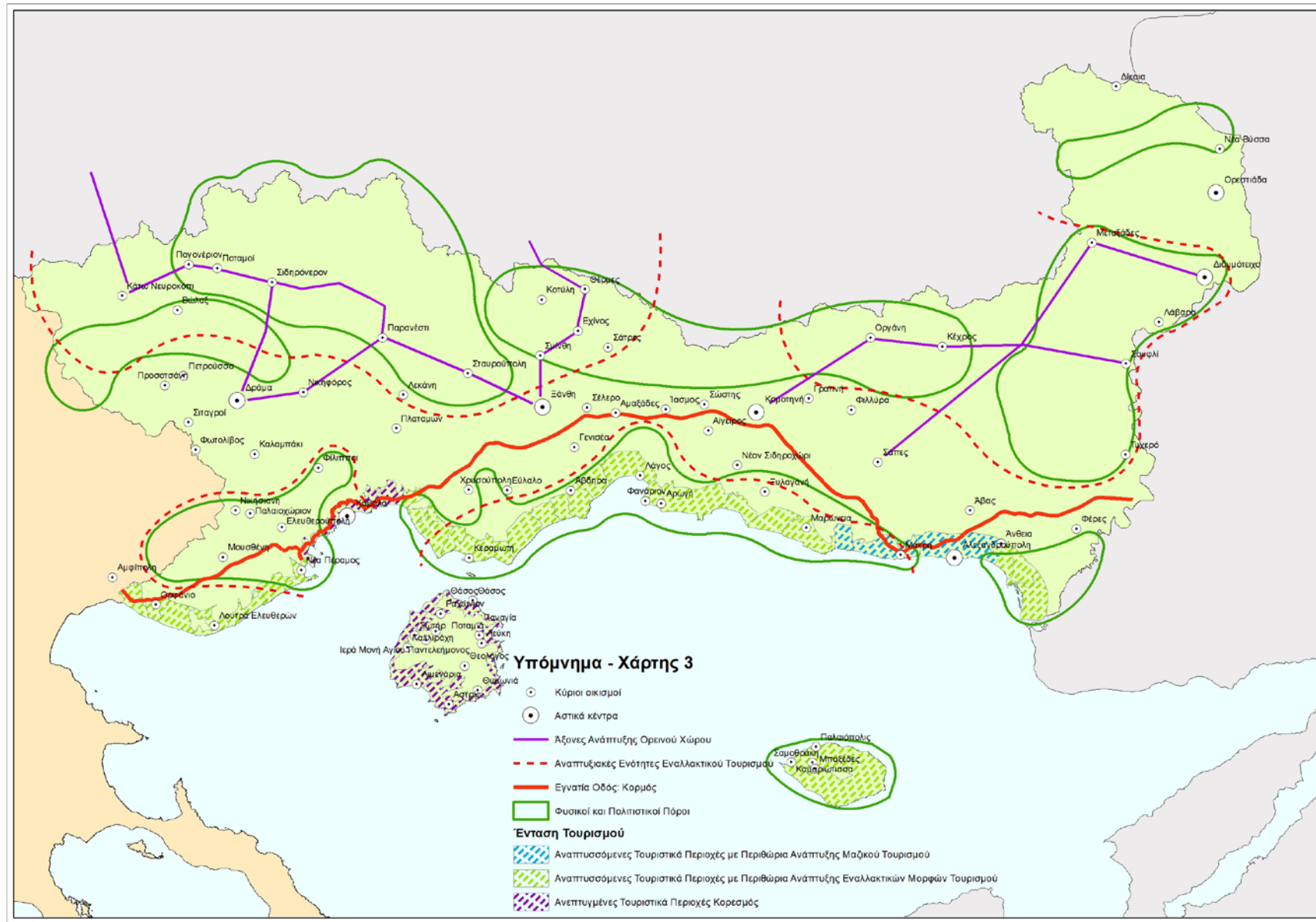
ΧΑΡΤΕΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ²²

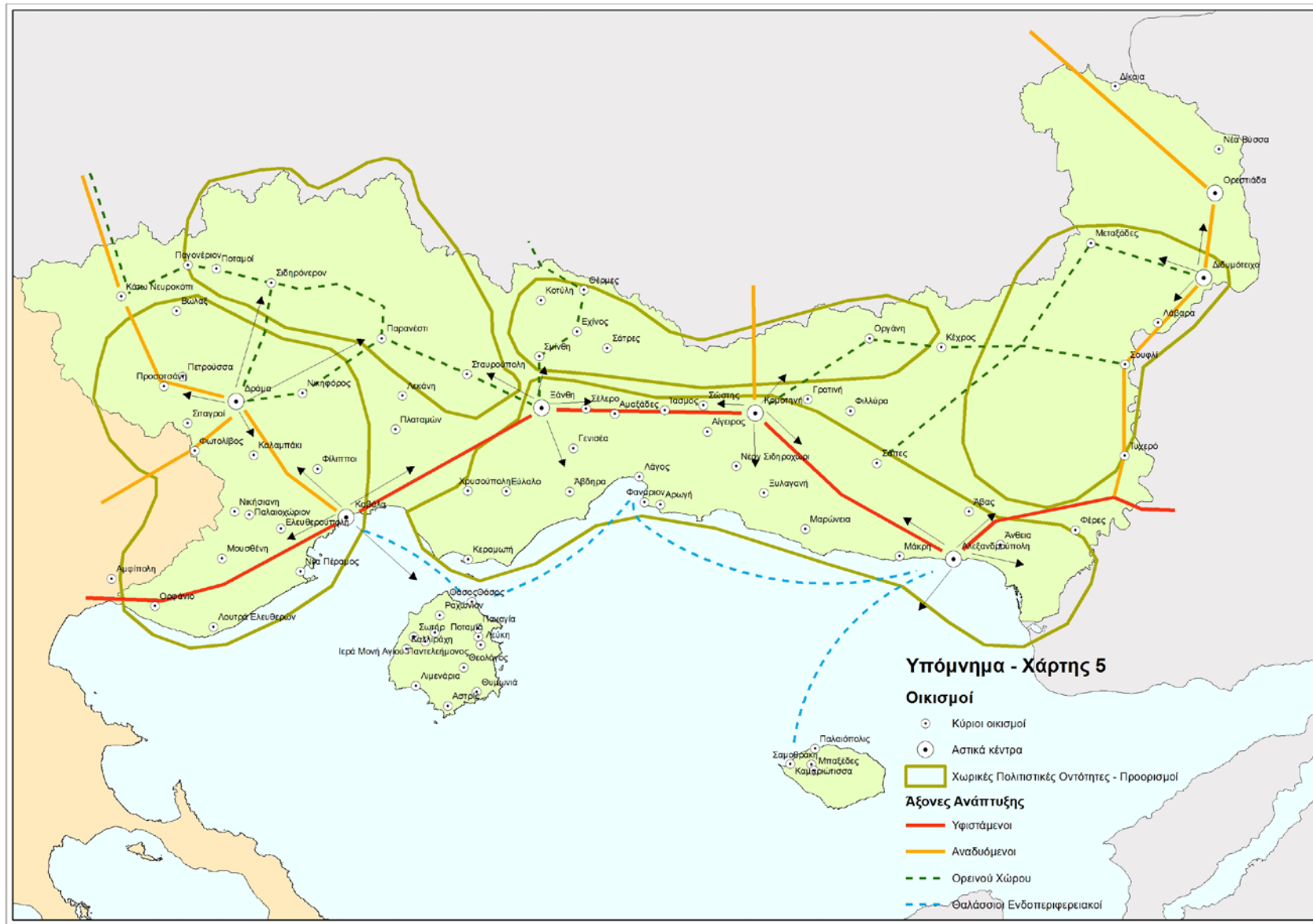
22 Πηγή: Χάρτες της υπηρεσίας (Ε. ΤΖΗΜΟΥ, ΑΜ, Δ/ση Ανάπτυξης/Τμήμα Εμπορίου και Τουρισμού Π.Ε. Δράμας, 2015) ψηφιοποιημένοι από EUROTEC

Γενικότερα βέβαια, ο «εναλλακτικός» τουρισμός είναι αυτός που θα σηματοδοτήσει μια νέα περίοδο ανάπτυξης: ο αριθμός των Ευρωπαίων που στρέφεται προς τον εναλλακτικό τουρισμό ξεπερνά τα 35 εκ. και αυξάνεται 20% ετησίως, επομένως αποτελεί ισχυρή τάση και νέα πραγματικότητα στην αγορά που πρέπει οπωσδήποτε να αξιοποιηθεί. Σύμφωνα με τον WTO, 40% της τουριστικής ζήτησης είναι για πολιτιστικό τουρισμό και 1 στους 4 τουρίστες γενικού ενδιαφέροντος επισκέπτονται πολιτιστικά αξιοθέατα ή συμμετέχουν σε εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια των διακοπών. Ταυτόχρονα, ο τουρίστας που ενδιαφέρεται για πολιτισμό έρχεται κυρίως εκτός περιόδου αιχμής, είναι περισσότερο μορφωμένος και δαπανά περισσότερα χρήματα, απαιτεί υπηρεσίες υψηλότερου επιπέδου, ξανάρχεται εφόσον ικανοποιηθεί και αποτελεί τον καλύτερο διαφημιστή, αλλά χρειάζεται και απαιτεί σωστή πληροφόρηση και προϊόντα ποιότητας. Η κίνηση για πολιτιστικό τουρισμό επομένως συνεισφέρει αποτελεσματικά στην επιμήκυνση της περιόδου και στην αύξηση των εσόδων για τις επιχειρήσεις και την οικονομία. Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, το 2013 το 25% των ταξιδιωτών στην ΕΕ-28 είχε ως κίνητρο διακοπών τον πολιτιστικό τουρισμό, με κατά χώρες πολύ υψηλά ποσοστά: Εσθονία 41%, Αυστρία 38%, Βέλγιο 36%, Λουξεμβούργο 34%, Ιταλία 28%, Γερμανία 27%, Γαλλία 26%. Στον αντίποδα, χώρες ισχυρής προέλευσης τουριστών για την Περιφέρεια εμφανίζουν πολύ χαμηλή τάση: Ρωσία 23%, Ρουμανία 14%, Βουλγαρία: 14%²³.

Με τον πολιτιστικό τουρισμό που δίνει έμφαση στα μνημεία / ιστορία / ανθρωπογενές περιβάλλον αφενός και στα «ζώντα στοιχεία» (κουλτούρες / δρώμενα / τοπική παραγωγή) αφετέρου, συνδέονται οι μορφές τουρισμού που βασίζονται στην αξιοποίηση των φυσικών περιβαλλοντικών πόρων. Οι πόροι είναι εκτεταμένοι, ποικίλοι και διεθνούς σημασίας και σε σημαντικό βαθμό υπό προστασία ή καθεστώς συγκεκριμένης χωρικής οργάνωσης.

Η «διαδρομή» της Εγνατίας Οδού²⁴

Για τη ασφάλεια αρχικά και τη διοίκηση στη συνέχεια της αυτοκρατορίας οι Ρωμαίοι οργάνωσαν σύστημα οδικών και θαλάσσιων αρτηριών. Μία από αυτές υπήρξε η Εγνατία οδός. Η πορεία που ακολουθούσε μας είναι γνωστή από οδοιπορικά της αρχαιότητας, όπως π.χ. η Tabula Peutingeriana, το παλαιότερο των οποίων χρονολογείται το 2ο αι. μ.Χ. Με αφηρησία το Δυρράχιο έξευε την Ιταλική με τη μικρασιατική χερσόνησο δια μέσου της νότιας βαλκανικής έχοντας μήκος 1.100 χιλιόμετρα (=700 ρωμαϊκά μίλια). Η κατασκευή της έγινε, όταν διοικητής της επαρχίας της Μακεδονίας ήταν ο Γναίος Εγνάτιος (Gn. Egnatius) μεταξύ των ετών 146-120 π.Χ. και σε αυτήν αξιοποιήθηκαν παλαιότερες χαράξεις. Οι μιλιομετρικές αποστάσεις σημαίνονταν με κιονίσκους (μιλιοδείκτες) επί των οποίων αναφέρονταν οι αποστάσεις από το εγγύτερο αστικό κέντρο. Από την εποχή του Αυγούστου κατά μήκος της οδού, όπως άλλωστε και στις άλλες μεγάλες οδούς της αυτοκρατορίας και σε καθορισμένες αποστάσεις, δημιουργήθηκε σημαντική υποδομή σταθμών αλλαγής (mutationes), εφοδιασμένων με υποζύγια (άλογα, βόδια κ.λπ.), άμαξες και πλοιάρια, και σταθμών διανυκτέρευσης / πανδοχείων (mansiones). Οι πρώτοι απείχαν μεταξύ τους 30 χιλιόμετρα, ενώ οι δεύτεροι 15 χιλιόμετρα. Μέσω της υποδομής αυτής εξυπηρετούνταν ο θεσμός του λεγομένου «δημόσιου ταχυδρομείου» (cursus publicus). Οι δικαιούχοι του ήσαν μικρές ομάδες στρατιωτών ή/και κρατικών αξιωματούχων/υπαλλήλων οι οποίοι διακινούσαν το κρατικό ταχυδρομείο (δημόσια έγγραφα από και προς τις επαρχίες), μετακινούνταν οι

23 Στοιχεία από το: ETAM (2015)

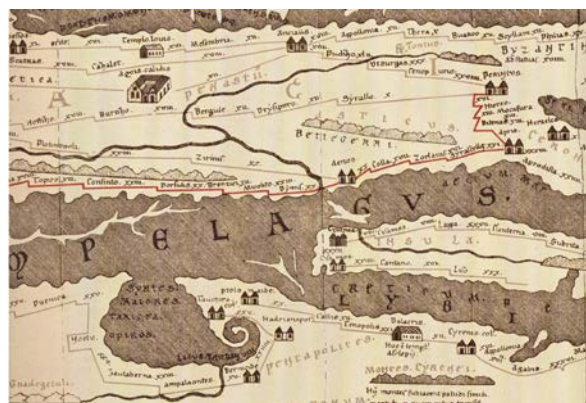
24 Π. ΝΙΓΔΕΛΗΣ (κείμενο εργασίας 2015)

ίδιοι στις υπηρεσιακές τους θέσεις, για να μεταφέρουν την φορολογία των επαρχιών, αλλά και διάφορα φορτία που συνδέονταν λ.χ. με τη διοικητική μέριμνα του στρατού (οπλισμός, ενδυμασία κλπ.) ή τα θεάματα στη πρωτεύουσα (λ.χ. θηρία για τις θηριομαχίες). Χρήση των υποδομών έκαμαν μόνο όσοι ήσαν εφοδιασμένοι με έγγραφες ταξιδιωτικές άδειες, τις γνωστές ως *diplomata* στις οποίες καθοριζόταν ο αριθμός των αμαξών και των υποζυγίων που δικαιούνταν να χρησιμοποιήσουν οι κάτοχοι τους, η πορεία που όφειλαν να ακολουθήσουν και ο χρόνος ισχύος των. Από τα τέλη περίπου του 3ου αι. μ.Χ. και εξής το σύστημα εξελίχθηκε προς καταναγκαστικές μορφές, επειδή οι επαρχιώτες έπαψαν πια να αμείβονται για τις υπηρεσίες και τα αγαθά που προσέφεραν στους χρήστες του συστήματος, όπως συνέβαινε ως τότε, και υποχρεώθηκαν να καλύπτουν εξ ιδίων τα σχετικά έξοδα.

ΣΧΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Χάρτης της ρωμαϊκής Εγνατίας Οδού, της οποίας η διαδρομή σημειώνεται με κίτρινο χρώμα. Με διακεκομμένη κίτρινη γραμμή δηλώνεται η πιθανή πορεία της, με κόκκινο χρώμα τα αρχαία τοπωνύμια. (Κατασκευή χάρτη Π. Ματσούκα)

Απόσπασμα της Tabula Peutingeriana που απεικονίζει οδικούς άξονες της Αν. Μεσογείου τον 4^ο αι. μ.Χ.

Χάρτης της Αλβανίας, Μακεδονίας και Θράκης με τις βασικές οδικές αρτηρίες στις αρχές του 19^{ου} αι. Η Εγνατία σημειώνεται με κόκκινο χρώμα.

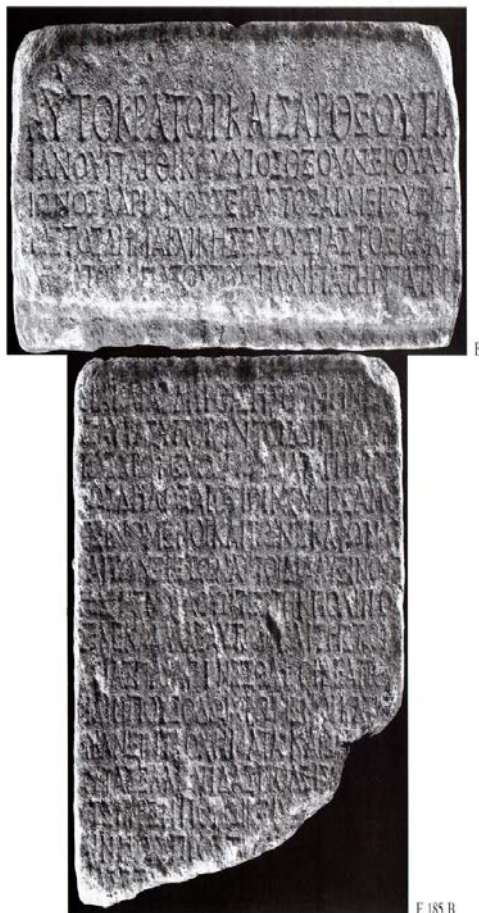
Η Εγνατία Οδός εντός των Φιλίππων

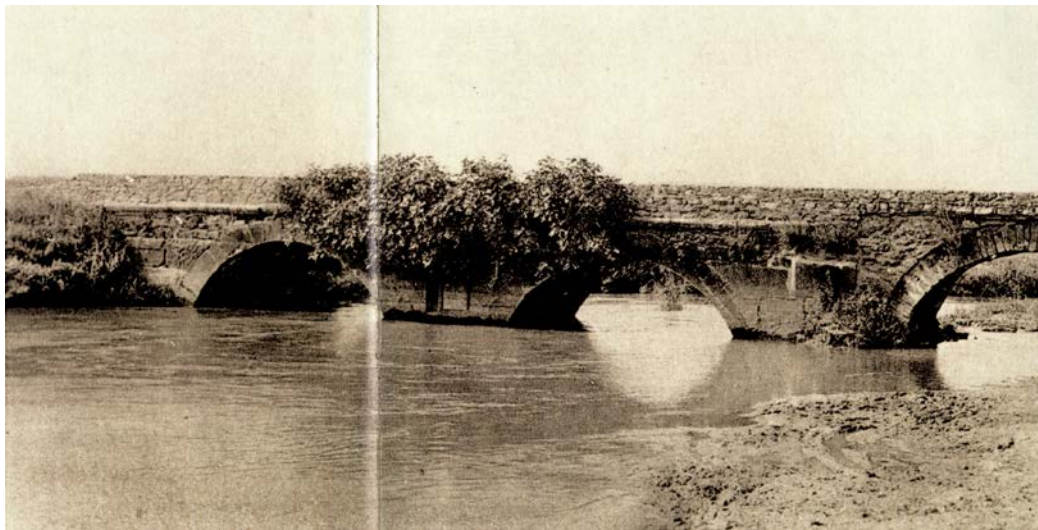
^{vvv} CC ↓ X ^{vvv}
Cn(aeus) Δ Egnati(us) Δ C(ai) Δ f(ilius)
^{vvv} pro Δ co(n)s(ul). ^{vvv}

5 Γναῖος Ἐγνάτιος Γαῖου ^{vvvv}
^{vvvv} ἀνθύπατος Ῥωμαίων
vacat σξ. vacat

Διάταγμα του αυτοκράτορα Αδριανού

Αὐτοκράτωρ Καῖσαρ θεοῦ Τρ[α]-
ϊανοῦ Παρθικοῦ υἱός θεοῦ Νέρουα υ-
ϊωνός Ἀδριανός Σεβαστός ἀρχιερεὺς μέ-
γιστος δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ἕκκαι-
δέκ[α]τον ὕπατος τὸ τρίτον πατὴρ πατρί-
δος λέγει ἄρτι ἐπιδημήσας]
[ἐν Μαρω]νεῖα καὶ Ἀβδήροις ἠσθόμην ἐπι[βα]-
[ρουμένας] αὐτὰς ὑπὸ τῶν τοῖς διπλώμα[σιν]
[ἀδιακρί]τως χρωμένων καὶ διατάγματι [βού]-
[λομαι σα]φῶς δηλώσαι ὅτι οἱ μὲν εἰς Σαμο[θρά]-
[κην παρα]γινόμενοι καὶ τῶν σκαφῶν τοὺς
[μισθοὺς] καὶ τῶν ἐρετῶν αὐτοῖ διαλύειν ὄφε[ί]-
[λουσι ξει]νῶσι ἐνοικοῦντες τὴν πόλιν ο[ὔ]
[πω ξενία(?)]ς ἔνεκα ἀλλὰ ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν
[συνγενῶν(?)] οὐσίας παραγίνεσθαι οἱ δὲ ἀπὸ Μ[αρω]-
[νείας ἐς] Φιλίππουσ ὁδῶι χρώμενοι κατὰ [και]-
[ρὸν λαμ]βάνειν τὰ ὀχήματα καὶ σ[α]θμεύειν
[παρέξ] αὐτὰς ἐλληνίδας πόλεις [φυλάττειν δέ]
[τὰς αὐτῶν φ]υτείας ἐν πόρωι κειμ[ένας, ὁμοίως]
[δὲ καὶ τὰ κτ]ήνη ὡς προστέ[τακται]
[ὑπογρά]ψας ἐξα[πέ]στειλα]

Η ρωμαϊκή γέφυρα Καντίμ Κιοπρού στον ποταμό Αγγίτη στην Αν. Μακεδονία

Η σημασία της Εγνατίας Οδού

Από: Γ. ΛΑΣΚΑΡΑΚΗΣ: ΔΙΑΤΡΕΧΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΓΝΑΤΙΑ. Μια πρόταση για τον αρχαιολογικό τουρισμό στην Περιφέρεια Ανατ. Μακεδονίας- Θράκης. Παρουσίαση 30/9/2014 (Γ.Σ. «Διαζώματος»)

Η Εγνατία διατηρήθηκε σε χρήση μέχρι τις αρχές του 20^{ου}. Εάν θεωρήσουμε την Εγνατία συνέχεια της προϋπάρχουσας «κάτω οδού», τμήμα της οποίας σε Θράκη και Μακεδονία (κατά τον Θουκυδίδη), ακολούθησαν τα στρατεύματα του Δαρείου και του Ξέρξη στις αρχές του 5^{ου} αιώνα π.Χ. και το στράτευμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, πρόκειται για διεθνή δρόμο με ζωή 2.500 χρόνων. Την Εγνατία διέσχισε ο Απόστολος Παύλος κηρύσσοντας τον Χριστιανισμό και από αυτήν περνούσαν τον 11^ο έως 13^ο αιώνα οι Σταυροφόροι. Οι τοπογράφοι που χάραξαν την ΕΓΝΑΤΙΑ από τα λιμάνια της σημερινής Αλβανίας Δυρράχιο και Φιέρ (Απολλωνία) μέχρι τον Έβρο και τελικά την Κωνσταντινούπολη, έπρεπε να αναζητήσουν περάσματα κατάλληλα για αμαξήλατη οδό, ενώ στη Μακεδονία και Θράκη η οδός έπρεπε να διασχίζει έλη, ποτάμια και εκτάσεις που πλημμύριζαν. Τα σημεία όπου σήμερα σώζεται είναι εκείνα όπου η σύγχρονη χάραξη παρέκκλινε της αρχαίας οδού την οποία κατά βάση, ακολουθούν οι νέες χαράξεις καθώς και εκεί όπου δεν υπήρχε εντατική καλλιέργεια γης, κυρίως στις ορεινές περιοχές. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως και σημαντικά ευρήματα συγκροτημάτων που θεωρούνται σταθμοί της Εγνατίας, με λουτρικές εγκαταστάσεις και άλλα κτίσματα για την ανάπαυση των ταξιδιωτών. Χαρακτηριστικός είναι ο σταθμός της Εγνατίας στο Ακόντισμα της Καρβάλης και η Χάνα στην Τραιανούπολη του Έβρου.

Η Εγνατία, μετά τον σταθμό της Απολλωνίας στη Βόλβη περνούσε τα στενά της Ρεντίνας, και την Ασπροβάλτα, γεφύρωνε το Στρυμόνα και έφθανε στην Αμφίπολη που προκαλεί σήμερα το παγκόσμιο ενδιαφέρον. Από την Αμφίπολη ακολουθούσε διαδρομή βόρεια του Παγγαίου για να αποφύγει τα τενάγη των Φιλίππων και έφτανε στους Φιλίππους, περνώντας μέσα από την αγορά της πόλης με το περίφημο θέατρο, αλλά και θέατρο της εμφύλιας μάχης Οκταβιανού και Αντώνιου εναντίον Βρούτου και Κάσσιου, με το φάντασμα του Ιουλίου Καίσαρα να προαναγγέλλει την έκβαση της μάχης στον δολοφόνο του Βρούτο: «Οψόμεθα εις Φιλίππους». Στη συνέχεια έφθανε στη Νεάπολη, σημερινή Καβάλα, όπου το λιθόστρωτο σώζεται δίπλα στις στροφές του σημερινού δρόμου, στην περιοχή του Αγίου Σίλα, σταθμό του Αποστόλου Παύλου. Από τη Νεάπολη ακολουθώντας την παραλιακή

διαδρομή έφθανε στο Ακόντισμα, επόμενο σταθμό της Εγνατίας. Στη συνέχεια γεφύρωνε το Νέστο στο ύψος του χωριού Παράδεισος που ταυτίζεται με την αρχαία θρακική πόλη Τόπειρο. Ακολουθώντας τη σημερινή χάραξη Ξάνθης- Κομοτηνής μέσω Ιάσμου, έφθανε στη βυζαντινή Κουμουτζηνά και στην Ρωμαϊκή Μαξιμιανούπολη. Βάθρα της γέφυρας της Εγνατίας σώζονται στις όχθες του ποταμού Κομφάτου της Ροδόπης. Στη συνέχεια ακολουθώντας τις νότιες πλαγιές της οροσειράς της Ροδόπης ανατολικά της Μαρώνειας, με σωζόμενα σε καλή κατάσταση τμήματα κοντά στο χωριό Κόμαρο, και περνούσε βορείως της Αρχαίας Ζώνης, με τον θαυμάσιο σήμερα αρχαιολογικό της χώρο, δίπλα στη θάλασσα. Η Ζώνη αναφέρεται πρώτα από τον Ηρόδοτο κατά την περιγραφή της εκστρατείας του Ξέρξη το 480 π.Χ. Από τη Ζώνη συνέχιζε παράκτια μέχρι την Αλεξανδρούπολη, περνώντας από την Μάκρη, την αρχαία Σάλη, σταθμό της Εγνατίας και αποικία της Σαμοθράκης, αλλά και σημαντική πόλη της Βυζαντινής και οθωμανικής περιόδου, όπου δυστυχώς, παλαιά γεφύρια στη διαδρομή της Εγνατίας μπαζώθηκαν πρόσφατα. Η Αλεξανδρούπολη πιστεύεται ότι καταλαμβάνει τη θέση της αρχαίας Τέμπυρας. Η οδός συνέχιζε ανατολικά, παράλληλα με τη σημερινή εθνική οδό, προς την Τραιϊανούπολη, το πιο σημαντικό διοικητικό και στρατιωτικό κέντρο της Θράκης μέχρι τον 14^ο αιώνα, σταθμός αλλά και κέντρο για τη συντήρηση της. Τμήματά της σώζονται κοντά στο χωριό Δωρίσκο παράλληλα με την εθνική οδό Αλεξανδρούπολης Φερών. Η διάβαση του Έβρου γίνονταν στο ύψος του οικισμού Πόρος των Φερών, και από εκεί η Εγνατία έφθανε στα Κύπελα (Ίψαλα) και από εκεί συνέχιζε ως την Κωνσταντινούπολη.

Το πάχος και οι επιστρώσεις του οδοστρώματος διαφοροποιούνταν ανάλογα με την ποιότητα του εδάφους. Το πάχος του ποικίλει από 0,25 έως 1,5 μέτρο και τα υλικά που χρησιμοποιούνταν (κροκάλες, αμμοχάλικο, ακατέργαστοι λίθοι, άμμος και ασβεστοκονίαμα), ήταν κυρίως τοπικής προέλευσης. Το πλάτος του κυμαίνονταν από 4 έως 9 μέτρα, ανάλογα με τις ανάγκες της κυκλοφορίας. Ο κανόνας ήταν τα μεγάλα ευθύγραμμα τμήματα. Οι ακτίνες καμπυλότητας στις στροφές ήταν μεγαλύτερες των 100 μέτρων, ενώ στις ορεινές διαδρομές εντοπίστηκαν στροφές με ακτίνα 10-20 μέτρων (όπως συμβαίνει και σήμερα στις λεγόμενες «φουρκέτες»). Οι κατά μήκος κλίσεις της οδού ήταν μικρές (1-2%), όμως εφαρμόστηκαν και κλίσεις 18% στις ορεινές διαβάσεις. Υπήρχαν και οι εγκάρσιες κλίσεις του οδοστρώματος για την απορροή των υδάτων, της τάξης του 5-10%. Τα άκρα του οδοστρώματος οριοθετούνταν για ασφάλεια, με μεγάλους λίθους που προεξείχαν, ενώ στο μέσον του οδοστρώματος τοποθετούνταν επιμήκεις λίθοι για να ξεχωρίζουν τα δύο ρεύματα κυκλοφορίας. Η κυκλοφορία γινόταν από το αριστερό ρεύμα για να μη τραυματίζουν οι αμαξηλάτες με το μαστίγιο που κρατούσαν στο αριστερό χέρι, τους αντιθέτως διερχόμενους.

Οι στάσεις της Εγνατίας ήταν για ανεφοδιασμό (ανά 10-20 χιλιόμετρα) ή για διανυκτέρευση, ανά 45-60 χιλιόμετρα, δηλαδή όσο το ταξίδι μιας ημέρας. Γι αυτό και οι μεγαλύτερες πόλεις που βρίσκονται στον άξονα της Εγνατίας απέχουν μεταξύ τους από 45-60 χιλιόμετρα. Υπήρχαν επίσης καταλύματα και καπηλειά, εκτός του επίσημου συστήματος.

Οι ταξιδιώτες κρατικοί υπάλληλοι και στρατιωτικοί έπρεπε να φέρουν ειδικά έγγραφα (διαβατήρια), ώστε να μπορούν χρησιμοποιούν τις αυτοκρατορικές άμαξες και τα άλογα, ενώ υπήρχαν και οι συνήθεις παραβάτες με τα πλαστά έγγραφα. Στους σταθμούς υπήρχε προσωπικό (κτηνίατροι, ιπποκόμοι, πεταλωτές) για την εξυπηρέτηση των ταξιδιωτών. Η χιλιόμετρηση της οδού γίνονταν με τα «μιλιάρια» που ήταν πέτρινες κυλινδρικές στήλες όπου αναγράφονταν εκτός από τα ρωμαϊκά μίλια (1,48 χιλιόμετρα) και άλλες πληροφορίες για τις πόλεις της διαδρομής.

Τα ίχνη της Εγνατίας και η ιστορική της διαδρομή αποτελούν πρόκληση για τη δημιουργία μιας σύγχρονης περιηγητικής διαδρομής που θα συνδέει τους αρχαιολογικούς χώρους της Περιφέρειας όλων των εποχών, προϊστορικής, κλασσικής αρχαιότητας, Ρωμαϊκής, Βυζαντινής και Οθωμανικής, της νεότερης.

Έργα στο πολιτιστικό απόθεμα της Περιφέρειας

Η διερεύνηση στοιχείων μιας τουριστικής-πολιτιστικής διαδρομής στην Περιφέρεια ικανής να στηρίξει μια σχετική Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, λαμβάνει υπόψη της ως μελλοντικά συστατικά στοιχεία της Ο.Χ.Ε. και τα εκτελούμενες παρεμβάσεις αποκατάστασης – ανάδειξης των πολιτιστικών πόρων της. Στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007-2013 εντοπίζονται οι ακόλουθες:

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ, 2007-13 ²⁵

ΤΙΤΛΟΣ	Φορέας	Π/Υ	Ύψος Συμβάσεων	Ύψος Πληρωμών	Κατάσταση
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	498.806	498.806	370.209	ΣΥΜΒ
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ ΔΡΑΜΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΣΕ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ-ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	1.800.000	1.680.965	1.578.179	ΣΥΜΒ
ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗ ΦΡΟΥΡΑΡΧΕΙΟΥ ΞΑΝΘΗΣ-ΟΙΚΙΑ ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ-(ΠΟΛΥΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΗΣ ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΙΣ)	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	3.978.837	3.776.382	3.457.405	ΣΥΜΒ
ΔΙΩΡΟΦΟ ΚΤΙΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ "ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ"	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	805.507	384.326	87.990	ΣΥΜΒ
ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΟΛΥΒΔΟΦΥΛΛΩΝ ΣΤΕΓΗΣ Ι.Ν. ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΚΟΣΜΟΣΩΤΕΙΡΑΣ ΦΕΡΩΝ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΕΒΡΟΥ	350.000	350.000	289.632	ΣΥΜΒ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ ΝΕΣΤΟΡΟΣ ΤΣΑΝΑΚΛΗ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	2.763.606	1.140.571	89.991	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ Ι. Ν. ΑΓ. ΣΟΦΙΑΣ ΔΡΑΜΑΣ	12η ΕΦΟΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧ.	654.837	0	0	ΕΝΤ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΔΡΑΜΑΣ	1.800.000	1.800.000	1.316.484	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΙΟΥ ΤΖΙΒΡΕ ΣΤΟ ΣΟΥΦΛΙ ΩΣ ΟΙΚΟΜΟΥΣΕΙΟΥ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	515.000	330.745	317.804	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΑΛΕΥΡΟΜΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	500.000	244.988	235.313	ΣΥΜΒ

25 Πηγή: ΕΡΓΟΡΑΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ	Φορέας	Π/Υ	Ύψος Συμβάσεων	Ύψος Πληρωμών	Κατάσταση
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ & ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ	415.000	415.000	0	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΛΑΒΑΡΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	510.000	249.457	246.714	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΕΜΕΝΟΥΣ ΒΑΓΙΑΖΗΤ ΣΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ ΝΟΜΟΥ ΈΒΡΟΥ	Δ/ΝΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑ-ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΑΡΧ.	7.190.716	3.032.958	290.363	ΣΥΜΒ
ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ- ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	430.744	176.859	166.864	ΣΥΜΒ
ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΣΤΟΝ ΑΡΧ. ΧΩΡΟ ΑΛΥΚΗΣ ΘΑΣΟΥ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΙΕΡΟΥ ΔΙΟΣΚΟΥΡΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ	511.423	511.423	271.775	ΣΥΜΒ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΗΝ ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	610.000	577.384	554.037	ΟΛΟΚΛ
ΜΕΛΕΤΗ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΑΡΧΑΙΟΛ. ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ / ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗΣ ΈΚΘΕΣΗΣ «ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΤΗ ΜΑΚΡΗ»	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΈΒΡΟΥ	267.750	267.750	55.615	ΣΥΜΒ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗΣ ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	1.634.754	1.372.383	1.012.140	ΣΥΜΒ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΕΓΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ Ν.ΡΟΔΟΠΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΡΟΔΟΠΗΣ	212.630	159.777	159.777	ΣΥΜΒ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ-ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ	718.325	525.447	522.276	ΣΥΜΒ
ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΑΡΧ. ΧΩΡΟΥ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΈΒΡΟΥ	750.000	750.000	644.808	ΣΥΜΒ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΕΠΑΝΕΚΘΕΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ	3.175.000	2.362.589	489.407	ΣΥΜΒ
ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ- ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ - ΣΑΠΩΝ	1.306.530	605.953	588.772	ΣΥΜΒ
ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ-ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΑΡΧΑΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΙΕΡΟΥ ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΡΟΔΟΠΗΣ	588.192	588.192	558.604	ΟΛΟΚΛ

ΤΙΤΛΟΣ	Φορέας	Π/Υ	Ύψος Συμβάσεων	Ύψος Πληρωμών	Κατάσταση
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ Τ.Κ. ΜΙΚΡΟΠΟΛΗΣ, ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	1.356.000	669.960	641.658	ΣΥΜΒ
ΝΕΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	Δ/ΝΣΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ	4.491.788	4.458.483	2.765.677	ΣΥΜΒ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΕΒΡΟΥ	1.760.000	1.760.000	1.497.844	ΣΥΜΒ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΚΑΒΑΛΑΣ (ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΣ. ΧΩΡΩΝ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ)	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	1.110.089	281.035	280.271	ΣΥΜΒ
ΣΤΕΡΕΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΡΟΔΟΠΗΣ	1.020.000	1.020.000	800.130	ΣΥΜΒ
ΣΤΕΡΕΩΣΗ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ Ι. ΜΟΝΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΘΕΡΜΩΝ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΕΒΡΟΥ	400.000	400.000	187.356	ΣΥΜΒ
ΣΤΕΡΕΩΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΟΧΥΡΩΣΗΣ ΔΡΑΜΑΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΚΑΒΑΛΑΣ	900.000	900.000	875.300	ΟΛΟΚΛ
ΣΤΕΡΕΩΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΧΥΡΩΣΗΣ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥΠΟΛΗΣ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΚΑΒΑΛΑΣ	1.800.000	1.800.000	1.384.061	ΣΥΜΒ
ΣΤΕΡΕΩΣΗ-ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΣΤΡΟΥ ΧΩΡΑΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΕΒΡΟΥ	800.000	800.000	593.271	ΣΥΜΒ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ JESSICA	ΤΑΜΕΙΟ JESSICA	10.000.000	10.000.000	10.000.000	ΟΛΟΚΛ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΝ. ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΕΡΟΥ ΜΕΓΑΛΩΝ ΘΕΩΝ ΣΤΗ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΡΟΔΟΠΗΣ	964.000	964.000	771.726	ΣΥΜΒ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΧΕΡΣΑΙΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	ΕΦ. ΑΡΧ. ΚΑΒΑΛΑΣ	1.103.758	1.103.758	931.252	ΣΥΜΒ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ-ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΑΒΔΗΡΩΝ	ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧ. ΞΑΝΘΗΣ	650.000	650.000	649.999	ΟΛΟΚΛ
ΣΥΝΟΛΟ		58.343.299 €	46.609.200 €	34.682.720 €	

Πρόκειται για ένα αξιόλογο συνολικό έργο, με αξιοσημείωτο συνολικό προϋπολογισμό που επείγει να συνεχιστεί απρόσκοπτα (όπως δείχνει και το υπόλοιπο προϋπολογισμού – υλοποιηθέντος κόστους) και να ενταχθεί στη συνολική προσπάθεια για την Ο.Χ.Ε. εφόσον πληροί τα σχετικά κριτήρια.

ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΕ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ

Η σημασία του τουρισμού για την Περιφέρεια και η διαθεσιμότητα σημαντικότερων πολιτιστικών πόρων, σε συνδυασμό με τη σε γενικές γραμμές διάταξη των πόρων κατά μήκος της αρχαίας Εγνατίας Οδού, καθιστούν καταρχήν σκόπιμο το σχεδιασμό μιας «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ», που να στοχεύει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος τουριστικών προορισμών με πλέγμα παρεμβάσεων σε σημαντικούς

πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς, σε αστικά κέντρα και σε πόλους τουριστικής ανάπτυξης που να συμβάλλουν στη δημιουργία ενός τουριστικού δικτύου, σε συνδυασμό με συνοδευτικές παρεμβάσεις προσβασιμότητας, βελτίωσης χωρικού σχεδιασμού και, κυρίως, ολοκλήρωσης της αλυσίδας αξίας του τομέα τουρισμός – πολιτισμός (όπως προβλέπεται και στη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας) στο πλαίσιο της ρητής πρόβλεψης του ΠΕΠ 2014-2020 για «ένα έως δύο σχέδια Ο.Χ.Ε. τουρισμού-πολιτισμού σε περιοχές που συγκροτούν δίκτυο πολιτιστικών-φυσικών πόρων».

ΑΞΟΝΑΣ της Ο.Χ.Ε. στη χωρική της διάσταση είναι η διαδρομή της Εγνατίας Οδού (κατά βάση στο αρχαίο «ίχνος» της) και το ζητούμενο είναι, στο πλαίσιο της, να αξιοποιηθεί το πλεόνασμα πολιτιστικών πόρων της Περιφέρειας και συνοδευτικά φυσικών και άλλων τουριστικών, ώστε ο κλάδος του εναλλακτικού πολιτιστικού τουρισμού να αποτελέσει όχι απλώς συμπληρωματικό του κυρίαρχου τουριστικού προϊόντος αλλά μοχλό ανάπτυξης της περιοχής:

- δημιουργώντας ιδιαίτερη τουριστική ταυτότητα που να στηρίζεται στους πλούσιους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους
- εντάσσοντας τους τουριστικούς και πολιτιστικούς πόρων της Περιφέρειας σε ένα ενιαίο δίκτυο
- δημιουργώντας κόμβους και επιμέρους πόλους συνδυασμένου ενδιαφέροντος
- ενισχύοντας και άλλες συνοδευτικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- αναπτύσσοντας συνεργασίες με τις όμορες Περιφέρειες και χώρες στο επίπεδο της ανάδειξης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- δημιουργώντας ουσιαστικά έναν διακριτό, διεθνούς εμβέλειας ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟ.

Σε αυτή την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, εντάσσονται προς δυναμική αξιοποίηση (μετά από αξιολόγηση βάσει κριτηρίων) όλοι οι πολιτιστικοί πόροι που μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο τουριστικής αξιοποίησης υπό όρους:

- προστασίας
- ανάδειξης
- τεχνικής αποτελεσματικότητας
- οικονομικής αποδοτικότητας
- ενσωμάτωσης, χρήσης, προώθησης της καινοτομίας
- εξασφάλισης χωρικής και κοινωνικής συνοχής.

Μια «διαδρομή» είναι ένα επώνυμο προϊόν πολιτιστικού τουρισμού που διαμορφώνεται με βάση ένα συγκεκριμένο συνεκτικό στοιχείο, καλύπτει μια προσδιορισμένη χωρικά περιοχή, αποκτά «τουριστική ταυτότητα» με επωνυμία (Brand) και στόχο έχει να αποτελέσει κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη ορισμένης περιοχής, βιώσιμη και οικονομικά και κοινωνικά και περιβαλλοντικά. Στόχοι μιας Διαδρομής είναι να προσελκύσει επισκέπτες στην συγκεκριμένη περιοχή, να δημιουργήσει ευκαιρίες στις επιχειρήσεις και τους παραγωγούς προϊόντων και υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, ώστε να αυξήσουν τα έσοδά τους, να προσελκύσει νέες επενδύσεις, να επιμηκύνει την τουριστική περίοδο και να εξασφαλίσει πόρους για συντήρηση / ανάδειξη / περαιτέρω αξιοποίηση των αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και «ζωντανών» πολιτιστικών στοιχείων. Προϋποθέσεις για την

επιτυχία μιας πολιτιστικής διαδρομής είναι να συνδεθούν αξιοθέατα και συναφείς υποδομές : μνημεία, μουσεία, χώροι περιήγησης και υποδομές υποστήριξης, υποδομές σύνδεσης επί μέρους σημείων & περιήγησης (οδικό δίκτυο, μονοπάτια πεζοπορίας, ποδηλατόδρομοι, συγκοινωνίες, πεζόδρομοι, διαδρομές μέσα στους οικισμούς), επιχειρήσεις που προσφέρουν ποιοτικές υπηρεσίες, εμπλουτίζονται με καινοτόμες υπηρεσίες, και συμμετέχουν σε δίκτυο για την διαχείριση της διαδρομής. Ο επιτυχής σχεδιασμός και υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης διαδρομής προϋποθέτει ενεργό συμμετοχή πολλών stakeholders που θα συνεργαστούν, συμφωνήσουν και υιοθετήσουν το εγχείρημα («ownership»), γιατί η λογική της «διαδρομής» είναι ότι μέσω ενός θεματικού «προορισμού» προσελκύουμε επισκέπτες, ανοίγουμε τους χώρους με οργανωμένο τρόπο στον Τουρισμό, εξασφαλίζουμε τους περιβαλλοντικούς όρους, διαδίδουμε την αξία των πόρων, συνδέουμε τον τουρισμό με την τοπική παραγωγή.

Η υλοποίηση της διαδρομής γενικά απαιτεί τεχνικές μελέτες και τα έργα για την αποκατάσταση και ανάδειξη των μνημείων και βελτίωση των επισκέψεων στους αρχαιολογικούς χώρους και για τη δημιουργία ή βελτίωση των υποδομών, αλλά και «ήπιες» δράσεις όπως: κατάρτιση marketing plan με πρόταση για branding, σχεδιασμός δημιουργικού, αξιοποίηση των μέσων (media plan) για διαφήμιση και δημόσιες σχέσεις, σχεδιασμός «γεγονότων» για την έναρξη (launching event) όσο και περιοδικώς και μονίμως, δράσεις προβολής (διαφημιστικές ενέργειες και ενέργειες δημοσίων σχέσεων), οργάνωση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στα οφέλη (προδιαγραφές καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και λιανικής πώλησης, σύναψη Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας, πιστοποιήσεις, συντήρηση κόμβων, δράσεις και μικρο-υποδομές πρόσβαση στους χώρους, κατάρτιση προδιαγραφών τουριστικών γραφείων, σύστημα διαχείρισης επισκεπτών. Σε μεγάλη έκταση είναι αναγκαία η ανάληψη «ψηφιακών» δράσεων: ψηφιοποίηση και καταχώρηση τεκμηρίωσης σχετικά με τα σημεία ενδιαφέροντος και αξιοθέατα, δημιουργία site πολιτιστικού –τουριστικού με responsive design προς έξυπνες φορητές συσκευές για προετοιμασία της επίσκεψης (καταλύματα, εστίαση, περίπατοι, άλλα αξιοθέατα, προσανατολισμός), εισαγωγή του προορισμού σε ταξιδιωτικές πλατφόρμες και ένταξη σε κοινωνικά δίκτυα (facebook, pinterest, twitter), ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών έκθεσης, ξεναγήσεων και σύνθετων αφηγηματικών εφαρμογών, κ.α.

Στα πλαίσια μιας Ολοκληρωμένης Εδαφικής Επένδυσης, η «διαδρομή» αναπτύσσεται και μετεξελίσσεται σε ολοκληρωμένο πρόγραμμα που περιλαμβάνει επιπλέον, τουλάχιστον: υποστηρικτικές υποδομές, υποδομές προσπελασιμότητας, επεμβάσεις σε μνημεία και αρχαιολογικούς χώρους, ενίσχυση «ζώντων» στοιχείων πολιτισμού, ενίσχυση επιχειρήσεων, δημιουργία δομής διαχείρισης – λειτουργίας, εκπαίδευση προσωπικού.

3. ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.

Από την προηγηθείσα ανάλυση αλλά και από το σχετικό εθνικό πλαίσιο για τον τουρισμό – πολιτισμό προκύπτουν οι κατευθύνσεις για τη Στρατηγική της Ο.Χ.Ε. που αφορούν στο θεματικό εύρος και στους Τύπους δράσεων της αφενός, στη Χωρική της οργάνωση αφετέρου.

ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το εθνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα ενταχθεί η Ο.Χ.Ε. περιλαμβάνει την εθνική στρατηγική για τον τουρισμό όπως αυτή καθορίστηκε για την περίοδο 2014-2020 και την επιχειρησιακή της εξειδίκευση δια του Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία 2014-2020.

Εθνική στρατηγική για τον τουρισμό και Ο.Χ.Ε.

Η απώλεια ανταγωνιστικότητας στον τομέα του τουρισμού εντοπίστηκε ως ιδιαίτερα ανησυχητική από την ίδια την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο «Position Paper για την ανάπτυξη του Συμφώνου Εταιρικής Σχέσης και τα προγράμματα της Περιόδου 2014-2020 για την Ελλάδα»²⁶. Το κείμενο, που αποτελεί το συνολικό στρατηγικό πλαίσιο σχεδιασμού των νέων προγραμμάτων, επισημαίνει μεταξύ άλλων σε σχέση με τον τουρισμό:

1. την έλλειψη διατροφικότητας και διασύνδεσης μερών του μεταφορικού συστήματος που επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα (αναγκαίες επενδύσεις για θαλάσσια συνδετικότητα και πολυτροπικότητα, ελλιμενισμό, συνδέσεις με ενδοχώρα, τερματικούς σταθμούς για κρουαζιερόπλοια)
2. την αναγκαία σύνδεση της αποδοτικότητας στη χρήση πόρων με την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς νέες βόρειες περιοχές αναμένεται να αυξήσουν την ελκυστικότητα τους ως προορισμοί («πράσινο» τουρισμός, ενεργειακή αποδοτικότητα και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας)
3. την ανάγκη έμφασης στην ανάπτυξη καινοτόμων και ανταγωνιστικών προϊόντων και εστίασης των περιφερειακών πολιτικών στη δημιουργία μικρού αριθμού πόλων / περιοχών ανάπτυξης αριστείας
4. τη σκοπιμότητα ενίσχυσης της «γαλάζιας οικονομίας» και του θαλάσσιου / παράκτιου τουρισμού σε επίπεδο ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας

---

26 Πηγή: ΕΕ (2014), ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020

5. την ανάγκη των συνεργιών μεταξύ πολιτισμού, τουρισμού, επιχειρηματικότητας και εκπαίδευσης και της επένδυσης σε νέες τεχνολογίες για τη βελτίωση της αποδοτικότητας (value for money) και την τοποθέτηση (της Ελλάδας) ως τουριστικό προορισμό υψηλής ποιότητας που στοχεύει σε βιώσιμους τύπους τουριστικής ανάπτυξης.

Τα παραπάνω εμφανώς ενισχύουν και τη συνολική στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας και τον προσανατολισμό της για τη συγκρότηση Ο.Χ.Ε. τουρισμού-πολιτισμού.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο διαμορφώθηκε η στρατηγική του Υπουργείου Τουρισμού για την περίοδο 2014-2020²⁷. Στην περίοδο 2007-2013, ο γενικός στόχος ήταν η συμπλήρωση και αναβάθμιση των δημόσιων τουριστικών υποδομών για την ανάπτυξη του κλάδου και την αξιοποίηση του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος, η ανάπτυξη πυρήνων και πόλων τουριστικής ανάπτυξης και η δημιουργία ενός κατάλληλου υγιούς εξωτερικού περιβάλλοντος που να στηρίζει την ανάπτυξη της τουριστικής επιχειρηματικότητας και να αυξάνει την ελκυστικότητα της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιήθηκαν δράσεις που αφορούσαν σε: δημιουργία πυρήνων και πόλων τουριστικής ανάπτυξης στο πλαίσιο θεματικών ενοτήτων όπως πολιτισμός, μνημεία, θρησκεία, φυσιολατρία, τοπικά προϊόντα, αθλητικές δραστηριότητες αναψυχής, ανάδειξη οικοτουριστικών, ορειβατικών, πολιτιστικών διαδρομών (οικοτουριστικές διαδρομές), δημιουργία ζωνών ελλιμενισμού σκαφών (μεταξύ των οποίων και στα Λιμενάρια Θάσου), δημιουργία θεματικών Μουσείων ανάδειξης πολιτιστικής και ιστορικής ταυτότητας και τουριστικής αξιοποίησης πολιτιστικού αποθέματος, αποκατάσταση, αξιοποίηση, αναβάθμιση δημόσιων τουριστικών ακινήτων (π.χ. στο Φανάρι), δράσεις αξιοποίησης ΤΠΕ (δημιουργία ψηφιακού περιβάλλοντος ανάδειξης, δημιουργία ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιας διοίκησης). Παράλληλα, υλοποιήθηκαν κρατικές ενισχύσεις (πέραν του Αναπτυξιακού Νόμου) μέσω του ΕΠΑΕ και των ΠΕΠ για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων (ιδίως: ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ και ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ) και αναλήφθηκαν δράσεις αναβάθμισης της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα για βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των δημοσίων φορέων.

Ο στρατηγικός προγραμματισμός του Υπουργείου Τουρισμού για την περίοδο 2014-20 επικεντρώθηκε σε 8 στρατηγικούς στόχους:

1. Αλλαγή του παραδοσιακού μοντέλου «ήλιος-θάλασσα» με παράλληλη χρονική διεύρυνση της τουριστικής περιόδου και αύξηση του ποσοστού τουριστών υψηλού εισοδήματος
2. Εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος και ανάδειξη νέων και ειδικών μορφών τουρισμού (Κρουαζιέρας και θαλάσσιος, Συνεδριακός, Ιαματικός, Υγείας – ευεξίας, City break, κ.α.)
3. Ανάδειξη της στρατηγικής σχέσης με τους τομείς του Πολιτισμού και του Περιβάλλοντος και αναβάθμιση και τουριστική αξιοποίηση χώρων αρχαιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος καθώς και ταυτόχρονη ανάδειξη και αξιοποίηση των περιβαλλοντικών πόρων
4. Διαμόρφωση φιλικού επενδυτικού περιβάλλοντος (υποστήριξη σύνθετων και οργανωμένων τουριστικών επενδύσεων μέσω κατάλληλης χωροταξικής πολιτικής, άρσης εμποδίων)
5. Υλοποίηση ΚΑΙ στρατηγικής σημασίας έργων υποδομής (με έμφαση στην πολυτροπικότητα) ΚΑΙ

---

27 Πηγή: BCS (2013), ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ 2014-2020 ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, Υπουργείο Τουρισμού

δικτύων και εδαφικά ολοκληρωμένων συνόλων που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα του τομέα σε περιφερειακή και τοπική κλίμακα

6. Ανάδειξη του ανθρώπινου δυναμικού με στοχευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση απασχολούμενων, επιχειρηματιών και επιτηδευματιών ΚΑΙ χωρική εξειδίκευση.
7. Βελτίωση του υφιστάμενου τουριστικού δυναμικού μέσω παρεμβάσεων για απόσυρση παλαιών και εκσυγχρονισμό υφιστάμενων τουριστικών καταλυμάτων
8. Προώθηση των συνεργιών των τουριστικών επιχειρήσεων, σε κλαδικό επίπεδο και δημιουργία ολοκληρωμένων τουριστικών δικτύων με βάση τη ζήτηση και τους τουριστικούς προορισμούς.

Οι στόχοι 3, 5 και 8 συνεργούν αμέσως με τους στόχους της Περιφέρειας για την Ο.Χ.Ε. τουρισμού-πολιτισμού, οι στόχοι 1 και 2 εμμέσως και οι λοιποί πρέπει να ληφθούν υπόψη καταλλήλως.

Η στρατηγική συγκροτείται κατά 7 ΠΥΛΩΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ:

1. Σημαντικές παρεμβάσεις σε αναγκαίες για την τουριστική ανάπτυξη υποδομές (τερματικών λιμένων κρουαζιέρας, αξιοποίησης δικτύου τουριστικών λιμένων, αναβάθμιση πυλών εισόδου και μεταφορικών κόμβων, βελτίωση εικόνας μεγάλων αστικών κέντρων, περιβαλλοντική αναβάθμιση λιμενικών υποδομών ως προς ΑΠΕ και ολοκληρωμένη διαχείριση ρύπανσης) και παράλληλα, ενίσχυση έρευνας και καινοτομίας με διασύνδεση επιχειρήσεων με κέντρα Έρευνας και ΑΕΙ, ανάπτυξη δικτύωσης (clusters) και ευφυούς εξειδίκευσης (smart specialization).
2. Υποδομές αξιοποίησης και παράλληλης προστασίας «τουριστικών» φυσικών πόρων (ενεργειακή διαχείριση τουριστικών εγκαταστάσεων, διαχείριση αποβλήτων και υδάτινων πόρων σε τουριστικούς προορισμούς, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και κατάρτιση, τουριστικές διαδρομές σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ανάδειξη προορισμών με δραστηριότητες σχετικές με το περιβάλλον και πράσινων υποδομών, ήπιας μορφής αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας, αναβάθμιση επισκεψιμότητας χώρων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, «πολιτιστικά μονοπάτια»)
3. Δράσεις ενίσχυσης επιχειρήσεων (σε μορφές θαλάσσιου, ιατρικού / ιαματικού / θεραπευτικού, φύσης – οικοτουρισμού, αθλητικού, πολιτιστικού, συνεδριακού / εκθεσιακού, θρησκευτικού, αγροτικού, σχέδια αναβάθμισης μαρίνων και τουριστικών λιμένων, αποκατάσταση / αξιοποίηση παραδοσιακών κτισμάτων) με ειδικό καθεστώς χρηματοδότησης για Ολοκληρωμένα Προγράμματα και για ενίσχυση πρωτοβουλιών της κοινωνικής οικονομίας.
4. Δράσεις ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού (καινοτόμα προγράμματα κατάρτισης και ενίσχυσης απασχόλησης ιδιαίτερα στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, αναδιοργάνωση των υφιστάμενων σχολών τουριστικής εκπαίδευσης και ενίσχυση του συστήματος μαθητείας)
5. Υποδομές και δράσεις ενίσχυσης Δικτύων για τις Ειδικές μορφές τουρισμού.
6. Χωρικά ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υποδομών και δράσεων (αναζωογόνηση και ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος με απόσυρση παλαιών εγκαταστάσεων, τουριστικές διαδρομές, τουριστικά περίπτερα σε επιλεγμένους προορισμούς, ανάδειξη τοπικού τουριστικού αποθέματος, δίκτυα πολιτιστικών διαδρομών, υποδομές οικοτουριστικής ανάπτυξης, συμμετοχή τοπικών φορέων, ΟΤΑ, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων).
7. Θεσμικές μεταρρυθμίσεις και δράσεις ενίσχυσης της διαχειριστικής ικανότητας,

Ιδίως ο 6^{ος} Πυλώνας αλλά και εμμέσως οι 2, 3 και 5, στηρίζουν τη στρατηγική της Περιφέρειας και την Ο.Χ.Ε. Επιπλέον, η εθνική στρατηγική προβλέπει ολοκληρωμένη χωρική προσέγγιση της τουριστικής ανάπτυξης, ορίζοντας:

- Οργανωμένους Υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων: Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) άρθρου 29 του ν. 2545/1997, Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων τουρισμού (ΠΟΑΠΔ) ν. 2742/1999, στις οποίες η αποκλειστική ή η κύρια χρήση είναι η χρήση τουρισμού-αναψυχής, Περιοχές Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης (ΠΕΡΠΟ) του ν. 2508/1997, στις οποίες επιτρέπονται χρήσεις τουρισμού-αναψυχής, Δημόσια Ακίνητα των οποίων ο γενικός προορισμός σύμφωνα με τα εγκεκριμένα Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Δημοσίων Ακινήτων (ΕΣΧΑΔΑ) του ν. 3986/2011 είναι ο τουρισμός – αναψυχή ή η δημιουργία παραθεριστικού –τουριστικού χωριού, Περιοχές, για τις οποίες εκδίδονται Ειδικά Σχέδια Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) του ν. 3894/2010 (Α' 204).
- Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές, μαζικού τουρισμού
- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης μορφών ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού, είτε ευρύτερες (μεταξύ άλλων Ανατολική και Δυτική Ροδόπη – Όρη Λεκάνης – Παγγαίο – Σύμβολο – Φαλακρό – Παρανέστια περιοχή – Δέλτα Έβρου – Δαδιά – Παράρδιες περιοχές) είτε Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού
- Μητροπολιτικές περιοχές Αθήνας και Θεσσαλονίκης.
- Περιοχές με ειδικά γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά: νησιά, παράκτιος χώρος, ορεινές περιοχές.
- Περιοχές με βάση την ευαισθησία περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων: Περιοχές Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών, Προστατευόμενοι και εγκαταλελειμμένοι οικισμοί, Αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία και ιστορικοί τόποι (οι χαρακτηρισμένοι και τα μνημεία του Καταλόγου Παγκόσμιας Κληρονομιάς, ιστορικοί τόποι εγγεγραμμένοι στον Κατάλογο Μνημείων Μείζονος Σημασίας του Υπουργείου Παιδείας), Περιοχές ιδιαίτερου χαρακτήρα (Ζαγοροχώρια, Πήλιο, Μάνη, καστροπόλεις Χίου, Πάτμος).

Η ανάπτυξη των παραπάνω περιοχών μπορεί κατά περίπτωση να ενταχθεί σε ένα από τα εργαλεία της Ολοκληρωμένης Προσέγγισης στη Χωρική Ανάπτυξη, ενώ με τη μορφή των ΔΙΚΤΥΩΝ μπορούν να αντιμετωπιστούν οι ΕΙΔΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Οι Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις προωθούνται σε συνεργασία με τις Περιφέρειες, ως σχεδιασμός πολυταμειακών δράσεων για ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού και με τη συμμετοχή τοπικών φορέων, ΟΤΑ, επιχειρήσεων, κοινωνικών εταίρων, ενδο- και δια-περιφερειακά. Οι δράσεις μπορεί να περιλαμβάνουν κρατικές ενισχύσεις, δράσεις ΤΠΕ, έργα υποδομής, δράσεις προώθησης κ.α., ενώ θα συνδέονται με τις κατευθύνσεις του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τον Τουρισμό.

Ο.Χ.Ε. μπορούν επίσης να σχεδιαστούν περί ή για την τοπικά αναπτυξιακή ενσωμάτωση των Οργανωμένων Υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων: ΠΟΤΑ, ΠΟΑΠΔ, ΠΕΡΠΟ, ΕΣΧΑΔΑ και ΕΣΧΑΣΕ.

Συνέργιες με το Ε.Π. Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία 2014-2020

Η εθνική στρατηγική για τον τουρισμό υλοποιείται και δια του ΕΠ.ΑΝ.Ε.Κ. 2014-2020. Στο ΕΠΑΝΕΚ²⁸, για να επιτευχθεί ο γενικός στόχος «ανάδειξη του ελληνικού τουρισμού με συνδυασμό του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος και του ανθρώπινου δυναμικού σε συνολικό προϊόν εμπειριών, που θα το χαρακτηρίζει η υψηλή ποιότητα σε όλες τις πτυχές των υπηρεσιών, θα περιλαμβάνει σύνολο αλληλο-συμπληρούμενων αλλά διακριτών προϊόντων και θα εξασφαλίζει ενιαίο επίπεδο ελάχιστων ποιοτικών χαρακτηριστικών σε όλες τις περιφέρειες της χώρας» ορίζονται ως προτεραιότητες:

- Η ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, αναβάθμιση ή/ και διαφοροποίηση του παραδοσιακού μοντέλου «ήλιος-θάλασσα»
- Η εξασφάλιση υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών που προσφέρονται σε όλη την αλυσίδα αξίας
- Η συντονισμένη προώθηση του τουριστικού προϊόντος με εστιασμένο σχεδιασμό
- Η κατάρτιση των απασχολούμενων, η παροχή υποστήριξης στους επιχειρηματίες, η αναβάθμιση της παρεχόμενης τουριστικής εκπαίδευσης
- Η βελτίωση δημόσιων-κυρίως- υποδομών και υπερδομών, αλλά και ιδιωτικών, με καινοτόμες παρεμβάσεις ανάδειξης και επισκεψιμότητας των τουριστικών προορισμών.

Δεν υφίσταται ειδικό «υποπρόγραμμα» για τον τομέα, αλλά ένταξη του στις ακόλουθες συγκεκριμένες Επενδυτικές Προτεραιότητες του ΕΠΑΝΕΚ:

1β «Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία, ανάπτυξη δεσμών και συνεργιών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και ...». Ειδικότερα:

Τουρισμός, Πολιτισμός - Δημιουργικές Βιομηχανίες: Διασύνδεση του τουρισμού ως στρατηγικού τομέα αναπτυξιακής προτεραιότητας της χώρας με τον πολιτισμό, συμπεριλαμβανομένων και των συνεργιών με τη δημιουργική βιομηχανία και τη βιομηχανία της εμπειρίας, ώστε να μεγεθυνθεί, μέσω ενίσχυσης της ζήτησης και εφαρμογής Ε&Κ, η διεθνής ανταγωνιστικότητα και βιωσιμότητα του ελληνικού τουρισμού.

1. Προβλέπεται η ενίσχυση συμπράξεων για ανάπτυξη νέας γνώσης, η ενίσχυση και ανάδειξη αριστείας σε τομείς εξειδίκευσης στις περιοχές σύγκλισης «τουρισμού – πολιτισμού» και η ενίσχυση της πρόσβασης σε ερευνητικές υποδομές και υποδομές καινοτομίας που συνδέονται με τουρισμό και πολιτισμό.
2. Προωθείται η διενέργεια προ-εμπορικών δημόσιων συμβάσεων για ανάπτυξη καινοτόμων, διεθνώς ανταγωνιστικών εφαρμογών σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους, ενθαρρύνοντας την καινοτομία και επιχειρηματικότητα στα σημεία σύγκλισης ΤΠΕ – Τουρισμός – Πολιτισμός.
3. Ενθαρρύνεται η ανοικτή καινοτομία, με επιδεικτικά έργα, με δράσεις ενίσχυσης spinoffs – startups και ανάπτυξης υπηρεσιών καινοτομίας που αξιοποιούν και διαχέουν ερευνητικά αποτελέσματα.

---

28 Από: ΕΥΔ ΕΠΑΕ (2014), *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2014-2020*

4. Προωθούνται διεπιστημονικές συνεργασίες και συμπράξεις σε living labs σε προορισμούς υψηλής επισκεψιμότητας, παρέχοντας κίνητρα για προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε δράσεις πολιτιστικού τουρισμού (σε συνδυασμό με Θ.Σ. 3).
  5. Ενίσχυση επιχειρήσεων για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και παραγωγή λογισμικού ψυχαγωγίας και πολιτισμού και εργαλείων ψηφιακού περιεχομένου.
  6. Ανάπτυξη εμπορικού ψυχαγωγικού λογισμικού για διεθνείς αγορές, ενσωματώνοντας εγχώριο πολιτιστικό περιεχόμενο. Διεξαγωγή προηγμένης έρευνας π.χ. για νέες τεχνολογίες Κοινωνικής Δικτύωσης.
  7. Ανάπτυξη δημιουργικού περιεχομένου όπως καλλιτεχνικό περιεχόμενο, κινηματογράφο, μουσική-ήχο, κόσμημα, βίντεο- animations, 3D modelling, texturing, gaming. Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων τεχνικών gamification.
  8. Σε περιφερειακό επίπεδο θα αναπτυχθούν δράσεις συσχετιζόμενες με την περαιτέρω οργάνωση και προώθηση του περιφερειακού τουριστικού προϊόντος.
- 3α «Προώθηση της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής εκμετάλλευσης νέων ιδεών και τη στήριξη της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων μέσω φυτωρίων επιχειρήσεων». Ειδικότερα («ενδεικτικά παραδείγματα περιοχών εφαρμογής στους επιλεγμένους στους στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας):
- Τουρισμός: Μετάβαση σε ένα σύνθετο μίγμα προϊόντος με υψηλή προστιθέμενη αξία που θα έχουν σαν αποτέλεσμα την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με έμφαση στην ποιοτική αναβάθμιση, λαμβάνοντας υπόψη και την περιβαλλοντική αειφορία, και στην προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού, όπως:
1. ιαματικός-τουρισμός υγείας, φυσιολατρικός
  2. γαστρονομικός, πολιτιστικός - θρησκευτικός, συνεδριακός
  3. θαλάσσιος, τουρισμός πόλης (city break), κλπ.
- 3δ «Στήριξη της ικανότητας των ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές, και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας». Ειδικότερα:
- Τουρισμός: Συνεργασίες με τουριστικούς οργανισμούς, ταξιδιωτικούς πράκτορες και άλλους φορείς της αγοράς για την υλοποίηση από κοινού προγραμμάτων προβολής. Προώθηση της επιχειρηματικής συνεργασίας για την επίτευξη συνεργιών και συμπληρωματικότητας για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της προσφοράς. Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ τουριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων άλλων τομέων που άμεσα συνεισφέρουν στην τουριστική δραστηριότητα για τη δημιουργία συνολικής εμπειρίας, και την ενίσχυση της ταυτότητας του τουριστικού προϊόντος.
- Η εξειδίκευση του ΕΠΑΝΕΚ είναι ακόμη περιορισμένη, αλλά προφανώς τα παραπάνω μπορούν να αξιοποιηθούν για τη συγκεκριμένη Ο.Χ.Ε., ιδίως οι 1, 2, 5, 7, 8 της Επ. Προτεραιότητας 1β, 2 της Επ. Προτεραιότητας 3α και γενικώς η Επ. Προτεραιότητα 3δ.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΟΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΔΡΑΣΕΩΝ

Μια Ο.Χ.Ε. σύνδεσης τουρισμού και πολιτισμού στα πλαίσια μιας πολιτιστικής - τουριστικής «διαδρομής» θα περιελάμβανε ένα σύνθετο μίγμα παρεμβάσεων ικανών να παράξουν συνέργιες και ολοκληρωμένο αναπτυξιακό αποτέλεσμα, των ακόλουθων τύπων:

- ειδικές υποδομές στα σημεία ενδιαφέροντος για αξιοποίηση αργούντων πολιτιστικών-τουριστικών πόρων
- δράσεις «αποκάλυψης» / αναβάθμισης των πολιτιστικών πόρων
- υποδομές βελτίωσης της προσβασιμότητας στη διαδρομή και μεταξύ των σημείων ενδιαφέροντος
- ειδικές υποδομές «ορισμού» της διαδρομής
- υποδομές και λειτουργίες πληροφόρησης και καθοδήγησης
- δράσεις προσέλκυσης ζήτησης, προβολής, branding, δικτύωσης
- δράσεις τοπικά και κλαδικά στοχευμένης ενίσχυσης επιχειρήσεων
- δράσεις υποστήριξης τοπικών συμφωνιών ανάπτυξης και απασχόλησης
- δράσεις εκπαίδευσης / επανεκπαίδευσης / προσανατολισμού των ανθρώπινων πόρων
- υποδομές και λειτουργίες συνολικής διαχείρισης της Ο.Χ.Ε..

Επειδή η Πολιτιστική Διαδρομή υιοθετείται ως βασικός άξονας της πολιτικής για τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας, με δεδομένο το ότι οι πολιτιστικοί πόροι συχνότατα τοπικά συνυπάρχουν με πόρους που αξιοποιούνται μέσω άλλων «εναλλακτικών μορφών» τουρισμού και στο βαθμό που η Ο.Χ.Ε. θα πρέπει να ενταχθεί με συγκεκριμένο τρόπο στο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης, η Στρατηγική της θα κάνει τις κατάλληλες επιλογές ως προς τα ζητήματα:

1. ποιοι τύποι τουριστικών πόρων «αποκλείονται» από το αντικείμενο Ο.Χ.Ε. ή ποιοι θα ενταχθούν σ' αυτήν ως συνοδευτικοί και όχι ως κύριοι (ζήτημα που συνδέεται και με το χωρικό τύπο της Ο.Χ.Ε.);
2. εάν ενταχθούν όλοι οι τύποι πόρων που εντοπίζονται στα χωρικά όρια της Ο.Χ.Ε. πώς θα εξασφαλιστούν συνέργιες με οριζόντιες δράσεις είτε περιφερειακής είτε εθνικής κλίμακας και αρμοδιότητας;
3. σε ποιους τύπους παρεμβάσεων θα έπρεπε να υπάρξει επικέντρωση;
4. μίγμα παρεμβάσεων με έμφαση προς την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων ή προς την τουριστική τους αξιοποίηση;
5. ποιός έκτασης και μορφής σύνδεση με άλλους τύπους πόρων, με τις «εναλλακτικές μορφές» τουρισμού γενικώς και με το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας;
6. Ο.Χ.Ε. αποτελούμενη κατά βάση από «ενταγμένα» έργα ή από «πάγια αιτήματα» συνοδευόμενα από ένα μικρό πλήθος παρεμβάσεων που δικτυώνουν ή απλώς συνδέουν αυτά τα κεντρικά έργα;
7. Ο.Χ.Ε. που να περιλαμβάνει το σύνολο των αναγκαίων παρεμβάσεων (περιλαμβανομένων των

παραπάνω έργων) ή Ο.Χ.Ε. (λόγω περιορισμένων πόρων) με ιεράρχηση, προτεραιοποίηση, διάκριση σε στάδια και προσφυγή σε εκτεταμένη μόχλευση ιδιωτικών πόρων; («Προγραμματική» έναντι «ρεαλιστικής» αντιμετώπισης);

Τύποι Δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής για τον Τουρισμό που διερευνώνται²⁹ για ένταξη στην Ο.Χ.Ε. είναι, κατά Θεματικό Στόχο της περιόδου 2014-2020 και κατά Επενδυτική Προτεραιότητα, οι ακόλουθοι:

Θ.Σ. 2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ, ΧΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ Π.Ε.

Ε.Π. «Ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ, ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce) και ενίσχυση ζήτησης ΤΠΕ»:

Ψηφιακός Τουρισμός (ενίσχυση επιχειρήσεων για υιοθέτηση, δημιουργία και εγκατάσταση ψηφιακών εφαρμογών, πρωτοκόλλων ή ψηφιακού περιεχομένου που θα προσφέρει ολοκληρωμένη, πραγματική και «πλούσια» εικόνα του τουριστικού προϊόντος και των υπηρεσιών και θα επιτρέψει την διεύρυνση της προώθησης τους και ασφαλή δικτυακή διάδραση με πελάτες, για ανάπτυξη και χρήση «έξυπνων εργαλείων» προβολής, αξιοποίηση μέσων κοινωνικής δικτύωσης, για Παραγωγή στοχευμένου υλικού για την προβολή των τουριστικών πόρων)

Ε.Π. «Ενίσχυση εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση (e-government), μάθηση (e-learning), ένταξη (e-inclusion), πολιτισμό (e-culture) και υγεία (e-health)»:

Υποστήριξη καινοτόμων και πειραματικών εφαρμογών, ψηφιοποίηση και επεξεργασία δεδομένων, λειτουργία ολοκληρωμένων πληροφοριακών συστημάτων, για: Ανάπτυξη ηλεκτρονικών ενδο και εξω-διοικητικών υπηρεσιών για τουριστικές επιχειρήσεις, Ανάπτυξη προωθημένης στρατηγικής «Hellenic Content Industry» (HCI) και πολυμεσική προώθηση του Τουρισμού (Innovative Web & Social Marketing), Στοχευμένη και πιστοποιημένη διασύνδεση της ηλεκτρονικής τουριστικής προβολής σε εθνική - περιφερειακή - τοπική κλίμακα, Ανάπτυξη ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης τουριστικών προορισμών (eDMS – Destination Management Systems) με αξιοποίηση του HCI και κινητοποίηση τοπικών αρχών, κοινωνικών εταιριών και επιχειρήσεων.

Θ.Σ. 3. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Ε.Π. «Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων επιχειρηματικών μοντέλων για ΜΜΕ, ιδίως για τη διεθνοποίηση»:

Υποστήριξη Επιχειρηματικών Σχεδίων ανάπτυξης Ειδικών Υποδομών, ενισχύσεις επιχειρήσεων, και Δημόσιες υποδομές για τον Θαλάσσιο Τουρισμό: Ανάπτυξη ειδικών υποδομών για τη δημιουργία προορισμού κρουαζιέρας, Επαναχωροθέτηση καταφυγίων που στην πραγματικότητα λειτουργούν ως τουριστικά, Διασφάλιση διαλειτουργικότητας του τουρισμού με τον πολιτισμό και συνδυασμένη αξιοποίηση του «cultural economy», Διασφάλιση διαλειτουργικότητας του τουρισμού με την ναυτιλία και συνδυασμένη αξιοποίηση της «blue economy».

---

29 Βλ. BCS (2013), ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ....

Ε.Π. «Ενίσχυση δημιουργίας και επέκτασης προηγμένων δυνατοτήτων για ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών»:

Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Επιχειρηματικότητας – Ενισχύσεις Επιχειρήσεων για: ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε υπό ανάπτυξη περιοχές (κατ. Β και Γ του ΕΠΧΣΑΑ), νέες και καινοτόμες δραστηριότητες που συνδέονται με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού ή/και τον εμπλουτισμό του προϊόντος σε ανεπτυγμένες τουριστικά περιοχές, ενίσχυση πρωτοβουλιών που συνδυάζουν την τουριστική αξιοποίηση με την παροχή υπηρεσιών προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης, αθλητισμού κ.ά., υποστήριξη στοχευμένης αναβάθμισης και συμπλήρωσης των τουριστικών υποδομών με μικρά / συνεκτικά έργα υποδομής που να λειτουργούν συμπληρωματικά σε δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού τομέα κατά τόπους.

Θ.Σ. 4. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΧΑΜΗΛΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΡΥΠΩΝ ΣΕ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ

Ε.Π. «Πρώθηση ενεργειακής απόδοσης και χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις ΜΜΕ»:

Πράσινο Τουρισμός: Ενισχύσεις επιχειρήσεων για την προώθηση της ενεργειακής διαχείρισης των τουριστικών εγκαταστάσεων με αξιοποίηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, την προώθηση τεχνολογιών και συστημάτων εξοικονόμησης νερού, την υιοθέτηση αρχών βιοκλιματικής και οικολογικής δόμησης κτλ., Αναβάθμιση της Ενεργειακής κλάσης των υποδομών και μετατροπή κτιριακών εγκαταστάσεων σε κτίρια μηδενικής κατανάλωσης, Πιστοποίηση συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης τουριστικών υποδομών και ανωδομών.

Ε.Π. «Στήριξη της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις δημόσιες υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων κτιρίων, και στον τομέα της στέγασης»:

Πράσινες Τουριστικές Υποδομές: Έργα για βελτίωση ενεργειακής αποδοτικότητας και αντικατάσταση πηγών ενέργειας σε ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις και συνδέσεις με δίκτυα για εφοδιασμό με καθαρότερα ενεργειακά προϊόντα. Εγκαταστάσεις και εσωτερικά δίκτυα «έξυπνης» ενεργειακής διαχείρισης τουριστικών λιμένων, Εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας και θερμότητας από Α.Π.Ε., Αντικατάσταση ενεργοβόρου εξοπλισμού με νέο χαμηλής ή μηδενικής ενεργειακής απαίτησης, Βελτίωση δικτύων και πρακτικών ενεργειακού ανεφοδιασμού των τουριστικών σκαφών, Αναβάθμιση ενεργειακής κλάσης υποδομών και μετατροπή υφιστάμενων εγκαταστάσεων.

Θ.Σ. 6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ

Ε.Π. «Προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς»:

Υποδομές / έργα ανάπτυξης / κρατικές ενισχύσεις για Δράσεις ανάπτυξης υποδομών Οικοτουριστικής Ανάπτυξης: Οικοτουριστικές διαδρομές και μονοπάτια (εργασίες ανάδειξης, σήμανσης, εξυπηρέτησης επισκεπτών, παρατηρητήρια, υποδομές ασφάλειας και παρακολούθησης), Υποδομές εξυπηρέτησης υπαιθρίων δραστηριοτήτων που συνδέονται με άσκηση τουριστικών δραστηριοτήτων (αθλητικών, πεζοπορικών), Ανάπτυξη πίστας/διαδρομών υπαίθριων δράσεων (Ορ. Ποδήλατο), Επενδυτικά σχέδια για αποκατάσταση και τουριστική αξιοποίηση παραδοσιακών ή/και διατηρητέων κτισμάτων, χώρων, επιχειρήσεων εστίασης παραδοσιακής μορφής, κ.α.

Ε.Π. «Προστασία και αποκατάσταση βιοποικιλότητας, προστασία και αποκατάσταση του εδάφους, προώθηση υπηρεσιών σχετικών με το οικοσύστημα, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου NATURA 2000 και των πράσινων υποδομών:

Μελέτες / Σχέδια / Έργα υποδομών για εφαρμογή και παρακολούθηση της τουριστικής ανάπτυξης σε προστατευόμενες περιοχές που θα ενισχύουν τις προσπάθειες προστασίας των περιοχών ενώ θα υποστηρίζουν και το εισόδημα του πληθυσμού. Περιλαμβάνουν: Έργα οικολογικής φιλοσοφίας για προστασία ειδών και οικοτόπων από έκθεση σε τουριστικές δραστηριότητες ή αποκατάσταση περιοχών με στόχο την πρόσβαση τουριστών, Υποδομές και εξοπλισμό για ασφαλή έκθεση του οικολογικού πλούτου (παρατηρητήρια) και πληροφόρηση επισκεπτών για κανόνες και περιορισμούς που ισχύουν.

Ε.Π. «Δράση για βελτίωση αστικού περιβάλλοντος, αναζωογόνηση υποβαθμισμένων βιομηχανικών εκτάσεων και μείωση ατμοσφαιρικής ρύπανσης»:

Έργα σχεδιασμού ή/και υλοποίησης αναπλάσεων σε επιβαρημένες τουριστικές περιοχές, ή σε υποβαθμισμένες αστικές περιοχές που παρουσιάζουν δυνατότητες τουριστικής αξιοποίησης στο πλαίσιο ανάπτυξης του «τουρισμού πόλης», Έργα προετοιμασίας και αξιοποίησης αργούντων τουριστικών ακινήτων «χαρτοφυλακίου» των υπηρεσιών του Υπ. Τουρισμού, προκειμένου να επαναχρησιμοποιηθούν και να αξιοποιηθούν από ιδιώτες.

Θ.Σ. 7. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΕΙΩΝ ΣΥΜΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Ε.Π. «Στήριξη πολυτροπικού Ενιαίου Ευρωπαϊκού Χώρου Μεταφορών επενδύοντας στο δίκτυο του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών (ΔΕΔ-Μ)», και Ε.Π. «Ενίσχυση περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων με τις υποδομές ΔΕΔ-Μ»:

Ανάπτυξη μεταφορικής υποδομής για την βελτίωση της συνδεσιμότητας τουριστικών προορισμών με συγκοινωνιακούς κόμβους με έμφαση σε κόμβους και κυρίως: Εκσυγχρονισμός αεροδρομίων / ελικοδρομίων, Συνδέσεις αεροδρομίων με χώρους συγκέντρωσης υποδομών φιλοξενίας, Τουριστικών λιμένων και λιμένων εξυπηρέτησης Κρουαζιέρας με κύριους τουριστικούς πόρους της ευρύτερης περιοχής, Ανάπτυξη δικτύου υποδομής για την εξυπηρέτηση συνδέσεων με υδροπλάνα και θαλάσσια Ταξί, Λειτουργικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της συνδεσιμότητας τουριστικών προορισμών με βασικές αγορές προέλευσης π.χ. απευθείας αεροπορικές συνδέσεις με νέες αγορές, εξασφάλιση VISA

Θ.Σ. 8. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Ε.Π. «Πρόσβαση στην απασχόληση για τους αναζητούντες θέση εργασίας και οικονομικά μη ενεργά άτομα, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων»:

Στοχευμένη εφαρμογή προγραμμάτων δια βίου μάθησης σε νέους, ανέργους και μακροχρόνια ανέργους προκειμένου να αποκτήσουν δεξιότητες σε τουριστικές δραστηριότητες και υποστήριξη της κινητικότητάς τους προκειμένου να απασχοληθούν στον τουρισμό.

Ε.Π. «Προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή».

Ειδικά προγράμματα κατάρτισης για ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης του Τουριστικού Τομέα, Ειδικά προγράμματα κατάρτισης επιχειρηματιών και προσωπικού νέων επιχειρήσεων με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων Τουριστικών Υπηρεσιών. Κατάρτιση επαγγελματιών, εργοδοτών και εργαζομένων σε επιλεγμένες ειδικές μορφές τουρισμού και τη σύνδεσή τους με την παραγωγική διαδικασία.

Θ.Σ. 9. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Ε.Π. «Στήριξη για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών και αγροτικών κοινοτήτων και περιοχών» και Ε.Π. «Υποστήριξη για κοινωνικές επιχειρήσεις»:

Κατάρτιση – πληροφόρηση – υποστήριξη προσλήψεων – ενίσχυση μικρο-επενδύσεων, για: Προγράμματα βοηθητικών ή επικουρικών εργασιών (τρίτη ηλικία, μερική απασχόληση), Προώθηση της απευθείας προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών από μικρής κλίμακας παραγωγούς (χωρίς μεσάζοντες) από ανώνυμες επιχειρήσεις σε τουρίστες και επαγγελματίες (τοπικά παραδοσιακά προϊόντα, μανιτάρια, ζυμαρικά, κλπ).

Ε.Π. «Ενεργές πολιτικές ένταξης με στόχο τη βελτίωση των ευκαιριών απασχόλησης»:

Πρώθηση ολοκληρωμένης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό σε τοπικό επίπεδο, με Δράσεις που αφορούν: (α) ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη επιχειρηματικότητα και σε περιοχές που πλήττονται από υψηλό ποσοστό ανεργίας, (β) ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού και επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες, (γ) ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας που περιλαμβάνουν δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που χαρακτηρίζονται από σαφή κοινωνικό σκοπό, όπως οι υπηρεσίες προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης κ.ά.

Θ.Σ.10. ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΣΤΙΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Ε.Π. «Βελτίωση της πρόσβασης στη δια βίου μάθηση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων και ικανοτήτων του εργατικού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων των μαθητευόμενων, και αύξηση της σύνδεσης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας»:

Αξιοποίηση υφιστάμενης εμπειρίας για την αναβάθμιση των προγραμμάτων και των υποδομών τουριστικής εκπαίδευσης με διερεύνηση πλαισίου μόχλευσης επενδυτικών κεφαλαίων. Εφαρμογή κυκλικής εκπαίδευσης. Κατάρτιση της τοπικής κοινωνίας για μεγιστοποίηση της συμμετοχής της στην οικονομική δραστηριότητα (σεμινάρια διαχείρισης μικρών επιχειρήσεων, προγράμματα κατάρτισης οικοξεναγών, κατάρτιση στον σχεδιασμό και την προώθηση οικότουριστικών προϊόντων, κατάρτιση ειδικών ομάδων επαγγελματιών του τουρισμού κλπ.). Κατάρτιση σε θέματα κατασκευής οικολογικών καταλυμάτων και κτιρίων καθώς και σε θέματα εξοικονόμησης ενέργειας και διαχείρισης αποβλήτων. Εκπαίδευση διάσωσης και άμεσης βοήθειας σε αιφνίδια ατυχήματα τουριστών στα πεδία δράσης των εναλλακτικών μορφών τουρισμού (π.χ. αναρριχητικά πεδία, καταδυτικά, ορειβατικά κ.λπ.) αλλά και θεμάτων πολιτικής προστασίας.

Θ.Σ.11. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΘΕΣΜΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.

Ε.Π. «Επένδυση στη θεσμική ικανότητα και στην αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και των δημοσίων υπηρεσιών με στόχο τις μεταρρυθμίσεις, την καλύτερη κανονιστική ρύθμιση και τη χρηστή διακυβέρνηση»:

Δημιουργία «ενιαίου σημείου επαφής» για οργάνωση και προώθηση τουριστικών επενδύσεων, διαγωνισμών και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών σε επενδυτές, Οργάνωση Παρατηρητηρίου Τουρισμού, Διοικητική αναδιοργάνωση / εξορθολογισμός αδειοδότησης και συμμόρφωσης.

Στα πλαίσια της Πρώτης Εξειδίκευσης του ΠΕΠ 2014-2020, το Υπουργείο Τουρισμού έκανε προς την Περιφέρεια τις ακόλουθες προτάσεις που διερευνώνται για ένταξη τους στην Ο.Χ.Ε.:

- Επ. Προτεραιότητα 3d «Στήριξη ικανότητας ΜΜΕ να αναπτύσσονται σε περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς αγορές και να συμμετέχουν σε διαδικασίες καινοτομίας» και 5« Αύξηση αποδοτικότητας και - παραγωγικότητας των ΜΜΕ»:

Ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων για προώθηση ειδικών ή θεματικών μορφών τουρισμού με στόχο τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και την προσέλκυση ζήτησης ειδικών ενδιαφερόντων, που ως επί το πλείστον διακινείται εκτός αιχμής τουριστικής περιόδου. Θα απευθύνεται κατά περίπτωση σε καταλύματα, επαγγελματικά τουριστικά σκάφη, τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων, επιχειρήσεις θαλασσίων σπορ, κλπ. που θα αποκτήσουν μέσω της δράσης σχετική εξειδίκευση, με βάση συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις. Επιπλέον επιδιώκεται μέσω της παρούσας δράσης η ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων (clusters) προς την κατεύθυνση ανάπτυξης μιας ολοκληρωμένης επιχειρηματικής ιδέας που θα προσδίδει συγκριτικό πλεονέκτημα στο τελικό προϊόν. Όπου εφαρμόζονται Ο.Χ.Ε. με έμφαση σε ειδικά branded τουριστικά προϊόντα θα χορηγούνται ενισχύσεις στις τουριστικές επιχειρήσεις, που μετέχουν ή συνδέονται επίσημα, μέσω συμφώνου ποιότητας με τα ειδικά αυτά τουριστικά προϊόντα ή μετέχουν σε στοχευμένα clusters.

- Προτεραιότητα 6c «Διατήρηση, προστασία, προώθηση και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς»:

Έργα προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων. Δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής με συνεκτικό ιστό την Αρχαία Εγνατία Οδό και τους ενδιάμεσους σταθμούς της (Φίλιπποι κ.α.). Αναβάθμιση αστικών συνόλων, παραδοσιακών οικισμών και μεμονωμένων στοιχείων που εντάσσονται σε ολοκληρωμένη παρέμβαση πολιτισμού – τουρισμού. Προώθηση θεματικών διαδρομών με έμφαση στα τοπικά προϊόντα (π.χ. δρόμοι κρασιού) σε συνεργασία με τοπικούς συνεταιρισμούς / παραγωγούς. Με: Σύσταση φορέα διαχείρισης (σε περίπτωση που δεν υφίσταται), Δημιουργία υποδομής για τους επισκέπτες (όπου απαιτείται), Δημιουργία χάρτη δικτύου και εντύπων, Σήμανση, Δημιουργία ιστοσελίδας, Branding.

Συγκεκριμένες προτεινόμενες παρεμβάσεις είναι οι ακόλουθες:

ΥΠΟΔΟΜΕΣ

- Οικοτουριστικό Πάρκο Φαναρίου Ροδόπης, Εκσυγχρονισμός Βασικών Δικτύων Υποδομής και Ανάπτυξη Νέων Τουριστικών Υποδομών (φορέας ΕΤΑΔ ΑΕ)

- Ανάδειξη και αξιοποίηση ιαματικών πηγών Θερμιών Παρανεστίου Δράμας
- Τουριστικός λιμένας Θάσου (Μαρίνα)
- Δημιουργία πολιτιστικής διαδρομής με συνεκτικό ιστό την Αρχαία Εγνατία Οδό και τους ενδιαμέσους σταθμούς της (Φίλιπποι κ.α.).

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

- Ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού (θαλάσσιος, πολιτιστικός, αθλητικός, τουρισμός υγείας, συνεδριακός τουρισμός, τουρισμός περιπέτειας, οικοτουρισμός κλπ.
- Εκσυγχρονισμός / Βελτίωση υφιστάμενων καταλυμάτων

ΠΡΟΒΟΛΗ

- Προώθηση θεματικών διαδρομών με έμφαση στα τοπικά προϊόντα
- ΕΟΤ σε συνεργασία με τις Περιφέρειες
- Προβολή πολιτιστικών και οικοτουριστικών διαδρομών Περιφέρειας.

ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Κατευθύνσεις

Με βάση τα Κανονιστικά και καθοδηγητικά έγγραφα, μία Ο.Χ.Ε. πρέπει να διαθέτει σαφή χωρικά όρια, προσδιοριζόμενα με βάση επίσης συγκεκριμένα κριτήρια. Στην περίπτωση της Ο.Χ.Ε. Πολιτιστικής Διαδρομής με άξονα την Εγνατία Οδό, υπάρχουν καταρχάς οι εξής εναλλακτικές ως προς τον χωρικό τύπο που μπορεί να προκριθεί τελικώς:

- Ενιαία γραμμική ζώνη κατά μήκος όλης της νέας Εγνατίας ή της αρχαίας (ή και των δύο ιχνών τους στα σημεία που δεν ταυτίζονται), συγκεκριμένου πλάτους (με δυνατότητα αυξομειώσεων προς σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος). Αυτός ο χωρικός τύπος εξασφαλίζει τη χωρική συνέχεια της Ο.Χ.Ε., αλλά «ωθεί» προς γραμμική χωροθέτηση όλων των παρεμβάσεων και ενδεχομένως δεν καλύπτει αξιολογικούς πόρους ή υφιστάμενες συγκεντρώσεις δραστηριότητας που πιθανότατα είναι «κινητήριες», μπορούν να αξιοποιηθούν ή έχουν ανάγκη αναδιάρθρωσης, εξυγίανσης, κ.λπ.
- Ένα σύνολο τοπικών πόλων δραστηριότητας (περί τους αξιοποιήσιμους πολιτιστικούς πόρους) συνδεδεμένων με τη νέα και αρχαία Εγνατία. Αυτός ο χωρικός τύπος εξασφαλίζει ότι ένα μεγάλο μέρος των μακράν της Εγνατίας πόρων θα συμπεριληφθούν στην Ο.Χ.Ε., αλλά αφενός δεν μπορεί εύκολα να υποστηριχθεί ότι διαθέτει «συνέχεια», αφετέρου «διευρύνει» το πλήθος των πιθανών «ενδιαφερομένων» και δυσκολεύει την τελική επιλογή των συγκεκριμένων, χωρικά εντοπισμένων, παρεμβάσεων. Στη δεύτερη περίπτωση, υπάρχει ο κίνδυνος, προσπαθώντας να ενταχθούν στην Ο.Χ.Ε. όσο το δυνατόν περισσότερες τοπικές παρεμβάσεις, να προκύψει ένας χωρικός τύπος «πολύποδα» που ουσιαστικά θα καλύπτει το μέγιστο μέρος της Περιφέρειας.
- Περιορισμένος σχετικά «πόλος» (περί τα σημαντικότερα σημεία ενδιαφέροντος και τις πιο αξιοποιήσιμες δραστηριότητες). Αυτός ο χωρικός τύπος καταρχάς θέτει ζήτημα μιας σχετικά «αυστηρής» επιλογής τοπικών παρεμβάσεων. Επιπλέον, για να διατηρήσει τα χαρακτηριστικά

της «διαδρομής», θα πρέπει να συνοδευτεί από άλλες παρεμβάσεις (έργα και άυλες δράσεις) οι οποίες δεν προκύπτει εύκολα ότι εντάσσονται στην Ο.Χ.Ε..

Σε οποιοδήποτε χωρικό τύπο και αν τελικώς προκριθεί, τίθεται επιπλέον, για ορισμένους τύπους παρεμβάσεων (π.χ. ενίσχυση επιχειρήσεων, προώθηση κατάρτισης, συνέργιες με δράσεις κατά της φτώχειας και του αποκλεισμού, κ.α.) το ζήτημα των «διοικητικών» ορίων εντός των οποίων αυτές οι παρεμβάσεις θα είναι «επιλέξιμες» στην Ο.Χ.Ε., ιδίως αν η υλοποίηση τους ακολουθήσει μια διαγωνιστική διαδικασία.

Επίσης, τίθεται το ζήτημα της σύνδεσης με άλλους τύπους πόρων, με τις «εναλλακτικές μορφές» τουρισμού γενικώς και με το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης. Στο βαθμό που η Πολιτιστική Διαδρομή υιοθετείται ως βασικός άξονας της πολιτικής για τουριστική ανάπτυξη της Περιφέρειας και με δεδομένο το γεγονός ότι οι πολιτιστικοί πόροι συχνότατα τοπικά συνυπάρχουν με πόρους που αξιοποιούνται μέσω άλλων «εναλλακτικών μορφών» τουρισμού και, τέλος, στο βαθμό που η Ο.Χ.Ε. θα πρέπει να ενταχθεί με συγκεκριμένο τρόπο στο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης. Οι επιλογές που πρέπει να γίνουν αφορούν στα εξής:

- ποιοι τύποι τουριστικών πόρων «αποκλείονται» από το αντικείμενο Ο.Χ.Ε. ή ποιοι θα ενταχθούν σ' αυτήν ως συνοδευτικοί και όχι ως κύριοι (ζήτημα που συνδέεται και με το χωρικό τύπο της Ο.Χ.Ε.);
- εάν ενταχθούν όλοι οι τύποι πόρων που χωρικά εντοπίζονται στα όρια της Ο.Χ.Ε., πώς θα εξασφαλιστούν συνέργιες με οριζόντιες δράσεις είτε περιφερειακής είτε εθνικής κλίμακας και αρμοδιότητας;

Ενδείξεις για το χωρικό μοντέλο προκύπτουν και από το Ειδικό Πλαίσιο Χωρικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Τουρισμού όπου για την Περιφέρεια εντοπίζονται να έχουν ειδικότερη συνάφεια με το εργαλείο Ο.Χ.Ε. οι εξής κατευθύνσεις οργάνωσης του τουρισμού, κατά κατηγορία περιοχών:

- Αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες τουριστικές περιοχές (Καβάλα, Θάσος):
  - Ολοκληρωμένες τουριστικές παρεμβάσεις με αναπτυξιακό χαρακτήρα (οργανωμένοι υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων, σύνθετα τουριστικά καταλύματα, ανάπτυξη βασικών υποδομών)
  - Ανάδειξη στοιχείων ταυτότητας και αναγνωρισιμότητας της περιοχής
  - Ανάπτυξη ειδικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων που εμπλουτίζουν το προϊόν.
  - Προστασία, αποκατάσταση και ανάδειξη φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος με αναγνώριση και συνδυασμένη προβολή ιδιαίτερων χαρακτηριστικών κάθε περιοχής.
  - Αξιοποίηση τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για ανάπτυξη ειδικών –εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πολιτιστικού, περιηγητικού, πεζοπορικού, κ.α.)
- Περιοχές με περιθώρια ανάπτυξης ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (Ανατολική και Δυτική Ροδόπη – Όρη Λεκάνης – Παγγαίο- Σύμβολο- Φαλακρό – Παρανέστια περιοχή- Δέλτα Έβρου – Δαδιά –Παράρδιες περιοχές) και Πόλοι εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών τουρισμού (π.χ. Δράμα – Φαλακρό, Λουτρά Τραιανούπολης):
  - Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη φυσικών, αρχιτεκτονικών, ιστορικών, κ.α. σημείων
  - Αξιοποίηση τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για ανάπτυξη ειδικών –εναλλακτικών

- μορφών τουρισμού (πολιτιστικού, περιηγητικού, πεζοπορικού, κ.α.).
- Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης - πιστοποίησης σε ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Eco – Management, Audit Scheme - EMAS).
  - Πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων.
  - Συγκρότηση τοπικών πολυθεματικών δικτύων και βελτίωση της προσβασιμότητας μεταξύ των πόλων και των πόρων που τα συγκροτούν με ήπιες παρεμβάσεις.
  - Κατασκευή νέων και βελτίωση υφιστάμενων υποδομών (μουσεία, θεματικά πάρκα, κ.ά.).
  - Δημιουργία δικτύων μονοπατιών περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης.
  - Προώθηση τοπικών συμφώνων ποιότητας.
  - Αναβάθμιση και μετατροπή υφιστάμενων ξενοδοχειακών καταλυμάτων σε σύνθετα τουριστικά καταλύματα ήπιας ανάπτυξης.
  - Νησιά και παράκτιες περιοχές (Θάσος, Σαμοθράκη)
    - Αποτροπή της μονόπλευρης εξάρτησης από τον τουρισμό.
    - Ένταξη εγκαταστάσεων και υποδομών ειδικών - εναλλακτικών μορφών στο προσφερόμενο προϊόν, με μέριμνα για προστασία φυσικών και ανθρωπογενών πόρων
  - Ορεινές περιοχές
    - Προστασία, αναβάθμιση και ανάδειξη επιλεγμένων πόρων που ενδιαφέρουν τον τουρισμό.
    - Βελτίωση της προσβασιμότητας.
    - Συγκρότηση τοπικών αλληλοσυμπληρούμενων πολυθεματικών δικτύων.
    - Αξιοποίηση του οικιστικού πλεονάσματος των φθινόντων και εγκαταλελειμμένων οικισμών και προβολή των προορισμών.
    - Διατήρηση ποιότητας φυσικών, ανθρωπογενών πόρων με μέτρα πρόληψης κινδύνων
    - Προσαρμογή νέων εγκαταστάσεων στα μορφολογικά πρότυπα και την κλίμακα των οικισμών.
    - Δημιουργία βασικών προτύπων για το σχεδιασμό και τη δόμηση.
    - Δημιουργία δικτύων πεζοπορικών διαδρομών και μονοπατιών τοπικού, εθνικού και ευρωπαϊκού χαρακτήρα και χώρων περιβαλλοντικής αγωγής και ευαισθητοποίησης.
    - Ανάπτυξη ειδικών –εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
  - Περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών
    - Αξιοποίηση τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για ανάπτυξη ειδικών –εναλλακτικών μορφών τουρισμού (πολιτιστικού, περιηγητικού, πεζοπορικού, κ.α.).
    - Ανάδειξη και προστασία περιβάλλοντος και τοπίου.
    - Δημιουργία δικτύων μονοπατιών περιβαλλοντικής ευαισθησίας και εκπαίδευσης.
    - Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθησης προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης

- απασχολούμενων σε ειδικές - εναλλακτικές μορφές τουρισμού (Eco – Management, Audit Scheme - EMAS).
- Κατάρτιση και θεσμοθέτηση διαχειριστικών σχεδίων για τον προσδιορισμό περιορισμένων ζωνών ανάπτυξης ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού.
  - Οργανωτική και λειτουργική υποστήριξη των Φορέων Διαχείρισης.

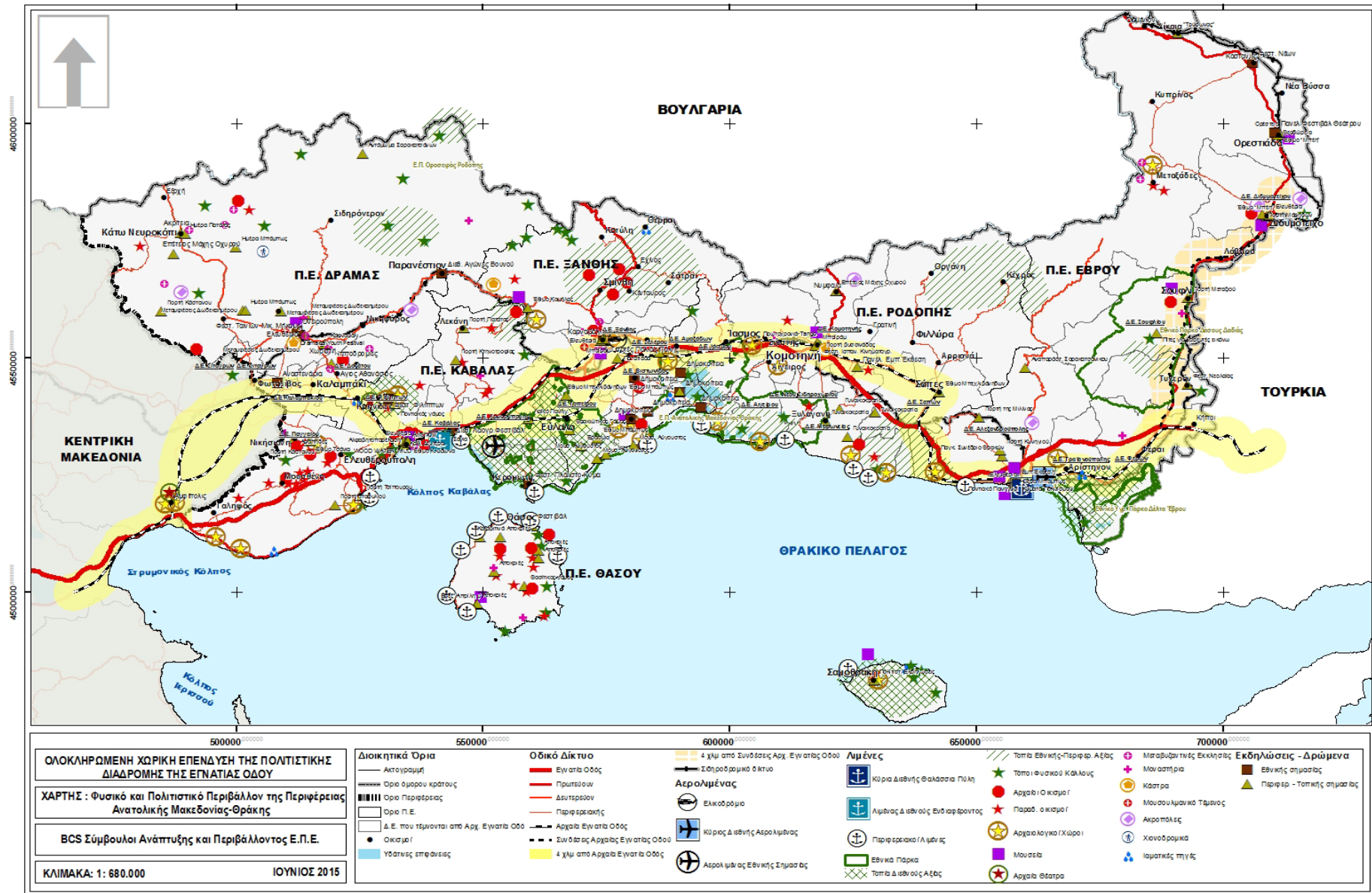
Χωρικός εντοπισμός των αξιοποιήσιμων πόρων³⁰

Στον Χάρτη που ακολουθεί, εντοπίζονται χωρικά όλοι οι πόροι που άμεσα ή συνοδευτικά υποστηρίζουν την τουριστική ανάπτυξη με βάση τον πολιτισμό στην Περιφέρεια και επισημαίνονται ιδιαίτερα αυτοί που χωρικά «εγγίζουν» (ή περιλαμβάνονται σε) μια καταρχήν και ενδεικτική ζώνη – διαδρομή περί το ίχνος της αρχαίας Εγνατίας Οδού, με ενδεικτικό πλάτος την απόσταση πεζοπορίας 1 ώρας (δηλαδή περίπου 4 χλμ.) από το ίχνος. Σημαίνονται επίσης το οδικό δίκτυο και οι άλλες βασικές υποδομές προσπελασιμότητας, οι περιοχές ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος ή προστασίας και τα δρώμενα και οι εκδηλώσεις εθνικής ή περιφερειακής / τοπικής σημασίας.

(Στο Παράρτημα, επισυνάπτονται οι Χάρτες σε υψηλή ανάλυση)

---

30 Εντοπισμός με βάση την καταγραφή / σύνθεση / προκαταρκτική αποτίμηση που έγινε με βάση τις αναφερόμενες διαθέσιμες πηγές στα κεφ. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΗΣ ΑΜΘ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ «ΕΞΥΓΙΝΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ», ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ. Η χαρτογράφηση, με ίδια επεξεργασία.

Η Π.Ε. Δράμας εμφανίζεται ως η λιγότερο πλούσια σε αρχαιολογικούς χώρους (Ιερό Διονύσου και Ελληνιστικός τάφος οδού Τροίας, τμήματα Βυζαντινών τειχών στο ιστορικό κέντρο Δράμας, Αρχαία ακρόπολη στον Πλατανιά και Οχύρωση στον Αγγίτη) αλλά με ισχυρή παρουσία μνημείων ιστορικο-θρησκευτικού στοιχείου (Ναός Ταξιαρχών, ναός Αγίου Θεοδώρου, ναός Αγίας Σοφίας, Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος, Άγιος Δημήτριος στο Νευροκόπι και Μονή Παναγίας Εικοσιφοινίσσης στο Παγγαίο, Τέμενος 'Αράπ Τζαμί' Δράμας). Διαθέτει μουσεία (Αρχαιολογικό και Εκκλησιαστικό Μουσείο Δράμας, Στρατιωτικό Μουσείο Λίσσε, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Παρανέστι και Λαογραφικό Μουσείο Πτελέα) και δύο παραδοσιακούς οικισμούς (Παγονερίου και του Περιθωρίου).

Η Π.Ε. Καβάλας έχει το μεγαλύτερο μερίδιο αρχαιολογικής κληρονομιάς από τις υπόλοιπες ενότητες (Κάστρο Καβάλας, Ανακτορούπολη στη Ν. Πέραμο και αρχαιολογικός χώρος Φιλίππων με Αρχαίο θέατρο, Ρωμαϊκή αγορά, Βαπτιστήριο Αγίας Λυδίας και Φυλακή του Αποστόλου Παύλου) αλλά και το νησιωτικό κέντρο της Θάσου (Ακρόπολη, Αρχαίο θέατρο, Πύργος της Θυμωνιάς, Παλαιό Ελαιοτριβείο στην Παναγιά και κτίριο του Ταρσανά). Διαθέτει οικιστικά σύνολα και κτίρια (γειτονιά Παναγίας με το Ιμαρέτ, σπίτι του Μεχμέτ Αλή, υδραγωγείο της χερσονήσου της Παναγιάς, συνοικία «Καμάρες», εικοσιπέντε παραδοσιακοί οικισμοί μεταξύ των οποίων Χρυσόκαστρο, Αλυκή, Θεολόγος, Παλαιοχώρι και θρησκευτικά μνημεία όπως το Τέμενος του Χαλίλ Μπέη). Διαθέτει σημαντικό αριθμό μουσείων (στη Θάσο Λαογραφικό Μουσείο Λιμεναρίων, Δημοτικό Βαγή, Αρχαιολογικό Θάσου και Μουσείο Λαδιού-Ελιάς, Μουσείο Φύσης Νέστου στη Χρυσούπολη, Μουσείο Καπνού στην Καβάλα, Ναυτικό Μουσείο Καβάλας και Αρχαιολογικό Μουσείο Φιλίππων).

Βασικό στοιχείο πολιτιστικής ταυτότητας της Π.Ε. Ξάνθης το δομημένο περιβάλλοντος σε άμεση σχέση με το οθωμανικό στοιχείο. (παλιά πόλη Ξάνθης, Κτίριο Δημοτικής Πινακοθήκης Ξάνθης, Οικία Μάνου Χατζιδάκι και Οικία Παμουκτσόγλου στα Άβδηρα, εξήντα παραδοσιακοί Νερόμυλοι και λίθινα γεφύρια όπως στον Κόσυνθο, Σταυρούπολης, Τρίτοξη Γέφυρα Σταμάτη και Δίτοξη του Παπά στα Πομακοχώρια, Δίτοξες Μέδουσας και Δημαρίου, ο παραδοσιακός οικισμός στο Κάτω Καρυόφυτο). Στο αρχαιολογικό πεδίο κάστρα, μακεδονικοί τάφοι και αρχαίες πόλεις (Βυζαντινό κάστρο Ξάνθειας, Αρχαιολογικός χώρος Αβδήρων, Κάστρο Αερικού, Μακεδονικός τάφος Κομνηνών στη Σταυρούπολη και Ερείπια της Αρχαίας Πόλης Τοπείρου). Η Ξάνθη διαθέτει θρησκευτικά μνημεία (Αχριάν Τζαμί, Σούννε Τζαμί, Σερβιλί Τζαμί, Κασαμπά Τζαμί Γενισέας και Σινάρ Τζαμί, Μονή Παναγίας Αρχαγγελιωτίσσης, Μονή Παναγίας Καλαμούς, Μονή Αγίου Νικολάου στο Πόρτο Λάγος και Ναός Παμμεγίστων Ταξιαρχών) και αρκετά Μουσεία (Ιστορικό και Λαογραφικό Ξάνθης, Αρχαιολογικό Αβδήρων, Εκκλησιαστικό Μουσείο Ξάνθης, Καπνού, Μουσείο στη Σταυρούπολη, Μουσείο Γραμμοφώνων και Νομισμάτων, Φυσικής Ιστορίας).

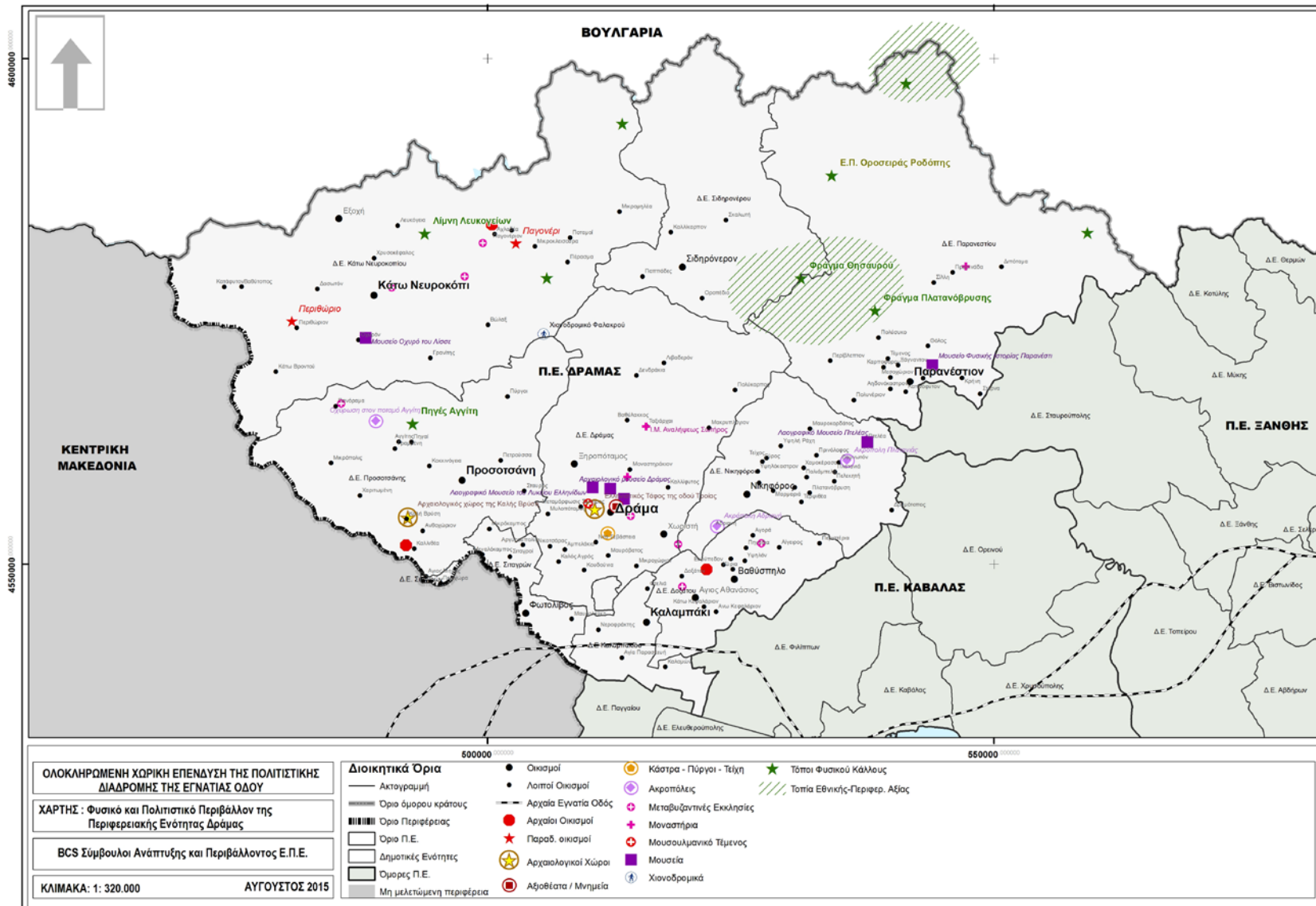
Στην Π.Ε. Ροδόπης, σημαντικός πόρος είναι το δομημένο περιβάλλον υψηλού αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού κεφαλαίου, διασκορπισμένο στον αστικό ιστό της Κομοτηνής, όχι ορατό (Καπναποθήκη στην κεντρική πλατεία, Παλιό Δικαστικό Μέγαρο, Αρχοντικό Στάλιου, Ελληνική Αστική Σχολή Τσανακλή, Αρχοντικό Δερμετζόγλου, Πύργος του Ωρολογίου, πλήθος μεμονωμένων κατοικιών) και μνημεία εκτός πόλης (λιμάνι Άγιου Χαράλαμπου στη Μαρώνεια, Κτίριο Κοινοτικού Καταστήματος στο Αγίασμα και Κτίριο Λειβαδά στον Ίασμο). Στο πεδίο των αρχαιοτήτων έχει να επιδείξει πολλά μνημεία αρχαιοελληνικής και βυζαντινής περιόδου (στη Μαρώνεια Αρχαίο Θέατρο, Μεγαλιθική πόλη αρχαίας Ισμάρας, αρχαιοελληνική πόλη Δίκαια, Αρχαιοελληνικός Τάφος στα Σύμβολα και σειρά από οικισμούς, τμήματα τειχών και ναούς βυζαντινής περιόδου, πέτρινα γεφύρια σε ερειπιώδη όμως κατάσταση, Τοξωτή Γέφυρα στον Κομψάτο). Στο πεδίο των θρησκευτικών μνημείων εντοπίζονται πολλά κτίσματα

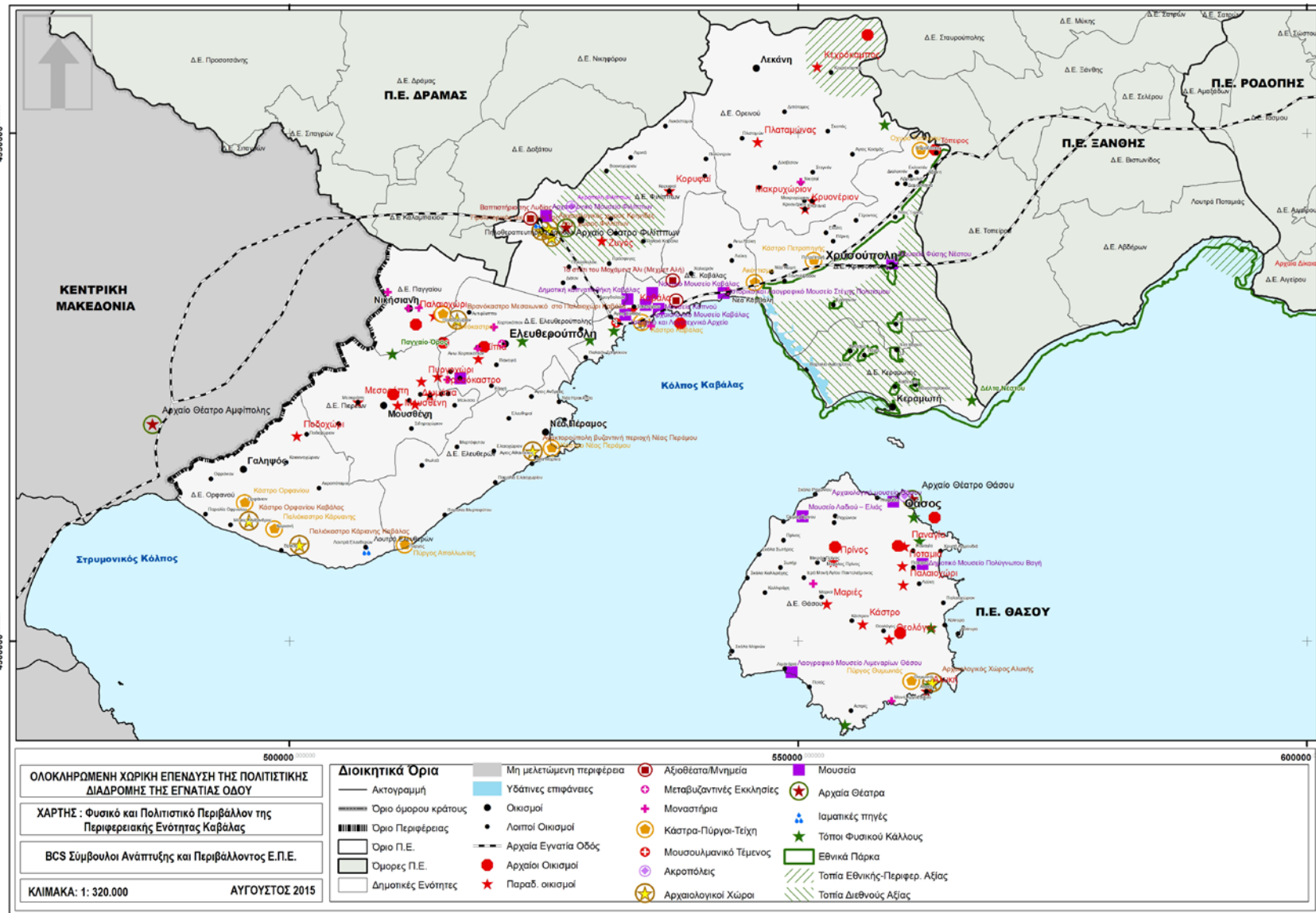
(Έσκι Τζαμί και Γενί Τζαμί, Ναός Κοιμήσεως της Θεοτόκου 19^{ου} αιώνα, η Εκκλησία Αγίου Γεωργίου και Μονή Παναγίας Φανερωμένης Βαθυρρύακος, παλιά ερειπωμένα μοναστήρια στο Παπίκιο όρος). Μουσεία, συλλογές και πολιτιστικές υποδομές είναι ικανοποιητικά (Λαογραφικά Μουσεία σε Ίασμο και Ξυλαγανή, Αρχαιολογικό, Στρατιωτικό και Λαογραφικό Κομοτηνής, Στρατιωτικό Μουσείο Οχυρού Νυμφαίας, Μουσείο Καλαθοπλεκτικής Ρομά, Εκκλησιαστικό Μουσείο Μαρώνειας και Κομοτηνής, Μουσείο Εταιρείας Παιδαγωγικών Επιστημών, Μουσείο Κωνσταντίνου Καραθεοδωρή, Δημοτικό Θέατρο και Μέγαρο Μουσικής). Τέλος, τέσσερις παραδοσιακοί οικισμοί (Μαυρομάτι, Βάκος, Μίσχος και Μαρώνεια).

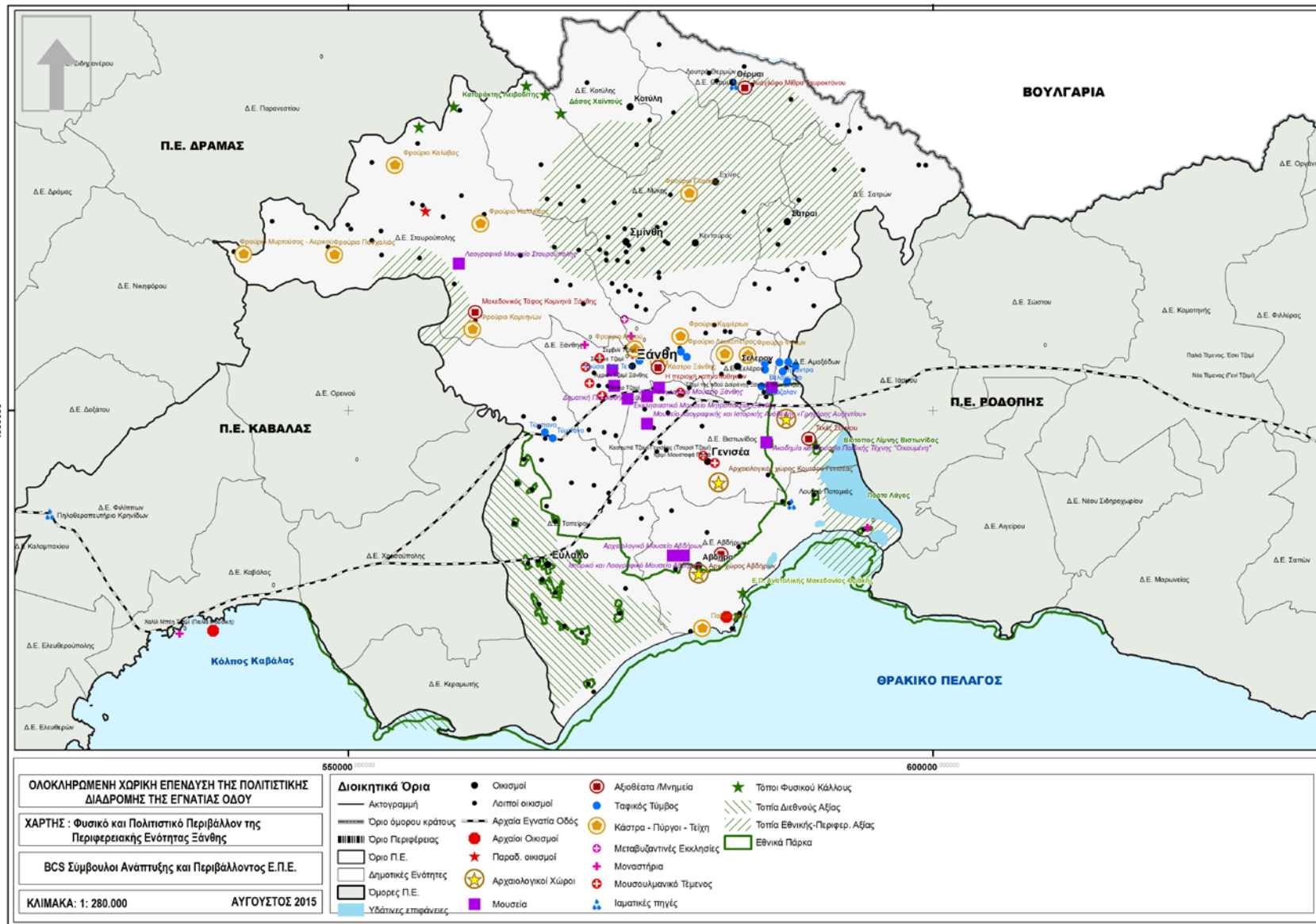
Στην Π.Ε. Έβρου το σύνολο των πολιτιστικών πόρων είναι διαμοιρασμένο μεταξύ των μεγαλύτερων πληθυσμιακών κέντρων του ηπειρωτικού τμήματος με εξαιρέσεις τα ερείπια του Κάστρου της Γκίμπραινας στο Δάσος της Δαδιάς και η Βραχογραφία στο χωριό Ρούσσα. Αρχαιολογικοί πόροι (Βυζαντινό Κάστρο Καλέ στο Διδυμότειχο, Αρχαιολογικός Χώρος Μεσημβρίας με το Ναό του Απόλλωνα και το Ιερό της Δήμητρας, Αρχαία Τραϊανούπολη, Υδραγωγείο στις Φέρρες, Λουτρό Ψιθύρων, Κάστρο στο Πύθιο και Αρχαία Πλωτινόπολη στο Διδυμότειχο, Αρχαιολογικός Χώρος της Παλαιόπολης στη Σαμοθράκη) θρησκευτικό μνημειακό κεφάλαιο (Εκκλησία Αγίων Θεοδώρων στην Αλεξανδρούπολη μέσα σε Σπήλαιο, Ναός Παναγίας Κοσμοσώτειρας στις Φέρρες, Αρμένικος Αγίου Γεωργίου Παλαιοκαστρίτου στο Διδυμότειχο και Τεκές Κιζίλ Ντελή έξω από το χωριό Ρούσσα) είναι πλούσιοι. Διαθέτει μουσειακές υποδομές (λαογραφικά, ιστορικά αρχαιολογικά μουσεία στα αστικά κέντρα, Μουσείο Μετάξης στο Σουφλί, Μουσείο Πέτρας στα Πετρωτά, το Στρατιωτικό Μουσείο στο Διδυμότειχο και Εθνολογικό Μουσείο στην Αλεξανδρούπολη) και τρεις παραδοσιακούς οικισμούς (Μεταξάδες και Παλιούρι στο ηπειρωτικό τμήμα και Σαμοθράκη στο νησιωτικό).

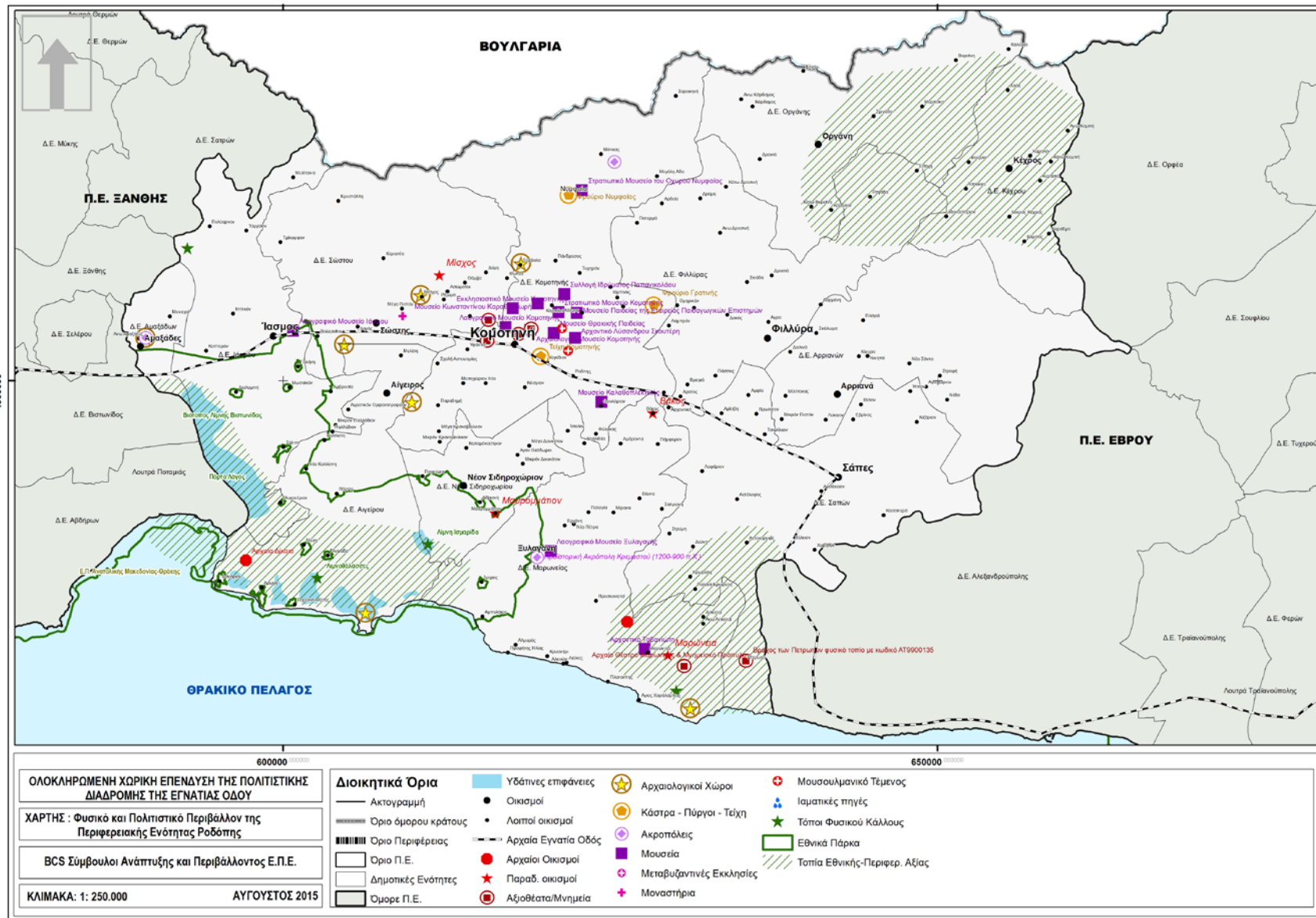
Ακολουθεί:

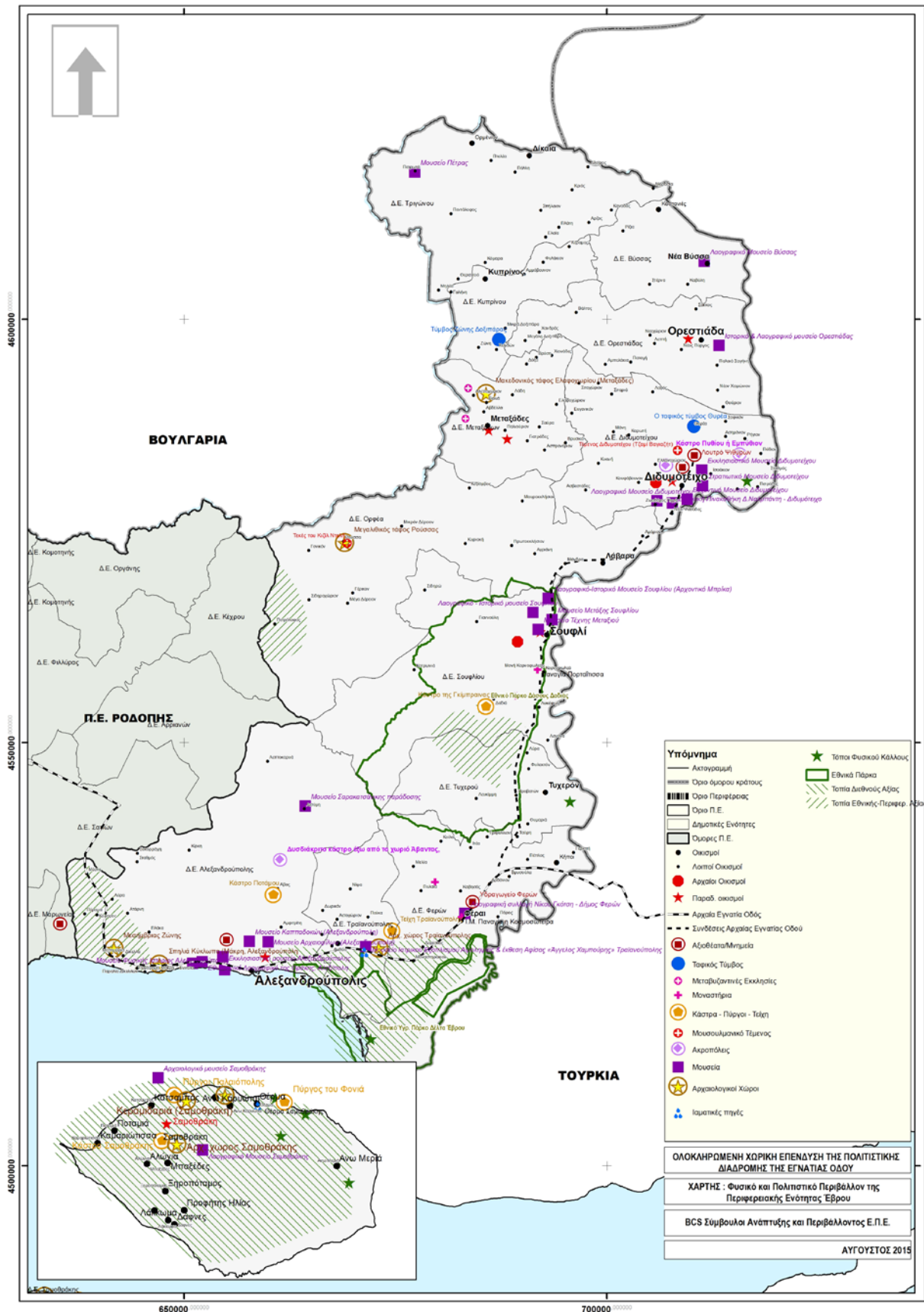
**ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΠΡΟΣ ΕΝΤΑΞΗ ΣΤΗΝ Ο.Χ.Ε., ΑΝΑ Π.Ε.**

Οι εκδηλώσεις και το άυλο πολιτιστικό κεφάλαιο σημαντικότερα συνδυάζοντας παραδόσεις και εκδηλώσεις από Μακεδονία και Θράκη. Στη Δράμα εντοπίζονται 14, στην Καβάλα και Θάσο 25, στην Ξάνθη 16, στη Ροδόπη 8, στον Έβρο 21, με εκτιμώμενα ως σημαντικότερης απήχησης τα εξής:

- Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους Δράμας: μια από τις σημαντικότερες εκδηλώσεις στην Ελλάδα. Διάρκουν μία εβδομάδα και πραγματοποιούνται το Σεπτέμβριο στη Δράμα.
- Dramaica Youth Festival: ετήσιο περί τα τέλη Ιουλίου αρχές Αυγούστου στις πηγές Αγ. Βαρβάρας. Περιλαμβάνει συναυλίες από μουσικά σχήματα πανελληνίας εμβέλειας και τοπικά.
- Φεστιβάλ Φιλίππων: Κορυφαίο πολιτιστικό γεγονός. Λαμβάνει χώρα από Ιούλιο μέχρι Σεπτέμβριο και στο μεγαλύτερο μέρος του πραγματοποιείται στο αρχαίο θέατρο Φιλίππων.
- Διεθνές Λαογραφικό Φεστιβάλ «Ήλιος και Πέτρα» στο ανοιχτό θέατρο του οικισμού Ακόντισμα.
- Φεστιβάλ Βιομηχανικής Πληροφορικής από το Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας ΑΜΘ, το ΤΕΙ Καβάλας και την Π.Ε Καβάλας
- Φεστιβάλ Θάσου
- Γιορτές Παλιάς Πόλης Ξάνθης.
- Χατζιδάκειο Φεστιβάλ
- Μουσικός Αύγουστος στην παραλιακή ζώνη της Ξάνθης
- «Δημοκρίτεια» Αβδήρων
- Κουρμπάν Μπαϊράμ και Σεκέρ Μπαϊράμ (κύριες Θρησκευτικές Εορτές της μουσουλμανικής μειονότητας)
- Φεστιβάλ Κλασικής Μουσικής Ξάνθης.
- Πανελλήνια Εμπορική Έκθεση «Θράκη».
- Γυναικοκρατία στα χωριά Ξυλαγανή, Στρώμη, Προσκυνητές και Νέα Πέτρα.
- «Κύματα Πολιτισμού» Αλεξανδρούπολης
- «Εμπορική Έκθεση» Αλεξανδρούπολης.
- «Παγκόσμιο Συνέδριο Θρακών».
- Φεστιβάλ Νέων Άρδα
- Γιορτή Μεταξίου στο Σουφλί
- Πολιτιστικές Εκδηλώσεις «ΚΑΒΕΙΡΙΑ» και Pulsar Festival Σαμοθράκης.

Η μάχη των Φιλίππων³¹

Ως ένα από τα κεντρικά στοιχεία της «διαδρομής» αξιολογείται η περιοχή των Φιλίππων, όχι μόνο λόγω του αρχαιολογικού πλούτου αλλά και της πολύ μεγάλης σημασίας της μάχης των Φιλίππων που μπορεί να αποτελέσει εξαιρετικά σημαντικό «κίνητρο» προσέλκυσης για την περιοχή.

---

31 Κείμενο εργασίας Π. ΝΙΓΔΕΛΗΣ (2015)

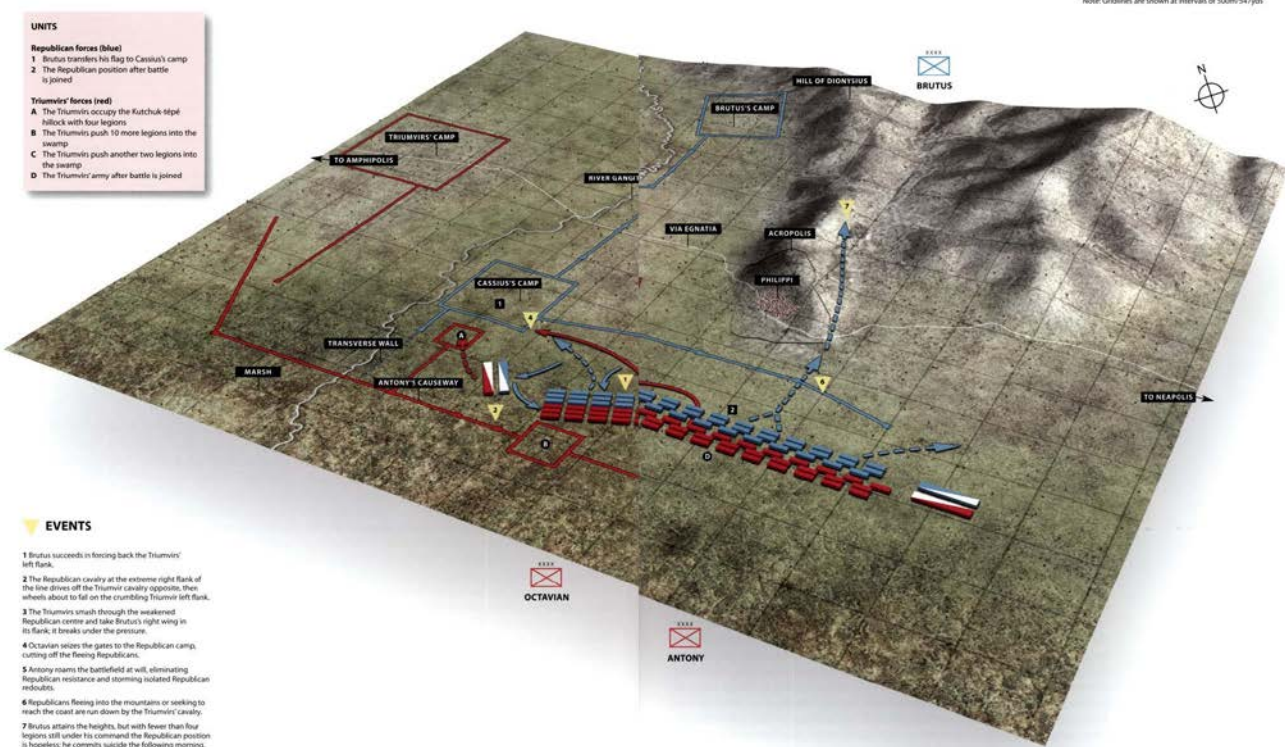
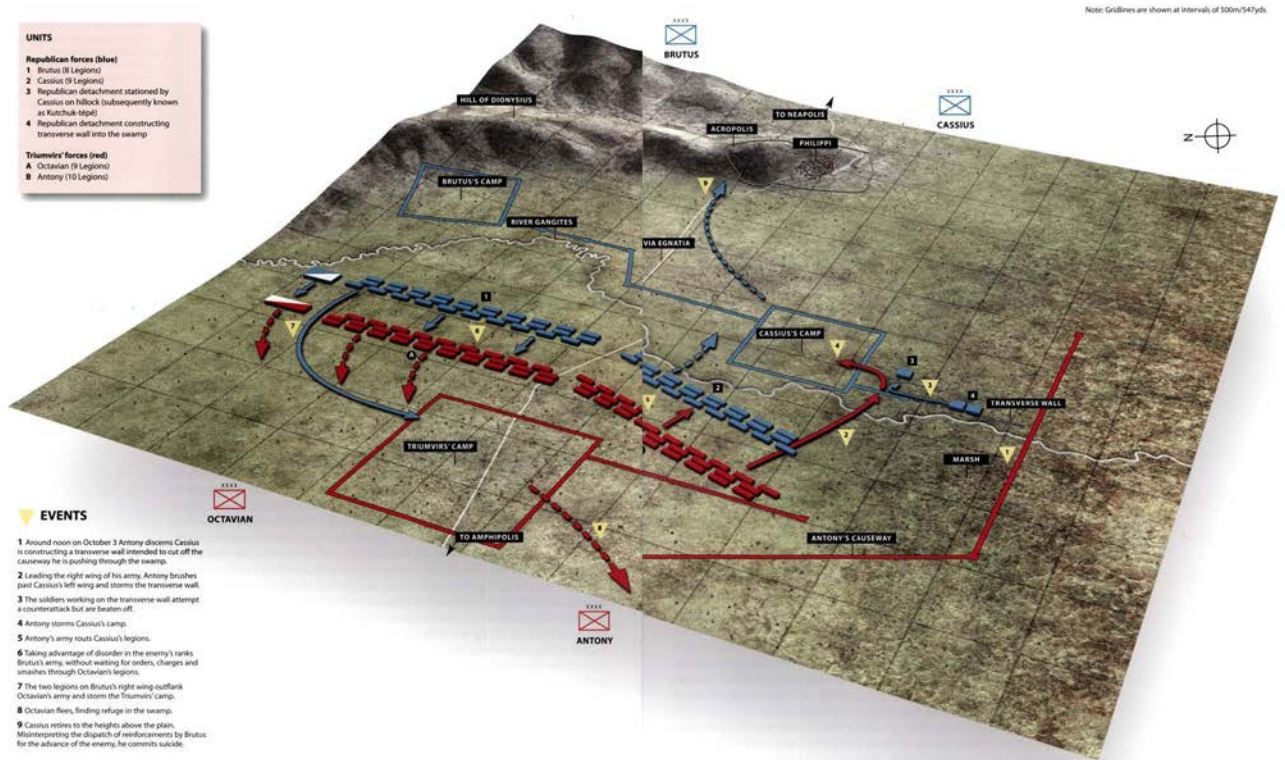
Η μάχη των Φιλίππων υπήρξε η προτελευταία και μία από τις σημαντικότερες μάχες κατά τη διάρκεια των εμφυλίων ρωμαϊκών πολέμων που δίχασαν το ρωμαϊκό κράτος και οδήγησαν στην κατάλυση του καθεστώτος της Respublica και στη μετεξέλιξή του σε αυτοκρατορία. Για περισσότερο από ένα αιώνα οι ηγετικοί κύκλοι της Ρώμης αδυνατώντας να επιλύσουν με αποτελεσματικό τρόπο το πολιτικό πρόβλημα της ισόρροπης κατανομής της υπερβολικής εξουσίας που απέφεραν οι εκπληκτικές στρατιωτικές κατακτήσεις της Ρώμης στην Ευρώπη και την Εγγύς Ανατολή επιδόθηκαν σε εμφύλιες στρατιωτικές συγκρούσεις. Η τύχη της προτελευταίας από αυτές κρίθηκε στην πεδιάδα των Φιλίππων τον Οκτώβριο του 42 π.Χ. Είχαν προηγηθεί η αναγόρευσή του Γαίου Ιουλίου Καίσαρος σε δικτάτορα (με εμφανείς τις προθέσεις του να επιβάλει μονοκρατορικό καθεστώς) και η δολοφονία στις 15.03.44 από ηγετικούς κύκλους της Ρώμης που πίστευαν στην πατροπαράδοτη Ρωμαϊκή Πολιτεία. Δύο γόνοι σημαντικών οικογενειών που αντιτίθεντο στα σχέδια του Καίσαρα ο Γάιος Κάσσιος Λογγίνος και ο Μάρκος Ιούνιος Βρούτος, με τον δεύτερο να έχει πάρει ενεργό μέρος στη δολοφονία του δικτάτορα, είχαν καταφύγει στις ανατολικές επαρχίες του ρωμαϊκού κράτους, όπου και με τη βοήθεια βασιλέων της Μικράς Ασίας που ήταν σύμμαχοι της Ρώμης συγκέντρωναν στρατεύματα. Έχοντας στρατολογήσει μεγάλο αριθμό λεγεώνων αποφάσισαν να κινηθούν εναντίον των οπαδών των Καίσαρα μέσα από τη Μακεδονία χρησιμοποιώντας την Εγνατία οδό, το μοναδικό χερσαίο άξονα που συνέδεε την Ιταλική χερσόνησο με τα Βαλκάνια. Το καλοκαίρι του 42 ενώ οι δυνάμεις του Βρούτου και του Κάσσιου, των αποκαλούμενων Δημοκρατικών ή «Ελευθερωτών», βάδιζαν προς δυσμάς οι αντίπαλοί τους αποφάσισαν να περάσουν στη Μακεδονία για να αναχαιτίσουν την προέλασή τους. Επρόκειτο για τον Οκταβιανό και τον Μάρκο Αντώνιο. Ο πρώτος ήταν ο θετός γιος και κληρονόμος της περιουσίας του Καίσαρα και ο δεύτερος στενός συνεργάτης και φίλος του. Και οι δύο προέβαλλαν τους εαυτούς τους ως εκδικητές της δολοφονίας του Ρωμαίου δικτάτορα. Λίγους μήνες πριν είχαν προηγηθεί στην Ιταλία κρίσιμες πολιτικές εξελίξεις. Ο Μάρκος Αντώνιος, ο Οκταβιανός και ο Λέπιδος, είχαν περιορίσει τις δυνάμεις της Συγκλήτου και είχαν συγκροτήσει μια «Τριανδρία για την αποκατάσταση της τάξης του κράτους» (*Triumviri rei publicae constituendae*), ελέγχοντας σχεδόν όλα τα ρωμαϊκά στρατεύματα της Δύσης. Αφού αποφάσισαν ότι ο Λέπιδος θα παρέμενε στην Ιταλία, ο Αντώνιος και ο Οκταβιανός με είκοσι μία ή είκοσι δύο λεγεώνες, από τις οποίες τελικά μόνο οι δεκαεννιά συμμετείχαν στη μάχη, διέπλευσαν την Αδριατική στο Δυρράχιο. Ο Αντώνιος ξεκίνησε αμέσως την προέλασή του, ενώ ο Οκταβιανός ακολούθησε με κάποια καθυστέρηση εξαιτίας της κακής του υγείας.

Ο Βρούτος και ο Κάσσιος είχαν καταφθάσει στη Μακεδονία με δέκα επτά λεγεώνες (περίπου 70.000 στρατιώτες) και 20.000 ιππείς, ενώ είχαν στείλει τον στόλο τους στην Αδριατική προκειμένου να κλείσουν την οδό διαφυγής των οπαδών του Καίσαρα. Γεγονός, ωστόσο, αποτελεί ότι μεγάλος μέρος του στρατού των Δημοκρατικών αποτελούνταν από βετεράνους του Καίσαρα, πράγμα που έθετε υπό αμφισβήτηση την αφοσίωσή τους στους δολοφόνους του πρώην ηγέτη τους. Προτού αποβιβαστούν στο Δυρράχιο οι Καισαρικοί είχαν ήδη στείλει οχτώ λεγεώνες υπό τις εντολές του Νορβανού και του Σάξα μέσω της Εγνατίας Οδού για να εντοπίσουν τις θέσεις των Δημοκρατικών. Ο Νορβανός και ο Σάξας έλαβαν θέση ανατολικά των Φιλίππων προσπαθώντας να εμποδίσουν τη διέλευση του στρατού των Δημοκρατικών μέσω των στενών περασμάτων, αλλά ο Βρούτος και ο Κάσσιος τους υπερφαλάγγισαν, αναγκάζοντάς τους να υποχωρήσουν στην Αμφίπολη, όπου ενώθηκαν με το κύριο σώμα του στρατού του Αντωνίου. Οι Δημοκρατικοί δεν επιθυμούσαν να κριθεί η μάχη σε μία και μόνο συμπλοκή, επειδή ο έλεγχος της θαλάσσιων περασμάτων (Αδριατική) και των χερσαίων δρόμων (Εγνατία οδός) καθιστούσε εξαιρετικά δύσκολο των ανεφοδιασμό των Καισαρικών· γι' αυτό υιοθέτησαν μια αμυντική τακτική. Ωστόσο, οι επιδέξιοι χειρισμοί του Αντωνίου ανάγκασαν τους

Δημοκρατικούς να εμπλακούν σε μάχη. Το πεζικό της Τριανδρίας αποτελούμενο από 100.000 άνδρες υπερερούσε των 70.000 στρατιωτών των Δημοκρατικών, αλλά οι Δημοκρατικοί είχαν παρατάξει 20.000 ιππείς έναντι 13.000 των Δημοκρατικών. Η μάχη έλαβε χώρα στις αρχές του Οκτωβρίου του 44 π.Χ. περίπου 3,5 χλμ. δυτικά των Φιλιππων σε μια περιοχή της οποίας το νότιο τμήμα καλύπτονταν από ένα σχεδόν απροσπέλαστο έλος, ενώ στο βόρειο βρίσκονταν απροσπέλαστοι λόφοι.

Η πρώτη μάχη (με την ακριβή ημερομηνία της να είναι άγνωστη) εξελίχθηκε ως εξής. Η αριστερή πτέρυγα των Δημοκρατικών υπό τις εντολές του Κάσσιου είχε στρατοπεδεύσει βόρεια της Εγνατίας Οδού και ήρθε αντιμέτωπη με τα στρατεύματα του Αντωνίου, ενώ η δεξιά πτέρυγα των Δημοκρατικών υπό τις εντολές του Βρούτου είχε στρατοπεδεύσει νότια της Εγνατίας Οδού και αντιμετώπισε τα στρατεύματα του Οκταβιανού. Η μάχη ξεκίνησε με την επίθεση του Αντωνίου εναντίον του Κάσσιου και των στρατευμάτων του Βρούτου εναντίον του Οκταβιανού. Ο Βρούτος, παρά το γεγονός ότι οι μονάδες του επιτέθηκαν κατά το μάλλον ή ήπτον άτακτα, συνέτριψε τρεις λεγεώνες του Οκταβιανού και κατέλαβε ακόμη και το στρατόπεδό του. Από την άλλη πλευρά, όμως, ο Κάσσιος υπέστη συντριβή από τα στρατεύματα του Αντωνίου που ενήργησαν κυκλωτική κίνηση μέσα από τα έλη τα οποία προστάτευαν το στρατόπεδό του. Μπροστά στην ήττα και καθώς αγνοούσε τη νίκη του Βρούτου έναντι του Οκταβιανού ο Κάσσιος έθεσε τελικά τέρμα στη ζωή του. Με αυτόν τον τρόπο έληξε η πρώτη αναμέτρηση των δύο αντίπαλων στρατευμάτων, με ισοδύναμες απώλειες και στις δύο πλευρές αλλά με τους Δημοκρατικούς να χάνουν έναν αξιόλογο στρατιωτικό.

Ακολούθησαν τρεις περίπου εβδομάδες στρατιωτικής αδράνειας. Από τη μια πλευρά οι Καισαρικοί αντιμετώπιζαν προβλήματα ανεφοδιασμού, γεγονός που οδήγησε τον Αντώνιο να αναθέσει σε μια ολόκληρη λεγεώνα την εξασφάλιση του αναγκαίου επισιτισμού από τις όμορες ελληνικές πόλεις. Από την άλλη πλευρά ο Βρούτος δεχόταν πιέσεις από τον στρατό του να εμπλακεί σε μάχη προκειμένου να εκδικηθεί το θάνατο του Κάσσιου. Αφενός επειδή άρχισαν να απειλούνται οι γραμμές ανεφοδιασμού του και αφετέρου επειδή φοβούνταν λιποταξίες, αποφάσισε τελικά να εμπλακεί σε δεύτερη μάχη στις 23 Οκτωβρίου του 42 π.Χ. Η απόφασή του αποδείχτηκε λανθασμένη. Παρά τις αρχικές επιτυχίες που σημείωσε η δεξιά πτέρυγιά του έναντι των Καισαρικών, τελικά οι γραμμές των στρατευμάτων του έσπασαν με αποτέλεσμα να επιλέξει τον ίδιο θάνατο με τον Κάσσιο, αφαιρώντας τη ζωή του. Υπολογίζεται ότι περίπου 40.000 στρατιώτες έχασαν τη ζωή τους στις δύο συγκρούσεις. Οι ευγενικής καταγωγής Ρωμαίοι που βρίσκονταν στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών είτε εκτελέστηκαν είτε διέφυγαν είτε, όπως συνέβη με τους περισσότερους, προσχώρησαν στο στρατόπεδο των νικητών ζητώντας χάρη. Ο Οκταβιανός είχε μικρή συμμετοχή στη νίκη, απουσιάζοντας ουσιαστικά από την πρώτη αναμέτρηση, ενώ αντίθετα ο Αντώνιος αναδείχθηκε ως ο μεγάλος νικητής της μάχης των Φιλιππων δρέποντας τις δάφνες της νίκης. Μετά τη μάχη ο Αντώνιος κινήθηκε στην Ανατολή για να υποτάξει τις επαναστατημένες περιοχές που υποστήριζαν τους Δημοκρατικούς ενώ ο Οκταβιανός επέστρεψε στην Ιταλία για να φροντίσει την αποστρατεία των παλαιμάχων, δημιουργώντας δύο αντίστοιχες σφαίρες επιρροής στην Ανατολή και στη Δύση. Οι συνέπειες της μάχης των Φιλιππων ήταν κοσμοϊστορικές. Η εξέλιξη αυτή σήμανε τον οριστική ακύρωση όλων των ονείρων των πολιτικών δυνάμεων της Ρώμης που στόχευαν στην αποκατάσταση του παλαιού καθεστώτος της ισορροπίας ανάμεσα στα αριστοκρατικά γένη της, γνωστού με το όνομα Ρωμαϊκή Πολιτεία (Respublica). Μία δεκαετία αργότερα η Respublica μετατράπηκε σε αυτοκρατορία και ο κόσμος της Ευρώπης, των νοτίων Βαλκανίων, της Μικράς Ασίας, της Εγγύς Ανατολής, της Αιγύπτου και των βόρειων παραλίων της Αφρικής επρόκειτο να γνωρίσει μια μακρά περίοδο ειρήνης και σταθερότητας που διήρκεσε για δύο περίπου αιώνες και έμεινε γνωστή στη ιστορία με τον όρο Ρωμαϊκή Ειρήνη (Pax Romana).

THE SECOND BATTLE OF PHILIPPI, 23 OCTOBER 43 BC
 At the second battle of Philippi, Antony and Octavian's forces combined to break through the Republican lines. The Triumvirs swung to their left to take Brutus in his flank and rear. Brutus fled to the heights to the north of Philippi, where recognizing his situation to be without hope, he committed suicide the following day.

Για την περιοχή των Φιλιππων έχει υποβληθεί πρόταση ένταξης της στο World Heritage List της UNESCO με βάση ειδικό MANAGEMENT PLAN FOR THE CULTURAL RESOURCES OF THE AREA OF PHILIPPI: TOWARDS A HOLISTIC APPROACH. Πρόκειται για μια πλήρη πρόταση που διερευνά και οργανώνει όλες τις πτυχές του ζητήματος:

1. Introduction	4. Outstanding Universal Value and Other Values .....
1.1 Why Do we Need Management Plans now?.....	4.1 Value Assessments in ARM.....
1.2 Preparation of the MP.....	4.2 Outstanding Universal Value (OUV).....
1.3 Content of the MP.....	4.3 The Test of Authenticity.....
1.4 Acknowledgments.....	4.3.1 The Ancient City of Philippi.....
2. Description of the Sites and the Area	4.4 Tentative Statement of Philippi's OUV .....
2.1 Introduction.....	4.5 Other Values .....
2.2 Natural Landscape: Geology and Topography	4.5.1 Research Values .....
2.3 Cultural Landscape: The Area of Philippi from Antiquity up Present.....	4.5.2 Environmental Values .....
2.3.1 The Prehistoric Tell of Philippi-Dikili Tash.....	4.5.3 Social Values.....
2.3.2 The Ancient City of Philippi.....	4.5.4 Spiritual Values.....
2.3.2.1 Classical Philippi.....	4.5.5 Educational Values.....
2.3.2.2 Hellenistic Philippi.....	4.5.6 Political Values.....
2.3.2.3 Roman Philippi.....	4.5.7 Entertainment Values.....
2.3.2.4 The Cemeteries.....	4.5.8 Economic Values.....
2.3.2.5 Early Christian Philippi.....	5. Issues, Aims and Objectives, Measures and Deliverables .....
2.3.3 The Rock Art Panels	Section 1: Protection .....
2.3.4 The Ancient Mines.....	Issue 1.1: Environmental pollution: Soil, air, water, light, visual pollution and electromagnetic radiation.....
2.3.5 The Field of the Battle of Philippi.....	Issue 1.2: Impact of potential exploitation of lignite and peat deposits on the area .....
2.3.6 Philippi from the 7 th Century AD onwards.....	Issue 1.3: Illicit excavation .....
2.4 History of Research	Issue 1.4: Building.....
3. The Management Context	Issue 1.5: Agriculture.....
3.1 The Area of Philippi Today	Section 2: Conservation.....
3.1.1 Local Population.....	Issue 2.1: Effective conservation of the archaeological site of Philippi.....
3.1.2 Local Facilities.....	Issue 2.2: Effective conservation of the prehistoric tell of Philippi-Dikili Tash.....
3.1.3 Relation to Other Centres.....	Issue 2.3: Effective conservation of rock art panels .....
3.1.4 Local Economy.....	Issue 2.4: Effective conservation of ancient mines.....
3.2 Interested Parties	Issue 2.5: Effective conservation of the battlefield of Philippi.....
3.2.1 National Government.....	Section 3: Use .....
3.2.2 Local Government	Issue 3.1: Use of the cultural resources by the local communities .....
3.2.3 Research.....	Issue 3.2: Social and educational benefits to the local communities from archaeology.....
3.2.3.1 The French School in Athens.....	Section 4: Management .....
3.2.3.2 Department of Archaeology, Faculty of History and Archaeology, Aristotle University of Thessaloniki (AUTH).....	Issue 4.1: Funding and staffing respective of the needs of the sites.....
3.2.3.3 The Hellenic Rock Art Centre (HERAC).....	Issue 4.2: Responding to the demands of other interested parties.....
3.2.4 Christianity.....	Issue 4.3: Increased demands of WH sites.....
3.2.4.1 The Diocese of Philippi, Neapolis and Thasos	6. Action Plan .....
3.2.5 Local Communities.....	6.1 Collaborations.....
3.2.6 Education.....	6.2 Conferences.....
3.2.6.1 The Environmental Education Centre of Philippi (EEC).....	6.3 Public Events.....
3.2.6.2 Mooting: An International Competition in Roman I.....	6.4 Training and Knowledge Transfer.....
3.2.7 Agriculture	6.5 New Management Culture .....
3.2.8 Tourism.....	7. Disaster Risk Management Plan (DRMP) .....
3.2.8.1 Cultural Tourism.....	7.1 Introduction .....
3.2.8.2 Medicinal Tourism.....	7.2 Risk Analysis.....
3.2.9 Leisure	7.2.1 Fire .....
	7.2.2 Earthquake .....

7.3 Issues, Aims and Measures.....	Section 3: Use.....
Issue 1: Protection from the risk of fire.....	Issue 3.1: Enhancement and presentation of the archaeological site of Philippi.....
7.3.1.1 Prevention: Potential ignition.....	Issue 3.2: Unification of the archaeological sites of the area of Philippi.....
7.3.1.2 Preparation: Vulnerability of archaeological resour.....	Issue 3.3: Improvement of visitor services.....
7.3.1.3 Preparation: Necessity of a response mechanism.....	Issue 3.4: Accessibility of visitors to the prehistoric tell of Philippi-Dik Tash.....
7.3.1.4 Preparation: Training and assessment.....	Issue 3.5: Visitor access to the rock art panels.....
7.3.1.5 Response: Detection and warning.....	Issue 3.6: Visitor access to the ancient mines.....
7.3.1.6 Response: Action during a disaster.....	Issue 3.7: Visitor access to the battlefield.....
7.3.1.7 Recovery.....	Issue 3.8: Visitor access to the Baptistery of Saint Lydia.....
Issue 2: Protection from the risk of earthquake.....	Issue 3.9: Facilitation of access to the entire area, from one site to the other and within each site.....
7.3.2.1 Preparation: Vulnerability of archaeological resour.....	Section 4: Management.....
7.3.2.2 Preparation: Necessity of a response mechanism.....	Issue 4.1: Economic benefits to local communities from the high numb of visitors.....
7.3.2.3 Preparation: Training and assessment.....	Issue 4.2: Promotion of the area's cultural resources.....
7.3.2.4 Response: Detection and warning.....	Issue 4.3: Branding and use of WH emblem.....
7.3.2.5 Response: Action during disaster.....	8.4 Implementation.....
7.3.2.6 Recovery.....	8.4.1 Management.....
7.4 Implementation.....	8.4.2 Funding.....
7.4.1 Management-Collaborations.....	8.4.3 Education and Training.....
7.4.2 Funding.....	8.5 Monitoring and Assessment.....
7.4.3 Education and Training.....	9. Implementation.....
7.5 Monitoring and Assessment.....	9.1 Management.....
8. Visitor Management Plan (VMP).....	9.1.1 Responsible Authorities.....
8.1 Introduction.....	9.1.2 Implementation Bodies.....
8.2 The Tourism Industry.....	9.1.2.1 Management Plan Committee.....
8.2.1 At the National Level.....	9.1.2.2 Thematic sub-Committees.....
8.2.2.1 Cultural Tourism.....	9.1.2.3 Management Plan Co-ordination Unit.....
8.2.2.2 Religious Tourism.....	9.1.3 Supervisory Body.....
8.2.2.3 Medicinal Tourism.....	9.2 Funding.....
8.2.2.4 Mining Tourism.....	9.2.1 Current Resources.....
8.2.3 At Site Level.....	9.2.2 Potential Resources.....
8.2.3.1 Visitor Itineraries.....	9.3 Education and Training.....
8.2.3.2 Duration of Visits.....	9.3.1 Staff Training.....
8.2.3.3 Visitor Groups and their Particular Features.....	9.3.2 Training and Local Interest Groups.....
8.2.3.4 Promotion.....	10. Monitoring.....
8.2.3.5 Tour Guides' Survey.....	Abbreviations.....
8.3 Issues, Aims and Objectives, Measures and Deliverables.....	Bibliography.....
Section 1: Protection.....	Appendix 1.....
Issue 1.1: Environmental pollution: Soil, air, water, light, and electromagnetic radiation.....	Integrating Information and Communication Technologies (ICT) in the Management, Interpretation and Public Outreach at the Archaeological of Philippi: potentials and requirements.....
Issue 1.2: Building.....	
Issue 1.3: Agriculture.....	
Issue 1.4: Protection of the local communities from the ne of tourism.....	
Section 2: Conservation.....	
Issue 2.1: Effective conservation of the archaeological site.....	

2^Η ΕΝΟΤΗΤΑ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ

1. ΠΡΟΠΛΑΣΜΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.

Η τελική Στρατηγική της Ο.Χ.Ε. θα διαρθρωθεί στα πλαίσια του 2^{ου} Παραδοτέου, κατά τη δομή και τα περιεχόμενα που απαιτούνται από τη σχετική Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού. Το τρέχον Πρόπλασμα Στρατηγικής ορίζει (προς διαβούλευση) τις προσφορότερες περιοχές - άξονες παρέμβασης, τις αξιοποιήσιμες Επενδυτικές Προτεραιότητες και το προκαταρκτικό Χωρικό Πρότυπο της Ο.Χ.Ε.

ΠΡΟΣΦΟΡΟΤΕΡΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ - ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η Ο.Χ.Ε. ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ είναι σκόπιμη για να βελτιώσει σε όρους αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας την υλοποίηση ενός σημαντικού μέρους του αναπτυξιακού σχεδιασμού της Περιφέρειας που αναφέρεται στην αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος προς όφελος της βιώσιμης (τουριστικής) ανάπτυξης.

Η εξειδίκευση της Ο.Χ.Ε. γίνεται χρονικά σχεδόν παράλληλα με την κατάρτιση της Περιφερειακής Στρατηγικής Τουριστικής Ανάπτυξης για την περίοδο 2014-2020 (2015-2023). Η συγκυρία αυτή δεν είναι τυχαία, καθώς οι δύο σχεδιασμοί είναι αλληλοσυμπληρούμενοι, αλλά και διακριτοί καθώς παρά το ότι εξυπηρετούν κοινούς στόχους, προσεγγίζουν με διαφορετική οπτική (και εν τέλει μέσα) την επίτευξη τους. Φυσικά η ανάπτυξη συνεργιών και συντονισμού μεταξύ των δύο προσεγγίσεων είναι απαραίτητη προκειμένου να παραχθούν τα μέγιστα θετικά αποτελέσματα και κυρίως να επιταχυνθούν οι διαδικασίες υλοποίησης συνολικά και ολοκληρωμένα.

Κύριο στοιχείο διαφοροποίησης της Ο.Χ.Ε. από την τομεακή προσέγγιση Τουριστικής Ανάπτυξης είναι ο ορισμός του χώρου και των ιδιοτήτων του (χαρακτηριστικών του και διαφοροποιήσεων / εναλλαγών) ως κύριας παραμέτρου του σχεδιασμού. Επικεντρώνεται στην ρύθμιση των παραγόντων που θα επιτρέψουν την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των τομεακών επιλογών και την δημιουργία συνεργιών (θετικών επιπτώσεων) με την τομεακή προσέγγιση που δεν εξαντλούνται μόνο στην οικονομική διάσταση του αναπτυξιακού προγραμματισμού. Η εστίαση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς ο τουρισμός έχει έντονη χωρική διάσταση στο βαθμό που η ανταγωνιστικότητα κάθε περιοχής εξαρτάται από τους Τουριστικούς Πόρους: Περιβαλλοντικούς, Πολιτιστικούς και Υποδομή - Ανωδομή, ο οποίοι (ειδικά οι δύο πρώτοι) σε σημαντικό βαθμό είναι άκαμπτα χωροθετημένοι. Κατά συνέπεια η Ο.Χ.Ε. επικεντρώνει σε έναν πρωτεύοντα κατά την Στρατηγική Τουριστικής Ανάπτυξης παράγοντα ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας που είναι ο Πολιτισμός.

Στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. η σχέση Πολιτισμού - Τουρισμού εξετάζει και αμφίδρομα προωθώντας και προγραμματίζοντας την ενίσχυση των αποτελεσμάτων και των θετικών επιπτώσεων από μια μελλοντική μεγέθυνση της τουριστικής οικονομίας στην Περιφέρειας στην πολιτιστική και κοινωνική ανάπτυξη. Οδηγεί δηλαδή από τον Τουρισμό στον Πολιτισμό και ανατροφοδοτεί έτσι έναν αναπτυξιακό κύκλο που θα κινηθεί αντίθετα από τον υφιστάμενο φαύλο κύκλο της ύφεσης που δημιουργεί η σημερινή οικονομική συγκυρία. Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική, αν όχι αναγκαία σήμερα, υπό το καθεστώς περιορισμένων πόρων για τομείς όπως ο Πολιτισμός (και το Περιβάλλον) οι οποίοι αν και έχουν καθοριστικό ρόλο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη δεν παρουσιάζουν άμεσα οικονομικά αποτελέσματα. Προκύπτει συνεπώς ότι η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού - Τουρισμού έχει μια πολυτομεακή λειτουργία που στηρίζεται στην συναρμογή ενός Χωρικού Προγραμματισμού, δηλαδή μιας χωρικής επένδυσης. Έτσι για παράδειγμα, η αποτελεσματική ανάδειξη ενός μνημείου - τοπόσημου συμβάλλει σε μια πρώτη φάση στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μιας τουριστικής περιοχής που μπορεί να εκμεταλλευτεί την ακτινοβολία του με αποτέλεσμα την εισροή οικονομικών πόρων στην περιοχή. Μέρος αυτών των πόρων μπορεί (οφείλει) να αξιοποιηθεί για την αύξηση της ακτινοβολίας (μέσα από προστασία, ανακάλυψη, προβολή κ.α.) του μνημείου, ή την ανάδειξη ενός άλλου στοιχείου στην περιοχή τροφοδοτώντας πάλι τον κύκλο. Η δυναμική αυτή όμως δεν εξαντλείται μόνο στο δίπτυχο τουρισμός - πολιτισμός. Η αύξηση της ακτινοβολίας (αποτέλεσμα της επένδυσης στον Πολιτισμό) σε συνδυασμό με την ποιότητα της εμπειρίας (αποτέλεσμα επένδυσης στον Τουρισμό) μπορούν να προκαλέσουν την αύξηση της διεθνούς αναγνωσιμότητας μίας περιοχής που θα ωφελήσει την προβολή και την εμπορευσιμότητα των προϊόντων ποιότητας που παράγονται σε αυτή.

Οι επιμέρους στόχοι της Στρατηγικής έχουν σαφή χωρική διάσταση και αναφέρονται σε:

- **Δικτύωση**

Κύριος στόχος της Ο.Χ.Ε. είναι δικτύωση των σημείων / περιοχών που προσδιορίζουν την πολιτιστική και τουριστική ταυτότητα της ΑΜΘ σε μια ενιαία (αλλά πολυδιάστατη) εικόνα. Η δικτύωση δεν αναφέρεται μόνο στην οδική - λειτουργική (βλέπε παρακάτω, κινητικότητα), αλλά πρωτίστως αφορά την εννοιολογική δικτύωση που θα επιτρέψει υποδομές, μνημεία και αρχαιότητες από διάφορες περιόδους να ενταχθούν σε ένα εννοιολογικό σύνολο. Κέντρο αυτής της προσέγγισης αποτελεί το Ίχνος της Αρχαίας Εγνατίας Οδού, ως την νοητή γραμμή στην οποία οργανώνεται ανά περιόδους το πολιτιστικό και ιστορικό απόθεμα της ΑΜΘ

- **Κινητικότητα**

Στόχος είναι η διάχυση των τουριστικών ροών στην ενδοχώρα της ΑΜΘ. Αυτός προϋποθέτει την επαρκή διασύνδεση περιοχών που βρίσκονται οι κύριοι πολιτιστικοί πόλοι με περιοχές που διαμένουν οι τουρίστες, ώστε να διασφαλίζεται με ασφάλεια και επαρκή ποιότητα οι μετακίνηση τουριστών. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα είναι η αύξηση της κινητικότητας να μην περιοριστεί μόνο στην αύξηση των μετακινήσεων υφιστάμενων συνδέσεων, άλλα και στην αύξηση της εμβέλειας που μπορεί να καλυφθεί, επιτρέποντας την διάχυση των οικονομικών ωφελειών από τον τουρισμό προς την ενδοχώρα της ΑΜΘ. "Ραχοκοκαλιά" αυτής της λειτουργικής δικτύωσης αποτελεί φυσικά ο αυτοκινητόδρομος της Εγνατίας Οδού και κύριους κόμβους τα κύρια λιμάνια και τα αεροδρόμια της ΑΜΘ.

- **Διεπαφή Τουρισμού - Πολιτισμού**

Αποσκοπεί στο να κάνει ευκολότερο αφομοιώσιμους τους προσφερόμενους πολιτιστικούς πόρους από τους τουρίστες. Η αφομοίωση αυτή αναφέρεται κύρια στην εικόνα και την πληροφορία που παρέχεται. Αφορά την παροχή οργανωμένης και εύκολα κατανοητής πληροφορίας για τον πολιτισμό της περιοχής, την επιτάχυνση της εξοικείωσης του τουρίστα με αυτόν, την δυνατότητα άμεσης και έγκυρης προσωπικής έρευνας που θα επιτρέψει τον τουρίστα να προσαρμόσει το περιεχόμενο και να δημιουργήσει το δικό του πλάνο. Αναφέρεται επίσης στην ανάπτυξη μέσων και παροχής υπηρεσιών ερμηνείας και οργάνωσης εκθέσεων - εκθεμάτων. Ο στόχος παρουσιάζει υψηλή συνέργια με τους δύο παραπάνω, εστιάζει ωστόσο κυρίως σημειακά (στην περίπτωση) και σχετίζεται κύρια με τεχνολογικά μέσα και ανθρώπινους πόρους.

- **Χωρική εξειδίκευση - Οργάνωση**

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους κλάδους (τομέα) προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης. Σε αντίθεση με άλλους κλάδους όπως π.χ. τα λατομεία μαρμάρων ή ακόμα και η αγροδιατροφή δεν καθορίζεται σε προσδιορισμένα χωρικά πλαίσια, άλλα είναι ταχύτατα ευμετάβλητος ως προς την χωρική του ανάπτυξη. Αυτό αποτελεί πολλές φορές μέσω όξυνσης συγκρούσεων χρήσεων γης που έχει ως αποτέλεσμα την κακή διαχείριση του χώρου, την ενδεχόμενη ανάπτυξη περιβαλλοντικών προβλημάτων, άλλα και την μείωση της ανταγωνιστικότητας του προϊόντος. Η χωρική οργάνωση αποτελεί σημείο κλειδί για την τουριστική ανάπτυξη, αυτό αναγνωρίζεται και από το υπό θεσμοθέτηση νέο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της ΑΜΘ που προτείνει εργαλεία και δράσεις για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Σε ένα άλλο επίπεδο το δίπτυχο Πολιτισμός - Τουρισμός μπορεί να αποτελέσει ένα συνδυαστικό κρίκο για όλες τις επιμέρους τοπικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τον πυρήνα της RIS και αναφέρονται στην αγροδιατροφή (γαστρονομικός / οίνο-τουρισμός) και τα τοπικά προϊόντα ποιότητας. Εδώ, αναζητείται η λειτουργία τοπικών σχημάτων που αναλόγως της μορφής (π.χ. τοπικές συστάδες επιχειρήσεων, τοπικές στρατηγικές CLLD) που είτε θα ενταχθούν, είτε θα συνδεθούν με την Ο.Χ.Ε.

- **Ιεράρχηση**

Όπως έχει αναφερθεί, στόχος της ολοκληρωμένης προσέγγισης είναι να καθοριστεί μια πολυδιάστατη αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων επένδυσης πόρων στον τομέα του πολιτισμού με κύριο γνώμονα την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των επενδύσεων αυτών στην υλοποίηση των στόχων του ΠΕΠ. Η κρισιμότητα αυτή είναι ακόμα πιο αναγκαία λόγω του περιορισμού των πόρων.

Τα βασικά στοιχεία της Ο.Χ.Ε. είναι :

- Καθορισμένη περιοχή
- Δέσμη δράσεων
- Ρυθμίσεις διακυβέρνησης.

Ο σχεδιασμός της είναι πολύπλοκος, καθώς απαιτεί και την κατανόηση της Χωρικής Στρατηγικής Ανάπτυξης που διαθέτει η Περιφέρεια (αλλά και της εθνικής όπως αυτή διατυπώνεται στα τομιακά προγράμματα) και τη δυνατότητα ανάδειξης καινοτομιών και διαχείρισης στρατηγικής καινοτομίας, και

τη σύνθεση δράσεων από περισσότερα του ενός Επιχειρησιακά Προγράμματα, και το συντονισμό και συγχρονισμό Διαχειριστικών Αρχών των εμπλεκόμενων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, και το σχεδιασμό ενός μηχανισμού διοίκησης της Ο.Χ.Ε..

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Η Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού - Τουρισμού στο ίχνος της Αρχαίας Εγνατίας Οδού υλοποιείται στο πλαίσιο του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020, κατά συνέπεια οφείλει να εντάσσεται στην στρατηγική του, να εξυπηρετεί τους στόχους του και να στηρίζεται κυρίως (αλλά όχι αποκλειστικά) στα χρηματοδοτικά μέσα που αυτό διαθέτει.

Το ΠΕΠ ΑΜΘ προσδιορίζει το ενδεικτικό πλαίσιο εφαρμογής της Ο.Χ.Ε. μέσω του ορισμού των ειδικών στόχων του και της χρηματοδοτικής κατανομής του. Το εγκεκριμένο προγραμματικό έγγραφο κατανέμει τους πόρους που διατίθενται στην Περιφέρεια από τα δύο Διαρθρωτικά Ταμεία που χρηματοδοτούν το Πρόγραμμα (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) σε 26 Ειδικούς Στόχους οι οποίες αναφέρονται σε περίπου ισάριθμες Επενδυτικές Προτεραιότητες και περιλαμβάνουν (ενδεικτικά) 53 Πεδία Παρέμβασης, δηλαδή κατηγορίες έργων / δράσεων. Ο βασικός σκελετός της Ο.Χ.Ε. θα χρηματοδοτηθεί από το ΠΕΠ αξιοποιώντας τις κατανομές των πόρων στους Ειδικούς Στόχους και τα Πεδία Παρέμβασης που έχουν επιλεγεί.

Για τον χρηματοδοτικό προγραμματισμό της Ο.Χ.Ε., επιλέγονται οι σχετικές Επενδυτικές Προτεραιότητες και τα Πεδία Παρέμβασης που υπάρχουν στο ΠΕΠ 2014-2020 καθώς και οι διαθέσιμοι πόροι σύμφωνα με την ενδεικτική κατανομή τους που συνοδεύει το εγκεκριμένο πρόγραμμα. Για κάθε Πεδίο Παρέμβασης παρουσιάζονται οι διάφοροι τύποι δράσεων, έργων ή/και εργασιών που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε αυτό στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε., καθώς και μια εκτίμηση των δυνατοτήτων αξιοποίησής τους.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΙΜΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

	Επενδυτική Προτεραιότητα
	Πεδίο Παρέμβασης
	Προϋπολογισμός στο ΠΕΠ
	Δυνατότητα αξιοποίησης

2γ	Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία·
79	Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα (συμπεριλαμβάνονται ανοιχτά δεδομένα ηλεκτρονικού πολιτισμού, οι ψηφιακές βιβλιοθήκες, το ψηφιακό περιεχόμενο και ο ηλεκτρονικός τουρισμός)
Π/Υ	1.964.326
<p>Στο πλαίσιο του πεδίου παρέμβασης μπορούν να υλοποιηθούν έργα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ψηφιοποίησης, οργάνωσης και ερμηνεία πολιτιστικού περιεχομένου - Συστήματα ηλεκτρονικής ξενάγησης αρχαιολογικών χώρων / μουσείων, συστήματα τεχνολογίες επαυξημένης (augmented) και εικονικής (virtual) πραγματικότητας 	

- Συστήματα διαχείρισης επισκεπτών / e ticketανοικτές ψηφιακές βιβλιοθήκες
- on line εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμού
- ανάπτυξη εφαρμογών για smartphones & tablets για την αρχαία Εγνατία ή/και επιμέρους στοιχεία που σχετίζονται στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. με αυτή.

3γ	Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.
76	Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας στις ΜΜΕ
Π/Υ	2.000.000
<p>Η παρέμβαση περιλαμβάνει ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων που αφορά επιχειρηματικά σχέδια είτε μεμονωμένων ή μικρών συστάδων ΜΜΕ που συμβάλλουν στην επιχειρηματική διασύνδεση Τουρισμού - Πολιτισμού. Αφορούν δραστηριότητες που αναφέρονται σε κλάδους:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργίας ενθυμίων - δώρων - Διασκέδασης και παροχής υπηρεσιών πολιτισμού (θέατρο) - Παροχής υπηρεσιών τουρισμού (διαμονής, ξενάγησης) - Παροχής υπηρεσιών και εξοπλισμού αναψυχής (περιηγητικές υπηρεσίες, αθλήματα φύσης, οικοξεναγήσεις) - Διοργάνωσης γεγονότων (συνέδρια, εκθέσεις) - Μεταφορών (για τουριστικούς σκοπούς) - Εστίασης και διατροφής (τοπικών προϊόντων ποιότητας) - επαγγελματιών - επιχειρήσεων που αναφέρονται στην βιομηχανία δημιουργίας (creative industry) όπως γραφιστικές τέχνες, κινηματογραφία, ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών που σχετίζονται με τον πολιτισμό, τα ταξίδια, παιχνιδιών κ.α.. <p>Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να αφορούν κτιριακές εγκαταστάσεις, εξοπλισμό, ειδικό εξοπλισμό, έξοδα δικτύωσης, προβολής και συμμετοχής σε εκθέσεις. Η υλοποίηση στο πλαίσιο του απαλλακτικού κανονισμού.</p>	

7β	Ενίσχυσης της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων.
34	Άλλες ανακατασκευές και βελτιώσεις οδών (αυτοκινητοδρόμων, εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών)
Π/Υ*	20.000.000
<p>Η Ε.Π / ΠΠ αφορά οδικά έργα στα οποία να περιληφθούν βελτιώσεις - ανακατασκευές που αποσκοπούν σε βελτίωση διασύνδεσης περιοχών υψηλού πολιτιστικού ενδιαφέροντος με τουριστικούς προορισμούς ή δίκτυα</p> <p>Ενδεικτικές ενέργειες μπορεί να περιλαμβάνουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διαπλατύνσεις, βελτιώσεις γεωμετρικών χαρακτηριστικών οδών για την βελτίωση της ασφάλειας - Σηματοδότηση και φωτισμό οδών - Δημιουργία χώρων στάθμευσης - ξεκούρασης, τοπικές συνδέσεις και κόμβους για ασφαλή πρόσβαση σε μνημεία - "μετατόπιση" οδικών τμημάτων που διασχίζουν περιοχές μνημείων. 	

Οι χρηματοδοτικοί πόροι που αναφέρονται στο ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-20 (αφαιρουμένων υπαρχόντων δεσμεύσεων) ανέρχονται στα 20 εκ.€ και στοχεύουν να καλύψουν μια σειρά αναγκών συνδεσιμότητας και οδικής ασφάλειας. Ως εκ τούτου πέρα της αναγνωρισμένης και από το νέο ΠΠΧΣΑΑ οδικής σύνδεσης Μαρώνειας - Παραλίας Πετρωτών (Π/Υ: 8.000.000 €) η χρήση τους από την Ο.Χ.Ε. (εφόσον κριθεί απαραίτητη) θα είναι περιορισμένη και θα αφορά σημειακές παρεμβάσεις.

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
90	Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους
Π/Υ	5.000.000
<p>Στο Π.Π. μπορούν να περιληφθούν δράσεις που συνδέονται οργάνωση και την λειτουργία "ανοικτών αρχαιολογικών πάρκων" σε περιοχές όπου υπάρχει σχετική πυκνότητα αρχαιολογικών μνημείων - υποδομών ή/και οικολογικών πόρων αντίστοιχα. Οι δράσεις που αποσκοπούν στην δημιουργία τοπικών περιηγητικών διαδρομών μπορεί να περιλαμβάνουν ενέργειες όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Χάραξη και διάνοιξη μονοπατιών - Τοπικές σημάνσεις και ενημερωτικές πινακίδες - Δημιουργία στάσεων ξεκούρασης, παρατηρητηρίων, σημείων θέας, κρηνών κ.α. - Κατασκευή υποδομών ασφαλείας (στηθαία, μικρές γέφυρες, σταθμοί). <p>Ειδικά σε περιοχές αρχαιολογικού ενδιαφέροντος που βρίσκονται εντός ή περί περιοχών Εθνικών Πάρκων είναι αναγκαία η συνδιαμόρφωση των τοπικών διαδρομών προκειμένου να εξυπηρετούν πολυδιάστατα την ήπια τουριστική ανάπτυξη.</p>	

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
91	Ανάπτυξη και προώθηση του τουριστικού δυναμικού φυσικών περιοχών
Π/Υ	8.159.378
<p>Επίσης μπορούν να περιληφθούν έργα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - προστασίας και ανάπλασης ακτών για ήπια τουριστική ανάπτυξη - κέντρα πληροφόρησης σε οικολογικά ενδιαφέρουσες περιοχές - έργα για πρόληψη και προστασία ευαίσθητων οικολογικά περιοχών από τουριστικές δραστηριότητες - έργα για την προώθηση του θερμαλισμού κ.α. 	

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
92	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιας τουριστικής περιουσίας
Π/Υ	550.000
<p>Σύμφωνα με την Εξειδίκευση του ΠΕΠ μέρος της αρχικής χρηματοδότησης (250.000€) θα αξιοποιηθεί στο πλαίσιο της Τουριστικής Προβολής. Το Πεδίο Παρέμβασης 92 ερμηνεύεται ότι θα μπορούσε να περιλάβει και την ανάπτυξη υποδομών δημόσιας τουριστικής περιουσίας όπως για παράδειγμα:</p>	

- βελτιώσεις σε (μικρά) τουριστικά αγκυροβόλια
- αναπλάσεις τουριστικών ακινήτων (δημοσίων)

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
93	Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών τουρισμού
	550.000
<p>Αφορά κύρια έργα τουριστικής προβολής που περιλαμβάνουν δημιουργία ψηφιακού και έντυπου υλικού προβολής, συμμετοχή σε εκθέσεις, φιλοξενία δημοσιογραφικών αποστολών κ.ο.κ. Τα έργα τουριστικής προβολής θα καθοριστούν κύρια από το Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης στο οποίο θα πρέπει να ενταχθούν και οι δράσεις προβολής - προώθησης της Ο.Χ.Ε. προκειμένου οι ενέργειες προβολής να είναι κοινές.</p>	

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
94	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς
Π/Υ	20.000.000
<p>Περιλαμβάνει εργασίες εντός και εκτός αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και πολιτιστικών υποδομών. Ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της αρχαιολογικής έρευνας και της τεκμηρίωσης του πολιτιστικού περιεχομένου. - Εργασίες διάσωσης και προστασίας αρχαιοτήτων, εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης, εργασίες προστασίας από φυσικούς κινδύνους και κινδύνους της κλιματικής αλλαγής, αναπλάσεις - Διαμόρφωση επισκέψιμων χώρων, ανάδειξη μνημείων και υποδομές αξιοποίησης τους (εκδοτήρια, φωτισμός, ορισμός διαδρομών ξενάγησης, ερμηνευτικά μέσα, εγκατάσταση πολυγλωσσικών συστημάτων αυτόματης ξενάγησης). - Διαμόρφωση εξωτερικών χώρων (περιφράξεις, σημάσεις, προσβάσεις - προσβάσεις ΑΜΕΑ, φύλαξη) - Κτιριακές και Η/Μ εργασίες μουσείων και άλλων υποδομών πολιτισμού - Σήμανση τουριστικά ενδιαφερόντων περιοχών (πολιτιστικών - οικολογικών) - Προμήθεια εξοπλισμού, προγραμματισμός, ψηφιοποίηση "έξυπνων" συστημάτων ξενάγησης. <p>Το ΠΠ περιλαμβάνει επίσης παρεμβάσεις συνεχιζόμενων έργων των ΕΠ της Περιόδου 2007-2013 (Τέμενος Βαγιαζήτ, Αναπλάσεις κτιρίων Ξάνθη - Καβάλα) που σχετίζονται με την ΟΧΕ, αλλά για διαχειριστικούς λόγους δεν εντάσσονται.</p>	

6γ	Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
95	Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς
Π/Υ	800.000
<p>Στην παρέμβαση αυτή μπορούν να ενταχθούν έργα που σχετίζονται με δημιουργία (ανάπτυξη) νέων υπηρεσιών στον τομέα πολιτισμού, ενίσχυση δομών προώθησης πολιτισμού και δημόσιων - μη κερδοσκοπικών φορέων διοργάνωσης εκδηλώσεων. Στο πλαίσιο της προβολής περιλαμβάνεται ενιαία σήμανση πολιτιστικών πόρων, παραγωγή υλικού προώθησης, κάλυψη εξόδων διαφήμισης κ.ο.κ.</p>	

8iii	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
104	Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
Π/Υ*	2.467.892
<p>Ενέργειες που μπορεί να υλοποιηθούν στο πλαίσιο της ΠΠ και σχετίζονται με την ΟΧΕ αποτελούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η κατάρτιση επαγγελματιών ή/και παρεχόντων περιστασιακών υπηρεσιών τουρισμού σε πρακτικές "ασφαλούς" ξενάγησης, - Η Επιμόρφωση επιχειρηματιών - διαχειριστών τοπικών μικρών μονάδων της αλυσίδας αξίας του τουρισμού - Ενίσχυση γυναικείας και νεανικής επιχειρηματικότητας στην παροχή υπηρεσιών πολιτιστικού τουρισμού - οικοτουρισμού και την οργάνωση δραστηριοτήτων που συνδέονται με αυτές - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον Πολιτισμό - Διδασκαλία, εκμάθηση και εκπαίδευση σε τέχνες που σχετίζονται με την ΟΧΕ (π.χ. γλυπτική) 	
10α	Επενδύσεις στην εκπαίδευση την κατάρτιση, και την επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση με την ανάπτυξη υποδομών, κατάρτισης και εκπαίδευσης
50	Εκπαιδευτική υποδομή για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και για την εκπαίδευση ενηλίκων
Π/Υ*	2.000.000
<p>Το Πεδίο Παρέμβασης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αγορά και διαμόρφωση εξοπλισμού και την δημιουργία υποδομών που στοχεύουν να αναπτύξουν ολοκληρωμένα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης / κατάρτισης σε τουριστικά επαγγέλματα ή σε επαγγέλματα πολιτισμού (π.χ. δημιουργία πιστοποιημένων αντιγράφων αρχαιολογικών ευρημάτων) .</p>	

ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

Το Χωρικό Πρότυπο της Ο.Χ.Ε. υπακούει στο στόχο της δημιουργίας ενός ενιαίου δικτύου μνημείων / τοποσήμων / αρχαιολογικών χώρων / τόπων ενδιαφέροντος, περιοχών αξιόλογου τοπίου και πολιτιστικών υποδομών και θεσμών που θα συνδέονται με τις υφιστάμενες εντός Περιφέρειας περιοχές τουριστικής ανάπτυξης και τις πύλες εισόδου τουριστικών ροών στην ΑΜΘ.

Στόχος της δικτύωσης είναι η άμεση παροχή ενός ελκυστικού, πολύπλευρου, ολοκληρωμένου, συνεκτικού και αφομοιώσιμου περιεχομένου προς τους χρήστες (τουρίστες, επισκέπτες, κατοίκους), το οποίο θα αναδεικνύει την ιστορική και πολιτιστική ταυτότητα της Περιφέρειας κατά τρόπο τέτοιο ώστε να αυξάνει την ελκυστικότητα της ως τουριστικού προορισμού, να κάνει περισσότερο αναγνωρίσιμη την ταυτότητα και την εικόνα της διεθνώς και να λειτουργεί προς όφελος της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας, της τοπικής ανάπτυξης, της κοινωνικής και πολιτιστικής προόδου.

Το Χωρικό πρότυπο προσδιορίζεται βάση τριών στοιχείων: Πόλων, Κόμβων και Αξόνων.

- **Οι Πόλοι**, ευρύτερες περιοχές (πολύγωνα) που περιλαμβάνουν (μεταξύ άλλων) σύνολα μνημείων, υποδομών πολιτιστικού ή τουριστικού ενδιαφέροντος με μια γεωγραφική συγκέντρωση - συνάφεια (σημεία). Οι πόλοι είναι οι κύριοι παράγοντες ελκυστικότητας των τουριστών. Προσδιορίζονται δια των ιστορικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών τους τα οποία μπορεί να αναφέρονται σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους και διαφορετικά πολιτιστικά στοιχεία, ως εκ τούτου είναι πολυδιάστατοι, πολύμορφοι και μοναδικοί. Στόχος για αυτούς είναι να λειτουργήσουν ως σύνολα που θα παρέχουν ολοκληρωμένες υπηρεσίες δημιουργώντας έτσι πολλαπλασιαστικά οφέλη ως προς την ελκυστικότητα τους. Οι ιδιότητες τους πέρα από την χωρική / μνημειακή διάσταση περιλαμβάνουν και την άυλη επένδυση σε αυτούς που περιλαμβάνει την ανάπτυξη υπηρεσιών πολιτιστικού χαρακτήρα.

Το μέγεθος και η ακτινοβολία των Πόλων διαφέρει ανάλογα του περιεχομένου τους και της σημασίας τους η οποία καθορίζεται από την σπουδαιότητα των πόρων που περιλαμβάνουν. Επισημαίνεται ότι οι Πόλοι αν και προσδιορίζονται από το πολιτιστικό τους ενδιαφέρον δεν περιλαμβάνουν μόνο πολιτιστικά στοιχεία, άλλα και οποιοδήποτε άλλη υποδομή ή υπηρεσία μπορεί να εμπλακεί στην "αλυσίδα αξίας" του τουρισμού της περιοχής. Η θεώρηση αυτή είναι απαραίτητη καθώς η επίσκεψη σε ένα μέρος τις περισσότερες φορές δεν καθορίζετε μονοδιάστατα. άλλα από το σύνολο των δυνατοτήτων που παρέχεται

Επίσης στην "κατηγορία" των πόλων εντάσσονται και ορισμένοι σημειακοί τόποι, που βρίσκονται απομονωμένοι από άλλα στοιχεία, έχουν ωστόσο σημαντικό ρόλο στην συνεκτικότητα (συνέχεια) και την πυκνότητα του δικτύου.

- **Οι Κόμβοι**, οι κύριες περιοχές αφετηρίας των τουριστικών κινήσεων στο δίκτυο (τερματικά), άλλα και τα σημεία σύνδεσης και αναδιανομής των ροών.

Οι κόμβοι ταυτίζονται με τις περιοχές τουριστικούς προορισμούς όπου διαμένουν οι τουρίστες στην ΑΜΘ, άλλα και με τα σημεία εισόδου τους στην Περιφέρεια (Συνοριακοί Σταθμοί, Αεροδρόμια). Περιλαμβάνουν επίσης τους Κόμβους του Οδικού δικτύου που αποτελούν τα σημεία σύνδεσης εσωτερικά. Μια άλλη κατηγορία κόμβων είναι οι ημι-κόμβοι, αυτοί που εξυπηρετούν τη διαχείριση και τη βελτίωση της απόδοσης του δικτύου (π.χ. διοικητικά κέντρα). Ορισμένες περιοχές αποτελούν ταυτόχρονα πόλους και κόμβους και σε αυτές τις περιοχές στόχος είναι η "επέκταση" προκειμένου αφενός ως πόλοι να αυξήσουν την ελκυστικότητά τους, αφετέρου ως κόμβοι να διαχύσουν την ροή προς τα άλλα τμήματα του δικτύου

- **Οι άξονες**, που συντίθενται από τόξα. Τα τόξα συνδέουν τους κόμβους και τους πόλους μεταξύ τους. Όπως έχει αναφερθεί στην στρατηγική οι άξονες διακρίνονται σε δύο.

Ο πρώτος είναι λειτουργικός άξονας που ουσιαστικά ταυτίζεται με το μεταφορικό δίκτυο. Κύρια χαρακτηριστικά του που επηρεάζουν την Ο.Χ.Ε. αφορούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά του δικτύου (χωρητικότητα, ταχύτητας, ασφάλειας), άλλα και ενδεχόμενες υπηρεσίες που μπορεί να προσφέρει (π.χ. σημάνσεις, έξυπνες πινακίδες κ.α.). Ο εννοιολογικός άξονας αποτυπώνεται χωρικά από το ίχνος της Αρχαίας Εγνατίας Οδού και στοχεύει να ενοποιήσει το περιεχόμενο των επιμέρους πόλων και να το οργανώσει μέσα στο ιστορικό και πολιτιστικό πλαίσιο. Με βάση τον άξονα αυτό αναπτύσσονται συνδέσεις (τόξα) με τους επιμέρους πόλους. Λόγω της ποικιλότητας του πολιτιστικού αποθέματος της ΑΜΘ είναι απαραίτητο οι συνδέσεις αυτές να εξεταστούν σε

Θεματικό επίπεδο προκειμένου το χωρικό μοντέλο να προσχωρήσει στην σύνθεση του. Οι θεματικές αυτές καθορίζονται βάση δύο παραγόντων 1) του ιστορικού πλαισίου και 2) του αναπτυξιακού πλαισίου σύμφωνα με την μεθοδολογία που θα αναλυθεί παρακάτω.

Πόλοι

Γέφυρα Φωτολείβους - Συμβολής (Σημειακό): πέρασμα της Εγνατίας Οδού το οποίο σηματοδοτεί την έναρξη την έναρξη της στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη. Αν και είναι αποκομμένη από άλλους πόλους στην ΑΜΘ, συνδέεται με περιοχές - πόρους τουριστικού ενδιαφέροντος στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (Αγγίτης, Αλιστράτη, Αμφίπολη) συνεπώς η σήμανση ανάδειξη της είναι ιδιαίτερα σημαντική για μια πιθανή επέκταση του δικτύου προς τα Δυτικά. Συνδέεται επίσης με τις αρχαίες και βυζαντινές οχυρώσεις και ακροπόλεις που αναπτύσσονται στο Παγγαίο, περιμετρικά της πεδιάδας και στην πόλη της Δράμας.

Κύριο έργο αφορά την ανάδειξη σήμανση της Γέφυρας ως χώρου περιήγησης - αναψυχής και την υποστήριξη ανάπτυξη υποστηρικτικών υποδομών.

Φίλιπποι: Αποτελεί πρωτεύοντα πόλο αρχαιολογικού ενδιαφέροντος στην ΑΜΘ. Κέντρα του ενδιαφέροντος αποτελούν τόσο ο Αρχαιολογικός χώρος των Φιλιππων, όσο και η πεδιάδα στην οποία έλαβε χώρα η ιστορική μάχη. Ο αρχαιολογικός Χώρος περιλαμβάνει το αρχαίο θέατρο Φιλιππων (όπου κάθε καλοκαίρι πραγματοποιείται το ομώνυμο Φεστιβάλ), το Forum και την εμπορική αγορά, την παλαιόστρα, τις νησίδες με ιδιωτικές κατοικίες και τους παλαιοχριστιανικού ναούς. Κύριος στόχος είναι η υποστήριξη της ανακήρυξης της περιοχής ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου, η ενίσχυση της ερμηνείας με σύγχρονες τεχνολογικές και ψηφιακές υπηρεσίες που θα υποστηρίζουν την ποιότητα της εμπειρίας των επισκεπτών. Ένας δεύτερος στόχος είναι η ανάδειξη της περιοχής της μάχης των Φιλιππων μέσω ερμηνευτικών σημάνσεων σε κατάλληλες θέσεις θέασης στην ευρύτερη περιοχή, οι οποίες θα δίνουν πληροφορίες και περιγραφές για την μάχη. Η ανάδειξη της μάχης των Φιλιππων ως όχημα για την αύξηση της αναγνωσιμότητας της ΑΜΘ θα πρέπει να υποστηριχθεί και από ψηφιακές καινοτόμες υπηρεσίες. Σε αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσε να συμβάλει η ανάπτυξη τρισδιάστατων ψηφιακών αναπαραστάσεων της μάχης και την ανάπτυξη εφαρμογών που θα χρησιμοποιούνται On site (π.χ. μέσω tablet από σημεία θέασης) ή και απομακρυσμένα ως App (π.χ. δημιουργία Fillipoi Battlemap ή ακόμα και τροφοδοτώντας ένα έγκυρο ψηφιακό μοντέλο εδάφους για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών παιχνιδιών προσομοίωσης.

Ο χώρος συμπληρώνεται και από άλλους αξιόλογους πόρους όπως το Βάπτισμα της Λυδίας, την περιοχή Κεφαλάρι καθώς και το πάρκο των Πηγών Δοξάτου ως περιοχές περιήγησης - αναψυχής γύρω από τους Φιλιππους.

Από πλευράς πολιτιστικών υπηρεσιών το Φεστιβάλ Φίλιππων - Θάσου αποτελεί τον σημαντικότερο πολιτιστικό θεσμό της ΑΜΘ με συνεχή λειτουργία από το 1957. Στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. στόχο αποτελεί η αναβάθμιση της διασύνδεσης του Φεστιβάλ με τις τοπικές επιχειρήσεις του τουριστικού κλάδου, άλλα και η μεγαλύτερη ολοκλήρωση του στο τουριστικό προϊόν της Περιφέρειας.

Καβάλα: Η Πόλη της Καβάλας συγκεντρώνει έναν ιδιαίτερα υψηλό αριθμό πολιτιστικών και ιστορικών μνημείων που είναι διάσπαρτα σε όλη την πόλη και τα οποία συνδέονται με όλες τις ιστορικές

περιόδους ταυτόχρονα μαζί με τις γειτονικές παράκτιες περιοχές αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς στην ΑΜΘ. Η Καβάλα είναι ο μεγαλύτερος από άποψη επισκεψιμότητας προορισμός αστικού, συνεδριακού και εκθεσιακού τουρισμού στην ΑΜΘ. Διαθέτει ιδιαίτερα σημαντικές πολιτιστικές υποδομές, οι σημαντικότερες από τις οποίες αξιοποιούν μνημειακούς χώρους της ύστερης Βυζαντινής και Οθωμανικής Περιόδου (Ιμαρέτ, Φρούριο, κτίρια Παλαιάς Πόλης), παλαιές προβιομηχανικές εγκαταστάσεις (καπναποθήκες) και σημαντικά τοπόσημα (Φρούριο, Καμάρες). Η ανάπτυξη, προστασία και ανάδειξη μνημείων και πολιτιστικών υποδομών αναμένεται να εξειδικευτεί στο πλαίσιο του σχεδιασμού για την Αστική Ανάπτυξη. Στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. κύριο ενδιαφέρον εστιάζεται στην ενιαία σήμανση των περιοχών - μνημείων που βρίσκονται εντός και περί της πόλης, της ενιαίας διαχείρισης καθώς και της ανάδειξης στοιχείων που σχετίζονται με την Αρχαία Εγνατία (ή μεταγενέστερες παραλλαγές της) που βρίσκονται περιμετρικά της πόλης.

Η Καβάλα εντάσσεται στο σύνολο των θεματικών δικτύων.

Ακόντισμα (σημειακό): Πρόκειται για σταθμό επί της Εγνατίας Οδού, ο οποίος εγκαταστάθηκε κατά τα ρωμαϊκά χρόνια και διατηρήθηκε ως φρούριο την βυζαντινή και οθωμανική περίοδο. Στόχος είναι η ανάδειξη του και η διαμόρφωση της περιοχής για περιήγηση - αναψυχή.

Θάσος: Η Θάσος πέρα από το ότι αποτελεί τον πλέον ώριμο τουριστικό προορισμό στην ΑΜΘ, διαθέτει επίσης τεράστιο πολιτιστικό απόθεμα. Η σύνδεση της με την Εγνατία Οδό είναι έμμεση ωστόσο ως περιοχή διαμονής των περισσότερων αλλοδαπών επισκεπτών αποτελεί κύριο μέρος του δικτύου της Ο.Χ.Ε. και συνεπώς θεωρείται ένα από τα πρωτεύοντα σημεία αφετηρίας για την εισαγωγή τουριστών στην περιοχή της Ο.Χ.Ε.. Συνεπώς τόσο οι δράσεις προβολής της Ο.Χ.Ε. Εγνατίας Οδού, όσο και η ανάπτυξη πρακτικών ενιαίας διαχείρισης έχουν εφαρμογή στην Θάσο. Κύρια στοιχεία σε αυτήν για την Ο.Χ.Ε. αποτελούν το Αρχαιολογικό Μουσείο και η σύνδεση του με τα Αρχαιολογικά Μουσεία επί του άξονα της Εγνατίας, το (υπό αποκατάσταση - ανάδειξη από το ΕΣΠΑ 2007-2013 και προσωρινά μη λειτουργικό) αρχαίο θέατρο Θάσου το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά με αυτό των Φίλιππων (και το Φρούριο της Καβάλας) ως υποδομή του Φεστιβάλ Φίλιππων - Θάσου καθώς και αρχαία Πόλις και Αγορά της Θάσου.

Η συμμετοχή ΜΜΕ από την Θάσο μαζί με άλλες της αλυσίδας αξίας του Τουρισμού σε Πόλους της Ο.Χ.Ε., με στόχο την παροχή υψηλών υπηρεσιών τουρισμού, είναι επίσης σημαντική καθώς θα συμβάλει στην διάχυση των τουριστικών ροών προς την υπόλοιπη περιφέρεια, αλλά και εν γένει στην επιχειρηματική ανάπτυξη σε περιοχές που θεωρούνται λιγότερο ώριμες τουριστικά. Ορισμένες από τις δράσεις μπορούν να υποστηριχθούν από το Ε.Π.ΑΛ. (υποστήριξη ΤΑΠΤοΚ, αγκυροβόλια - ευέλικτες υπηρεσίες μεταφοράς κ.λπ.).

Ξάνθη: Αντίστοιχα με την Καβάλα, η Ξάνθη παρουσιάζει ένα σημαντικό πολιτιστικό απόθεμα και μια ισχυρή συγκέντρωση μνημείων και υποδομών που συμπληρώνονται από την λειτουργία του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου τόσο ως χώρου προαγωγής της ΕΤΑ, όσο και ως σημαντικού περιφερειακού πόλου συνεδριακού τουρισμού. Πέρα από τις επιλογές που θα γίνουν σε επίπεδο Αστικής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. είναι σημαντική (όπως και στις περιπτώσεις των άλλων αστικών κέντρων) της ένταξης των κύριων μνημείων και υποδομών στο πλαίσιο της ενιαίας διαχείρισης του Πολιτιστικού Αποθέματος της Εγνατίας Οδού, άλλα και της ανάπτυξης συνεργατικών σχημάτων για τις επιχειρήσεις.

Από πλευράς ανάδειξης νέων στοιχείων σημαντική θεωρείται η ανάδειξη του Βυζαντινού Κάστρου της Ξανθείας.

Στην ευρύτερη περιοχή της Ξάνθης και σε μία ζώνη λίγων χιλιομέτρων από την Εγνατία Οδό εντοπίζονται μια σειρά από φρούρια και οχυρωματικές εγκαταστάσεις αρχαίων και ρωμαϊκών χρόνων με σημαντικότερα την ακρόπολη της Τοπείρου και το φρούριο των Φιλιών, όπως και ταφικοί τύμβοι της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου. Για τις περιοχές αυτές προτείνεται η σήμανση και δικτύωση τους σε τοπικές περιηγητικές - πεζοπορικές διαδρομές που θα σημαίνονται και θα συνδέονται από τους κόμβους του Αυτοκινητοδρόμου της Εγνατίας Οδού.

Αναστασιούπολη (σημειακό): Βυζαντινή πόλη που κατασκευάστηκε στην τοποθεσία παλαιότερου σταθμού της Αρχαίας Εγνατίας (Stabulo Diomedis). Η περιοχή μπορεί να αναδειχθεί σε συνδυασμό με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων οικότουρισμού στην περιοχή της Βιστωνίδας (πεζοπορικές διαδρομές, Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης) και να αναδειχθεί ως μέρος του δικτύου πόλων της Ο.Χ.Ε..

Μεσαιωνική Γέφυρα Πολυάνθου (σημειακό) : Παρά το γεγονός ότι πρόκειται για νεότερο μνημείο (17ος αιώνας) αποτελεί ένα σημαντικό δείγμα αρχιτεκτονικής. Στόχος είναι η αποκατάσταση, η ανάδειξη (σήμανση).

Αβδηρα: Ο Πόλος των Αβδήρων συγκροτείται από ένα σύνολο αρχαιολογικών χώρων που αναπτύσσονται στην παράκτια ζώνη ως το Πόρτο Λάγος και περιλαμβάνουν:

- τον αρχαιολογικό χώρο των Αβδήρων
- την Ρωμαϊκή Αγροικία του Μώλου
- τον αρχαίο οικισμό του Πολύστουλου
- την Αρχαϊκή Πόλη Αβδήρων στη θέση Βάλτα Ζαμπάκη
- τον Αρχαιολογικό χώρο Πόρων
- το Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων.

Κύρια ζητήματα στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. για τον πόλο αυτό είναι α) η οργάνωση της λειτουργίας όλων των παραπάνω περιοχών ως ένα συγκροτημένο ανοικτό αρχαιολογικό πάρκο σε συνδυασμό με την λειτουργία του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, β) η βελτίωση της διασύνδεσης του πόλου με τους υφιστάμενους τουριστικούς προορισμούς της ΑΜΘ (Παράλια Καβάλας, Θάσο, Παράλια Αλεξανδρούπολης, Ξάνθη) γ) η αναβάθμιση του ρόλου τους και η σύνδεση τους με την τουριστική ανάπτυξη της Ξάνθης για μορφές ειδικού τουρισμού (Συνεδριακού, Οικότουρισμού, Οινοτουρισμού).

Κομοτηνή - Μαξιμιανούπολη: Πέρα από σημαντικές υποδομές (μουσεία) και μνημεία τοπόσημα τα οποία επικεντρώνονται στις πρόσφατες ιστορικές περιόδους (ύστερο Βυζάντιο), η Κομοτηνή αποτελεί σημαντικό κόμβο ως Διοικητικό Κέντρο της Περιφέρειας. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το Ιμαρέτ της Κομοτηνής που θεωρείται από τα αρχαιότερα οθωμανικά μνημεία στην Ευρώπη. Στο πέρασμα της Αρχαίας Εγνατίας από την περιοχή της Κομοτηνής εντοπίζεται η Μαξιμιανούπολις - Μοσυνόπολις, όπου στόχο αποτελεί η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου και η σύνδεση του με τις υποδομές της πόλης.

Δίπολο Μαρώνεια - Ζώνη: Καθώς η όδευση της αρχαίας Εγνατίας Οδού προσεγγίζει την ακτογραμμή βρίσκονται σε συνέχεια οι δύο σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι. Η ευρύτερη παράκτια περιοχή της Μαρώνειας - Πετρωτών - Δίκελλα - Μάκρη χαρακτηρίζεται ως μικρής τουριστικής ανάπτυξης, διαθέτει ωστόσο σημαντικές δυνατότητες, οι οποίες στα πλαίσια ενός σχεδιασμού Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης (κατά το υπό αναθεώρηση ΠΠΧΣΑΑ) θα υποστηριχθούν από την ανάδειξη του αρχαιολογικού αποθέματος. Η περιοχή χαρακτηρίζεται ως "εθνικής σημασίας" για την Περιφερειακή Στρατηγική για το Τοπίο. Οι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής έχουν σημαντικές απαιτήσεις σε έρευνα, ενώ η σήμανση και η επισκεψιμότητα τους είναι περιορισμένη.

Από πλευράς μνημείων κύρια περιοχή πολιτιστικού ενδιαφέροντος στην ευρύτερη περιοχή διέλευσης της αρχαίας Εγνατίας Οδού στην περιοχή της Μαρώνειας αναφέρονται κύρια στα Ρωμαϊκά και Βυζαντινά χρόνια με κύρια μνημεία:

- Το Ρωμαϊκό Πρόπυλο του Αγ. Χαράλαμπου
- Της αρχαιότητες στον παράκτιο και ενάλιο χώρο του Αγ. Χαράλαμπου
- Τον αρχαιολογικό χώρο Μαρώνειας
- Το αρχαίο Θέατρο
- Τον Αρχαιολογικό χώρο της Βυζαντινής Μαρώνειας και της Ισμάρας

Γύρω από την αρχαία Ζώνη (αποικία Σαμοθράκης κατά τον 6ο π.Χ. αιώνα) υπάρχει ένα σύνολο αρχαιολογικών χώρων με την αρχαία Σάλη (σημερινή Μάκρη) που περιλαμβάνουν: την αρχαία πόλη με το σύνολο των τειχών της, τα Ιερά του Απόλλωνα και της Δήμητρας, την οικία των αμφορέων, την Ακρόπολη, τα αρχαία λατομεία, το Ιερό των Πετρωτών, τα σωζόμενα τμήματα της Εγνατίας, ο αρχαιολογικός χώρος της Μάκρης (νεολιθικός οικισμός της 6ης χιλιετίας π.Χ.).

Τραϊανούπολη Φέρρες: Η Τραϊανούπολη αποτελεί έναν σχετικά περιορισμένο πόλο που περιλαμβάνει τα τείχη της αρχαίας πόλης και τα Χάνια - Λουτρά στα οποία δίπλα από τις σύγχρονες - λειτουργούσες εγκαταστάσεις βρίσκονται σημαντικά υπολείμματα των ρωμαϊκών και των οθωμανικών λουτρών. Η σημασία του είναι σημαντική για δύο λόγους. Ο πρώτος αφορά την ιστορική σημασία της περιοχής καθώς η πόλη αποτέλεσε το διοικητικό και θρησκευτικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής για 12 περίπου αιώνες και ως την οριστική καταστροφή της κατά τον Δεύτερο Παλαιολόγειο Εμφύλιο Πόλεμο. Ο Δεύτερος αφορά την θέση στην συνεκτικότητα του δικτύου της Ο.Χ.Ε. καθώς πέρα από την σύνδεση της περιοχής με το θερμαλισμό, σηματοδοτεί την αφετηρία του κύριου Κλάδου της Εγνατίας Οδού στην Ελληνική επικράτεια, την είσοδο στο Εθνικό Πάρκο του Δέλτα του Έβρου, ενώ βρίσκεται σε επαφή με τον περιαστικό χώρο της Αλεξανδρούπολης που αποτελεί έναν σημαντικό τουριστικό προορισμό, άλλα και σημαντικό κόμβο (Αεροδρόμιο - Λιμάνι τουριστικών ροών).

Οι αρχαιότητες στην περιοχή των Φερρών συνδέονται με την βυζαντινή περίοδο και εστιάζονται σε δύο μνημεία (σημεία) την Μονή Παναγίας Κοσμοσώτειρας που κτίστηκε το 1152 από τον Ισαάκιο Κομνηνό (σώζεται ο Ναός και τμήμα των τειχών και πύργων) και το Βυζαντινό Υδραγωγείο της ίδιας εποχής.

Διδυμότειχο - Πλωτινόπολη-Ταφικός τύμβος Μικρής Δοξιπάρας: Καθώς η Αρχαία Εγνατία Οδός εξέρχεται της Ελληνικής επικράτειας το Διδυμότειχο βρίσκεται πάνω σε μια σημαντική παράκαμψη της η οποία οδηγούσε στην Ανδριανούπολη.

Η περιοχή του Διδυμοτείχου αναπτύχθηκε από τα ρωμαϊκά χρόνια (Οχυρώσεις Καλέ, Πλωτινόπολη) πριν μετεξελιχθεί σε ένα από τα σημαντικότερα αστικά κέντρα της Βυζαντινής και Οθωμανικής Περιόδου και διετέλεσε ακόμα και προσωρινή πρωτεύουσα (έδρα αυτοκράτορα) του Βυζαντινού κράτους. Περιλαμβάνει πολλά και σημαντικά μνημεία και αρχαιότητες μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται: τα κτίσματα και τα ψηφιδωτά της Πλωτινόπολης, σημαντικές βυζαντινές εκκλησίες (μεταξύ αυτών και ο Αγ. Γεώργιος στον οποίο έγινε η στέψη του Ιωάννη Καντακουζηνού το 1341), οχυρωματικές εγκαταστάσεις (Πύλη Γέφυρας, Πύργος Βασιλοπούλας) και το Τέμενος του Βαγιαζήτ που αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα οθωμανικά και μουσουλμανικά χτίσματα στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο.

Η επιλογή επέκτασης του χωρικού εύρους της Ο.Χ.Ε. στηρίζεται αφενός στο γεγονός ότι το Διδυμοτείχο είναι ένας από τους ιστορικότερους οικισμούς στην ΑΜΘ και αφετέρου στην δυναμική που αναμένεται η επέκταση αυτή να αποφέρει στα αποτελέσματα της Ο.Χ.Ε., διαχέοντας την δυναμική της προς το Βόρειο τμήμα του Νομού Έβρου. Παράλληλα κύρια στόχευση για τον πόλο του Διδυμοτείχου, δεδομένου ότι ο αστικός της χώρος δεν είναι επιλέξιμος για την εφαρμογή ΣΒΑΑ, είναι η οργάνωση, ανάδειξη και προβολή του πολιτιστικού αποθέματος προς όφελος της αστικής ανάπτυξης.

Σαμοθράκη: Εντάσσεται στην Ο.Χ.Ε. για παρόμοιους λόγους που αναφέρθηκαν για την Θάσο. Διαφορά μεταξύ των δύο περιοχών αποτελεί ωστόσο το γεγονός ότι η Σαμοθράκη χαρακτηρίζεται από πολύ μικρότερη σε ένταση τουριστική ανάπτυξη. Υπό την έννοια αυτή ο ρόλος της δεν εστιάζεται τόσο στην λειτουργία της ως περιοχή που θα τροφοδοτήσει την ενδοχώρα, άλλα ως περιοχή που θα ωφεληθεί από την λειτουργία της Ο.Χ.Ε.. Στοιχείο που προσδιορίζει τη στόχευση της Ο.Χ.Ε. για την Σαμοθράκη είναι ότι πέρα από τις σημαντικές αρχαιότητες και τις ιδιαίτερες φυσικές ιδιαιτερότητες διαθέτει μια δυναμική εικόνα που χαρακτηρίζεται από την φήμη και τον μύθο της Νίκης, των Μυστήριων των μεγάλων θεών και των Καβείρων.

Κόμβοι

Κόμβους του δικτύου αποτελούν:

- Οι Πρωτεύοντες και δευτερεύοντες κόμβοι επί του Αυτοκινητοδρόμου της Εγνατίας Οδού
- Τα Αεροδρόμια Χρυσούπολης και Αλεξανδρούπολης
- Τα Λιμάνια της Αλεξανδρούπολης, Καβάλας (Παλαιό, Φίλιππος Β'), Θάσου, Σαμοθράκης
- Οι ανεπτυγμένοι τουριστικοί προορισμοί της ΑΜΘ που συνδέονται με ή δια της Εγνατίας Οδού και σύμφωνα με το υπό αναθεώρηση Χωροταξικό είναι:
  - Τα Αστικά κέντρα
  - Η Περιοχή ανατολικά της Καβάλας έως τη Ν. Καρβάλη
  - Η Περιοχή δυτικά της Καβάλας
  - Η νήσος Θάσος.

Άξονες

Ο ορισμός των εννοιολογικών διαστάσεων του άξονα γίνεται δια της σύνθεσης των θεματικών δικτυώσεων του πολιτισμού - τουρισμού. Οι δικτυώσεις αυτές δομούνται βάση δύο παραγόντων: (1) του ιστορικού πλαισίου, (2) του αναπτυξιακού πλαισίου, και δομούν διαδρομές. Οι διαδρομές αυτές παρουσιάζονται και αναλύονται σε επίπεδο σχεδιασμού πέρα από τα όρια της Ο.Χ.Ε.. Αυτό γίνεται για λόγους πληρότητας καθώς βασικός στόχος της Ο.Χ.Ε. είναι να αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό εργαλείο και όχι μια τμηματοποίηση των πολιτιστικών πόρων της Ο.Χ.Ε.. Συνεπώς η διερεύνηση σε επίπεδο ανάλυσης και στοιχείων που προσαρτώνται στο δίκτυο, τα οποία ωστόσο θα κριθούν ενδεχομένως εκτός περιοχής εφαρμογής Ο.Χ.Ε. στοχεύει στην ανάπτυξη συνεργιών σε όλη την περιφέρεια της ΑΜΘ.

Η διάκριση διαδρομών π.χ. σε ιστορικές περιόδους δεν γίνεται με στόχο τον περιορισμό του περιεχομένου, άλλα την διάκριση του προκειμένου να είναι περισσότερο αποδοτική η διαχείριση του. Αυτό γίνεται για διάφορους λόγους. Ένας εξ αυτών είναι η σχέση τουρισμού - πολιτισμού δημιουργείτε βάση του ενδιαφέροντος της αντίληψης των τουριστών για το πολιτιστικό περιεχόμενο η οποία διαφέρει ανάλογα του πολιτισμικού υπόβαθρου κάθε ομάδας τουριστών. Τουρίστες από χώρες που η πολιτισμική τους βάση στηρίζεται κύρια στον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό ενδιαφέρονται κυριότερα για την Αρχαιοελληνική και Ρωμαϊκή Περίοδο, ενώ μπορεί να αναγνωρίζουν την μάχη των Φιλιππων ως μία από τις σημαντικότερες μάχες για την ιστορία της Ευρώπης. Αντίστοιχα τουρίστες από χώρες του ορθόδοξου χριστιανικού κόσμου πιθανώς να έλκονται περισσότερο από τις κοινές θρησκευτικές αναφορές. και τουρίστες από μουσουλμανικές χώρες από μνημεία που σχετίζονται με το Ισλάμ. Φυσικά, παρά το ότι για λόγους ανάλυσης η χρήση τέτοιων στερεοτύπων χρησιμοποιείται, θα πρέπει να λαμβάνεται πάντα υπόψη ότι στην πραγματικότητα οι επισκέπτες μιας περιοχής σπάνια είναι τόσο μονοδιάστατοι και ότι στόχος τους είναι η βελτιστοποίηση της ποιότητας εμπειρίας που προσπαθούν να αποκομίσουν συνδυάζοντας όλα τα γνωστά σε αυτούς διαθέσιμα αγαθά και υπηρεσίες. Βάσει του ιστορικού πλαισίου δημιουργούνται άξονες που συνενώνουν πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία που σχετίζονται μεταξύ τους σε διαφορετικές περιόδους:

1. Η αρχαία και ελληνιστική: δίκτυα αρχαίων ελληνικών και ελληνιστικών μνημείων, χώρων και μουσείων, περιλαμβανομένης της «γης του μαρμάρου» (διάσπαρτοι χώροι αρχαίων λατομείων) και του «λίκνου της φιλοσοφίας» (δίκτυο αρχαίων ελληνικών αποικιών στην παράκτια ζώνη) που προτείνονται από το Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχέδιο Τουριστικής Ανάπτυξης
2. Η ρωμαϊκή και πρωτοχριστιανική: ρωμαϊκές αρχαιότητες, σταθμοί Εγνατίας, μουσεία
3. Η βυζαντινή: Οικισμοί, οχυρώσεις, εκκλησίες / μοναστήρια, θρησκευτικά κειμήλια
4. Η οθωμανική: Οικισμοί, Τεμένη, Ιμαρέτ (άσυλα), τεκέδες, μουσεία.

Οι παραπάνω άξονες ορίζονται ως κύριοι άξονες για τον σχεδιασμό της στρατηγικής της ΟΧΕ. Οι άξονες αυτοί συμπληρώνονται από υπάρχουσες ή προτεινόμενες διαδρομές που αναπτύσσονται ή σχεδιάζονται παράλληλα με την Εγνατία Οδό.

Συγκεκριμένα, το ΠΠΧΣΑΑ προτείνει επίσης το «τόξο υγροβιοτόπων και αρχαιολογικών χώρων στο παράκτιο μέτωπο» που σε μεγάλο βαθμό ταυτίζεται με την περιοχή της Ο.Χ.Ε. ενώ αναφέρει ενότητες ή δίκτυα:

- η «γη του κρασιού και της αμπέλου», που ταυτίζεται με τις διαδρομές των Δρόμων του Κρασιού της Μακεδονίας
- η «γη του μεταξιού» (περιοχή Σουφλίου, χωρίς χωρική "επαφή με την Ο.Χ.Ε.) και η «γη των καπνών» (βασική θεματική λόγω της ιστορικής σημασίας και της αφθονίας πόρων, που ακολουθεί τα κέντρα παραγωγής, αποθήκευσης και επεξεργασίας του καπνού που ως τις αρχές της δεκαετίας του 1980 υπήρξε η κυριότερη δραστηριότητα της ΑΜΘ).

Παράλληλα το ΠΠΧΣΑΑ προτείνει ως συμπληρωματικά δίκτυα τις πολιτιστικές διαδρομές (πρόκειται για υιοθέτηση παλαιότερης πρότασης της ΙΘ' ΕΚΠΑ (2001- Προτάσεις Δημιουργίας Αρχαιολογικών Περιηγήσεων για την τουριστική ανάπτυξη της Θράκης), η οποία ωστόσο περιορίζεται μόνο στην περιοχή αρμοδιότητας της): i) ΠΕ Έβρου (αρχαιολογικό μουσείο Αλεξανδρούπολης, Δοξιάρα, η Κοσμοσώτεια, τα βυζαντινά μνημεία Διδυμοτείχου, το τέμενος Βαγιαζήτ), ii) τις Πόλεις και Μνημεία της Εγνατίας Οδού (Αναστασιούπολη - Μαξιμιανούπολη - Τραιανούπολη - Νέστος - Βιστωνίδα - Ξάνθη - Κομοτηνή (Αρχαιολογικό Μουσείο) - Τάφος των Συμβόλων), iii) Έβρος (ποταμός και πόροι κατά το ρου του) και iv) Ερείπια αυτοκρατορικών πόλεων.

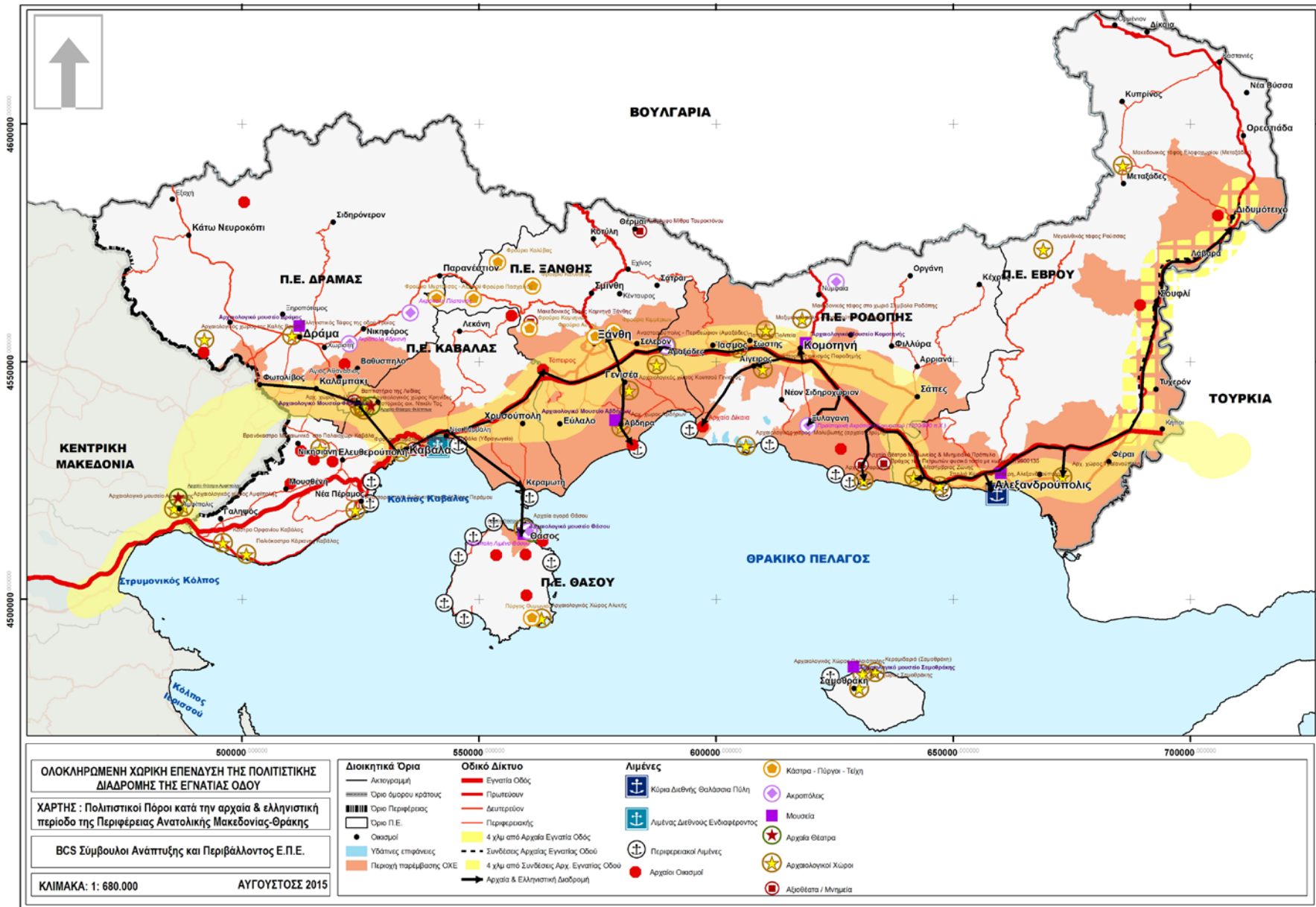
Ακολουθως παρουσιάζονται:

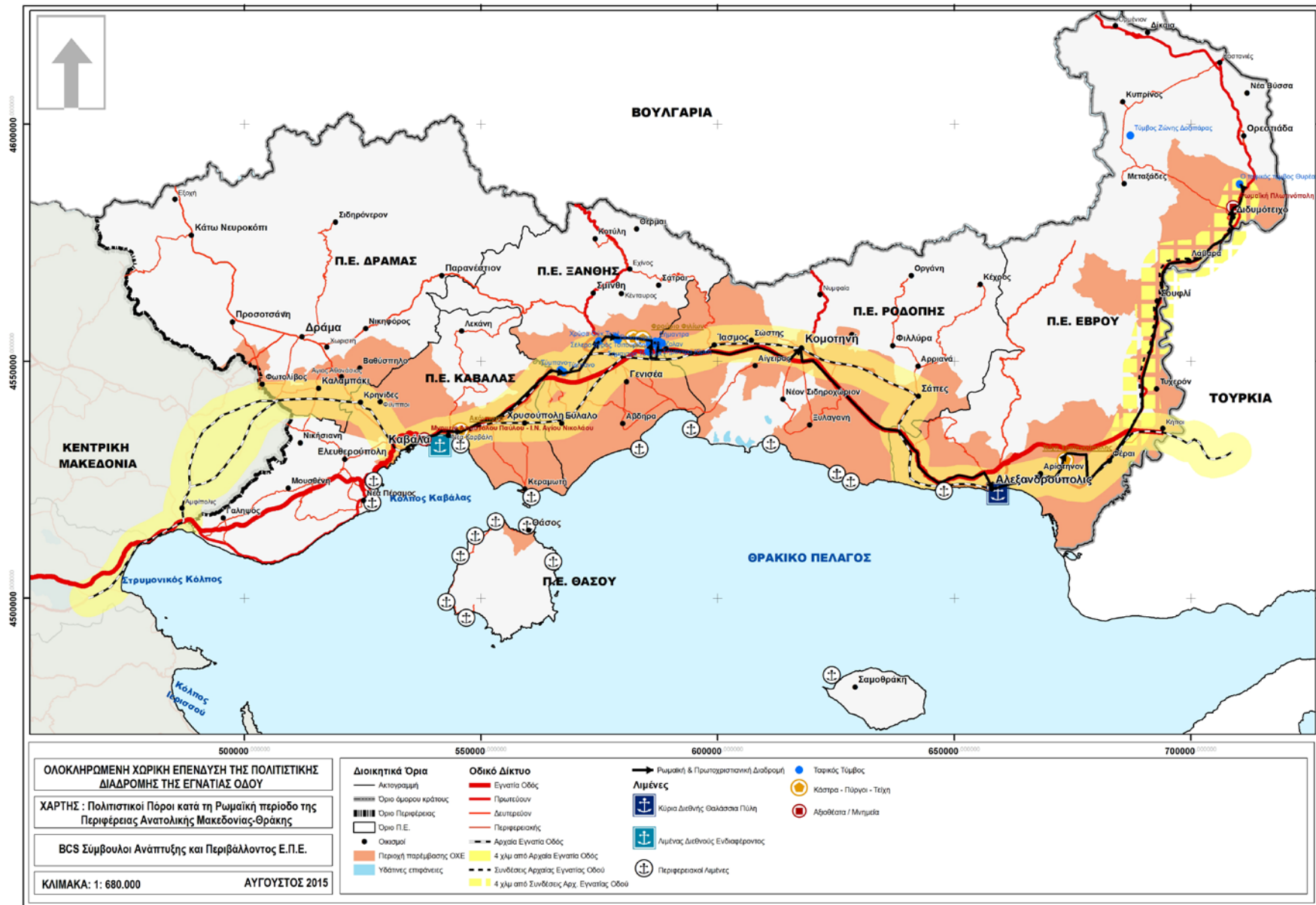
- Οι τέσσερις Διαδρομές της Ο.Χ.Ε.
- Οι δύο παράλληλες διαδρομές («κρασιού» και «μεταξιού και καπνού»)
- Η τελική προτεινόμενη χωρική οργάνωση της Ο.Χ.Ε.

Η συνολική περιοχή ορίζεται με «κεντρικό ίχνος» την Αρχαία Εγνατία, με περιμετρικά όρια στο ίχνος των Δημοτικών Ενοτήτων (ή, όταν αυτές είναι πολύ εκτεταμένες, Δημοτικών Διαμερισμάτων) και με «επεκτάσεις» σε περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος εκτός αυτών των ορίων, ειδικά σε ό,τι αφορά σε παρεμβάσεις υποδομών. Τα ίδια όρια θα λειτουργήσουν για το χωρικό εντοπισμό των επιχειρήσεων που θα είναι επιλέξιμες σε σχετικές δράσεις ενισχύσεων, ενώ για τη λειτουργία φορέων και δομών υποστήριξης και ηλεκτρονικών δικτύων, τα όρια επεκτείνονται σε όλη την Περιφέρεια.

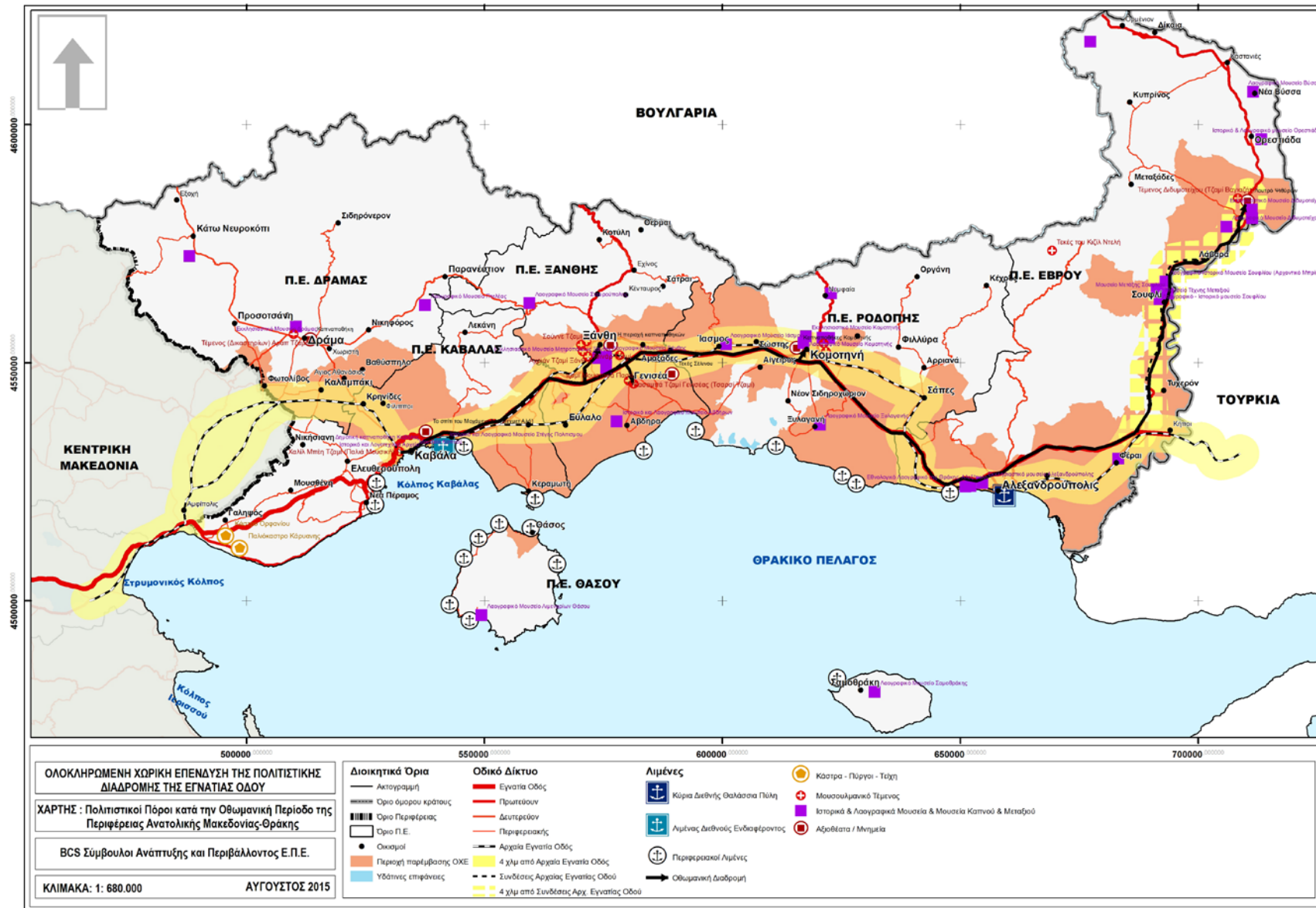
Ακολουθεί:

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

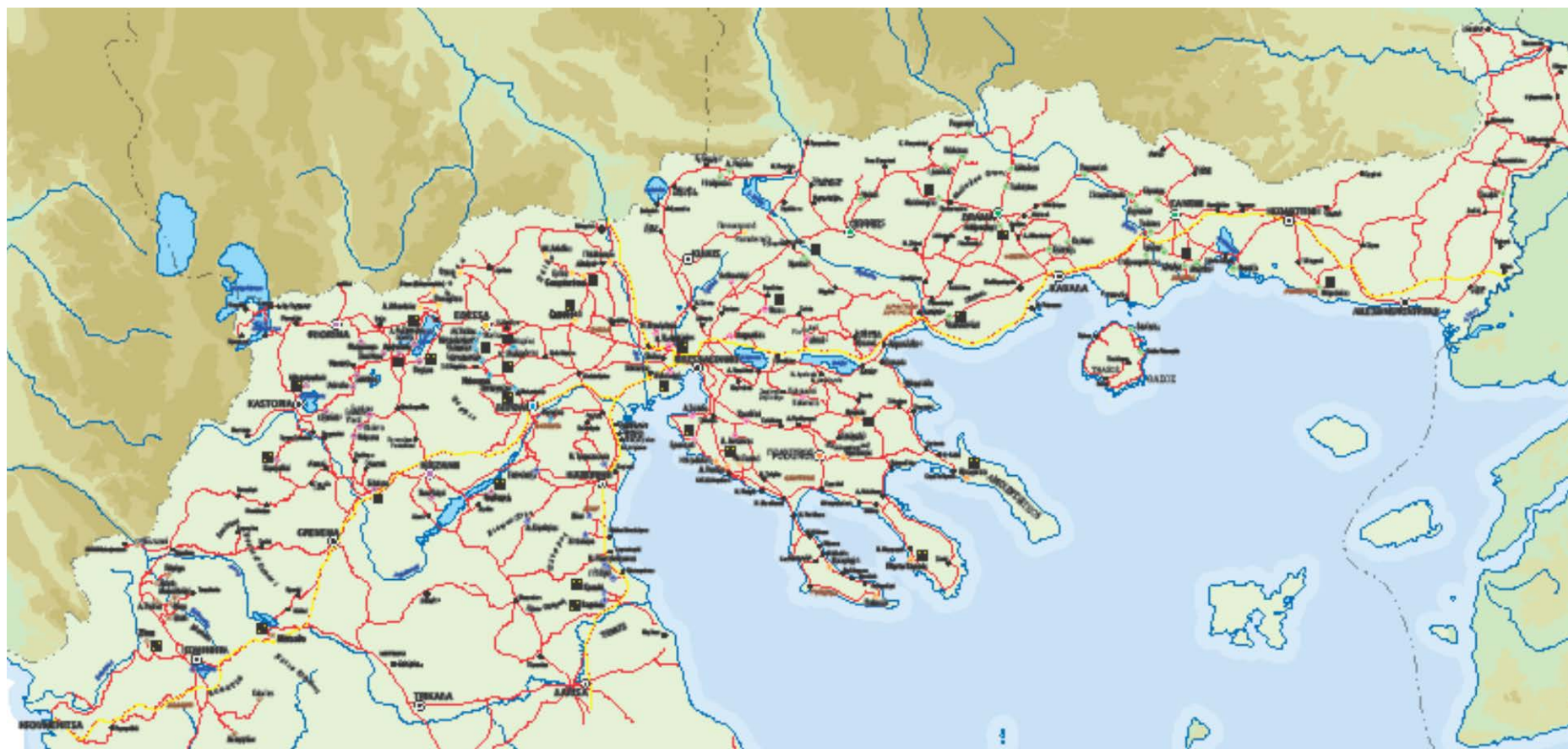

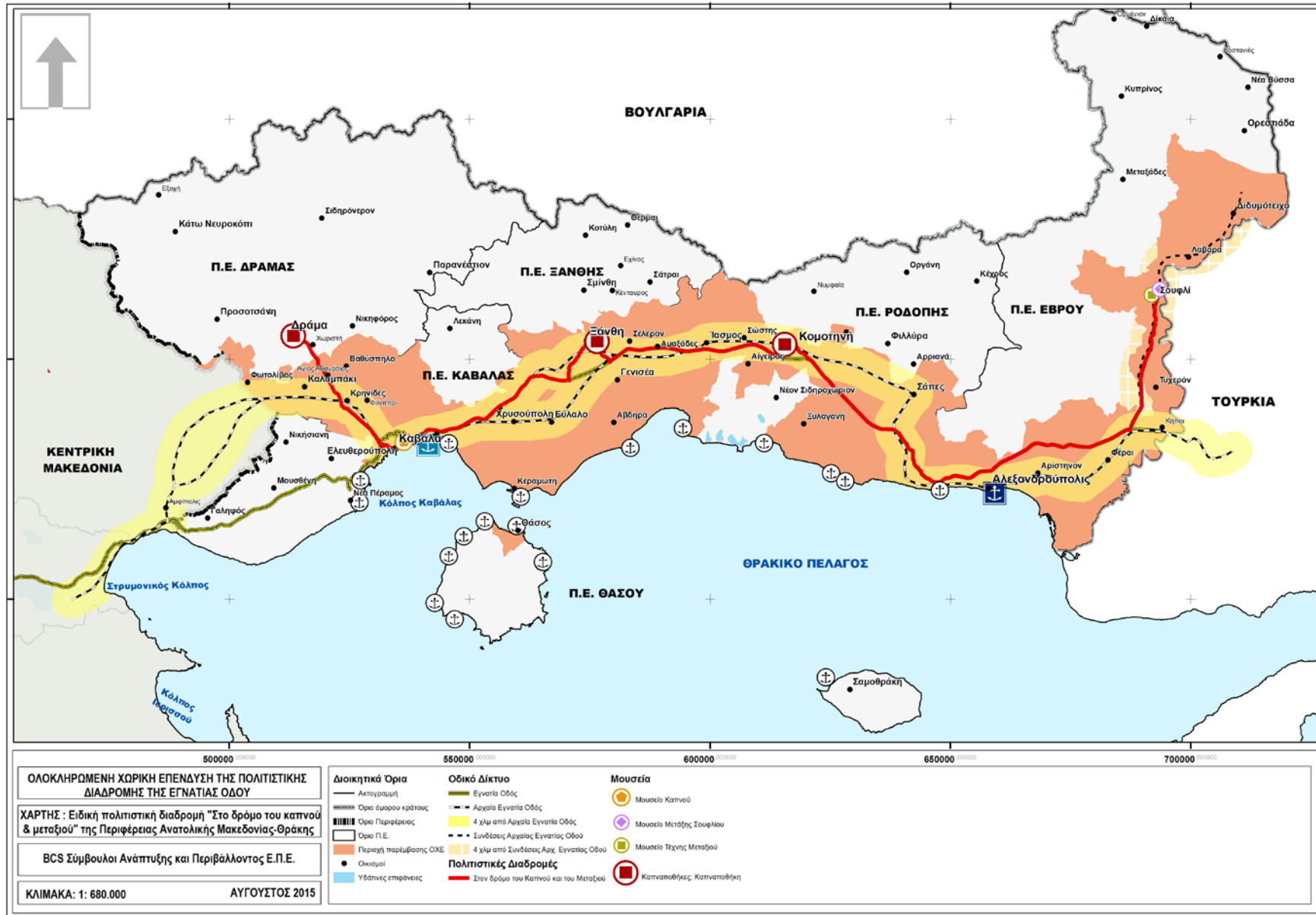

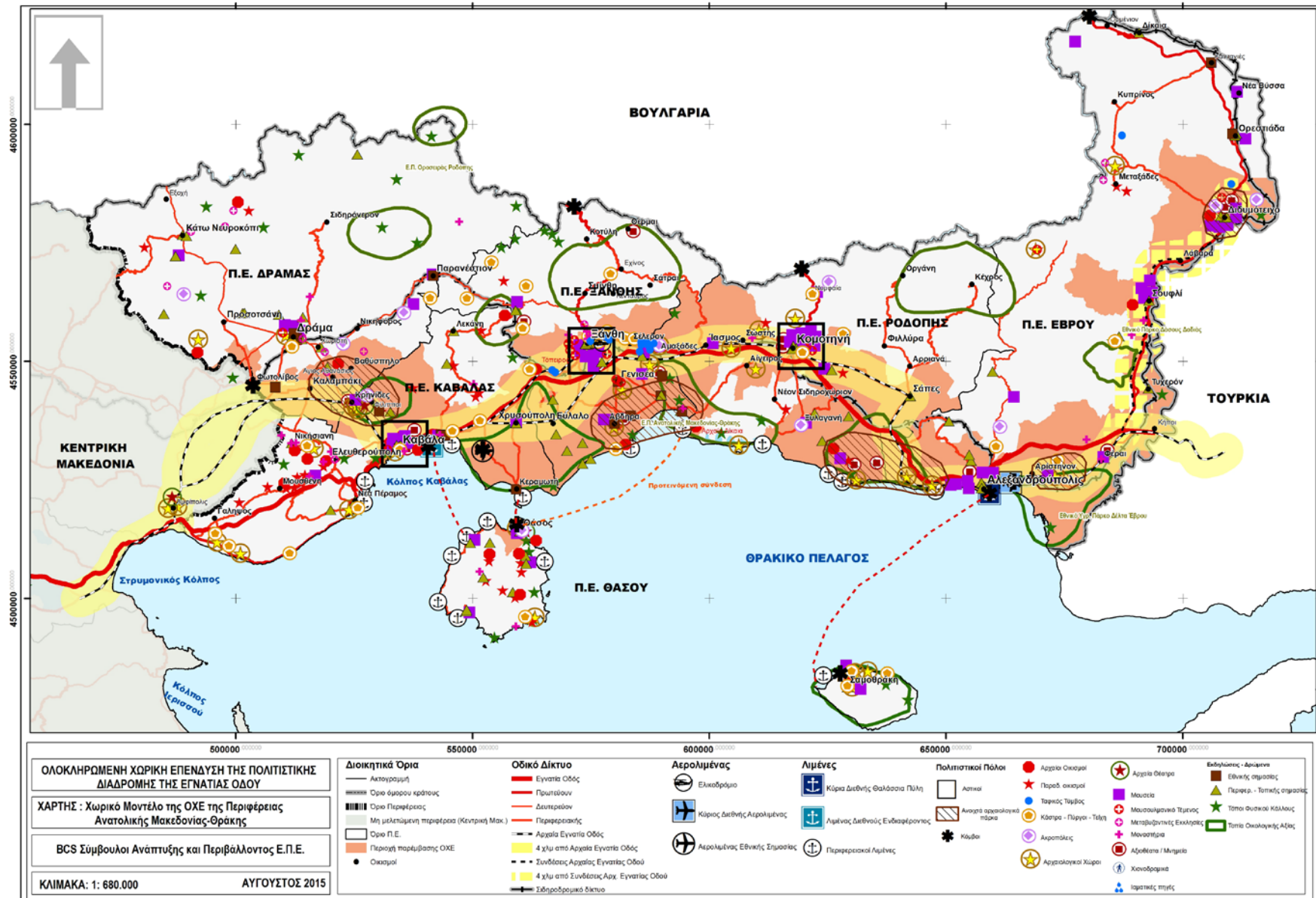
ΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΚΡΑΣΙΟΥ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.

2. ΔΡΑΣΕΙΣ

Το πρόγραμμα Δράσεων της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού - Τουρισμού επί της Εγνατία Οδού θα συντεθεί από δύο κατηγορίες δράσεων. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει δράσεις και έργα που έχουν ήδη προταθεί από φορείς και κρίνονται ότι συμβάλουν στην υλοποίηση της στρατηγικής και των αποτελεσμάτων της Ο.Χ.Ε.. Η επιλογή των έργων της κατηγορίας αυτής γίνεται μέσα από τη δεξαμενή προτάσεων που έχουν ήδη κατατεθεί και συγκεκριμένα από:

- Δήμους, επιμελητήρια, Ακαδημαϊκά ιδρύματα της ΑΜΘ, στο πλαίσιο κατάθεσης προτάσεων στις σχετικές δράσεις του ΠΕΠ κατά την διαδικασία εξειδίκευσης (Ιαν. - Μάιος 2015).
- Το υπουργείο Πολιτισμού και τις ΕΦΑ, βάση των προτάσεων που κατέθεσαν τόσο κατά την φάση κατάρτισης του Προγράμματος (2014), όσο και κατά τις μετέπειτα φάσεις εξειδίκευσης.
- Το υπουργείο Τουρισμού βάση των τεχνικών δελτίων εξειδίκευσης που απέστειλε στην περιφέρεια.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά έργα που αναφέρονται στην δημιουργία και την λειτουργία της Ο.Χ.Ε. και αφορούν παρεμβάσεις που στηρίζουν την στρατηγική της και προσδίδουν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα σε αυτή. Αποτελούν κατά κύριο λόγο προτάσεις έργων του σχεδίου της Ο.Χ.Ε. που καλύπτουν το σύνολο της Ο.Χ.Ε. άλλα και προτάσεις έργων που καλύπτουν παρεμβάσεις σημειακού χαρακτήρα που ενισχύουν τα αποτελέσματα της.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΤΑΘΕΝΤΩΝ ΕΡΓΩΝ / ΔΡΑΣΕΩΝ

Τα έργα της πρώτης κατηγορίας αποτελούν αντικείμενο συστηματικής αξιολόγησης προκειμένου να υιοθετηθούν στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε.. Η αξιολόγηση γίνεται βάση των εξής κριτηρίων:

1ο κριτήριο Συνάφεια: Αφορά την κατ' αρχήν εξέταση της κάθε πρότασης προκειμένου να αποτιμηθεί για το αν σχετίζεται με το περιεχόμενο και την περιοχή εφαρμογής της Ο.Χ.Ε.. Έργα τα οποία δεν κρίνονται συναφή απορρίπτονται από την ένταξη τους στις διαδικασίες υλοποίησης του σχεδίου και δεν εξετάζονται περαιτέρω (Η εύρεση μη συνάφειας ως προς την Ο.Χ.Ε. δεν θα πρέπει να ταυτιστεί με μη συνάφεια ή σκοπιμότητα ως προς τους στόχους του ΠΕΠ που είναι ευρύτεροι και ούτε συνιστά λόγο απόρριψης του από αυτό). Στο κριτήριο της συνάφειας ενσωματώνεται και η έννοια της επιλεξιμότητας για χρηματοδότηση.

2ο κριτήριο Σκοπιμότητα: Η ένταξη ενός έργου στην Ο.Χ.Ε. δεν περιορίζεται μόνο στο αν είναι συναφές με το αντικείμενο του, άλλα στο κατά πόσο υποστηρίζει την υλοποίηση των στόχων της και συμβάλει στην επίτευξη των αποτελεσμάτων της. Ειδικά στις περιπτώσεις ανάδειξης μνημείων στην

σκοπιμότητα ενσωματώνεται και η έννοια της σημασίας τους, της "ακτινοβολίας" και της αναγνωσιμότητας τους

3ο κριτήριο Ωριμότητα: Οι προτάσεις εξετάζονται γύρω από την ωριμότητα τους προκειμένου να είναι εφικτή μια σχετικά ασφαλής εκτίμηση του κατά πόσο μπορούν να υλοποιηθούν στο δεδομένο χρονικό - προγραμματικό πλαίσιο της Ο.Χ.Ε. (ως το 2022). Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα έργα πολιτισμού για τα οποία τόσο οι διαδικασίες αδειοδότησης, όσο και οι εργασίες ανάδειξης - προστασίας οφείλουν να είναι προσεκτικές και χρονοβόρες.

4ο κριτήριο Αποδοτικότητα: Ο σχεδιασμός της Ο.Χ.Ε. έχει συγκεκριμένους πόρους για να επιτύχει τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Τα έργα που έχουν προταθεί υπερκαλύπτουν πολλές φορές τους πόρους αυτούς, έτσι θα πρέπει εν τέλει να επιλεγούν τα έργα που συμβάλουν στην υλοποίηση των αποτελεσμάτων αυτών με το λιγότερο δυνατό κόστος. Η αποδοτικότητα αναφέρεται κυρίως έργα που συμβάλουν στην υλοποίηση κάποιου κοινού στόχου. Στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης ωστόσο στρατηγικής είναι απαραίτητη η ικανοποίηση πολλαπλών στόχων στους οποίους επιμέρους έργα διαθέτουν διαφορετική αποδοτικότητα, κατά συνέπεια το κριτήριο αυτό χρησιμοποιείται κύρια για την συγκριτική αξιολόγηση παρόμοιων έργων και βοηθάει στην επιλογή - ιεράρχηση τους.

Κατά κριτήριο, οι προτάσεις αξιολογούνται ως **Υψηλής, Μέσης, Χαμηλής** ανταπόκρισης. Προτάσεις με Υψηλή ανταπόκριση σε 2 και περισσότερα κριτήρια, επισημαίνονται με **έντονο** τον Κωδικό τους, στον ακόλουθο Πίνακα, ως σημαντικά για περαιτέρω ειδική αξιολόγηση για ένταξη στην Ο.Χ.Ε.

Στο παρόν στάδιο, η φαινόμενη μη εκπλήρωση κάποιου κριτηρίου δεν συνιστά «απόρριψη» μιας παρέμβασης – απλώς αντανακλά το σημερινό βαθμό ωριμότητας και ετοιμότητας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΠ

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
1407	Δράση Ανάπτυξης Αλυσίδας Αξίας Δημιουργικού Τουρισμού με Βιωματικές Πλατφόρμες, Τεχνολογίες και Εφαρμογές στην ΠΑΜΘ	6	9.840.000	ΕΚ ΑΘΗΝΑ CORALLIA CLUSTER	Υ	Μ	Υ	Μ	Λόγω υψηλού κόστους σκόπιμο (από πλευράς Ο.Χ.Ε.) μόνο στο τμήμα που αφορά την διεπαφή τουρισμού - πολιτισμού. Πιθανώς ο Π/Υ που αφορά τις κρατικές ενισχύσεις να μεταφερθεί στον ΕΣ 4
652	Ινστιτούτο Τουριστικών Μελετών	6	3.000.000	ΤΕΙ ΑΜΘ	Υ	Μ	Μ	Χ	Το έργο δεν είναι επιλέξιμο στον ΕΣ 6 (ΕΠ 3δ), ο Π/Υ είναι ιδιαίτερα υψηλός, πιθανή σκοπιμότητα στο πλαίσιο των ΘΣ 1 ή 10 (.)
654	Η τέχνη του διαπολιτισμού στο χώρο και στο χρόνο @Ιμαρέτ, @Μωχάμετ Άλυ	6	500.000	ΤΕΙ ΑΜΘ	Υ	Υ	Υ	Μ	Το έργο δεν είναι επιλέξιμο στον ΕΣ 6 (ΕΠ 3δ), η σκοπιμότητα του θα πρέπει να υποστηρίζεται από το ΟΣΒΑΑ Καβάλας. Πιθανή ένταξη του θα πρέπει κατά προτεραιότητα να πραγματοποιηθεί με ΟΣΒΑΑ
1453	Ο Έβρος των Αρχαίων Πολιτισμών	12	2.460.000,00	ΓΔ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΜΘ	Υ	Χ	Μ	Χ	Η ένταξη μιας τέτοιας παρέμβασης "αποπροσανατολίζει" ενδεχομένως στοιχεία που θα μπορούσαν να ενταχθούν στο γενικότερο σχέδιο
1446	Δράσεις ανάπτυξης και προβολής δημόσιων πόρων και υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας - Θράκης	12	500.000,00	ΕΚ ΑΘΗΝΑ	Υ	Υ*	Μ	Υ	Υπό την προϋπόθεση αναμόρφωσης κατά τους στόχους, προτεραιότητες και ανάγκες της Ο.Χ.Ε., ως εκ τούτου απαιτεί επανασχεδιασμό και η ωριμότητα της κρίνεται μέτρια
1442	Μεγαλιθικά μνημεία και βραχογραφίες στην περιοχή Α.Μ.Θ.	12	615.000,00	ΕΚ ΑΘΗΝΑ	Υ	Μ	Μ	Χ	Η σκοπιμότητα περιορίζεται από το γεγονός ότι τα μνημεία είναι διεσπαρμένα σε όλη την ΑΜΘ, ενώ τα σημαντικότερα από αυτά βρίσκονται στην ορεινή ζώνη
1422	Αναπαλαίωση παραδοσιακού καφενείου στη Γενισέα	12	300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΑΒΔΗΡΩΝ	Υ	Χ	Υ	Χ	Περιορισμένης αναγνωσιμότητας ως μνημείο
1373	Αποκατάσταση παλιού Λαδόμυλου ΔΚ Θεολόγου	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	Χ				
1372	Αποκατάσταση του κτιρίου "Κονάκι" ΔΚ Θεολόγου	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	Χ				
1370	Ανάπλαση κεντρικής πλατείας Σωτήρα, κτιρίων εστιατορίου, νερομύλου, μεταλλείων και περιβάλλοντα χώρου	12	3.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	Χ				
1359	Δημιουργία Δημοτικού πολιτιστικού πολυχώρου	12	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΘΑΣΟΥ	Χ				
1344	Μουσείο Καπνού	12/14	3.500.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΔΤΕ ΞΑΝΘΗΣ	Υ	Μ	Υ	Χ	Έργο σχετικά μεγάλου προϋπολογισμού και μικρής απόδοσης ως προς τους στόχους της τουριστικής ανάπτυξης, πιθανόν σκόπιμο ως προς την αστική ανάπτυξη / πιθανή υλοποίηση μέσω ΒΑΑ

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
1340	ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΟ & ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	12/13	100.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	Μ	Υ	Χ	Υ	Η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού και η αξιοποίηση ενάλιων αρχαιοτήτων είναι ιδιαίτερα σκόπιμη. Σημαντικά προβλήματα πλαισίου εφαρμογής - χρονοβόρες διαδικασίες.
1336	Βελτίωση, αποκατάσταση, αναβάθμιση υποδομών Αμφιθεάτρου Διοικητηρίου της Π.Ε. Καβάλας	12/14	1.845.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	Χ				
1335	Αποκατάσταση καπναποθήκης οδού Φιλίππου Καβάλας	12/14	4.920.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Μ	Υ	Χ	Έργο σχετικά μεγάλου προϋπολογισμού και μικρής απόδοσης ως προς τους στόχους της τουριστικής ανάπτυξης, πιθανόν σκόπιμο ως προς την αστική ανάπτυξη / πιθανή υλοποίηση μέσω ΒΑΑ
1294	Τουριστική Ανάπτυξη ΠΑΜΘ 2016-2020	12	3.500.000,00	Δ/ΣΗ ΑΝ. ΠΡ. ΠΑΜΘ	Υ*	Υ	Χ	?	Η περιγραφή της πρότασης είναι πολύ γενική. Θα αναμορφωθεί βάση του σχεδίου της Ο.Χ.Ε.
1292	Αναπτυξιακές παρεμβάσεις τουρισμού - πολιτισμού στην ευρύτερη περιοχή της Μαρώνας	12	3.450.000,00	ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΣΑΠΩΝ	Υ	Υ	Χ	Υ	
1277	ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ για την ΑΝΑΠΤΥΞΗ και ΠΡΟΩΘΗΣΗ του ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ της ΛΙΜΝΗΣ ΑΙΣΥΜΗΣ του ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	12/13	2.460.000,00	ΔΕΥΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	Χ				
1271	Ανάδειξη – Αξιοποίηση σπηλαίου Μαρώνας	12	2.500.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ	Μ	Μ	Χ	Μ	
1266	Βελτίωση παραλιακής οδού Ιμέρου - Μαρώνας	16	7.950.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ	Υ	Υ	Μ	Μ	Το έργο έχει προταθεί στο πλαίσιο της ΕΠ 6γ, ωστόσο σε περίπτωση επιλογής του από την Ο.Χ.Ε. θα πρέπει να μεταφερθεί στην 7β.
1263	Βελτίωση οδού Μαρώνας – παραλίας Πετρωτών – ορίων Ν. Έβρου	16	8.000.000,00	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜΘ ΠΕ ΡΟΔΟΠΗΣ	Υ	Υ	Υ	Μ	Το έργο έχει προταθεί στο πλαίσιο της ΕΠ 6γ, ωστόσο σε περίπτωση επιλογής του από την Ο.Χ.Ε. θα πρέπει να μεταφερθεί στην 7β.
1165	Δημιουργία Χώρου Στάθμευσης και Διαχείριση Κυκλοφορίας στην Ι.Μ. Νικητών.	16	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	Μ	Χ	Μ	Μ	
1164	Μετεγκατάσταση και Ανάδειξη Λαογραφικού Μουσείου Λεκάνης και Μετεγκατάσταση και Ενεργειακή Αναβάθμιση Νηπιαγωγείου Λεκάνης.	12	360.000,00	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	Μ	Χ	Μ	Μ	
1163	Εξοπλισμός και Διαμόρφωση Περιβάλλοντα Χώρου Νερόμυλου Διποτάμου.	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	Μ	Χ	Μ	Μ	
1160	Κατασκευή Πρόσβασης Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ) στην παραλία Κεραμωτής Δήμου Νέστου	12	415.000,00	ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ	Υ	Μ	Υ	Υ	

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
1149	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΥΠΟΔΟΧΗΣ, ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑΓΗΣΗΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ	12/13	2.460.000,00	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1148	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΥΠΑΡΧΟΝΤΟΣ ΚΤΙΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΠΝΟΥ ΣΤΟΝ ΟΙΚΙΣΜΟ ΩΡΑΙΟΥ	12	615.000,00	ΔΗΜΟΣ ΜΥΚΗΣ	M	X	X	M	
1141	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ Τ.Κ. ΚΑΤΩ ΒΡΟΝΤΟΥΣ, ΔΗΜΟΥ Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	12	990.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1134	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΧΩΡΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗΣ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΤΚ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ	12	250.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1133	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΠΟΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΣΤΙΣ ΤΚ ΒΩΛΑΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	12	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1132	ΑΝΑΠΛΑΣΗ -ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΚ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ	12	200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1131	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΧΩΡΟΥ ΑΓ. ΡΑΦΑΗΛ ΤΚ ΠΟΤΑΜΩΝ	12	100.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1130	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΜΑΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΟΧΥΡΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ-ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΟΧΥΡΟΥ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ(ΟΧΥΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΜΕΤΑΞΑ)	12	800.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
1129	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΚ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ	12	300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1123	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΚ ΒΩΛΑΚΑ(ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ)	12	2.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1119	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΟΠΑΤΙΩΝ ΣΕ ΟΛΟΝ ΤΟΝ Δ. ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	12	100.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Y	Y	X	M	Η κατασκευή μονοπατιών θα πρέπει να στοχεύσει στην σύνδεση των μνημείων και περιοχών ενδιαφέροντος
1118	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ ΣΤΟ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ	12	350.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Y	Y	X	M	
1117	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΠΑΡΚΩΝ ΠΕΤΡΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΕΤΡΑΔΕΣ, ΨΑΘΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΨΑΘΑΔΕΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΠΥΘΙΟ	12	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Y	M	X	M	

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
1116	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ-ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	12	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Υ	Μ	Χ	Μ	Θεωρείται δευτερεύων πόλος έλξης.
1108	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΑΝΑΔΕΙΞΗ-ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ "ΠΑΠΑΖΙΑΝ"	2	700.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	Υ	?	Χ	?	Δεν υπάρχει συγκεκριμένη πρόταση αξιοποίησης
1101	Τίτλος έργου: Σήμανση μονοπατιών ορεινού όγκου Ροδόπης	12		ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1096	Τίτλος έργου(προμήθειας): «Επέκταση – Εκσυγχρονισμός Εκθετήριο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης Παρανεστίου και Δορυφορικών Εγκαταστάσεων»Δημιουργία ψηφιακού εκθετηρίου στον υπάρχον χώρο του Εκθετηρίου Φυσικής Ιστορίας του Δήμου.	12	835.170,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
1053	Ανάπτυξη ψηφιακού γεωγραφικού οδηγού για περιοχές ιδιαίτερου φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος της Περιφέρειας με τη χρήση ΓΣΠ και δεδομένων τηλεπισκόπισης	3	300.000,00	ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	Υ	Υ*	Μ	Υ	*Υπό την προϋπόθεση αναμόρφωσης κατά τους στόχους, προτεραιότητες και ανάγκες της Ο.Χ.Ε., ως εκ τούτου απαιτεί επανασχεδιασμό και η ωριμότητα της κρίνεται μέτρια
1023	Τρισδιάστατη απεικόνιση μνημείων	3	600.000,00	ΔΗΜΟΚΡΕΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	Υ	Υ*	Μ	Υ	*Υπό την προϋπόθεση αναμόρφωσης κατά τους στόχους, προτεραιότητες και ανάγκες της Ο.Χ.Ε., ως εκ τούτου απαιτεί επανασχεδιασμό και η ωριμότητα της κρίνεται μέτρια
690	ΑΝΑΠΛΑΣΗ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΟΡΕΙΝΟΥ ΟΓΚΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ (ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ)	12	599.000,00	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	Μ	Μ	Μ	Μ	Μη κεντρικής σημασίας έργο για την Ο.Χ.Ε.. Πιθανώς με CLLD.
689	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΑΡΑΛΙΑΣ ΠΑΧΙΑΣ ΑΜΜΟΥ & ΚΗΠΩΝ ΔΗΜΟΥ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	12	743.133,95	ΔΗΜΟΣ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ	Μ	Μ	Μ		Μη κεντρικής σημασίας έργο για την Ο.Χ.Ε.
684	Αποκατάσταση του διατηρητέου κτιρίου του Κοινοτικού Καταστήματος Αγιάσματος	12	344.000,00	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
683	Αποκατάσταση και νέα χρήση οικίας Κούγια στον Ίασμο Ροδόπης	12	435.000,00	ΔΗΜΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
648	ΑΝΑΠΛΑΙΩΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ ΤΚ ΦΩΤΟΛΙΒΟΥΣ	12	700.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	Υ	Μ	Χ	Χ	
647	ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΩΡΟΥ ΤΕΛΕΣΗΣ ΑΛΕΞΙΠΤΩΤΟΥ ΠΛΑΓΙΑΣ	12	850.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
646	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΧΩΡΟΥ ΤΕΛΕΣΗΣ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΩΝ ΤΚ ΜΑΥΡΟΛΕΥΚΗΣ	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
644	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ		3.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
642	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ	12	1.500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
641	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕΝΟΙΚΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	12	3.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	X				Σκόπιμη η σύνδεση με Ο.Χ.Ε. ενός CLLD.
639	ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΦΩΤΙΣΜΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ ΠΗΓΩΝ ΑΓΓΙΤΗ	12	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
632	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΟΥΜΠΑΣ ΣΙΤΑΓΡΩΝ	12	700.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
620	Αξιοποίηση πρώην Αμπελουργικού Σταθμού Αιγείρου	12	300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
618	Μετατροπή του κτιρίου των παλαιών Δημοτικών σφαγείων (Κομοτηνής) σε Πολιτιστικό Πολυχώρο	12	492.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	XX				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
616	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ανάπλασης των παραλιών Μολυβωτής και Γλυφάδας	12	1.680.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	Y	M	Y	Y	Η περιοχή συνδυάζει το πρότυπο πολιτιστικής - τουριστικής ανάπτυξης που προωθεί η Ο.Χ.Ε.. Δεδομένων των αναγκών προστασίας του υδροβιοτόπου αφορά ήπια τουριστική ανάπτυξη
614	Αναβάθμιση Λιμένα Φαναρίου	12	476.010,00	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	Y	Y	Y	Y	Κύριος στόχος το λιμάνι του Φαναρίου να συνδεθεί με το δίκτυο θαλασσίου τουρισμού (Θάσο - Σαμοθράκη - Λήμνο), αλλά και να διευκολύνει πιθανή σύνδεση μικρών τουριστικών σκαφών που θα μεταφέρουν τουρίστες από Θάσο προς Μαρώνεια - Αβδηρα
603	Ανάδειξη εξωτερικής περιμέτρου Βυζαντινού τείχους Κομοτηνής	12/14	2.460.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	Y	Y	Y	M	Έργο σχετικά μεγάλου προϋπολογισμού, πιθανόν σκόπιμο ως προς την αστική ανάπτυξη / πιθανή υλοποίηση μέσω ΒΑΑ
597	Τίτλος έργου: Σήμανση μονοπατιών ορεινού όγκου Ροδόπης	12		ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
592	Τίτλος έργου(προμήθειας): «Επέκταση – Εκσυγχρονισμός Εκθετήριο Φυσικής Ιστορίας Ροδόπης Παρανεστίου και Δορυφορικών Εγκαταστάσεων» Δημιουργία ψηφιακού εκθετηρίου στον χώρο Εκθετηρίου Φυσικής Ιστορίας του Δήμου.	12	835.170,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	X				Εκτός περιοχής επεμβάσεων Ο.Χ.Ε.
572	ΕΡΓΑ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΘΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΟΤΑΜΟΥ ΝΕΣΤΟΥ (ΔΑΣΟΧΩΡΙ - ΔΑΣΙΚΟ ΧΩΡΙΟ)	12		ΔΗΜΟΣ ΤΟΠΕΙΡΟΥ	Y	M	X	?	

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
521	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΓΗΓΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΠΑΓΓΑΙΟΥ ΟΡΟΥΣ	12	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Μ	Μ	Μ	Χ	
520	ΔΙΑΠΛΑΤΥΣΗ ΟΔΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΑΠΟ ΑΚΡΟΒΟΥΝΙ ΕΩΣ ΔΑΣΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	12	2.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Μ	Μ	Μ	Χ	
516	Δημιουργία εκθεσιακού κέντρου Φυσικής Ιστορίας στην Δ.Ε. Ελευθερών	12	1.500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Χ				
515	Αποπεράτωση Πολιτιστικού Κέντρου Ν.Περάμου	12	350.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Χ				
509	Κατασκευή Εκθεσιακού Κέντρου Ελευθερούπολης	12	1.200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Χ				
494	Βελτίωση πρόσβασης στους αρχαιολογικούς χώρους της Ν. Περάμου και ανάδειξη αρχαίας Οισύμης	12	310.000,00	ΔΗΜΟΣ ΠΑΓΓΑΙΟΥ	Υ	Υ	Μ	Υ	
486	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΟΡΘΟΠΕΤΡΑ (ΝΤΙΚΙΛΙ ΤΑΣ)	12	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Υ	Χ	Υ	
485	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΒΡΑΧΟΓΡΑΦΙΩΝ Δ.Ε. ΦΙΛΙΠΠΩΝ	12	300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Υ	Μ	Υ	
483	ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ - ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΜΥΓΔΑΛ.- ΑΓ.ΣΙΛΑΣ- ΚΑΒΑΛΑ	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Υ	Υ	Υ	
482	Προστασία, συντήρηση και αποκατάσταση διατηρητέου Ιστορικού συνόλου, κτιριακού συμπλέγματος και λιθόστρωτης οδού μετά πυλώνων της, Ναού Τιμίου Προδρόμου Καβάλας	12	20.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Μ	Μ	Χ	
475	Αποπεράτωση κατασκευής, εξοπλισμός ξενώνα (κελλιών) και διαμόρφωση περιβάλλοντα χώρου Ιεράς Μονής Αγ.Σίλα Καβάλας	12	550.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Μ	Χ	Μ	Μ	
470	Κατάρτιση και εφαρμογή Σχεδίου Μάρκετινγκ Αρχαιολογικού Χώρου Φιλίππων	14	250.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Υ*	Υ	Υ	*Υπό την προϋπόθεση αναμόρφωσης κατά τους στόχους, προτεραιότητες και ανάγκες της Ο.Χ.Ε.
461	Αξιοποίηση αιθουσών - ενέργειες προβολής Φρουρίου Καβάλας	14	900.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Χ				Αντικείμενο ΟΣΒΑΑ
460	Κατάρτιση & Εφαρμογή Σχεδίου Μάρκετινγκ Πόλης	14	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Χ				Αντικείμενο ΟΣΒΑΑ
458	Υπηρεσίες ξενάγησης αρχαιολογικού χώρου Φιλίππων και δημιουργία και προβολή τρισδιάστατου στερεοσκοπικού πολιτιστικού περιεχομένου για ανάδειξη ιστορίας Φιλίππων	3/12	600.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	Υ	Υ	Υ	

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
456	Master plan μορφών αξιοποίησης Καπναποθηκών Καβάλας	14		ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Υ	?	?	?	Δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για αξιολόγηση της πρότασης
453	Διοργάνωση Φεστιβάλ Cosmopolis	14	200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε. / Αντικείμενο ΟΣΒΑΑ
407	κατασκευή μουσείου νερού Δήμου Δράμας	4	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε. / Αντικείμενο ΟΣΒΑΑ
406	Δημιουργία Ταινιοθήκης Ταινιών Μικρού Μήκους Νότιο-Ανατολικής Ευρώπης με έδρα τη Δράμα	14	750.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε. / Αντικείμενο ΟΣΒΑΑ
316	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΤΙΡΙΟΥ ΠΡΩΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ ΜΟΥΤΛΙΑ ΣΤΟ ΣΟΥΦΛΙ ΩΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΟΙΝΟΥ	12	830.000,00	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
309	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ - ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ ΤΖΙΒΡΕ ΩΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	12	5.200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΣΟΥΦΛΙΟΥ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
290	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΕΡΥΜΑΝΘΟΣ (αύξηση δυναμικότητας με κατασκευή περισσότερων κτισμάτων)	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
279	Αποκατάσταση κτισμάτων παλιού Καπνικού Σταθμού Ξαθης	14	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	?				
278	Δημιουργία ενιαίου αγροτικού δρόμου παράλληλα του ποταμού Νέστου με την ενοποίηση, βελτίωση και συντήρηση των ήδη υπαρχόντων καθώς και των κάθετων αυτών (Κομνηνά – Σταυρούπολη – Δαφνώνα – Νεοχώρι – Πασχαλιά)	12	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
277	Μελέτη και δημιουργία συστήματος «φυσιολατρικών και περιβαλλοντικών διαδρομών» στη Δ.Ε. Σταυρούπολης	12/13	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
276	Ανακαίνιση και διαμόρφωση δημοτικού κτιρίου της Δ.Ε. Σταυρούπολης για τη στέγαση κέντρου τουριστικής πληροφόρησης, κέντρου προβολής των δραστηριοτήτων και προϊόντων της περιοχής και τηλεματικού δικτύου Ιχνηλάτης	12	700.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
275	Μετατροπή πρώην δημοτικού σχολείου Νεοχωρίου σε συνεδριακό κέντρο	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
274	Δημιουργία και λειτουργία εκθεσιακού χώρου Συνεταιριστικής Ιστορίας, στην οικία Μπαλατζή - Νεοχώρι		50.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	Χ				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
273	Αξιοποίηση και ανάδειξη των υφιστάμενων εγκαταστάσεων του σιδηροδρομικού σταθμού Νεοχωρίου σε Θεματικό Πάρκο με θέμα την ιστορικότητα και σημασία των Σιδηροδρόμων	12	1.200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
272	Ίδρυση και λειτουργία υπαίθριας Επισκέψιμης Πολιτιστικής υποδομής «ΔΑΣΙΚΟΣ ΑΓΡΙΟΚΗΠΟΣ» στη Δ.Κ. Σταυρούπολης	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
219	ΑΝΑΠΑΛΑΙΩΣΗ ΤΑΧΙΔΙΥΛΗΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΣΕ ΜΟΥΣΕΙΟ ΝΕΡΟΥ	12	123.000,00	ΔΕΥΑ ΞΑΝΘΗΣ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
110	Τεχνική υποστήριξη εφαρμογής	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
109	Δημιουργία σημείων πληροφόρησης στις εισόδους από Ορεστιάδα, Διδυμότειχο, Βουλγαρία και Τουρκία.	12	50.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	Υ*	Υ	Υ	Υ	* Το έργο προβλέπεται στα έργα κορμού της Ο.Χ.Ε. για όλη την Περιφέρεια και όχι μόνο τον Β. Έβρο
108	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης κοινού	?	60.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	?				
107	Ανάδειξη παλαιών στρατιωτικών φυλακίων πλησίον μεθοριακής γραμμής Ελλάδας – Βουλγαρίας και μετατροπή τους σε χώρους φιλοξενίας – ξενώνες.	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
106	Δημιουργία Πάρκου πέτρας, ανάδειξη μαντενιών (χώρων εξόρυξης πέτρας) και ιδιαίτερων γεωλογικών σχηματισμών στον Ορεινό Όγκο Τριγώνου.	12	500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
105	Παραχώρηση παλαιού φυλακίου στο Φράγμα Θεραπειού. Δημιουργία Εκπαιδευτικού Εκθεσιακού Χώρου ανάδειξης χλωρίδας – πανίδας – ιχθυοπανίδας περιοχής και προστασίας του περιβάλλοντος.	13	200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
104	Εκστρατεία ενημέρωσης παραδοσιακής τοπικής κουζίνας και χορευτικής παράδοσης για τον Ορεινό Όγκο Τριγώνου και την Παράρδια περιοχή.	12	100.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
103	Δημιουργία Εκθεσιακού χώρου στο σπίτι όπου έζησε η «Κυρά των Μαρασίων»	12	50.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
102	Δημιουργία μνημείου "Ορέστη" στη συμβολή Άρδα - Έβρου - Τούντζα	12	50.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
101	Αποκατάσταση και ανάδειξη Ναού Αγίου Γεωργίου Τοπικής Κοινότητας Κυπρίνου	12	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
100	Εγκατάσταση τηλεματικού δικτύου προστασίας περιβάλλοντος και παρακολούθηση οικοσυστημάτων στον Άρδα και στον Ορεινό όγκο Τριγώνου.	13	400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
99	Αναβάθμιση Τελωνείου Καστανεών, βελτίωση οδικής πρόσβασης προς Τελωνείο	7α	1.500.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
98	Βελτίωση βατότητας δρόμου που οδηγεί στο Εκκλησάκι του Προφήτη Ηλία στη Μηλιά.	7β	200.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
97	Βελτίωση βατότητας δασικών δρόμων εντός ορεινού όγκου Τριγώνου		300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
96	Εγκατάσταση και διαχείριση ευρυζωνικού δικτύου, ελεύθερη ασύρματη πρόσβαση στο διαδίκτυο (wi - fi) στην Παράρδια και Ορεινού Όγκου Τριγώνου.	3	300.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
95	Δημιουργία κάθετων προσβάσεων προς Άρδα δια ΕΟ Καστανεών – Ριζίων – Φυλακίου – Κυπρίνου		400.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
94	Ανάδειξη Καταφυγίου Άγριας Ζωής στο Φράγμα Καλύβα Κομάρων – Παρατηρητήρια	13	250.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
93	Κατασκευή - ανάδειξη μονοπατιών, διαδρομών, διαμόρφωση θέσεων θέας και δημιουργία χώρων στάσης και αναψυχής Τριγώνου και Παράρδιας.	13	1.000.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
92	Ανάπλαση Άρδα στην περιοχή των Καστανεών στο χώρο του φεστιβάλ νεολαίας		800.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
91	Ερευνητική εργασία για καταγραφή χλωρίδας και πανίδας στον όγκο Τριγώνου και Παράρδια	13	20.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
90	Μελέτη οριοθέτησης Άρδα – μελέτη χρήσεων	13	100.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
89	Δημιουργία Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας (ΤΣΠ) για την Παράρδια περιοχή και την περιοχή Τριγώνου Ορεστιάδας.		30.000,00	ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ	X				Εκτός περιοχής Ο.Χ.Ε.
19	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΝΗΜΗΣ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	12	246.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
15	ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	12		ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	X				Μη συναφές με Ο.Χ.Ε.
14	ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ - ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΛΙΜΝΗΣ ΖΥΓΑΚΤΗ & ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ	12	2.460.000,00	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	Υ	Υ	Μ	Μ	Το έργο συμβάλει στην δημιουργία ολοκληρωμένου πόλου των Φιλιππών

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΦΟΡΕΙΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΡΓΟΥ

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
1	Αρχαία γέφυρα Φωτολίβους-Συμβολής		ΕΦΑ Δραμας	Υ	Υ	Μ	?	Δεν υπάρχουν στοιχεία κόστους, θεωρείται ότι μια επένδυση της τάξης των 150.000 θα ήταν αποδοτική
2	Σημεία διέλευσης «Εγνατίας οδού»		ΕΦΑ Δραμας	Υ	Υ	Υ	?	Δεν υπάρχουν στοιχεία κόστους, θεωρείται ότι μια επένδυση της τάξης των 200.000 θα ήταν αποδοτική
3	Αρχαιολογικός χώρος Καλής Βρύσης		ΕΦΑ Δραμας	Χ				Η Καλή Βρύση βρίσκεται σε αρκετή απόσταση από την περιοχή εφαρμογής της Ο.Χ.Ε.. Η ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου θα μπορούσε να υλοποιηθεί από ενδεχόμενο τοπικό πρόγραμμα και να συνδεθεί (μαζί με παρεμβάσεις στο Σπήλαιο Αγγίτη) με την Ο.Χ.Ε. στην περιοχή της Συμβολής.
4	Αρχαιολογικός χώρος Κεφαλαρίου		ΕΦΑ Δραμας	Υ	Υ	Μ	?	Σύνδεση με Φιλίππους. Δεν υπάρχουν στοιχεία κόστους, θεωρείται ότι μια επένδυση της τάξης των 300.000 θα ήταν αποδοτική
5	Αρχαίες οχυρές ακροπόλεις		ΕΦΑ Δραμας	?	?	?	?	Η πρόταση θα πρέπει να εξειδικευτεί χωρικά
6	Βυζαντινά & μεταβυζαντινά μνημεία		ΕΦΑ Δραμας	?	?	?	?	Η πρόταση θα πρέπει να εξειδικευτεί χωρικά
7	Ανάγλυφο Μίθρα Ταυροκτόνου στις Θέρμες	59.000	ΕΦΑ Ξάνθης	Ο				Εκτός περιοχής εφαρμογής Ο.Χ.Ε.
8	Φρούριο Καλλιθέας	230.000	ΕΦΑ Ξάνθης					Εκτός περιοχής εφαρμογής Ο.Χ.Ε.
9	Φρούριο Ξάνθης	262.000	ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Μ	Υ	Υ	Ενισχύει την ελκυστικότητα Ξάνθης. Πρέπει να είναι συμβατό με ΟΣΒΑΑ
10	Ρωμαϊκή αγροικία. Μόλος, Άβδηρα	200.000	ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Υ	Μ	Υ	Τα έργα στο σύνολο τους υποστηρίζουν την δημιουργία ενός ανοικτού αρχαιολογικού πάρκου. Για το σύνολο των έργων αναφέρεται ο επιλέξιμος Π/Υ. Η μέση ωριμότητα αναφέρεται στις περιπτώσεις όπου απαιτούνται απαλλοτριώσεις.
11	Πολύστυλον	325.200	ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Υ	Υ	Υ	
12	Αρχαϊκή Πόλη Αβδήρων θέση Βάλτα Ζαμπάκη	55.000	ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Υ	Μ	Υ	
13	Αρχαιολογικός χώρος Πόρτο - Λάγους	266.500	ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Υ	Υ	Υ	Το έργο είναι ιδιαίτερα συναφές, ωστόσο απαιτεί εξειδίκευση ως προς την διευθέτηση των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων. Ο τεχνικός σχεδιασμός θα πρέπει να περιλαμβάνει και την μελέτη προσαρμοσιμότητας
14	Ταφικοί τύμβοι κατά μήκος της Εγνατίας Οδού (13 τύμβοι)		ΕΦΑ Ξάνθης	Υ	Υ	Χ	?	
15	Σύστημα Σύγχρονης Ξεναγήσης στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων	200.000	ΕΦΑ Ροδόπης	Υ	Υ	Υ	Υ	
16	Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών και προσβάσεων για άτομα με ειδικές ανάγκες	90.000	ΕΦΑ Ροδόπης	Υ	Υ	Υ	Υ	
17	Βελτίωση προσβάσεων σε αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία		ΕΦΑ Ροδόπης	Μ	Υ	?	?	
18	Κατασκευή πιστοποιημένων αντιγράφων		ΕΦΑ Ροδόπης	Υ	Υ	Υ	Υ	Σημαντική σε σχέση με επιχειρηματικότητα και δημιουργία συστάδων

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Π/Υ	ΦΟΡΕΑΣ	1	2	3	4	ΕΚΤΙΜΗΣΗ
19	Εκπαιδευτικές δράσεις	19.000	ΕΦΑ Ροδόπης	M	Y	Y	Y	Οι δράσεις δεν είναι επιλέξιμες μέσω ΠΕΠ και πρέπει να ενταχθούν στο Τομεακό Πρόγραμμα
20	Αναβάθμιση και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών μουσείου Κομοτηνής		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	M	?	?	
21	Διαμόρφωση πάρκου και περιβάλλοντος χώρου Α.Χ. Αναστασούπολης - Περιθωρίου		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	Y	?	?	Το έργο είναι ιδιαίτερα σκόπιμο καθώς αφορά πόλο της Ο.Χ.Ε.. Δεν υπάρχουν στοιχεία κόστους, επένδυση τάξης 500.000 θα ήταν αποδοτική
22	Τείχη Κομοτηνής: Δημιουργία σημείου πολιτιστικής αναφοράς του αστικού ιστού		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	M	?	?	Ενισχύει την ελκυστικότητα της Κομοτηνής. Πρέπει να είναι συμβατό με ΟΣΒΑΑ
23	Μνημεία Μαρώνειας		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	Y	Y	?	Το έργο είναι ιδιαίτερα σκόπιμο καθώς αφορά έναν πόλο της Ο.Χ.Ε.. Απαιτείται η διαμόρφωση ενός συνολικού σχεδίου ανάπτυξης 2014-2020
24	Αρχοντικό Ταβανιώτη Μαρώνειας		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	M	?	?	
25	Αρχαιολογικός χώρος Μολυβωτης		ΕΦΑ Ροδόπης	Y	Y	?	?	Αναφέρεται η διαμόρφωση ενός πάρκου αρχαιολογικού - περιβαλλοντικού χαρακτήρα και προορισμού εναλλακτικού τουρισμού. Θα πρέπει να διερευνηθεί η ανάπτυξη στα πλαίσια CLLD

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΟΥ ΠΕΠ

	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	Ε.Σ.	Π/Υ	1	2	3	4	
1	Οικοτουριστικό Πάρκο Φαναρίου Ροδόπης, Εκσυγχρονισμός Βασικών Δικτύων Υποδομής και Ανάπτυξη Νέων Τουριστικών Υποδομών	12	2.361.446,13	Y	Y	Y	Y	Πρόκειται για Πράξη που έχει ξεκινήσει η υλοποίηση της στην προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο και δεν έχει ολοκληρωθεί.
2	Τουριστικός λιμένας Θάσου (Μαρίνα)	12	5.500.000	Y	Y	Y	M	Ο Π/Υ αναφέρεται στο έργο που προκηρύχθηκε το 2013 από τον ΕΟΤ. Η Μαρίνα Θάσου αποτελεί βασικό κόμβο για την Ο.Χ.Ε..
3	Ανακατασκευή - επέκταση μεθοριακών σταθμών Κήπων και λοιπών σταθμών με Βουλγαρία	15		-				Συνδέεται, αλλά δεν εντάσσεται χωρικά και προγραμματικά στην Ο.Χ.Ε. για διαχειριστικούς λόγους.
4	Θέατρο Μαρώνειας - αποκατάσταση	12	588.000	Y	Y	Y	Y	Συμπίπτει μερικώς με σχετική πρόταση ΕΦΑ Ροδόπης
5	Τουριστικός Λιμένας στο Λιμενίσκο Ν. Ηρακλείτσας (Καταφύγιο)	12	3.400.000	Y	?	M	?	Η σκοπιμότητα του έργου θα πρέπει να τεκμηριωθεί ως προς την κάλυψη υφιστάμενης και την εκτίμηση της λανθάνουσας ζήτησης
6	Εγκατάσταση 2 ναυδετών για πρόσδεση μεσαίων και μεγάλων διαστάσεων κρουαζιεροπλοίων	12/15(?)	500.000	Y	M	X	M	Δεν αναμένεται να τροφοδοτήσει με επισκέπτες τους πόλους της ενδοχώρας. Τα αποτελέσματα θα εστιαστούν μόνο στον πόλο της Θάσου
7	Λιμένας Αλεξανδρούπολης (δημιουργία home port)		-	Y	Y	X	X	Σημαντικό έργο, λόγω "μεγέθους δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στην Ο.Χ.Ε.
8	Ενίσχυση ειδικών μορφών τουρισμού (	5	2.000.000 *	Y	Y	Y	Y	Ο προϋπολογισμός ορίζεται βάση του ΠΠ 76 του ΠΕΠ. Αναγκαία η περαιτέρω εξειδίκευση - στόχευση στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε.
9	κτυπηρονομίος / Βελτίωση υφιστάμενων καταλυμάτων	5	4.000.000 *	Y	Y	Y	Y	Ο προϋπολογισμός ορίζεται βάση του ΠΠ 74 του ΠΕΠ Αναγκαία η περαιτέρω εξειδίκευση - στόχευση στο πλαίσιο της Ο.Χ.Ε.

ΕΙΔΙΚΑ ΕΡΓΑ / ΔΡΑΣΕΙΣ

Αναφέρονται στη δημιουργία και λειτουργία της Ο.Χ.Ε., στηρίζουν την στρατηγική της και της προσδίδουν ολοκληρωμένο χαρακτήρα

Η υλοποίηση των Στρατηγικών Στόχων της Ο.Χ.Ε. Πολιτισμού - Τουρισμού πραγματοποιείται από ένα συνδυασμό δράσεων που προτείνονται στο πλαίσιο αυτής και υλοποιούνται είτε μέσω αυτής, είτε (για λόγους διαχείρισης) με άλλα εργαλεία του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020 ή από άλλα χρηματοδοτικά μέσα.

Η δεύτερη κατηγορία (έργα που υλοποιούνται εκτός μηχανισμού Ο.Χ.Ε.) αφορούν προτεινόμενες παρεμβάσεις που έχουν ένα από τα εξής χαρακτηριστικά:

- Αποτελούν συνεχιζόμενα ή μεταφερόμενα έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Πρόκειται δηλαδή για έργα που είναι ήδη υπό υλοποίηση (ορισμένα πιθανά να ολοκληρωθούν πριν την έγκριση της Ο.Χ.Ε.) και παρά το ότι εξυπηρετούν την στρατηγική της Ο.Χ.Ε. δεν κρίνεται σκόπιμο να αλλάξει το διαχειριστικό τους status
- Είναι Έργα που βρίσκονται εντός αστικών περιοχών που είναι επιλέξιμες για την υλοποίηση Ολοκληρωμένων Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης. Τα έργα αυτά προτείνεται να ενταχθούν (εφόσον κριθούν σκόπιμα) στα ΟΣΒΑΑ.

Τα έργα της 1ης κατηγορίας περιλαμβάνουν:

- Την αποκατάσταση τεμένους Βαγιαζήτ
- Την ολοκλήρωση της αποκατάστασης αρχαίου Θεάτρου Θάσου
- Την δημιουργία του Οικοτουριστικού Πάρκου Φαναρίου
- Τη Μαρίνα Θάσου

Τα έργα της 2ης κατηγορίας περιλαμβάνουν:

- Την ανάδειξη των καπναποθηκών Καβάλας, Ξάνθης
- Την ανάδειξη των Βυζαντινών τειχών Ξανθείας
- Την ανάδειξη των Βυζαντινών τειχών Κομοτηνής

Το πρόγραμμα δράσεων δομείται σε άξονες παρέμβασης οι οποίοι είναι

1. Ελκυστικότητα: Η χωρική επέκταση του βιώσιμου τουρισμού με άξονα τον Πολιτισμό και την Φύση στις περιοχές περί του άξονα της Εγνατίας Οδού.
2. Δημιουργία: Η σύνδεση του πολιτιστικού αποθέματος με την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξη των κλάδων της βιομηχανίας Πολιτισμού - Δημιουργίας
3. Γνώση: Η ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος και η οργάνωση της γνώσης σε πόλους και σύνολα.
4. Σύνδεση: Η διασύνδεση περιοχών τουριστικής - πολιτιστικής ανάπτυξης.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ

Δράση 1	Σήμανση Πολιτιστικών Πόλων και Δικτύου της Εγνατίας Οδού	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικειμένου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Στόχος είναι η προβολή στοιχείων (αρχαιοτήτων, δικτύων, πόλων) της Εγνατίας στους επισκέπτες κατά την άφιξη τους για να τους προσφέρεται άμεσα ολοκληρωμένη πληροφόρηση για το πολιτιστικό περιβάλλον που συνδέεται με την Εγνατία, τα πολιτιστικά μνημεία, την θέση και δικτύωση τους, τους τρόπους μετάβασης, να τους βοηθήσει στην κατανόηση του χώρου και να δημιουργήσει έναυσμα για "εξερεύνηση".</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Η δράση περιλαμβάνει τις παρακάτω πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Τοποθέτηση πληροφοριακών πινακίδων προσανατολισμού επί του Αυτοκινητοδρόμου και στους βασικούς κόμβους - πύλες εισόδου τουριστών: <ul style="list-style-type: none"> - Στους μεθοριακούς Σταθμούς Κήπων, Ορμένιου, Εχίνου, Εξοχής, Νυμφαίας - Στους Α/Κ Στρυμόνα, Αγ. Παύλου, Αγ. Σίλα, Χρυσούπολης, Αν. Ξάνθης, Δυτ. Κομοτηνής, Μάκρης, Αλεξανδρούπολης, Αρδανίου - Στους χώρους Στάσης ή ΣΕΑ της Εγνατίας Οδού 2. Τοποθέτηση banner στα Λιμάνια (περιοχές επιβατών) Αλεξανδρούπολης, Καβάλας, Θάσου, Σαμοθράκης και τους Αεροσταθμούς Αλεξανδρούπολης, Χρυσούπολης 3. Τοποθέτηση πληροφοριακών πινακίδων προσανατολισμού κεντρικές τοποθεσίες των Καβάλα, Ξάνθη, Κομοτηνή, Αλεξανδρούπολη, Διδυμότειχο, Θάσου. 4. Τοποθέτηση Πινακίδων πληροφόρησης στο τοπικό δίκτυο. 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<p>Σε συνεργασία με την Εγνατία Οδό Α.Ε. και τους διαχειριστές λιμανιών και αερολιμένων για τις θέσεις. Οι θα τηρούν προδιαγραφές ΟΜΟΕ-ΚΣΑ. 2010. Περιλαμβάνει χρηματοδότηση του δημιουργικού.</p>		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης		
Αποτελέσματα:		
Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Δημιουργικό 4 μήνες, κατασκευή - τοποθέτησης 6 μήνες	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	-	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Το έργο θα υλοποιηθεί σε αρχικό στάδιο	
Π/Υ	220.000 €	

Δράση 2:	Via Egnatia	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	95 - Ανάπτυξη και προβολή δημόσιων υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς
Εμπλεκόμενοι φορείς:		
Περιγραφή φυσικού αντικειμένου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Στόχο της δράσης είναι η ανάδειξη του Via Egnatia ως ενός θεσμού "ομπρέλα" για την προβολή και την διάδοση των πολιτιστικών δρώμενων (καλλιτεχνικών, λαογραφικών, γαστρονομικών) που διαδραματίζονται καθ' όλη την διάρκεια του έτους στην περιοχή της ΟΧΕ. Για να πραγματοποιήσει τον ρόλο θα αναπτύξει:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Έναν άρτια δομημένο ιστότοπο στον οποίο θα προβάλλεται δυναμικά το σύνολο των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται στην ΟΧΕ (ανεξάρτητα φορέα). Το περιεχόμενο του ιστότοπου θα ενημερώνεται καθημερινά και οι σελίδες του θα ακολουθούν το ημερολογιακό πρόγραμμα εκδηλώσεων παρουσιάζοντας σε πρώτο πλάνο τα επερχόμενα γεγονότα, ενώ θα πρέπει να διαθέτει θεματικές ενότητες, δεσμούς για τους ιστότοπους των διοργανωτών, δυνατότητα (εφόσον υπάρχει) έκδοσης ηλεκτρονικών κρατήσεων κ.α. . – Εμπλουτισμό των πολιτιστικών δραστηριοτήτων με ένα τουλάχιστον event κλίμακας που θα σχετίζεται με το πολιτιστικό απόθεμα της αρχαίας Εγνατίας Οδού. Ως τέτοιο προτείνεται προκειμένου να αξιολογηθεί στο πλαίσιο του παρόντος έργου, η διεξαγωγή κατά την περίοδο της άνοιξης (περίοδο στόχο για την τουριστική ανάπτυξη) ενός Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Θεάτρου για ερασιτεχνικές ομάδες το οποίο θα υλοποιείται στις εγκαταστάσεις των τριών αρχαίων θεάτρων. Ένα τέτοιο γεγονός αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, καθώς αναμένεται να κοινωνήσει στους πολιτιστικούς πόρους της ΑΜΘ (μνημεία, μουσεία, γαστρονομία, οίνο) πολίτες από μια πληθώρα επισκεπτών από πολλές διαφορετικές χώρες του κόσμου, που περιλαμβάνουν ακόμα και χώρες της Άπω Ανατολής, όπου εντοπίζονται τέτοιες ομάδες. – Συνεργασία με διοργανωτές (τοπικούς φορείς) και ένταξη στο ετήσιο πρόγραμμα του via Egnatia 15 events λαογραφικού ή γαστρονομικού χαρακτήρα. 		
II. Πράξεις:		
<p>Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες πράξεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Οργάνωση και λειτουργία φορέα Via Egnatia – Λειτουργία ηλεκτρονικών υπηρεσιών – Οργάνωση και αρχική χρηματοδότηση της λειτουργίας event κλίμακας 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<i>Θα προσδιοριστεί σε επόμενο στάδιο ανάλογα με την οριστικοποίηση της πρότασης κατά την διαβούλευση</i>		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος θα είναι το σχήμα διοίκησης του θεσμού		
Εκρός - Αποτελέσματα:		
<i>Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο</i>		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	<i>Θα προσδιοριστεί σε επόμενο στάδιο</i>	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	-	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	-	
Π/Υ	1.200.000	

Δράση 3:	Παραγωγή ηλεκτρονικού οδηγού ΟΧΕ Τουρισμού - Πολιτισμού με την μορφή εφαρμογής (App)για smartphones & tablet και σύστημα ηλεκτρονικής διαχείρισης και προώθηση τους στο App και Google Store.	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	2γ. Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία·
	Ειδικός Στόχος	3. Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.
	Πεδίο Παρ.	Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα...
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η εφαρμογή θα παρέχει στο χρήστη την δυνατότητα εγκατάστασης στην συσκευή του της πλατφόρμας του Οδηγού, ενώ το περιεχόμενο του θα είναι δυναμικό και θα περιλαμβάνει τις εξής δυνατότητες:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών του πολιτιστικού αποθέματος της περιοχής της ΟΧΕ (συμπεριλαμβανομένων των συλλογών μουσείων) - Σύντομα βίντεο spots ή/ και slideshows από τους σημαντικότερους πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς πόρους (παραλίες, τοπία) και τις πολιτιστικές υποδομές για κάθε πόλο της ΟΧΕ. (ενδεικτικά 10 spots διάρκειας από 0:45 ως 2:30 λεπτών). - Σύστημα κράτησης και αγοράς εισιτηρίων για αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, πληροφορίες για το ωράριο λειτουργίας τους - Προγράμματα των επερχόμενων πολιτιστικών εκδηλώσεων τουριστικού ενδιαφέροντος και σύνδεση με τους ιστοτόπους των τριών σημαντικότερων Φεστιβάλ (Φιλίππων - Θάσου, Via Egnatia, Σαμοθράκης) - Συνδέσεις με μηχανές αναζήτησης εισιτηρίων μεταφορικών μέσων και εύρεσης καταλυμάτων. - Θεματικές διαδρομές (3 περιόδους, διαδρομή Καπνών) με πληροφορίες για τα κύρια μνημεία, τις συνδέσεις και ρουτίνες trip planer - Ιστορικά Fact - Αφιερώματα περί την Εγνατία που θα προστίθενται περιοδικά (π.χ. Μάχη Φιλίππων, Δημόκριτος κ.α.) - Ηλεκτρονικό σύστημα πλοήγησης στην ΟΧΕ το οποίο κατά την διέλευση από τον αυτοκινητόδρομο της Εγνατίας Οδού και τους κάθετους άξονες του θα στέλνει βάση του στίγματος της συσκευής του χρήστη μήνυμα (της εφαρμογής) με πληροφορίες και οπτικό υλικό για παρακείμενους επισκέψιμους πόρους. - On line ηλεκτρονικό σύστημα ξενάγησης (ρουτίνες και περιεχόμενο) στα: <ul style="list-style-type: none"> ο Αρχαιολογικά πάρκα Φιλίππων, Θάσου, Αβδήρων, Μαρώνειας, Σαμοθράκης ο Μουσεία Φιλίππων, Αβδήρων, Κομοτηνής - Μαρώνειας, Θάσου, Αλεξανδρούπολης, Σαμοθράκης ο Βυζαντινού Μουσείου Διδυμοτείχου τεμένους Βαγιαζήτ) . - Εκπαιδευτικό υλικό και ψηφιακές αναπαραστάσεις - λοιπές εφαρμογές (κουίζ, παιχνίδια γνώσεων) <p>Η εφαρμογή θα πρέπει να διατίθεται σε όλες τις γλώσσες των κύριων αγορών στόχου της ΑΜΘ, και τουλάχιστον στα Ελληνικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ισπανικά, Βουλγάρικα, Ρώσικα και Τουρκικά.</p>		
II. Πράξεις		
<p>Η υλοποίηση του έργου περιλαμβάνει τις παρακάτω πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σχεδιασμός και Δημιουργία πλατφόρμας 2. Συλλογή και συγγραφή στοιχείων τεκμηρίωσης (ιστορική έρευνα, αγορά δικαιωμάτων) 3. Δημιουργικές εργασίες (φωτογραφήσεις, βιντεοσκοπήσεις) 4. Δημιουργία ψηφιακών βιβλιοθηκών δεδομένων (αρχεία κειμένου, εικόνας / βίντεο, ήχου) 5. Προγραμματισμό συστημάτων πλοήγησης / ξενάγησης 6. Συντήρηση / επικαιροποίηση του συστήματος 		

III. Μεθοδολογία υλοποίησης	
<p>Το σύνολο των πράξεων 1 έως 5* θα προκηρυχτούν σε ένα ενιαίο έργο από την Δ/ση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της ΑΜΘ μέσω δημόσιου διαγωνισμού. Τα κριτήρια επιλογής του αναδόχου θα πρέπει να διασφαλίζουν πέρα από την τεχνική επάρκεια και την επιστημονική πληρότητα που απαιτείται. Προπαρασκευαστικά θα πρέπει να διασφαλιστεί η συνεργασία και οι σχετικές αδειοδοτήσεις από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού τόσο σε τοπικό (ΕΦΑ), όσο και σε κεντρικό επίπεδο. Η συντήρηση του συστήματος, η ενημέρωση και ο συνεχής εμπλουτισμός του περιεχομένου του μετά από ένα διάστημα αρχικής λειτουργίας από τον ανάδοχο (1 ή 2 χρόνια) θα μεταβιβαστεί στον φορέα που θα αναλάβει την τουριστική ανάπτυξη της ΑΜΘ. Για τον λόγω αυτό στην υλοποίηση των πράξεων πρέπει να προβλεφτεί η διαδικασία εκπαίδευσης στελεχών.</p> <p><i>*Ενδεχόμενα η Πράξη III.5 να υλοποιηθεί σε κεντρικό επίπεδο μέσω σχεδιαζόμενου έργου του ΥΠΠΟ και του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, σύμφωνα με σχετική πρόταση. Σε κάθε περίπτωση η υλοποίηση της μέσω του ΠΕΠ θα πραγματοποιηθεί είτε για περιοχές οι οποίες δεν θα περιληφθούν σε ενδεχόμενο εθνικό πρόγραμμα, είτε αν αποτιμηθεί ότι η υλοποίηση του έργου από τις κεντρικές αρχές θα καθυστερήσει το σχέδιο υλοποίησης της ΟΧΕ</i></p>	
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:	
Δικαιούχος του έργου θα είναι η ΠΑΜΘ, ωφελούμενοι θα είναι όλοι οι σχετιζόμενοι με τους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού φορείς, επιχειρήσεις και επαγγελματίες, καθώς και οι επισκέπτες της ΑΜΘ	
Εκροές - Αποτελέσματα:	
<p>1 πλήρης Εφαρμογή για tablet - smartphone 10 ψηφιακοί οδηγοί ξενάγησης Υλικό τεκμηρίωσης - Οπτικοακουστικό υλικό Το έργο θεωρείται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της κίνησης προς τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία καθώς θα βελτιώσει την ελκυστικότητα τους και την προβολή τους. Δεν είναι δυνατή η ποσοτικοποίηση του αποτελέσματος.</p>	
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	<p>Το περιεχόμενο θα είναι δυναμικό, η διάρκεια προσδιορίζεται σε τρία στάδια:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία πλατφόρμας και αρχικού περιεχομένου 8 μήνες - Εμπλουτισμός και σύνδεση με άλλες εφαρμογές + 12 μήνες - Πλήρης λειτουργία
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	<p>Η πράξη ενσωματώνει ενοποιεί το περιεχόμενο μέρος των έργων:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανάπτυξης και προβολής δημόσιων πόρων και υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας - Θράκης (Δ/ση Αν. Πρ. ΠΑΜΘ) - Υπηρεσίες ξενάγησης του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων και δημιουργία και προβολή τρισδιάστατου στερεοσκοπικού πολιτιστικού περιεχομένου για την ανάδειξη της ιστορίας της περιοχής Φιλίππων Καβάλας (Δήμος Καβάλας) - Αναβάθμιση και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών μουσείου Κομοτηνής (ΕΦΑ Ροδότης) <p>Στην εφαρμογή θα ενσωματωθούν και οι εκροές του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Επισκεπτών.</p> <p>Το έργο JTI-Rhodore που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του ΠΔΣ Ελλάδα - Βουλγαρία 2007-2013, είναι σκόπιμο να αποτελέσει βάση δεδομένων και σχεδιασμού, αφενός γιατί περιέχει σημαντικό υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί εξοικονομώντας πόρους και χρόνο και αφετέρου προκειμένου να αναδείξει την προσεκτικότητα των διαρθρωτικών προγραμμάτων.</p>
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Δεν υπάρχουν
Π/Υ	900.000 € (σύνολο ΔΔ)

Δράση 4:	Προμήθεια και εγκατάσταση ηλεκτρονικών Συστημάτων ξεναγήσεων και ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	2γ. Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία·
	Ειδικός Στόχος	3. Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.
	Πεδίο Παρ.	Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα...
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Το έργο αποσκοπεί στην δυνατότητα παροχής της εφαρμογής της αυτόματης ακουστικής ξενάγησης που θα αναπτυχθεί για smartphones και tablet και τοπικά, εντός των αρχαιολογικών χώρων - μουσείων με την χρήση ειδικών συσκευών τις οποίες θα μπορούν οι επισκέπτες να νοικιάσουν στην είσοδο των χώρων. Όπως και στην περίπτωση των smartphones οι συσκευές θα λειτουργούν μέσω πομποδεκτών wi-fi προσαρμόζοντας το περιεχόμενο της πληροφορίας στην θέση του επισκέπτη και τα εκθέματα που αυτός βλέπει. Η δράση θα υλοποιηθεί στα</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αρχαιολογικά πάρκα Φιλίππων, Θάσου, Αβδήρων, Μαρώνειας, Σαμοθράκης - Αρχαιολογικά Μουσεία Φιλίππων, Αβδήρων, Κομοτηνής - Μαρώνειας, Θάσου, Αλεξανδρούπολης, Σαμοθράκης - Βυζαντινού Μουσείου Διδυμότειχου τεμένους Βαγιαζήτ) . 		
II. Πράξεις:		
Αγορά και εγκατάσταση εξοπλισμού ξενάγησης για τουλάχιστον 10 χώρους (αριθμός πομπών) και 50 ως 150 δέκτες ανά χώρο. Εγκατάσταση συστημάτων wi-fi, και βαθμονόμηση συστήματος		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Προτείνεται το έργο να υλοποιηθεί ως συνολική προμήθεια από την ΠΑΜΘ και παραχώρηση του εξοπλισμού στις ΕΦΑ. Εναλλακτικά θα μπορούσε να υλοποιηθεί ξεχωριστά από κάθε ΕΦΑ. Το έργο είναι ανταποδοτικό καθώς ο εξοπλισμός θα διατίθεται έναντι αντιτίμου το οποίο θα χρησιμοποιείται για την λειτουργία συντήρηση του (μπαταρίες, αντικατάσταση δεκτών, ακουστικά κ.ο.κ.)		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
Το έργο θα συμβάλει στην αύξηση της κίνησης προς τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία καθώς θα βελτιώσει την ελκυστικότητα τους και την προβολή τους. Δεν είναι δυνατή η ποσοτικοποίηση του αποτελέσματος.		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	<p>Το περιεχόμενο θα είναι δυναμικό, η διάρκεια προσδιορίζεται σε στάδια:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία πλατφόρμας και αρχικού περιεχομένου 8 μήνες - Εμπλουτισμός και σύνδεση με άλλες εφαρμογές + 12 μήνες - Πλήρης λειτουργία 	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	<p>Η πράξη ενισχύει το περιεχόμενο μέρος των προτεινόμενων έργων:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανάπτυξης και προβολής δημόσιων πόρων και υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς Αν. Μακ. - Θράκης (Δ/ση Αν. Πρ. ΠΑΜΘ) - Υπηρεσίες ξενάγησης αρχαιολογικού χώρου Φιλίππων και δημιουργία / προβολή τρισδιάστατου στερεοσκοπικού πολιτιστικού περιεχομένου για ανάδειξη της ιστορίας της περιοχής Φιλίππων Καβάλας (Δήμος Καβάλας) - Αναβάθμιση / ανάπτυξη ψηφ. εφαρμογών μουσείου Κομοτηνής (ΕΦΑ) <p>Το έργο συνάδει με δράση του Επιχειρησιακού Τουριστικής Ανάπτυξης.</p>	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Προ-απαιτείται η δημιουργία του περιεχομένου των ξεναγήσεων	
Π/Υ	150.000 € (σύνολο ΔΔ)	

Δράση 5:	Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επισκεπτών και Γεγονότων	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	2γ. Ενίσχυση των εφαρμογών ΤΠΕ για ηλεκτρονική κυβέρνηση, ηλεκτρονική μάθηση, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονικό πολιτισμό και ηλεκτρονική υγεία·
	Ειδικός Στόχος	3. Ενίσχυση της προσφοράς ψηφιακού περιεχομένου σε τομείς της Περιφερειακής Διοίκησης, του Πολιτισμού και του Τουρισμού.
	Πεδίο Παρ.	Πρόσβαση στις πληροφορίες του δημόσιου τομέα...
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Στο πλαίσιο ενιαίας διαχείρισης της ΟΧΕ προτείνεται να δημιουργηθεί ένα on line σύστημα (προ)αγοράς εισιτηρίων το οποίο θα καλύπτει το σύνολο των επισκέψιμων με εισιτήριο αρχαιολογικών χώρων - μνημείων, άλλα και την δυνατότητα αγοράς ενός ενιαίου εισιτηρίου που θα καλύπτει το σύνολο των χώρων - μουσείων στα οποία η είσοδος γίνεται έναντι αντιτίμου.</p> <p>Η σκοπιμότητα του έργου αφορά κυρίως την αύξηση της ελκυστικότητας και την προβολή των πόρων, καθώς από πλευράς ζήτησης δεν είναι απαραίτητη η προαγορά εισιτηρίων. Η παροχή ωστόσο μιας τέτοιας υπηρεσίας θα ενθαρρύνει τουρίστες που οργανώνουν την εκδρομή τους από τον τόπο διαμονής τους να εντάξουν στο πρόγραμμα τους εκδρομές στους πολιτιστικούς χώρους της ΑΜΘ και συγκεκριμένα των Αρχαιολογικών Μουσείων Σαμοθράκης, Θάσου, Φιλίππων, Κομοτηνής και Αβδήρων και των αρχαιολογικών χώρων Ζώνης, Φιλίππων και Αβδήρων.</p> <p>Στο σύστημα θα περιλαμβάνεται επίσης και η αγορά εισιτηρίων για γεγονότα από τα σημαντικότερα προγραμματισμένα Πολιτιστικά Γεγονότα της περιοχής.</p>		
II. Πράξεις:		
Το έργο αποτελείται από μια πράξη που είναι η δημιουργία του ηλεκτρονικού συστήματος, την αγορά - ανάπτυξη λογισμικού και η προμήθεια εξοπλισμού διαχείρισης του.		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Το έργο μπορεί να υλοποιηθεί μέσω επιλογής αναδόχου που θα αναλάβει το σύνολο του έργου.		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος του έργου θα είναι η ΠΙΑΜΘ, ωφελούμενοι θα είναι όλοι οι σχετιζόμενοι με τους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού φορείς, επιχειρήσεις και επαγγελματίες, καθώς και οι επισκέπτες της ΑΜΘ		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
1 σύστημα διαχείρισης επισκεπτών Το έργο θεωρείται ότι συμβάλει στην αύξηση της κίνησης προς τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία καθώς θα βελτιώσει την ελκυστικότητά τους και την προβολή τους. Δεν είναι δυνατή η ποσοτικοποίηση του αποτελέσματος.		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Θα προσδιοριστεί σε επόμενο στάδιο	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Το έργο θα ενσωματωθεί ως εφαρμογή στο App	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Το περιεχόμενο του έργου θα είναι δυναμικό, η λειτουργία της πλατφόρμας θα πρέπει να είναι έτοιμη πριν το 2017.	
Π/Υ	50.000 με 80.000 € (σύνολο ΔΔ)	

Δράση 6:	Via Δημιουργία - Συνεργατικά σχήματα για την προαγωγή της επιχειρηματικότητα στη διεπαφή Πολιτισμού - Τουρισμού	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	3δ. Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών·
	Ειδικός Στόχος	5. Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.
	Πεδίο Παρ.	76 -Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας στις ΜΜΕ
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας είναι αναπόσπαστο τμήμα του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της ΟΧΕ και βασικό στοιχείο για την επιτυχία της.</p> <p>Κύριος προσανατολισμός είναι η ενίσχυση συμπράξεων για την ανάπτυξη νέας γνώσης, την ενίσχυση και ανάδειξη της επιχειρηματικότητας σε τομείς εξειδίκευσης στη διεπαφή «τουρισμού – πολιτισμού» και η ενίσχυση της καινοτομίας που συνδέεται με τουρισμό τον πολιτισμό και την δημιουργία. Προτείνονται οι παρακάτω συμπράξεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μουσείων - εργαστηρίων κεραμικής/ μαρμάρου - τουριστικών επιχειρήσεων για την δημιουργία πιστοποιημένων αντιγράφων αντικειμένων των μουσείων της ΑΜΘ και προώθησης του στην τουριστική αλυσίδα και τα τοπικά μουσεία - Διοργανωτών εκδηλώσεων - τουριστικών επιχειρήσεων - οινοποιείων για την προώθηση των κρασιών και αποσταγμάτων της ΑΜΘ, την κοινή προώθηση σε αγορές και την προώθηση κοινού branding με θέμα την Εγνατία Οδό - Μουσείων - Επιχειρήσεων/ επαγγελματιών παροχής υπηρεσιών πολιτιστικών ξεναγήσεων ή/και διοργάνωσης οικοτουριστικών ξεναγήσεων - επιχειρήσεων εστίασης / διατροφής τοπικών προϊόντων / οίνων και ξενοδόχων για τον σχεδιασμό ολοκληρωμένων "πακέτων" μονοήμερων, διήμερων ξεναγήσεων με στόχο την μεταφορά επισκεπτών από της περιοχές προορισμού, προς τους πόλους της ΟΧΕ. 		
II. Πράξεις:		
Το έργο θα περιλαμβάνει ενισχύσεις προς επιχειρήσεις και φορείς επιχειρήσεων, ως το όριο του απαλλακτικού κανονισμού		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Η υλοποίηση θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα επιχειρηματικά σχέδια που θα κατατεθούν από τις συμπράξεις		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος και ωφελούμενοι του έργου θα είναι επιχειρήσεις και επαγγελματίες σε κλάδους τουρισμού - πολιτισμού.		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
2 σχήματα συνεργασίας (10 επιχειρήσεις)		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	36 μήνες	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:		
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	-	
Π/Υ	800.000	

Δράση 7:	Εναλλακτικός Τουρισμός (ενισχύσεις)	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	3δ. Στήριξη της δημιουργίας και της επέκτασης προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών·
	Ειδικός Στόχος	5. Αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ΜΜΕ.
	Πεδίο Παρ.	67 - Επιχειρηματική ανάπτυξη ΜΜΕ, ... 76 -Ανάπτυξη και προβολή των στοιχείων που αποτελούν κεφάλαιο για τον τομέα του πολιτισμού και της δημιουργίας στις ΜΜΕ
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Ενίσχυση τουριστικών επιχειρήσεων όλων των κλάδων για την προώθηση ειδικών ή θεματικών μορφών τουρισμού με στόχο τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος και την προσέλκυση ζήτησης ειδικών ενδιαφερόντων, που ως επί το πλείστον διακινείται εκτός αιχμής τουριστικής περιόδου. Θα απευθύνεται κατά περίπτωση σε καταλύματα, επαγγελματικά τουριστικά σκάφη, τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων, επιχειρήσεις θαλασσίων σπορ, κλπ. που θα αποκτήσουν μέσω της δράσης σχετική εξειδίκευση, με βάση συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις.</p>		
II. Πράξεις:		
Το έργο θα περιλαμβάνει ενισχύσεις προς επιχειρήσεις και φορείς επιχειρήσεων, ως το όριο του απαλλακτικού κανονισμού		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Η υλοποίηση θα πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τα επιχειρηματικά σχέδια που θα κατατεθούν από τις συμπράξεις		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος και ωφελούμενοι του έργου θα είναι επιχειρήσεις και επαγγελματίες σε κλάδους τουρισμού - πολιτισμού.		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
20 επιχειρήσεις εντός ΟΧΕ		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	36 μήνες	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	-	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	-	
Π/Υ	1.800.000	

Δράση 8:	BattleView και ψηφιακά υπόβαθρα μάχης Φιλίππων	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΕΠΑΝΕΚ
	Επ. Πρωτ.	1b. Προαγωγή επιχειρηματικών επενδύσεων στην έρευνα και καινοτομία, ανάπτυξη δεσμών και συνεργιών μεταξύ επιχειρήσεων, κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και του τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ιδίως μέσω της προαγωγής επενδύσεων στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών.....
	Ειδικός Στόχος	Αύξηση επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και συνεργασιών για την ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας σύμφωνα με την εθνική στρατηγική έρευνας και καινοτομίας για έξυπνη εξειδίκευση (στρατηγική RIS3).
	Πεδίο Παρ.	56 . Επένδυση σε υποδομή, δυναμικότητα και εξοπλισμό σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικειμένου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Ιστορικά η μάχη των Φιλίππων υπήρξε ένα από τα γεγονότα που καθόρισαν την εξέλιξη της παγκόσμιας ιστορίας και του δυτικού πολιτισμού. Η σημαντικότητα αυτή τονίζεται από το γεγονός ότι περιλαμβάνεται στην ύλη διδασκαλίας της ρωμαϊκής ιστορίας σε όλα σχεδόν τα εκπαιδευτικά προγράμματα των χωρών της Δυτικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, γεγονός που κάνει τους Φίλιππους ευρύτερα αναγνωρίσιμους στο ευρύ κοινό.</p> <p>Στόχος είναι η ψηφιοποίηση του υποβάθρου και των δεδομένων της μάχης με την δέουσα επιστημονική εγκυρότητα και η χρήση τους για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών εφαρμογών που θα αυξήσουν το ενδιαφέρον, την αναγνωσιμότητα των Φιλίππων και θα υποστηρίξουν επιτόπου εφαρμογές για την αύξηση της ποιότητας εμπειρίας της επίσκεψης στην περιοχή. Τα ψηφιακά δεδομένα που θα παραχθούν θα διατεθούν για την ανάπτυξη διάφορων εφαρμογών. Μια εξ αυτών θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο της ΟΧΕ και του έργου. Αυτή θα αφορά την δημιουργία εφαρμογής για tablet και smartphones ενός BattleView των Φιλίππων. Με χρήση της κάμερας φορητής συσκευής του χρήστη και αφού μέσω GPS και συσχέτισης της γωνίας λήψης με το υπόβαθρο, θα εμφανίζει στην οθόνη και πάνω στο πραγματικό υπόβαθρο που θα λαμβάνει η κάμερα την αναπαράσταση της μάχης. Για την προβολή θα οριστούν κατάλληλες θέσης θέας (σε συνάφεια με την ανάπτυξη των μονοπατιών της περιοχής)</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Το έργο αποτελείται από δύο πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ψηφιοποίηση του μορφολογικού υποβάθρου της μάχης και των δεδομένων αυτής. 2. ανάπτυξη εφαρμογής BattleView με βάση το ψηφιοποιημένο υλικό. 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης		
Η υλοποίηση θα στηριχθεί σε σύναψη προ-εμπορικών δημοσίων συμβάσεων για το σύνολο ή επιμέρους στοιχεία		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος του έργου θα είναι η ΠΑΜΘ, ωφελούμενοι θα είναι όλοι οι σχετιζόμενοι με τους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού φορείς, επιχειρήσεις και επαγγελματίες, καθώς και οι επισκέπτες της ΑΜΘ.		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
1 App 1 ψηφιακή βάση δεδομένων / βιβλιοθήκη της μάχης των Φιλίππων		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	8 μήνες	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Παρεμβάσεις στον αρχαιολογικό πόλο Φιλίππων. Η υλοποίηση θα μπορούσε εναλλακτικά να πραγματοποιηθεί ως δράση στο πλαίσιο έργου Εδαφικής Συνεργασίας με αντικείμενο τις "αρχαίες ιστορικές μάχες"	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	-	
Π/Υ	300.000 € (σύνολο ΔΔ)	

Δράση 9:	Παρεμβάσεις στον αρχαιολογικό πόλο Φιλίππων.	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς..
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς 90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Οργάνωση του αρχαιολογικού πόλου Φιλίππων και διασύνδεση των παρακείμενων πολιτιστικών και τουριστικών πόρων για την δημιουργία ενός σύνθετου ανοικτού πάρκου περιήγησης - αναψυχής. Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και της ποιότητας εμπειρίας του αρχαιολογικού χώρου και του Μουσείου των Φιλίππων.</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Η υλοποίηση του έργου περιλαμβάνει τις παρακάτω πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δημιουργία μονοπατιού και υποδομών στάσεων ξεκούρασης, θέασης και σήμανσης από τον χώρο των Φιλίππων προς το Βάππισμα της Λυδίας, τις πηγές Δοξάτου και το Κεφαλάρι 2. Συντήρηση Βραχογραφιών Δ.Ε. Φιλίππων 3. Καθορισμός εσωτερικών διαδρομών ξενάγησης στους Φιλίππους, δημιουργία και εγκατάσταση ερμηνευτικού υλικού 4. Δημιουργία και εξοπλισμός χώρου πολυμέσων στο Μουσείο των Φιλίππων και ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Η πράξη προϋποθέτει την υλοποίηση σχετικών μελετών για την χάραξη και την αδειοδότηση των έργων της περιοχής (συγκοινωνιακή, αρχιτεκτονική, περιβαλλοντική και φυτοτεχνική μελέτη) και την ανάθεση των έργων κατασκευής και προμήθειας εξοπλισμού (παρατηρητήρια, παγκάκια, πινακίδες σήμανσης, κάδους κλπ). 2. Περιλαμβάνει την σύνταξη μελέτης συντήρησης και την υλοποίηση συντήρησης του ανάγλυφου. Θα υλοποιηθεί με αυτεπιστασία από το ΥΓΠΟ / ΕΦΑ Καβάλας από εξειδικευμένους συντηρητές. 3. Ανάθεση μουσικολογικής μελέτης και προμήθεια εξοπλισμού, εργασίες σήμανσης χώρων και καθορισμού διαδρόμων επίσκεψης, εγκατάσταση εξοπλισμού για την κίνηση ΑΜΕΑ. 4. Προσθήκη εξοπλισμού, διαμόρφωση χώρου εντός του Μουσείου για την εγκατάσταση εξοπλισμού, εμπλουτισμός περιεχόμενο 		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Δικαιούχος της 1ης πράξης θα είναι η ΠΑΜΘ και των υπολοίπων το ΥΓΠΟ / ΕΦΑ Καβάλας		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
<ul style="list-style-type: none"> - Διαμόρφωση δικτύου περιηγητικών διαδρομών 5,5 χλμ και τεσσάρων στάσεων - Νησίδα πολυμέσων 4 σταθμών - 1 διαδρομή ξενάγησης <p>Το έργο θεωρείται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της προσέλευσης τουριστών - επισκεπτών στους Φιλίππους για περιήγηση - ημερήσια αναψυχή και θα επεκτείνει χωρικά και χρονικά την παρουσία τους εκεί.</p>		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	<p>Η υλοποίηση των έργων 3 και 4 υπολογίζεται σε δύο έτη. Το έργο 1 συμπεριλαμβανομένων των περιόδων μελέτης - αδειοδότησης υπολογίζεται σε 4 έτη.</p>	

<p>Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:</p>	<p>Η πράξη ενσωματώνει ενοποιεί το περιεχόμενο μέρος των προτεινόμενων έργων:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις ανάπτυξης και προβολής δημόσιων πόρων και υπηρεσιών πολιτιστικής κληρονομιάς Περιφέρειας Αν. Μακεδονίας - Θράκης (Δ/νση Αν. Πρ. ΠΑΜΘ) - Υπηρεσίες ξενάγησης του αρχαιολογικού χώρου των Φιλίππων και δημιουργία και προβολή τρισδιάστατου στερεοσκοπικού πολιτιστικού περιεχομένου για την ανάδειξη της ιστορίας της περιοχής Φιλίππων Καβάλας (Δήμος Καβάλας) <p>Το έργο συνδέεται με το Ενιαίο Σύστημα Διαχείρισης Εισιτηρίων και της ανάπτυξης Συστημάτων Ξενάγησης, άλλα και τις δράσεις ενίσχυσης των πολιτιστικών γεγονότων.</p>
<p>Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:</p>	<p>Δεν υπάρχουν</p>
<p>Π/Υ</p>	<p>Ο Π/Υ ανά πράξη (επιλέξιμες δαπάνες) υπολογίζεται σε:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 150.000 €, 2. 250.000 3. 150.000 € 4. 200.000 €

Δράση 10:	Οργάνωση και λειτουργία ανοικτού αρχαιολογικού πάρκου Αβδήρων.	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης / ΕΠΑΝΕΚ
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς..
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς 90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτου
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Στην περιοχή των αρχαίων Αβδήρων εντοπίζεται μια σειρά αρχαιοτήτων και αρχαιολογικών χώρων με πυρήνα την ομώνυμη αρχαία πόλη και το Αρχαιολογικό Μουσείο και περιφερειακούς χώρους:</p> <ol style="list-style-type: none"> την Αρχαϊκή πόλη στην περιοχή Βάλτα Ζαμπάκη με τείχη, νεώσοικο, ιερό, κατοικίες, νεκροταφείο. το δυτικό σκέλος του βορείου περιβόλου της πόλης με λιμενικές εγκαταστάσεις, κατοικίες και τείχος. <ol style="list-style-type: none"> το αρχαίο θέατρο. τον νότιο περίβολο με τείχη, κατοικίες και λιμενικές εγκαταστάσεις. Οργανωμένο και επισκέψιμο τμήμα με υποδομές για το κοινό και έκθεση αρχαιοτήτων. τον λόφο της αρχαίας Ακρόπολης - Βυζαντινό Πολύστυλο. τα αρχαία νεκροταφεία με ταφικούς τύμβους, ταφικά μνημεία, τάφους και δρόμο που οδηγεί στην πόλη. τα αρχαία λατομεία πωρολίθου στην περιοχή Μάνδρας τη Ρωμαϊκή Αγροικία του Μόλου τις αρχαιότητες στην περιοχή Πόροι του Πόρτο Λάγους <p>Καθώς βρίσκεται εντός του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης μια περιοχή με μεγάλη οικολογική αξία και ευαισθησία η περιοχή εμφανίζει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης ενός σύγχρονου πόλου έλξης για την άσκηση ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων και την προέκταση ειδικών κατηγοριών τουριστών που επιθυμούν να συνδυάσουν το πακέτο ήλιος + θάλασσα με περιηγητικές, φυσιολατρικές, μορφωτικές και γαστρονομικές (οινολογικές) δραστηριότητες. Το έργο αναμένεται να λειτουργήσει σε συνδυασμό με την δημιουργία του Οικοτουριστικού Πάρκου του Φαναρίου από την ΕΤΑΑ.</p> <p>Στόχος του έργου είναι η συνολική και ενιαία ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού κεφαλαίο της περιοχής ως κύριο μέσο για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της. Το έργο περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ανασκαφικά και προστατευτικά έργα και έργα ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων περιοχής Αβδήρων (ΕΦΑ). Αναβάθμιση / βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών του Μουσείου Αβδήρων Δημιουργία τοπικών περιηγητικών και ποδηλατικών διαδρομών, σημάνσεις και συναφών υποδομών ασφαλείας που θα συνδέουν πολιτιστικούς πόρους και περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος. Το δίκτυο θα περιλαμβάνει το σύνολο των παραπάνω αναφερόμενων πόρων καθώς και περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος που θα υποδειχθούν από τον ΦΔ του ΕΠ. Οι διαδρομές θα έχουν δύο κύρια σημεία εισόδου 1. Το αρχαιολογικό Μουσείο Αβδήρων και β) το Οικοτουριστικό Πάρκο Φαναρίου. Τοπικές Διαμορφώσεις στις προσβάσεις των επισκέψιμων χώρων. Βελτίωση της προσβασιμότητας ΑΜΕΑ για την πρόσβαση και εντός χώρων - υποδομών. <p>Λόγω του χαρακτήρα του έργου (Πολιτισμός + Περιβάλλον, Εθνικό Πάρκο), της καινοτόμου - εμβληματικής προσέγγισης του και της σύνδεσης του με λοιπές δράσεις κρίνεται σκόπιμο να προταθεί στο ΕΠΑΝΕΚ (Δράση 3.5).</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Αντίστοιχα με τα παραπάνω η υλοποίηση του έργου περιλαμβάνει τις παρακάτω πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> Ανασκαφικές εργασίες - εργασίες προστασίας, σύμφωνα με τις σχετικές προτάσεις της ΕΦΑ Ξάνθης Εργασίες ανάπτυξης υπηρεσιών στο Μουσείο Αβδήρων (προτάσεις ΕΦΑ Ξάνθης) Χάραξη διαδρομών και δημιουργία μονοπατιού και υποδομών στάσεων ξεκούρασης, θέασης και σήμανσης - προσανατολισμού που θα αναφέρονται στους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους. 		

III. Μεθοδολογία υλοποίησης:	
<p>1. Κατά περίπτωση περιλαμβάνει σύνταξη μελετών (τοπογραφικών, συντήρησης-αποκατάστασης, αξιοποίησης/ανάδειξης), την υλοποίηση έργων καθ' υπόδειξη των παραπάνω μελετών (αποστραγγιστικά, διαμορφώσεις εισόδων - περιφράξεις, φωτισμοί, τοποθέτηση ερμηνευτικών πινακίδων, αποψιλώσεις, φωτισμό κ.α.)</p> <p>2. Η πράξη περιλαμβάνει την δύο είδη ενεργειών:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργία προηγμένων υπηρεσιών* (Διαδραστική πολυμεσική εφαρμογή για ιστορική και αρχαιολογική ενημέρωση της ευρύτερης περιοχής, Ψηφιακές Παρουσίασης για τις θεματικές ενότητες του Μουσείου «Ύφανση και καλλιπυσμός στην αρχαιότητα», Εγκατάσταση Εκπαιδευτικών Πολυμεσικών Διαδραστικών Εφαρμογών). - Κτιριακές παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ενεργειακή αναβάθμιση** και την προσβασιμότητα ΑΜΕΑ. <p>3. Η πράξη προϋποθέτει την υλοποίηση σχετικών μελετών για την χάραξη και την αδειοδότηση των έργων της περιοχής (συγκοινωνιακή, αρχιτεκτονική, περιβαλλοντική και φυτοτεχνική μελέτη) και την ανάθεση των έργων κατασκευής και προμήθειας εξοπλισμού (παρατηρητήρια, παγκάκια, πινακίδες σήμανσης, κάδους κλπ). Τόσο για λόγους κόστους, όσο και για λόγους περιορισμού των επιπτώσεων αναμένεται η ανάπτυξη του δικτύου να αξιοποιήσει υφιστάμενες διανοίξεις.</p> <p>* Η ενέργεια δημιουργίας συστήματος αυτόματης πολυγλωσσικής ξενάγησης εντάσσεται σε άλλο έργο που θα αφορά συνολικά την περιφέρεια</p> <p>** Σε μετέπειτα στάδιο του σχεδιασμού θα πρέπει να αποφασιστεί αν διαχειριστικά η ενεργειακή αναβάθμιση θα πρέπει να υλοποιηθεί ως ανεξάρτητο έργο στο πλαίσιο του ΕΣ 7.</p>	
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:	
<p>Οι Πράξεις 1 και 2 θα υλοποιηθούν από την ΕΦΑ Ξάνθης</p> <p>Η πράξη 3 θα υλοποιηθεί από τον ΦΔ του Εθνικού Πάρκου Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης σε συνεργασία με την ΕΦΑ Ξάνθης.</p> <p>Το έργο θεωρείται ότι θα συμβάλει στην αύξηση της προσέλευσης τουριστών - επισκεπτών στα παράλια της Π.Ε. Ξάνθης για ολιγοήμερη διαμονή ή και ημερήσια αναψυχή και θα επεκτείνει χωρικά και χρονικά την παρουσία τους εκεί.</p>	
Εκροές - Αποτελέσματα:	
<ul style="list-style-type: none"> - Διαμόρφωση δικτύου περιηγητικών / ποδηλατικών διαδρομών μήκους περίπου 25 χλμ - Διαμορφώσεις σε 10 χώρους 	
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Η υλοποίηση των έργων 3 και 4 υπολογίζεται σε δύο έτη. Το έργο 1 συμπεριλαμβανομένων των περιόδων μελέτης - αδειοδότησης υπολογίζεται σε 4 έτη.
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Η πράξη ενοποιεί το περιεχόμενο μέρους των προτεινόμενων έργων: - Δράσεις ΕΦΑ Ξάνθης
Ιεράρχηση - προσαπαιτούμενα έργα:	Δεν υπάρχουν
Π/Υ	Ο Π/Υ ανά πράξη (επιλέξιμες δαπάνες) υπολογίζεται σε: 1. 800.000 €, 2. 250.000 € 3. 400.000 €

Δράση 11:	Οργάνωση και λειτουργία ανοικτών αρχαιολογικών πάρκων Μαρώνας και Ζώνης και οργάνωση τουριστικών πόρων παράκτιας ζώνη - δημιουργία πόλου	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η παράκτια περιοχή που εκτείνεται από τον Πρ. Ηλία Ροδόπης (Μαρώνας) ως την Μάκρη Έβρου και η ενδοχώρα αυτής χαρακτηρίζεται από την περιορισμένη ανάπτυξη των τουριστικών δραστηριοτήτων. Η υστέρηση αυτή δίνει την ευκαιρία για τον προγραμματισμό της με υψηλά πρότυπα ποιότητας και αποφυγής "λαθών" που έχουν πραγματοποιηθεί από την βεβιασμένη τουριστική ανάπτυξη και έχουν οδηγήσει σε υποβάθμιση ανεπτυγμένους τουριστικούς προορισμούς. Στο πλαίσιο αυτό η ΟΧΕ προτείνει την ανάπτυξη της περιοχής - πόλου με βάση ένα πρότυπο που θα συμπληρώνει το βασικό ελληνικό προϊόν "ήλιος + θάλασσα" με την παροχή σημαντικών υπηρεσιών και υποδομών πολιτισμού με βασικά κέντρα την Μαρώνα και τον αρχαιολογικό χώρο Ζώνης. Στόχος του έργου είναι η συνολική και ενιαία ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού κεφαλαίου της περιοχής ως κύριο μέσο για την βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη της. Το έργο περιλαμβάνει:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάδειξη Μνημείων Μαρώνας και εργασίες αποκατάστασης 2. Ανασκαφικά και προστατευτικά έργα και έργα ανάδειξης αρχαιολογικού χώρου Ζώνης. 3. Ολοκλήρωση Σχεδιασμού χρήσεων γης. 		
II. Πράξεις:		
Αντίστοιχα με τα παραπάνω η υλοποίηση του έργου περιλαμβάνει τις παρακάτω πράξεις:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανασκαφικές εργασίες - εργασίες προστασίας, σύμφωνα με τις σχετικές προτάσεις της ΕΦΑ Κομοτηνής 2. Ανασκαφικές εργασίες - εργασίες προστασίας 3. Εκπόνηση μελέτης ΤΣ στις Δ.Ε. Μαρώνας και Σαππών. 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Οι Πράξεις 1 και 2 περιλαμβάνουν κατά περίπτωση περιλαμβάνει σύνταξη μελετών (τοπογραφικών, συντήρησης- αποκατάστασης, αξιοποίησης/ ανάδειξης), την υλοποίηση έργων καθ υπόδειξη των παραπάνω μελετών (αποστραγγιστικά, διαμορφώσεις εισόδων - περιφράξεις, φωτισμοί, τοποθέτηση ερμηνευτικών πινακίδων, αποψιλώσεις, φωτισμό κ.α.) Η πράξη 3 υλοποιείται με ανάθεση, υλοποίηση και έγκριση σχετικής μελέτης (ΤΧΣ)		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Οι Πράξεις 1 και 2 θα υλοποιηθούν από την ΕΦΑ Ροδόπης και Έβρου αντίστοιχα		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
<ul style="list-style-type: none"> - Διαμόρφωση δικτύου περιηγητικών / ποδηλατικών διαδρομών μήκους περίπου 25 χλμ - 1 (ενιαίο) ΤΧΣ 		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Το σύνολο των πράξεων έχουν εκτιμώμενο χρόνο τα 4 έτη.	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Η πράξη ενοποιεί το περιεχόμενο μέρους των προτεινόμενων έργων: Δράσεις ΕΦΑ Ροδόπης / Θέατρο Μαρώνας - αποκατάσταση (ΥΠΠΟ)	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Δεν υπάρχουν	
Π/Υ	Ο Π/Υ ανά πράξη (επιλέξιμες δαπάνες) υπολογίζεται σε:	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. 800.000 € 2. 300.000 € 3. 200.000 € 	

Δράση 12 :	Οργάνωση Τουριστικών και Πολιτιστικών υποδομών Διδυμοτείχου	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Προτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς 90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικειμένου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Το Διδυμότειχο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά αστικά κέντρα της ΠΑΜΘ με αδιάλειπτη ιστορία από την ρωμαϊκή εποχή και πρωταγωνιστικό ρόλο στην ύστερη Βυζαντινή και Οθωμανική Ιστορία. Τα τελευταία έτη έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις για την ανάδειξη της ιστορίας αυτής με έργα όπως η αποπεράτωση του Βυζαντινού Μουσείου και η αποκατάσταση του Τεμένους του Βαγιαζήτ.</p> <p>Στόχος του έργου είναι η οργάνωση και ανάδειξη των αρχαιολογικών πόρων που βρίσκονται μέσα στην πόλη και περιμετρικά (Πλωτινόπολις, Βυζαντινές Μονές) και του Μουσείου προκειμένου να αυξηθεί η ελκυστικότητα του Διδυμοτείχου ως τόπου επίσκεψης - διανυκτέρευσης.</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Πρόγραμμα ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων και πολιτιστικών υποδομών πόλης και περιαστικού χώρου Διδυμοτείχου. 2. Αποκατάσταση κτιρίου Παπαζιάν. 3. Ανάδειξη λαογραφικού Μουσείου Διδυμοτείχου 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<p>Η πρώτη πράξη θα υλοποιηθεί με την υλοποίηση σχετικού σχεδίου, το οποίο θα προδιαγράψει τις διαδρομές και τα απαραίτητα έργα</p>		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
ΕΦΑ Έβρου, Δήμος Διδυμοτείχου		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Η διάρκεια υλοποίησης των έργων θα καθοριστεί από τις σχετικές μελέτες	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	<p>Η πράξη ενσωματώνει ενοποιεί το περιεχόμενο μέρος των προτεινόμενων έργων:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αποκατάσταση κτιρίου Παπαζιάν - Ανάδειξη λαογραφικού Μουσείου Διδυμοτείχου 	
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Το έργο αποκατάστασης του Τεμένους Βαγιαζήτ δεν περιλαμβάνεται στην ΟΧΕ καθώς είναι ήδη δρομολογημένο ως μεταφερόμενο	
Π/Υ	<ol style="list-style-type: none"> 1. 800.000 2. 600.000 3. 300.000 	

Δράση 13:	Ανάδειξη Σημειακών αρχαιοτήτων και διαμόρφωση επισκέψιμων χώρων που σχετίζονται με την Εγνατία Οδό	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς 90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η ανάδειξη της Εγνατίας ως Οδού άξονα πολιτισμού διεθνούς ιστορίας και ως μοχλού προσέλκυσης επισκεπτών πέρα από την ανάδειξη πόλων υψηλής συγκέντρωσης αρχαιοτήτων στηρίζεται σημαντικά στην δικτύωση και ανάδειξη και την δυνατότητα επίσκεψης του συνόλου των σημαντικών αρχαιοτήτων που αναπτύχθηκαν κατά μήκος και εξαιτίας της διέλευσης της Οδού και εντοπίζονται μεμονωμένα στο χώρο.</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες πράξεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ρωμαϊκό γεφύρι Αγγίτη: Σήμανση - φωτισμός, δημιουργία περιπάτου προς Σ.Σ. Φωτολίβους, Α.Χ. Σιταγρών. - Σημεία διέλευσης «Εγνατίας οδού» στις ΠΕ Δράμας και Καβάλας: εργασίες αποκατάστασης, σήμανση - φωτισμός, δημιουργία περιπάτων. - Ακόντισμα: Σήμανση - φωτισμός, διαμόρφωση περιηγητικής διαδρομής με Κεραμωτή - Ανακτορούπολη: Σήμανση - φωτισμός, διαμόρφωση περιηγητικής διαδρομής με Ν. Πέραμο - Ερείπια αρχαίας Τοπείρου: Σήμανση Φωτισμός - Ταφικοί τύμβοι κατά μήκος της Εγνατίας Οδού (Τύμπανο, 2 Τύμβοι, Χρύσα, Ούκ Τεπέ, Κιμμέρια, αγρός Τσολακίδη, Κιμμέρια, Τύμβος Υδραγωγείου, Σέλερο, αγρός Τσιτουριδη, Βελοχώριο, Σήμαντρα, Μπόζολαν, Σήμαντρα, Τσάλλικ, Σήμαντρα, Κίρκη, Σούνιο, Σπανότοπος, 2 τύμβοι, Σούνιο, Τύμβος των Κυάμων): Εργασίες αποκατάστασης, σήμανση, φωτισμός, σχέδιο ενοποίησης μέσω περιηγητικής διαδρομής - Τέμενος και παλιές Καπναποθήκες Γενισέας: Σήμανση, - Τεκές Κιουτουκλού Μπαμπά, Σήμανση - φωτισμός - Μεσαιωνική Γέφυρα Πολύανθου: Σήμανση Διαδρομής (από κόμβο Ιάσμου) - φωτισμός, υποδομές θέασης, πρόσβασης. - Α.Χ. Αναστασιούπολης - Περιθωρίου: Σήμανση - φωτισμός, Διαμόρφωση πάρκου και περιβάλλοντος χώρου, διαμόρφωση περιηγητικής διαδρομής από Χώρο Στάθμευσης Αυτοκινητοδρόμου Εγνατίας Οδού - Μαξιμιανούπολη: Σήμανση - φωτισμός, ανάδειξη Επισκοπικού Ναού - Ανάδειξη τμημάτων αρχαίας Εγνατίας Οδού και δημιουργία περιπάτου μεταξύ Μεστής και Αύρας - Υδραγωγείο Φερών : Σήμανση - φωτισμός 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<p>Τα έργα θα υλοποιηθούν είτε μεμονωμένα, είτε σε ομάδες βάσει της περιοχής αρμοδιότητας κάθε ΕΦΑ. Η επιλογή θα πραγματοποιηθεί βάσει των αποκλίσεων στο επίπεδο ωριμότητας έργων που εμπίπτουν σε έναν φορέα, κατά τρόπο τέτοιο ώστε τα λιγότερο ώριμα έργα να μην καθυστερούν την συνολική υλοποίηση της δράσης.</p> <p>Τα έργα κατά περίπτωση θα περιλαμβάνουν σύνταξη μελετών (τοπογραφικών, συντήρησης-αποκατάστασης, αξιοποίησης/ ανάδειξης), την υλοποίηση έργων καθ υπόδειξη των παραπάνω μελετών (αποστραγγιστικά, διαμορφώσεις εισόδων - περιφράξεις, φωτισμοί, τοποθέτηση ερμηνευτικών πινακίδων, αποψιλώσεις, φωτισμό κ.α.)</p>		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
<p>Τα έργα θα υλοποιηθούν από της ΕΦΑ των ΠΕ της ΠΑΜΘ σε συνεργασία με την Περιφερειακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση</p>		

Εκκρόες - Αποτελέσματα:	
<i>Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο</i>	
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Το χρονοδιάγραμμα θα προσδιοριστεί σε συνεργασία με τις ΕΦΑ
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Προτάσεις ΕΦΑ, Δήμων
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Τα έργα δεν παρουσιάζουν την ίδια ωριμότητα, τα προτεινόμενα έργα αφορούν τον σχεδιασμό υλοποίησης ως το 2020.
Π/Υ	Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία κόστους για όλες τις παρεμβάσεις. Εκτιμάται μια διακύμανση ανάλογα των έργων από 50.000 ως 350.000 €. Εκτιμάται συνολικά ότι η διάθεση Π/Υ 5.800.000 € ως το 2020 θα είναι επαρκής.

Δράση 14:	Αναβάθμιση λουτρών Τραϊανούπολης Σύνδεση με ΕΠ Έβρου	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης / ΕΠΑΝΕΚ
	Επ. Πρωτ.	6γ. Διατήρηση, προστασία, προαγωγή και ανάπτυξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς
	Ειδικός Στόχος	12. Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.
	Πεδίο Παρ.	94 - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή δημόσιων πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς 90 - Ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια για περιπάτους
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η Τραϊανούπολη και τα Λουτρά της παρουσιάζουν έναν κομβικό χαρακτήρα καθώς πέρα από τα σημάδια διέλευσης της Εγνατίας και τις σωζόμενες αρχαιότητες, αποτελούν το σημείο εισόδου στο ΕΠ Έβρου και κέντρο ανάπτυξης του θερμαλισμού. Η δράση στοχεύει στην σύνδεση των τριών δραστηριοτήτων προκειμένου η περιοχή να αποτελέσει έναν προορισμό ημερήσιας - ήπιας αναψυχής για επισκέπτες που διαμένουν ή διέρχονται της Αλεξανδρούπολης.</p>		
II. Πράξεις:		
<p>Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες πράξεις:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Εργασίες ανάδειξης των αρχαιοτήτων και των τμημάτων της αρχαίας Εγνατίας, δημιουργία περιπάτου, ερμηνευτική σήμανση αρχαιοτήτων, φωτισμός 2. Ανακαίνιση Λουτρών και δημιουργία υπαιθρίων εγκαταστάσεων 3. Σύνδεση με τις δραστηριότητες οικοτουρισμού 		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
<p>Η πρώτη πράξη θα υλοποιηθεί με την υλοποίηση σχετικού σχεδίου, το οποίο θα προδιαγράψει τις διαδρομές και τα απαραίτητα έργα</p>		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
ΕΦΑ Έβρου, Δήμος Αλεξανδρούπολης, ΦΔ Έβρου		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
Αύξηση επισκεπτών στα Λουτρά και στο Κέντρο Πληροφόρησης ΕΠ Έβρου.		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Το χρονοδιάγραμμα θα προσδιοριστεί σε συνεργασία με τις ΕΦΑ	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:		
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	-	
Π/Υ	1.200.000	

Δράση 15:	Ολοκλήρωση Πολιτιστικού - Τουριστικού Κυκλώματος	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	7β. Ενίσχυσης της περιφερειακής κινητικότητας μέσω της σύνδεσης δευτερευόντων και τριτευόντων κόμβων στην υποδομή ΔΕΔ-Μ, συμπεριλαμβανομένων των πολυτροπικών κόμβων
	Ειδικός Στόχος	16. Βελτίωση της συνδεσιμότητας δυσπρόσιτων - νησιωτικών περιοχών για την αντιμετώπιση κοινωνικών - αναπτυξιακών προβλημάτων.
	Πεδίο Παρ.	95 - Άλλες ανακατασκευές και βελτιώσεις οδών
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Στοχεύει στην απρόσκοπτη και ασφαλή μετακίνηση των επισκεπτών από τις περιοχές διαμονής τους και τους κόμβους του μεταφορικού συστήματος προς τους πόλους πολιτιστικού ενδιαφέροντος και περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Παρεμβάσεις που έχουν αναφέρονται στα Προγράμματα δράσεων βελτίωσης οδικής ασφάλειας – Εργασίες βραχυπρόθεσμων επεμβάσεων βελτίωσης επιπέδου οδικής ασφάλειας Εθνικού και Επαρχιακού οδικού δικτύου των Περιφερειακών Ενοτήτων της ΑΜΘ που εντοπίζονται εντός της ΟΧΕ και εξυπηρετούν την κίνηση των τουριστών. - Σχεδιασμό και υποστήριξη θαλασσιού δικτύου τουριστικών κινήσεων. - Σύνδεση με τουρισμό κρουαζιέρας 		
II. Πράξεις:		
<p>Πρώτη πράξη αποτελεί η ολοκλήρωση του οδικού κυκλώματος Μέστης - Κρωβύλης - Μαρώνειας - Αρχαίας Μαρώνειας - Παραλίας Πετρωτών - Αρχαίας Μεσημβρίας - Δικέλλων - Μάκρης (που περιλαμβάνει την ήπια χάραξη παραλιακής οδού από την Παραλία Πετρωτών ως τον Άγιο Χαράλαμπο).</p> <p>Δεύτερη πράξη αφορά σημειακές ή εκτεταμένες βελτιώσεις σε τμήματα οδών όπως έχουν αναγνωριστεί από σχετικές μελέτες αξιολόγησης που υλοποιήθηκαν ανά Περιφερειακή Ενότητα το 2013 και οι οποίες εντοπίζονται σε τμήματα αξόνων που συνδέουν περιοχές πολιτιστικού ενδιαφέροντος και περιοχές διαμονής τουριστών.</p> <p>Η τρίτη πράξη αφορά την σύνδεση του θαλάσσιου χώρου με την ΟΧΕ. Η πράξη περιλαμβάνει κυρίως επεμβάσεις σε τουριστικά αγκυροβόλια προκειμένου να αναπτυχθεί ένα ικανό δίκτυο υποστήριξης του Θαλάσσιου Τουρισμού, άλλα κίνησης τουριστικών σκαφών που θα πραγματοποιούν ημερήσιες εκδρομές - συνδέσεις. Ειδικά για το δεύτερο ιδιαίτερη σκόπιμη είναι η σύνδεση μεταξύ Θάσου - λιμένα Φαναρίου.</p> <p>Η τέταρτη πράξη αφορά την ενίσχυση των πυλών της ΟΧΕ (λιμάνια Αλεξανδρούπολης, Θάσου, Καβάλας) ως προς την ελκυστικότητα Τουρισμού Κρουαζιέρας</p>		
III. Μεθοδολογία υλοποίησης:		
Οι προτεινόμενες δράσεις απαιτούν ένα ιδιαίτερα μεγάλο πρόγραμμα συγκοινωνιακών και λιμενικών έργων που ξεπερνάει τόσο το πλαίσιο μιας ΟΧΕ, όσο και του ΠΕΠ ΑΜΘ 2014-2020. Ως εκ τούτου αναφέρονται μόνο ως κατευθύνσεις για συνεργασίες με άλλα σχετικά προγράμματα όπως το ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ 2014-2020, το ΕΠΑΝΕΚ 2014-2020 και το ΕΠΑΛ 2014-2020		
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:		
Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο		
Εκροές - Αποτελέσματα:		
Δεν προσδιορίζονται		
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Δεν προσδιορίζεται	
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:		
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	Το κύκλωμα Μέστης - ... - Μάκρης (άξονας πολιτισμού και τουριστικού ενδιαφέροντος, περιλαμβάνει ήπια χάραξη παραλιακής οδού από Παραλία Πετρωτών έως Άγιο Χαράλαμπο) αποτελεί προτεραιότητα του -ΠΠΧΣΑΑ	

Π/Υ	1: 8.000.000 2: (έως) 4.000.000 3: 2.500.000 4: ΜΔ
-----	---

Δράση 16:	Οι άνθρωποι της Εγνατίας	
Ένταξη σε:	Πρόγραμμα	ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
	Επ. Πρωτ.	8iii. Υποστήριξη της απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3). / 9.v Ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων.
	Ειδικός Στόχος	
	Πεδίο Παρ.	104 - Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και ίδρυση επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων 113 - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της επαγγελματικής ένταξης σε κοινωνικές υπηρεσίες και της κοινωνικής οικονομίας και της οικονομίας της αλληλεγγύης για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση
Εμπλεκόμενοι φορείς:	Θα προσδιοριστούν σε επόμενο στάδιο	
Περιγραφή φυσικού αντικείμενου και μεθοδολογία :		
I. Ανάγκες - Σκοπιμότητα:		
<p>Η αναγκαιότητα είναι διπλή καθώς από Η επιτυχία των στόχων της ΟΧΕ απαιτεί στήριξη από τον τοπικό πληθυσμό, τις επιχειρήσεις και τους επαγγελματίες, ενώ από την άλλη κύρια σκοπιμότητα της ΟΧΕ είναι να μεγιστοποιήσει τις ευκαιρίες για απασχόληση, επιχειρηματικότητα και αύξηση του εισοδήματος στην περιοχή εφαρμογής της. Στόχος είναι η προώθηση ολοκληρωμένης επιχειρηματικότητας στον τουρισμό για την περιοχή της ΟΧΕ, με ενέργειες που αφορούν: (α) ένταξη του γνωστικού κεφαλαίου της Εγνατίας στους επαγγελματίες του τουρισμού (β) ίδρυση νέων επιχειρήσεων από ομάδες πληθυσμού με περιορισμένη επιχειρηματικότητα, (γ) ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ειδικών ομάδων πληθυσμού και επιχειρηματικότητας σε νέες και καινοτόμες δραστηριότητες, (δ) ενίσχυση πρωτοβουλιών της ευρύτερης κοινωνικής οικονομίας που περιλαμβάνουν δραστηριότητες και πρωτοβουλίες που χαρακτηρίζονται από σαφή κοινωνικό σκοπό, όπως οι υπηρεσίες προστασίας του περιβάλλοντος, πολιτιστικής ανάπτυξης κ.ά. Συγκεκριμένα προτείνονται οι πράξεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κατάρτιση ξεναγών - οδηγών - Επιμόρφωση επιχειρηματιών - διαχειριστών - Ενίσχυση γυναικείας και νεανικής επιχειρηματικότητας στην παροχή υπηρεσιών πολιτιστικού τουρισμού - οικοτουρισμού και την οργάνωση δραστηριοτήτων που συνδέονται με αυτές - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον Πολιτισμό - Φόρουμ πολιτισμού – τουρισμού 		
II. Πράξεις:		
<ul style="list-style-type: none"> - Κατάρτιση ξεναγών - οδηγών: Αφορά είτε επαγγελματίες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή ως ξεναγοί ή Οδηγοί, είτε κατοίκους που προσφέρουν περιστασιακά τέτοιες υπηρεσίες (π.χ. ψαράδες) και στοχεύει στην επιμόρφωση τους γύρω από τον πολιτισμό, το περιβάλλον και της διαδρομές της Εγνατίας Οδού, την εκμάθηση νέων τεχνολογιών και των εργαλείων που θα παραχθούν στο πλαίσιο του σχεδίου, τους κανόνες ασφαλείας σε δραστηριότητες, τους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος κατά την κίνηση μέσα στα Εθνικά Πάρκα κ.ο.κ. - Επιμόρφωση επιχειρηματιών - διαχειριστών: αφορά την επιμόρφωση των στελεχών τουριστικών επιχειρήσεων (ξενοδοχείων, πρακτορείων) γύρω από τις πολιτιστικές υπηρεσίες που αναπτύσσονται στην Εγνατία Οδό, τις επισκέψιμες πολιτιστικές υποδομές, την γαστρονομία και λαογραφία. - Ενίσχυση γυναικείας επιχειρηματικότητας: Αφορά δράσεις που κατά προτεραιότητα θα υλοποιηθούν σε περιοχές της υπαίθρου με στόχο την διασύνδεση της τοπικής παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων (π.χ. καλάθια, υφαντά) και της γαστρονομίας με τις υπηρεσίες του πολιτισμού. - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον Πολιτισμό: προτείνεται συγκεκριμένα η δημιουργία εργαστηρίου (υπό την μορφή ΚΟΙΝΣΕΠ) παραγωγής πιστοποιημένων αντιγράφων των αρχαιολογικών ευρημάτων των μουσείων από ΑΜΕΑ. - Φόρουμ πολιτισμού - τουρισμού: δημιουργία περιοδικής συνάντησης μεταξύ επιχειρηματιών - επαγγελματιών του τουρισμού με φορείς Πολιτισμού (Υπηρεσίες, Διαχειριστές υποδομών, διοίκησης Φεστιβάλ) και παραγωγούς τοπικών προϊόντων ποιότητας για ανάπτυξη ιδεών και δημιουργία συνεργασιών 		

III. Μεθοδολογία υλοποίησης:	
<p>Οι δύο πρώτες δράσεις θα υλοποιηθούν με συνεργασία των ΕΦΑ του ΥΠΠΟ, των ΦΔ των Εθνικών Πάρκων και υπό τον συντονισμό - υποστήριξη της ΠΑΜΘ. Περιλαμβάνουν την οργάνωση προγράμματος σπουδών (ευθύνη ΠΑΜΘ), την παραγωγή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού (ΕΦΑ, ΦΔ) και την υλοποίηση των διαλέξεων</p> <p>Η πράξη ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας θα υλοποιηθεί από φορέα της ΠΑΜΘ.</p> <p>Η πράξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα υλοποιηθεί είτε από το δημόσιο (Περιφέρεια, Δήμοι) είτε από ιδιωτικού δικαίου φορέα (επιμελητήρια, ΜΚΟ κλπ)</p> <p>Η οργάνωση του Φόρουμ θα οργανωθεί από την Περιφερειακή Αρχή σε συνέργια με την υλοποίηση της δράσης Via Egnatia.</p>	
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι:	
Επαγγελματίες τουρισμού, κάτοικοι περιοχών πολιτιστικού και φυσικού ενδιαφέροντος, ειδικές ομάδες πληθυσμού	
Εκροές - Αποτελέσματα:	
Εκπαίδευση 150 στελεχών τουριστικών κλάδων / κατοίκων περιοχών ενδιαφέροντος	
Δημιουργία και λειτουργία μιας δομής επιχειρηματικότητας ΑΜΕΑ (εργαστηρίου)	
Χρονοδιάγραμμα Δράσης:	Θα προσδιοριστεί
Σχετιζόμενα έργα - προτάσεις φορέων:	Το σύνολο των δράσεων του έργου
Ιεράρχηση - προαπαιτούμενα έργα:	
Π/Υ	Ανά κατηγορία πράξης: i) 60.000, ii) 30.000, iii) 40.000 iv) 200.000 v) 80.000 (κάλυψη διοργάνωσης φόρουμ 4 ετών) = 410.000

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ

Οι ειδικότερα αναλυθείσες δράσεις οργανώνονται σε ΑΞΙΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ της Ο.Χ.Ε.:

1. ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
3. ΓΝΩΣΗ
4. ΣΥΝΔΕΣΗ

ΤΙΤΛΟΣ	ΕΠ. ΠΡΟΤ. - ΕΙΔ. ΣΤΟΧΟΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	Π/Υ
ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑ			
Σήμανση Πολιτιστικών Πόλων και Δικτύου της Εγνατίας Οδού	6.γ - 12	95	220.000 €
Via Egnatia	6γ-12	95	1.200.000
Παραγωγή ηλεκτρονικού οδηγού ΟΧΕ Τουρισμού - Πολιτισμού με την μορφή εφαρμογής (App) για smartphones & tablet και σύστημα ηλεκτρονικής διαχείρισης και προώθηση τους στο App και Google Store.	2γ.-3 / ΕΘΝΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ (ΚΑΠ)	79	900.000
Προμήθεια και εγκατάσταση ηλεκτρονικών Συστημάτων ξεναγήσεων και ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών σε Μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους	2γ.-3	79	150.000
Ολοκληρωμένο Σύστημα Διαχείρισης Επισκεπτών και Γεγονότων	2γ.-3	79	120.000
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ			
BattleView και ψηφιακά υπόβαθρα μάχης Φιλιππών	1b. ΕΠΑΝΕΚ	59	300.000
Via Δημιουργία - Συνεργατικά σχήματα για την προαγωγή της επιχειρηματικότητα στην διεπαφή Πολιτισμού - Τουρισμού	3.δ - 5	76	800.000
Εναλλακτικός Τουρισμός (ενισχύσεις)	3.δ - 5	76	800.000
ΓΝΩΣΗ			
Παρεμβάσεις στον αρχαιολογικό πόλο Φιλιππών.	6γ-12	94	550.000
		90	200.000
Οργάνωση και λειτουργία ανοικτού αρχαιολογικού πάρκου Αβδήρων	6γ-12 / ΕΠΑΝΕΚ	94	1.050.000
		90	400.000
Οργάνωση και λειτουργία ανοικτού αρχαιολογικών πάρκων Μαρώνειας και Ζώνης - Μεσημβρίας και οργάνωση τουριστικών πόρων παράκτιας ζώνη	6γ-12	94	800.000 €
		90	300.000
Οργάνωση Τουριστικών και πολιτιστικών υποδομών Διδυμοτείχου	6γ-12	97	200.000
		94	900.000
Ανάδειξη Σημειακών αρχαιοτήτων και διαμόρφωση επισκέψιμων χώρων που σχετίζονται με την Εγνατία Οδό	6γ-12	90	800.000
		94	5.000.000
Οι άνθρωποι της Εγνατίας	8iii / 9v	104 / 113	410.000
Αναβάθμιση λουτρών Τραιανούπολης Σύνδεση με ΕΠ Έβρου	6γ-12 / ΕΠΑΝΕΚ	94	900.000
		90	300.000
ΣΥΝΔΕΣΗ			
Ολοκλήρωση Πολιτιστικού - Τουριστικού Κυκλώματος	Διάφοροι	34, 39*, 40*	14.500.000
ΣΥΝΟΛΟ			31.600.000

3. ΠΛΑΙΣΙΟ - ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.

Η σχετική Εγκύκλιος του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού (28.7.2015) ορίζει το πλαίσιο για τις Ο.Χ.Ε. ρυθμίζοντας θέματα που αφορούν:

- στους τύπους χωρικών ενοτήτων εφαρμογής
- στην ευθύνη για το σχεδιασμό, έγκριση, υλοποίηση συγκεκριμένα στην Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΥΣΣΑ), Διαχειριστικές Αρχές (ΔΑ) και σε Ενδιάμεσους φορείς / Φορείς Στρατηγικής
- στα χαρακτηριστικά των Ενδιάμεσων φορέων
- στο περιεχόμενο μιας Στρατηγικής Ο.Χ.Ε.
- στην προετοιμασία της υλοποίησης των Ο.Χ.Ε. μέσω των Εγγράφων Εξειδίκευσης
- στη διαδικασία επιλογής των Ο.Χ.Ε. (με ανταγωνιστική διαδικασία ορίζοντας κριτήρια επιλογής για τις περιοχές παρέμβασης ή/και σε συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης σύμφωνα με την περιγραφή στο ΕΠ ή στο έγγραφο εξειδίκευσης)
- στο ποιοι μπορούν να αναλάβουν σχεδιασμό ή υλοποίηση μιας στρατηγικής Ο.Χ.Ε. (συμπράξεις Δήμων, Δήμοι, περιφερειακές δομές με κατοχυρωμένη αρμοδιότητα, σχήματα συνεργασίας περιφερειακών και τοπικών αρχών ή / και ιδιωτικών εταιρειών/ επαγγελματικών ενώσεων και επιμελητηρίων) που εκπροσωπούν συγκεκριμένες περιοχές , κεντρικός και περιφερειακός φορέας (Υπουργεία, εποπτευόμενοι φορείς Υπουργείων, Υπηρεσίες, Φορείς της Περιφέρειας)
- στη διαδοχή ενεργειών για την πρόσκληση από τη ΔΑ προς Φορείς Στρατηγικής ή/και Ενδιάμεσους φορείς να υποβάλουν Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης
- στα βασικά κριτήρια επιλογής (ΝΑΙ/ ΟΧΙ κριτήρια)
- στα ενδεικτικά τελικά κριτήρια επιλογής
- στην υλοποίηση της Ο.Χ.Ε. μέσω Ενδιάμεσου Φορέα και στη δυνατότητα η ΔΑ να επιλέξει την εκχώρηση της διαχείρισης και υλοποίησης μιας Ο.Χ.Ε. σε έναν ΕΦ.
- στην περιγραφή της οικονομικής διαχείρισης της Ο.Χ.Ε. (ένταξη έργων, απόφαση εκχώρησης του αντίστοιχου ποσού στη ΔΑ ή ΕΦ από τον αρμόδιο υπουργό στην περίπτωση που μία προς Ο.Χ.Ε. περιλαμβάνει πόρους από διαφορετικά τομεακά προγράμματα
- στην παρακολούθηση της Ο.Χ.Ε. σύμφωνα με τους βασικούς δείκτες (εκρών και αποτελέσματος) που αναφέρονται στο Σχέδιο Δράσης της Ο.Χ.Ε. και στις ετήσιες εκθέσεις της.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ

Ακολούθως γίνεται έλεγχος των στοιχείων της Ο.Χ.Ε. όπως έχουν διαμορφωθεί έως τώρα, αποτιμάται η σύγκλιση προς τις απαιτήσεις της Εγκυκλίου και εντοπίζονται ζητήματα που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο διαβούλευσης πριν από την οριστικοποίηση της Ο.Χ.Ε.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ – ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΩΣ ΤΩΡΑ	ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ
ΤΥΠΟΣ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΝΟΤΗΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ		
Περιοχές τουριστικού, πολιτιστικού, οικολογικού ενδιαφέροντος, περιοχές με συγκεκριμένα δημογραφικά χαρακτηριστικά, περιοχές με ιδιαίτερα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά	Επαρκής ορισμός, σύγκλιση με τις απαιτήσεις της Εγκυκλίου	Οριστικοποίηση ορίων σε συνεργασία με Δ.Α.
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ		
<u>Παρουσίαση της περιοχής παρέμβασης</u>		
Παρουσίαση υφιστάμενης κατάστασης σε σχέση με τις προκλήσεις που αναφέρονται στο Άρθρο 7, με στατιστικά στοιχεία και τεκμηριωμένες αναφορές σχετικά με: - Δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά - Οικονομικά χαρακτηριστικά πληθυσμού - Οικονομικές δραστηριότητες - Χωροταξική και πολεοδομική οργάνωση	Επαρκής ως προς καίρια προβλήματα που θα αντιμετωπισθούν. Ιδιαιτερότητα: «τομεακή Ο.Χ.Ε.». Θα συμπληρωθεί με εκτίμηση ως προς τις 5 προκλήσεις (αφορούν κυρίως τη Β.Α.Α.) Θα συμπληρωθεί με στοιχεία μόλις συγκεκριμενοποιηθεί η έκταση της Ο.Χ.Ε.	Οριστικοποίηση της έκτασης της Ο.Χ.Ε. σε συνεργασία με τη Δ.Α.
Σύντομη αναφορά στα προβλήματα και προκλήσεις (ανεργία, χαμηλά εισοδήματα, ελλείψεις σε υποδομές, υποβάθμιση, ...)		
Χάρτες της περιοχής	Επαρκής	-
<u>Στόχοι της στρατηγικής</u>		
Παρουσίαση του στρατηγικού στόχου ή του οράματος	Επαρκής	Οριστικοποίηση σε συνεργασία με τη Δ.Α.
Ανάλυση της στρατηγικής	Ικανοποιητική. Περαιτέρω ανάλυση μετά την οριστικοποίηση αξόνων, δράσεων και έκτασης Ο.Χ.Ε.	
Σύνοψη υφιστάμενων στρατηγικών και πολιτικών που σχετίζονται με την περιοχή και συμβατότητα με το ΠΕΠ		
<u>Σχέδιο Δράσης</u>		
Ειδικοί Στόχοι (συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, ρεαλιστικοί και χρονικά οριοθετημένοι/SMART) και αναμενόμενα αποτελέσματα	Ανάλυση μετά την οριστικοποίηση δράσεων και έκτασης της Ο.Χ.Ε.	Οριστικοποίηση σε συνεργασία με τη Δ.Α.
Ανάλυση ενδεικτικών δραστηριοτήτων / δράσεων για επίτευξη στόχων και αποτελεσμάτων	Επαρκής στο παρόν στάδιο. Εξειδίκευση μετά τη διαβούλευση	Διαβούλευση με φορείς
Χρονοπρογραμματισμός	Λείπει. Ανάλυση μετά τη συγκεκριμενοποίηση αξόνων, δράσεων και εμπλοκής Ε.Π.	Τελικός έλεγχος από τη Δ.Α.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ	ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΕΩΣ ΤΩΡΑ	ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ
<u>Σχέδιο χρηματοδότησης</u>		
Σύνδεση με επενδυτικές προτεραιότητες του Επιχειρησιακού Προγράμματος 2014-2020 και πόροι που απαιτούνται	Επαρκής στο παρόν στάδιο. Ανάλυση μετά τη συγκεκριμενοποίηση αξόνων, δράσεων και συνεισφορές των Ε.Π.	Οριστικοποίηση σε συνεργασία με τη Δ.Α.
Πηγές χρηματοδότησης (συμπλρ. άλλων εκτός ΕΤΠΑ και ΕΚΤ)		
<u>Υλοποίηση και παρακολούθηση</u>		
Δυνητικοί Δικαιούχοι των προτεινόμενων δράσεων	Λείπει. Εξειδίκευση μετά την οριστικοποίηση των δράσεων	Τελικός έλεγχος από τη Δ.Α.
Παρουσίαση των δεικτών που θα χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση της προόδου των έργων και της στρατηγικής		
<u>Ανάλυση κινδύνου</u>		
Περιγραφή του είδους των κινδύνων (επιχειρησιακών, οικονομικών, νομικών, στελέχωσης, τεχνικών, θεσμικών)	Λείπει. Εξειδίκευση μετά την οριστικοποίηση των δράσεων	Τελικός έλεγχος από τη Δ.Α.
Κατηγοριοποίηση σε χαμηλού, μεσαίου ή υψηλού κινδύνου		
Καθορισμός βημάτων που θα μπορούσαν να ακολουθηθούν για τον περιορισμό των πιθανοτήτων και των επιπτώσεων		
<u>Σύστημα διακυβέρνησης</u>		
Πληροφορίες σχετικά με το σύστημα διακυβέρνησης	Ακολουθεί πρόταση. Οριστικοποίηση μετά τη διαβούλευση	Οριστικοποίηση σε συνεργασία με τη Δ.Α.
Ρόλος και αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων		
<u>Διαδικασίες διαβούλευσης</u>		
Διαδικασίες διαβούλευσης	Ακολουθεί πρόταση. Συμπλήρωση μετά τη διαβούλευση.	-
Αποτελέσματα διαβούλευσης		

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ

Η συγκεκριμένη Ο.Χ.Ε. έχει προσδιορισθεί στο Πρόγραμμα και δεν τίθεται θέμα διαγωνιστικής επιλογής. Κατά συνέπεια, τα «κριτήρια επιλογής δράσεων» (=Στρατηγικών) της Εγκυκλίου δεν εφαρμόζονται, μπορούν όμως να αξιοποιηθούν για έλεγχο της συμβατότητας της Ο.Χ.Ε. με το profile Ο.Χ.Ε. κατά την Εγκύκλιο, το ΕΣΠΑ και τα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και να υποδειχθούν σημεία που ενδεχομένως πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερα κατά την οριστικοποίηση της.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΥ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΛΕΓΧΟΣ / ΠΡΟΤΑΣΗ
ΒΑΣΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ (ΝΑΙ/ ΟΧΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ)	
Συμφωνία με τις προϋποθέσεις και τους όρους της πρόσκλησης.	Δεν αφορά
Σαφήνεια ως προς τη δομή της στρατηγικής, την ανταπόκριση στις προκλήσεις, τα προβλήματα και τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα της.	Επαρκής στο παρόν στάδιο. Αναλυτικότερα μετά την οριστικοποίηση δράσεων, έκτασης, συνεισφορές των Ε.Π
Συμβατότητα με το ΠΕΠ και άλλα αναπτυξιακά σχέδια/ κείμενα αναφοράς (RIS, χωροταξικά, πολεοδομικά, τοπικά αναπτυξιακά σχέδια, κλπ.).	

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΛΕΓΧΟΣ / ΠΡΟΤΑΣΗ
Κριτήρια που θα αναφέρονται στη δυνατότητα του φορέα να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του (θεσμική και διαχειριστική ικανότητα) ως ΕΦ.	Δεν αφορά – βλ. πρόταση που ακολουθεί
ΤΕΛΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	
<u>Κριτήρια που χαρακτηρίζουν τις χωρικές στρατηγικές:</u>	
Περιοχές με ιδιαίτερα οξυμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα στα οποία έχει συμβάλει η οικονομική κρίση.	«Τομεακή» Ο.Χ.Ε. Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς.
Περιοχές αυξημένης ανεργίας, χαμηλού εισοδήματος, αστικής φτώχειας.	
Περιοχές υποβαθμισμένου φυσικού και δομημένου περιβάλλον, αλλαγών χρήσεων γης, αστικής διάχυσης.	Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς.
Περιοχές αστικής ή βιομηχανικής ρύπανσης, προσαρμογής σε κλιματική αλλαγή.	Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς
Περιοχές περιβαλλοντικής υποβάθμισης, έλλειψης ή υποβάθμισης πρασίνου και ελεύθερων χώρων για τους πολίτες	Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς
Περιοχές που παρατηρούνται ελλείψεις βασικών υποδομών και υπηρεσιών που διευκολύνουν κινητικότητα και ένταξη ΑΜΕΑ	Δεν αφορά
Περιοχές αποβιομηχάνισης, εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών ζωνών στο κέντρο ή παρυφές πόλεων, εξαφάνισης παραγωγικών τομέων και δραστηριοτήτων ή που φιλοξενούν φθίνουσες δραστηριότητες.	Δεν αφορά
Περιοχές που παρατηρούνται ελλείψεις κοινωνικών υποδομών καθώς και δομών/ υπηρεσιών, περιοχές συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων και φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού.	Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς.
Περιοχές ιδιαίτερου πολιτισμικού χαρακτήρα.	Επαρκής ανάλυση
Περιοχές που χαρακτηρίζονται από προβλήματα οργανικής σύνδεσης, προσβασιμότητας και εξυπηρέτησης παραγωγικών δραστηριοτήτων και τοπικού πληθυσμού, περιαστικού ή ευρύτερου αγροτικού χώρου.	Μόνο συνοδευτικά και δευτερογενώς
Αστικές περιοχές που συμμετείχαν ή συμμετέχουν στα ευρωπαϊκά προγράμματα αστικής ανάπτυξης RFSC και URBACT.	Δεν αφορά
<u>Κριτήρια που χαρακτηρίζουν την αναπτυξιακή δυναμική της Στρατηγικής:</u>	
Τοπικές δυνατότητες και τη χωρική παραγωγική εξειδίκευση και την σύνδεση προτάσεων οικονομικής ανάκαμψης με τα στοιχεία της καινοτομίας και του εκσυγχρονισμού	Επαρκής ανάλυση. Θα εκτιμηθεί μετά την οριστικοποίηση των δράσεων
ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΛΕΓΧΟΣ / ΠΡΟΤΑΣΗ
Καταλληλότητα προτεινόμενων προτεραιοτήτων και δράσεων Ο.Χ.Ε. για κάλυψη τοπικών αναγκών και τοπικής αναπτυξιακής προοπτικής, ανάπτυξη επιχειρηματικότητας ΜΜΕ και κοινωνικής οικονομίας,	Θα συμπληρωθεί μετά την οριστικοποίηση των δράσεων. Δεν αφορά ιδιαίτερα, ως «τομεακή»
Ρεαλιστικότητα του προϋπολογισμού, όπως και την ισόρροπη κατανομή των πόρων μεταξύ επενδυτικών προτεραιοτήτων και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των επιμέρους δράσεων,	Ανάλυση μετά τη συγκεκριμενοποίηση αξόνων, δράσεων και συνεισφοράς των Ε.Π.
Ορατά και μετρήσιμα αναμενόμενα αποτελέσματα σε σχέση με το ΠΕΠ.	Θα εκτιμηθεί μετά την οριστικοποίηση των δράσεων

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΕΛΕΓΧΟΣ / ΠΡΟΤΑΣΗ
<u>Κριτήρια ολοκληρωμένου χαρακτήρα της στρατηγικής Ο.Χ.Ε.:</u>	
Συνεκτικότητα των τομεακών δράσεων για τη συγκεκριμένη χωρική ενότητα,	Επαρκής ανάλυση. Θα εκτιμηθεί μετά την οριστικοποίηση των δράσεων
Ικανό και αντιπροσωπευτικό εταιρικό σχήμα	Ειδική πρόταση
Συνδυασμός περισσότερων Ταμείων.	Ανάλυση μετά τη συγκεκριμενοποίηση αξόνων, δράσεων και συνεισφοράς των Ε.Π.

Όπως γίνεται προφανές, αρκετά από τα κριτήρια δεν μπορούν να εφαρμοστούν, ιδιαίτερα λόγω του ότι στην Εγκύκλιο αυτά φαίνεται να προσδιορίστηκαν κυρίως σε σχέση με Ο.Χ.Ε. που αποσκοπούν στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΦΟΡΕΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ Ο.Χ.Ε.

Λόγω του «τομεακού» χαρακτήρα της Ο.Χ.Ε. και του συγκεκριμένου ορισμού της στο ΠΕΠ 2014-2020, την προετοιμασία της είναι σκόπιμο να αναλάβει η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος. Η Δ.Α. αναλαμβάνει επομένως (βάσει της Εγκυκλίου) την ευθύνη για:

- την εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή της
- τον προσδιορισμό των φορέων που θα εμπλακούν στο σχεδιασμό της Στρατηγικής Ο.Χ.Ε. και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή και την υλοποίηση των επί μέρους δράσεων/πράξεων
- τη διαβούλευση με τις τοπικές αρχές και τους τοπικούς φορείς για την ωρίμανση της
- την επιλογή του τρόπου εφαρμογής της Ο.Χ.Ε. (π.χ. εκχώρηση σε ΕΦ, επιλογή πράξεων - εκχώρηση καθηκόντων σε ΕΦ)
- τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής των επί μέρους δράσεων / πράξεων
- τις ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης της Ο.Χ.Ε..

Σε προηγούμενο στάδιο του παρόντος έργου, με βάση ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ του 1^{ου} Παραδοτέου, συζητήθηκαν τα παραπάνω ζητήματα και συγκροτήθηκε προκαταρκτική θέση της Περιφέρειας Ανατολικής στα ακόλουθα ερωτήματα:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ επί της ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ / ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ
Δημιουργία ειδικού φορέα εξειδίκευσης / υλοποίησης της Ο.Χ.Ε. ή ανάληψη αυτών των λειτουργιών συνολικά από την Περιφέρεια ή την ΔΑ με κατά περίπτωση ανάθεση της ευθύνης κάποιων λειτουργιών σε τεχνικά επαρκείς άλλους φορείς	Ανάληψη των λειτουργιών συνολικά από την Δ.Α. με κατά περίπτωση ανάθεση της ευθύνης κάποιων λειτουργιών σε τεχνικά επαρκείς άλλους φορείς

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ επί της ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ / ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΘΕΣΗ
Στην περίπτωση της δημιουργίας ειδικού φορέα, ποιες ακριβώς ευθύνες και λειτουργίες θα του ανατεθούν;	Όχι Ε.Φ.Δ. Όχι διαγωνιστική διαδικασία.
Η δημιουργία του φορέα θα προκληθεί και καθοδηγηθεί από την Περιφέρεια ή θα ακολουθηθεί διαγωνιστική διαδικασία για την ανάδειξη του;	Υποστήριξη της Δ.Α. από Τεχνική Δομή που θα συγκροτηθεί ειδικά για την Ο.Χ.Ε. Η Τεχνική Δομή θα παρακολουθεί, αξιολογεί, επικαιροποιεί τη Στρατηγική της Ο.Χ.Ε. στο συνολικό επίπεδο, ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΑ προς την Δ.Α.
Σε περίπτωση διαγωνιστικής διαδικασίας, υπάρχει ήδη προκαταρκτική εκτίμηση για το επιθυμητό επίπεδο ικανότητας καθώς και για το ποιοι υφιστάμενοι φορείς ήδη το εξασφαλίζουν;	Η Δ.Α. θα διατηρήσει όλη την ευθύνη ένταξης, παρακολούθησης και διαχείρισης Πράξεων.
Ανεξαρτήτως μορφής και ικανότητας φορέα, ποιες λειτουργίες κρίνει η Περιφέρεια σκόπιμο να κρατήσει και ποιες να αναθέσει στον φορέα;	
Ανεξαρτήτως μορφής και τεχνικής επάρκειας φορέα, κρίνεται σκόπιμο να εφαρμοστεί διαγωνιστική διαδικασία για την (εσωτερική) επιλογή παρεμβάσεων	Θα επιλυθεί σε συνεργασία με την Δ.Α. ενόψει του 2 ^{ου} Παραδοτέου και μετά τη διαβούλευση. Διαγωνιστική διαδικασία πιθανότατα ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ Πράξεων (π.χ. ενισχύσεων) που θα ανατεθούν σε Ε.Φ.Δ.

Επόμενες ενέργειες προετοιμασίας

Οι ενέργειες προετοιμασίας, σύμφωνα και με την Εγκύκλιο, είναι οι ακόλουθες:

1. Διαβούλευση επί του 1^{ου} Παραδοτέου με την Διαχειριστική Αρχή και οριστικοποίηση όλων των ζητημάτων για οποία είναι αρμόδια η Περιφέρεια και δεν απαιτείται εμπλοκή άλλων φορέων
2. Κατάρτιση ΟΔΗΓΟΥ διαβούλευσης από τον Εμπειρογνώμονα και διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς της Περιφέρειας με βάση τον Οδηγό, ιδίως πάνω στα πιο καίρια ζητήματα
  - έκταση και όρια της Ο.Χ.Ε.
  - επώνυμες δράσεις / έργα
  - φορείς υλοποίησης επιμέρους δράσεων και επάρκεια / ικανότητα τους.
3. Τεχνική διαβούλευση με την Εθνική Αρχή Συντονισμού (ειδικότερα με την ΕΥΣΣΑ) και τις Διαχειριστικές Αρχές των προγραμμάτων που θα κληθούν να συνεισφέρουν στην Ο.Χ.Ε.
4. Ένταξη των αποτελεσμάτων των προηγούμενων Βημάτων στο 2^ο Παραδοτέο και κατάρτιση του κατά το πρότυπο δομής και περιεχομένων της Εγκυκλίου.

Διαβούλευση

Η διαβούλευση των φορέων για την προτεινόμενη Ο.Χ.Ε. προτείνεται να εστιάσει στα ακόλουθα βασικά ζητήματα:

- συνολική εκτίμηση της καταλληλότητας και επάρκειας της προτεινόμενης Στρατηγικής
- συνολική εκτίμηση για το προτεινόμενο Χωρικό Πρότυπο

- σκοπιμότητα ενδεχόμενων πρόσθετων δράσεων
- διαθεσιμότητα και ετοιμότητα φορέων για την υλοποίηση δράσεων.

Λόγω του μεγάλου πλήθους των εμπλεκόμενων φορέων προτείνεται επίσης να διεξαχθούν δύο συναντήσεις διαβούλευσης σε Αλεξανδρούπολη και Καβάλα αντιστοίχως. Πριν από τη διεξαγωγή των συναντήσεων η Περιφέρεια ενημερώνει τους φορείς αναρτώντας στην ιστοσελίδα της το κείμενο του Παραδοτέου καθώς και το ακόλουθο Πρότυπο Δελτίο Παρέμβασης που ακολουθεί.

Σε κάθε συνάντηση:

- παρουσιάζεται το παρόν 1ο Παραδοτέο με εστίαση στα ζητήματα που προαναφέρονται
- οι φορείς παρεμβαίνουν ακολουθώντας τη δομή του Πρότυπου Δελτίου
- η Διαχειριστική Αρχή και ο Σύμβουλος τοποθετούνται στα τεχνικά ζητήματα των παρεμβάσεων των φορέων
- ο Περιφερειάρχης τοποθετείται επί των θεμάτων πολιτικής (policy) που εθίγησαν στη συνάντηση
- ορίζονται τα επόμενα βήματα για την ολοκλήρωση της Ο.Χ.Ε.

Φορείς διαβούλευσης

Για συμμετοχή στη διαβούλευση προτείνονται οι ακόλουθοι φορείς:

- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ
- ΑΝΤΙ-ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ
- ΔΗΜΟΙ
- ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ
- ΕΦΟΡΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ (ΔΡΑΜΑΣ, ΕΒΡΟΥ, ΚΑΒΑΛΑΣ - ΘΑΣΟΥ, ΞΑΝΘΗΣ, ΡΟΔΟΠΗΣ).
- ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ Α.Μ.Θ.
- ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ
- Τ.Ε.Ι. ΚΑΒΑΛΑΣ
- ΕΜΠΟΡΙΚΟ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΟΔΟΠΗΣ
- ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΡΟΔΟΠΗΣ
- ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΔΡΑΜΑΣ
- ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΒΡΟΥ
- ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΚΑΒΑΛΑΣ
- ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΞΑΝΘΗΣ
- ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΔΡΑΜΑΣ
- ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΘΑΣΟΥ

- ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΘΡΑΚΗΣ
- ΕΝΩΣΗ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΚΑΒΑΛΑΣ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ - ΤΜΗΜΑ ΘΡΑΚΗΣ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ –ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- ΤΕΕ – ΤΜΗΜΑ ΘΡΑΚΗΣ
- ΤΕΕ – ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΕΛΤΑ ΕΒΡΟΥ
- ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
- ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΕΛΤΑ ΝΕΣΤΟΥ- ΒΙΣΤΩΝΙΔΑΣ-ΙΣΜΑΡΙΔΑΣ
- ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΔΑΔΙΑΣ ΕΒΡΟΥ-ΛΕΥΚΙΜΗΣ-ΣΟΥΦΛΙΟΥ
- ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.
- ΤΑΙΠΕΔ
- Ε.Ο.Τ. / ΕΤΑ

Οι φορείς θα έχουν συγκεκριμένη χρονική προθεσμία για την έγγραφη / ηλεκτρονική αποστολή (εφόσον το επιθυμούν) λεπτομερώς συμπληρωμένου Πρότυπου Δελτίου Παρέμβασης (τα «κελιά» του Δελτίου επεκτείνονται στο μέγεθος που χρειάζεται για να τοποθετηθεί ο φορέας).

ΠΡΟΤΥΠΟ ΔΕΛΤΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΦΟΡΕΑΣ	
Επωνυμία	
Συντάκτης	
Ηλ. διεύθυνση	
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ και ενδεχόμενες προτάσεις εξειδίκευσης της	
Ειδικότερες επισημάνσεις (ενδεχομένως) για τους στόχους ως προς:	
Δικτύωση	
Κινητικότητα	
Διεπαφή Τουρισμού - Πολιτισμού	
Χωρική εξειδίκευση - Οργάνωση	
Ιεράρχηση	

ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΠΡΟΣΘΕΤΑ	
πολιτιστικά μνημεία / χώροι / δρώμενα με σημαντικά αποτελέσματα σε (α) αύξηση φήμης περιοχής, (β) διεύρυνση ιστορικής γνώσης (γ) προσέλκυση τουριστών, (δ) ενίσχυση ή δημιουργία εισοδημάτων / θέσεων εργασίας	
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΧΩΡΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	
Πόλοι / Κόμβοι / Άξονες / Διαδρομές / Συνολική οργάνωση	
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΞΟΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ και ενδεχόμενες προτάσεις	
1. Ελκυστικότητα / 2. Δημιουργία / 3. Γνώση / 4. Σύνδεση	
ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
Δράση ..... Εκτίμηση / πρόταση ενδεχομένως επί των:	
Ανάγκες - Σκοπιμότητα	
Πράξεις	
Μεθοδολογία υλοποίησης	
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι	
Αποτελέσματα	
Σχετιζόμενες προτάσεις στο ΠΕΠ	
Π/Υ	
Δράση ..... Εκτίμηση / πρόταση ενδεχομένως επί των:	
<i>Ενδεχομένως, προστίθενται Δράσεις για σχολιασμό</i>	
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΤΟΙΜΟΤΗΤΑ ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ	
Για τη Δράση :	
ΝΑΙ/ ΟΧΙ	Εάν ΝΑΙ, αιτιολόγηση. Εάν ΟΧΙ, χρόνος εκπλήρωσης και προαπαιτούμενες ενέργειες
Αρμοδιότητα	
Τεχνική επάρκεια	
Μελετητική ωριμότητα	

Συμβατική ετοιμότητα	
Ειδικότεροι λόγοι	
ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ	
Δράση	
Ανάγκες - Σκοπιμότητα	
Πράξεις	
Μεθοδολογία υλοποίησης	
Δικαιούχοι - Ωφελούμενοι	
Αποτελέσματα	
Π/Υ	
ΆΛΛΑ ΣΧΟΛΙΑ / ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	

ΣΧΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ / ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ / ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Σύμφωνα με την Εγκύκλιο, η ένταξη στο ΠΔΕ των έργων που επιλέγονται για συγχρηματοδότηση στο πλαίσιο των προγραμμάτων, γίνεται σύμφωνα με το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ (Άρθρα 27 και 13 του νόμου 4314/2014), με κοινοποίηση στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων της απόφασης ένταξης με μέριμνα της Διαχειριστικής Αρχής. Η εγγραφή πραγματοποιείται στη Συλλογική Απόφαση (ΣΑΕΠ) της αρμόδιας Περιφέρειας. Σε περίπτωση που η Στρατηγική Ο.Χ.Ε. περιλαμβάνει πόρους από διαφορετικά τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, πριν την απόφαση ένταξης των έργων που εκδίδεται από την Διαχειριστική Αρχή, πρέπει να υπάρχει και απόφαση εκχώρησης του αντίστοιχου ποσού στη ΔΑ ή ΕΦ από τον αρμόδιο υπουργό. Λειτουργικά έξοδα των ΕΦ (π.χ. τεχνικός σύμβουλος, νομική υποστήριξη, παροχή υπηρεσιών, κλπ. εκτός μισθοδοσίας), ποσού 50.000€ ή έως του ύψους του 0,5% της εγκεκριμένης συνολικής δημόσιας δαπάνης της Ο.Χ.Ε., δύναται να καλυφθούν από τη Τεχνική Βοήθεια του ΕΠ.

Η παρακολούθηση θα γίνεται σύμφωνα με τους βασικούς δείκτες (εκροών και αποτελέσματος) που αναφέρονται στο Σχέδιο Δράσης της Ο.Χ.Ε. και οι οποίοι θα πρέπει να συνάδουν κατ' ελάχιστον με τους αντίστοιχους που προβλέπονται στο ΕΠ.

Τέλος, το καθεστώς ενίσχυσης για τις δράσεις που θα εφαρμοστούν μέσω των Ο.Χ.Ε. ακολουθεί το ίδιο νομικό πλαίσιο με τις δράσεις του ΕΣΠΑ.

Λειτουργίες του Συστήματος Διοίκησης / Διαχείρισης / Υλοποίησης

Τα στοιχεία του Συστήματος Διοίκησης / Διαχείρισης / Υλοποίησης της Ο.Χ.Ε. ενδέχεται να οριστούν κεντρικά από την Ε.Α.Σ., εάν το εργαλείο της Ο.Χ.Ε. ξεκινήσει να εξειδικεύεται σε μεγάλη έκταση στα Επιχειρησιακά Προγράμματα και εμφανιστεί ζήτημα επίλυσης κοινών προβλημάτων και επομένως ομοιόμορφης διαχείρισης όλων των Ο.Χ.Ε.

Σε κάθε περίπτωση όμως, προτείνεται η συγκρότηση ενός ειδικού για τη συγκεκριμένη Ο.Χ.Ε. Συστήματος Διοίκησης / Διαχείρισης / Υλοποίησης, το οποίο πρέπει να συνθέτει τις ειδικές απαντήσεις στα ακόλουθα ζητήματα που προσδιορίζουν τις ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ και τις ΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΕΣ στο πλαίσιο του Συστήματος, αναζητώντας και τον κατά ζήτημα καταλληλότερο ή καταλληλότερους φορείς:

1. *Προετοιμασία και εξασφάλιση ωριμότητας και ετοιμότητας των παρεμβάσεων που θα ενταχθούν στην Ο.Χ.Ε.*

Η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ αναλαμβάνει, με τη βοήθεια μιας «Δομής Στήριξης» να κινητοποιήσει τους ενδεχόμενους φορείς υλοποίησης παρεμβάσεων για να εξασφαλιστεί η ωριμότητα και ετοιμότητα των παρεμβάσεων που καταρχήν και δυνητικά έχουν εντοπισθεί ως σκόπιμες και χρήσιμες για την Ο.Χ.Ε.

2. *Χρονικός προγραμματισμός των παρεμβάσεων και επομένως και των Προσκλήσεων*

Με ευθύνη της Δ.Α. και την πολιτική (policy) υποστήριξη της Δομής Στήριξης, οι δυνητικές παρεμβάσεις προγραμματίζονται χρονικά ανάλογα με το αποτέλεσμα της προηγούμενης λειτουργίας. Στόχος είναι να ξεκινήσουν άμεσα οι ώριμες παρεμβάσεις, να οργανωθούν οι υπόλοιπες κατά διαδοχικές Προσκλήσεις, ενδεχομένως ανά εξάμηνο, και να ετοιμάζονται εγκαίρως τα σχέδια εξειδίκευσης του ΠΕΠ και των άλλων ΕΠ που ενδεχομένως θα συνεργήσουν.

3. *Προσδιορισμός επιλέξιμων φορέων πρότασης – υλοποίησης παρεμβάσεων*

Με ευθύνη της Δ.Α. και την πολιτική (policy) υποστήριξη της Δομής Στήριξης, εντοπισμός των ενδεχόμενων επιλέξιμων φορέων και προσφορά της ενδεχομένως αναγκαίας τεχνικής βοήθειας.

4. *Εξειδίκευση, σύνταξη, προκήρυξη Προσκλήσεων για παρεμβάσεις*

Με ευθύνη της Δ.Α. κατά τις διαδικασίες του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ.

5. *Εξειδίκευση και εφαρμογή κριτηρίων, αξιολόγηση προτάσεων*

Με ευθύνη της Δ.Α. και κατά τις διαδικασίες του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ με ιδιαίτερα επισταμένη εφαρμογή των κριτηρίων επιλογής δράσεων που αναφέρονται:

- στη σκοπιμότητα των προτάσεων
- στην ένταξη τους στη Στρατηγική της Ο.Χ.Ε.
- στην ένταξη τους στη στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης της Περιφέρειας και στις παράλληλες εθνικές και κοινοτικές πολιτικές

- στα αναμενόμενα αποτελέσματα και επιπτώσεις των προτάσεων.
- 6. *Παρακολούθηση, έλεγχος, πληρωμή παρεμβάσεων*
Με ευθύνη της Δ.Α. κατά τις διαδικασίες του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ.
- 7. *Συνεργασία με ΕΔΕΤ, συντονισμός κοινής παρέμβασης τους*
Με ευθύνη της Δ.Α. κατά τις διαδικασίες του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ.
- 8. *Εξειδίκευση δράσεων προς συμπληρωματική χρηματοδότηση από τα ΕΠΑΝΕΚ, ΕΠΑΝΑΔ-ΕΔΒΜ, ΕΠΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΠΑΑ και ΕΠΜΔΤ*
Με ευθύνη της Δ.Α. και κατά τις διαδικασίες του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ και με διαβούλευση – συντονισμό με τις Δ.Α. των άλλων Ε.Π. και τις Επιτελικές Δομές των αντίστοιχων αρμόδιων Υπουργείων.
- 9. *Εξειδίκευση δράσεων ενισχύσεων ως προς στόχο, περιεχόμενο, κλαδικό προσανατολισμό, ύψος ενίσχυσης και κοινοτική συνδρομή, ΕΦΔ και τρόπο καταβολής και ελέγχου*
Με ευθύνη της Δ.Α. αλλά με την πολιτική (policy) υποστήριξη της Δομής Στήριξης, σε συνεργασία με τη Δ.Α. του ΕΠΑΝΕΚ και την Επιτελική Δομή του αντίστοιχου Υπουργείου.
- 10. *Ορισμός ΕΦΔ για δράσεις ενισχύσεων (ή και άλλες)*
Με ευθύνη της Δ.Α., σε συνεργασία με τη Δ.Α. του ΕΠΑΝΕΚ και την Ε.Α.Σ.
- 11. *Συντονισμός με συγκλίνουσες ή συνεργούσες παρεμβάσεις του ΠΕΠ άλλων Αξόνων αλλά ιδίων Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, Εδικών Στόχων ή Πεδίων Παρέμβασης*
Με ευθύνη της Δ.Α.
- 12. *Διερεύνηση, εξασφάλιση, παρακολούθηση μόχλευσης πρόσθετων, ιδιωτικών, πόρων*
Με ευθύνη της Δ.Α. αλλά με την πολιτική (policy) υποστήριξη της Δομής Στήριξης, σε συνεργασία με τη Δ.Α. του ΕΠΑΝΕΚ και την Επιτελική Δομή του αντίστοιχου Υπουργείου.
- 13. *Εξασφάλιση συντονισμού και συνεργιών της Ο.Χ.Ε. με το ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ της Περιφέρειας*
Με ευθύνη της Δ.Α. σε συνεργασία με τις δομές του Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου.
- 14. *Κινητοποίηση τοπικών φορέων για την προβολή, εξειδίκευση, υλοποίηση και επίτευξη των στόχων της Ο.Χ.Ε.*
Με πολιτική (policy) ευθύνη της Δομής Στήριξης.
- 15. *Συνολική προβολή της Στρατηγικής*
Με πολιτική (policy) ευθύνη της Δομής Στήριξης και σε συνεργασία με τις δομές υλοποίησης / καθοδήγησης του Στρατηγικού - Επιχειρησιακού Σχεδίου (Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμού ΑΜΘ – DMO:)
- 16. *Αξιολόγηση, επικαιροποίηση, ανασχεδιασμός της Ο.Χ.Ε.*
Με ευθύνη της Δ.Α. και εισηγητικά προς το Περιφερειακό Συμβούλιο.

17. *Εξασφάλιση συνέπειας των παρεμβάσεων ως προς τη συνολική στρατηγική και τα αναμενόμενα αποτελέσματα της Ο.Χ.Ε. συνολικά.*

Με ευθύνη της Δ.Α..

18. *Εξασφάλιση συντονισμού και συνεργιών της Ο.Χ.Ε. με την εθνική στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης*

Με ευθύνη της Δ.Α. αλλά και με την (policy) υποστήριξη της Δομής Στήριξης, σε συνεργασία με την Επιτελική Δομή του αντίστοιχου Υπουργείου.

Δομή Στήριξης

Για την Δομή Στήριξης της Ο.Χ.Ε. αρμοδιότητες της οποίας προδιαγράφονται παραπάνω, διερευνώνται τα προσφορότερα σχήμα, αρμοδιότητες και λειτουργίες. Η Δομή πρέπει να εξασφαλίζει «πολιτική (policy) καθοδήγηση και πρόσθετη τεχνική επάρκεια σε εκείνα τα αντικείμενα όπου η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος δεν μπορεί να επεκταθεί.

Εφόσον απουσιάζει μια «ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ – ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ» της Περιφέρειας είτε με συνολικότερες αρμοδιότητες για τη χάραξη – παρακολούθηση – συντονισμό της τουριστικής πολιτικής στην περιφέρεια είτε με τη νομική δυνατότητα να αναλαμβάνει και τη διαχείριση παρεμβάσεων όπως αυτές της Ο.Χ.Ε. (π.χ. κατά το πρότυπο των ΔΙΣΑ για τον Αναπτυξιακό Νόμο), προκύπτει³² ένα ζήτημα προσθήκης ενός ακόμη «πολιτικού» (policy) επιπέδου επιπλέον της Διαχειριστικής Αρχής του ΠΕΠ ή συγκρότησης και ενός αντιπροσωπευτικού μη υπηρεσιακού οργάνου για κινητοποίηση και εξασφάλιση της συνευθύνης των εμπλεκόμενων μη δημόσιων φορέων, π.χ. υπό τη μορφή ενός «Συμβουλίου» φορέων, με ή χωρίς στήριξη από έναν πρόσθετο «τεχνοκρατικό» μηχανισμό. Μια τέτοια δομή δεν είναι σκόπιμο να έχει εκτελεστικές / διαχειριστικές λειτουργίες, για να αποφευχθεί η «επιβάρυνση» του συστήματος με μία ακόμη «διοικητική βαθμίδα» και η πρόκληση πρόσθετων διαχειριστικών βημάτων στο εσωτερικό διαδικασιών (του ΕΣΠΑ) που ήδη είναι αρκετά πολύπλοκες και μάλλον χρονοβόρες. Θα πρέπει όμως να είναι σε θέση να προσθέτει τεχνική επάρκεια σε ήδη υπάρχουσες δομές εντός του συστήματος διοίκησης του ΕΣΠΑ, ώστε να προχωρήσει ταχύτατα η εξειδικευμένη εκκίνηση της Ο.Χ.Ε..

Προτείνεται επομένως:

- η ανάθεση της Διοίκησης / Διαχείρισης της Ο.Χ.Ε. στη Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ
- η ΔΑ να υποστηρίζεται από ειδική υποεπιτροπή της Επιτροπής Ανάπτυξης του Περιφερειακού Συμβουλίου η οποία θα αναλάβει τις «ευθύνες πολιτικής (policy)» (κινητοποίηση / συναίνεση / συνευθύνη των εμπλεκόμενων φορέων)
- εναλλακτικά, η ανάθεση «ευθυνών πολιτικής» μπορεί να γίνει στο Γραφείο του Περιφερειάρχη
- η αξιοποίηση του εργαλείου της Τεχνικής Βοήθειας για τις τεχνικά εξειδικευμένες ανάγκες.

Η υλοποίηση των δράσεων της Ο.Χ.Ε. θα είναι ευθύνη των προτεινόμενων δικαιούχων.

---

32 Βλ. και ETAM (2015), ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΧΑΡΤΕΣ ΥΨΗΛΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ